

Comisia Europeană

Direcția Generală Afaceri Economice și Financiare

România

Evaluarea globală a celor două programe de asistență pentru balanța de plăți din perioada 2009-2013

MULȚUMIRI

Raportul a fost elaborat în cadrul Direcției Generale Afaceri Economice și Financiare, sub conducerea d-lui István P. Székely, Director și șeful misiunii Comisiei Europene în România.

Contribuții:

Joost M.J. Kuhlmann, Alina Tănasă, Alexandra Janovskaia, Alexandra Puținelu, Olivia Gâlgău, Corina Weidinger Sosdean, Julda Kielyte, Marek Dobrovolny și Christoph Schwierz. Jan Kattevilder a furnizat sprijin legat de date.

Comentariile cu privire la raport sunt binevenite și trebuie trimise, prin poștă sau e-mail, la următoarele adrese:

Joost Kuhlmann

Comisia Europeană

Unit ECFIN.H3; CHAR 14/133

B- 1000 Bruxelles

E-mail: joost.kuhlmann@ec.europa.eu

REZUMAT

1. În ultimii patru ani, Uniunea Europeană a sprijinit România în efortul de a face față crizei economice și financiare și a pune bazele unei creșteri economice viitoare. Uniunea Europeană a acordat României asistență financiară prin intermediul a două programe în temeiul articolului 143 din TFUE și al Regulamentului nr. 332/2002 al Consiliului. Primul program (2009-2011) a oferit o finanțare în valoare de 5 miliarde EUR, care a fost plătită integral. Al doilea program (2011-2013) a oferit asistență preventivă în valoare de până la 1,4 miliarde EUR, care nu a fost utilizată. Această asistență a fost oferită împreună cu un sprijin din partea FMI (prin intermediul acordurilor stand-by) și a Băncii Mondiale (a se vedea anexa 1). Cel de-al doilea program, care urma să expire la sfârșitul lunii martie 2013, a fost prelungit cu 3 luni, pentru a oferi României suficient timp în vederea luării măsurilor corective necesare pentru finalizarea ultimei evaluări a UE și FMI și, odată cu aceasta, a programului. Marea majoritate a condițiilor prevăzute în Memorandumul de înțelegere încheiat cu UE au fost îndeplinite, deși uneori cu întârzieri considerabile (a se vedea Memorandumul de înțelegere suplimentar adnotat în documentația separată a programului).

2. Programele au vizat refacerea stabilității macroeconomice și promovarea reformei structurale cu obiectivul final de a pune bazele unei creșteri sustenabile. Pe fondul dezechilibrelor puternice care s-au creat în România înainte de criză, primul program a pus accentul pe refacerea stabilității macroeconomice în ceea ce privește balanța de plăți, finanțele publice, inflația și stabilitatea financiară. Dat fiind că dezechilibrele macroeconomice s-au atenuat, atenția celui de-al doilea program s-a îndreptat spre reformele structurale. Reformele structurale au vizat în primul rând sectoarele energiei și transporturilor, întrucât ambele sunt esențiale pentru sporirea potențialului de creștere în România. Pe de o parte, exista necesitatea unei reforme a legislației pentru a armoniza reglementările din România cu cerințele UE. Pe de altă parte, preponderența întreprinderilor de stat mari și în general ineficiente în aceste sectoare înseamnă că nu pot avea loc îmbunătățiri reale decât dacă întreprinderile respective fac obiectul unei reforme în vederea îmbunătățirii performanțelor. Alte reforme structurale au vizat sistemul de sănătate, guvernanta fiscală, administrația publică, piața muncii și mediul de afaceri.

3. În linii mari, programele și-au atins obiectivele de refacere a stabilității macroeconomice, de restabilire a accesului la piață pentru finanțarea datoriei suverane și de menținere a stabilității financiare. În viitor, este esențial ca aceste realizări să fie consolidate și, dacă va fi necesar, completate cu alte măsuri.

- *Creșterea*, care în 2009 a scăzut dramatic, la aproape minus 7%, s-a redresat și a atins din nou valori pozitive începând din 2011, chiar dacă rămâne slabă din cauza mediului extern nefavorabil și a absenței unei dinamici interne.
- *Inflația* a scăzut de la aproape 8% în 2008 la puțin peste 3% în 2012, însă recent a crescut din nou. Reducerea inflației a fost mai dificilă decât se anticipase, astfel că țintele de inflație ale băncii centrale pentru sfârșitul anului au fost ratate în mai mulți ani. În viitor, inflația va continua să fie afectată de tendințele de creștere a prețurilor cauzate de liberalizarea prețurilor la energie.
- Dezechilibrele *balanței de plăți* care au atins un nivel maxim înainte de criză, cu un deficit de cont curent de peste 13% din PIB în 2007, au fost în mare parte corectate; deficitul de cont curent a scăzut la 4% în 2012 și se estimează că în 2013 și 2014 se va situa sub 4% din PIB. Intrările de capital extern, care au atins un nivel maxim înainte de criză, s-au epuizat în mare parte. Investițiile străine directe (ISD) rămân în continuare scăzute, din cauza recesiunii care a afectat țările de origine, dar probabil și din cauza unei aparente lipse a oportunităților de investiții interesante.
- *Cursul de schimb* al leului s-a depreciat considerabil (17% în termeni nominali față de euro) odată cu declanșarea crizei în a doua jumătate a anului 2008, dar s-a stabilizat, în linii mari, la mijlocul anului 2009, după aprobarea primului program în luna martie. De atunci, moneda națională are tendința să fluctueze între 4,2-4,5 RON pentru un euro, deviind doar ocazional de la aceste valori.

- *Finanțele publice* au fost consolidate de la un *deficit* de 9% din PIB în 2009 la un deficit de sub 3% în 2012, pentru 2013 și 2014 fiind așteptate noi îmbunătățiri în direcția obiectivului pe termen mediu (-1% din PIB). Această îmbunătățire importantă a permis Consiliului să abroge procedura de deficit excesiv la data de 21 iunie 2013. În ciuda eforturilor depuse în vederea reducerii arieratelor administrației publice (0-360 zile), acestea sunt persistente, lucru care indică o disciplină bugetară insuficientă. *Datoria publică* a crescut de la puțin peste 13% din PIB în 2008 la aproape 38% din PIB în 2012 și se preconizează că se va stabili sub 39% în perioada 2013-2014.
- *Finanțarea suverană* de pe piață a fost restabilită complet de la jumătatea anului 2011. Departamentul român de administrare a datoriei a reușit să extindă maturitățile și să uniformizeze profilul de răscumpărare al instrumentelor de datorie. Piețele internaționale au fost bine valorificate. Vizibilitatea internațională a României a fost sporită prin includerea sa în indicii JP Morgan și Barclays pentru piețele emergente începând din martie 2013. Trezoreria a constituit o rezervă pentru acoperirea necesarului brut de finanțare pe o perioadă de 4 luni pentru a evita riscurile de refinanțare. Este important ca această rezervă să fie menținută. Consolidarea bugetară a contribuit la reducerea structurală a necesarului de finanțare publică. Randamentul împrumuturilor guvernamentale a urmat o tendință descendentă începând din 2011 și a scăzut la un nivel minim istoric în primăvara anului 2013. Spreadurile CDS au urmat o tendință similară și au scăzut sub 200 de puncte de bază la jumătatea lunii iunie 2013.
- Deficitul de *finanțare externă* care la începutul primului program, în primăvara anului 2009, a fost evaluat la 20 de miliarde EUR pentru perioada de doi a programului a fost acoperit la sfârșitul programului, în primăvara anului 2011, ceea ce a permis ca programul următor (2011-2013) să fie considerat ca având un caracter preventiv. Având în vedere proiecțiile contului curent, perspectivele promițătoare în ceea ce privește intrările de capital și rezervele solide ale BNR, pentru 2013 și 2014 nu se prevede un deficit de finanțare externă.
- *Rezervele internaționale* au fost consolidate în timpul primului program și menținute la niveluri adecvate din primăvara anului 2011. Rezervele interne brute se ridicau la 36 de miliarde EUR la sfârșitul lunii mai 2013, acoperind peste 95% din datoria pe termen scurt la maturitatea rămasă sau 9 luni de importuri. Deși rambursările considerabile către FMI în perioada 2013-2014 vor afecta rezervele băncii centrale, ar trebui să existe posibilități de compensare a tragerilor, în măsura în care acest lucru este considerat necesar.
- *Stabilitatea financiară* a fost protejată pe întreaga durată a programului și au fost introduse îmbunătățiri structurale în materie de monitorizare financiară și mecanisme de rezoluție bancară, în conformitate cu condițiile programului (chiar dacă s-au înregistrat și întârzieri). După o creștere a creditului de peste 10% înainte de criză, sectorul bancar a fost afectat de declanșarea acesteia prin scăderea calității activelor, manifestată prin creșterea numărului creditelor neperformante (de la aproximativ 4,5% la sfârșitul anului 2008 la peste 19% în primăvara anului 2013), care sunt însă acoperite corespunzător de provizioane pentru pierderi din credite. Pe fondul creșterii provizioanelor pentru pierderi din credite și al costurilor mari de finanțare (în special în cazul băncilor cu capital elen și cipriot), profitabilitatea sectorului bancar a început să aibă de suferit. Deși băncile străine (peste 80% din sectorul bancar din România) și-au menținut expunerile față de România în cadrul inițiativei europene de coordonare bancară „Viena” în timpul primului program, începând din primăvara anului 2011 aceste bănci și-au redus în mod treptat și ordonat gradul de îndatorare, expunerea lor scăzând cu 12,8% în mai 2013, în comparație cu nivelul de referință din martie 2009. Supravegherea strictă a băncii centrale a avut un rol esențial în menținerea stabilității financiare, astfel că sectorul bancar, inclusiv băncile deținute de instituții mamă din țări vulnerabile din zona euro, a rămas bine capitalizat. Baza de depozite locale a băncilor cu capital cipriot și elen rămâne vulnerabilă la evoluțiile negative din țările lor de origine, deși recapitalizarea preconizată a băncilor mamă elene ar trebui să reducă probabilitatea unor noi presiuni.

4. Rezultatele programelor în materie de promovare a reformelor structurale au constat în progrese rezonabile în ceea ce privește reglementarea, dar relativ slabe în termeni de schimbări concrete. Deși majoritatea condițiilor de politică legate de cadrul de reglementare au fost puse în aplicare pe hârtie, ele nu vor produce efecte reale decât dacă sunt aplicate în practică. O implementare corectă și coerentă a cadrelor de reglementare revizuite va fi esențială pentru obținerea rezultatelor așteptate. În plus, alte reforme structurale, care până acum au fost evitate, vor trebui să fie tratate cu seriozitate pentru a face posibilă îmbunătățirea perspectivelor economice. Mai exact, situația din diferitele domenii vizate de program poate fi rezumată după cum urmează:

- *Guvernanța fiscală a fost îmbunătățită pentru a remedia slăbiciunile instituționale care au condus la derapaje fiscale în trecut.* Printre realizările programului se numără introducerea unei legi a responsabilității fiscal-bugetare, crearea unui consiliu fiscal independent, adoptarea unei reforme majore a pensiilor destinate să îmbunătățească sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice și o reformă a sistemului de salarizare în sectorul public. De asemenea, au fost luate măsuri pentru a îmbunătăți: i) procesul bugetar; ii) monitorizarea situației financiare a întreprinderilor de stat; iii) controlul angajamentelor; și iv) controlul și reducerea arieratelor administrației publice. Condițiile stabilite în acest domeniu au fost, în mare măsură, respectate. Cu toate acestea, arieratele recurente – deși relativ mici - indică faptul că mecanismele de control bugetar și de control al angajamentelor sunt încă insuficiente. Arierațele administrațiilor (0-360 zile) continuă să se situeze în jurul procentului de 0,5% din PIB. În timp ce arieratele administrației centrale și din sectorul asigurărilor sociale au fost controlate relativ bine, eforturile de a controla arieratele administrațiilor publice locale au avut mai puțin succes.
- *Arieratele din sistemul de sănătate au fost reduse, însă problemele fundamentale din acest sector persistă.* În condițiile în care alocările în numerar au fost diminuate, dar angajamentele din acest sector au continuat să depășească resursele disponibile, arieratele s-au acumulat. Eforturile depuse în cadrul programului s-au concentrat pe eliminarea acestor arierate pe termen scurt și pe soluționarea dezechilibrelor fundamentale care caracterizează sistemul sanitar. Au fost alocate fonduri suplimentare pentru plata arieratelor și prevenirea apariției altora noi. Pentru a limita angajamentele, a fost introdusă o taxă clawback pe produsele farmaceutice, precum și o coplată modestă pentru pacienți. Ambele măsuri au întâmpinat o rezistență puternică și au fost introduse și finalizate cu întârzieri față de termenele inițiale prevăzute în program. Alte măsuri pentru controlul angajamentelor se referă la revizuirea drepturilor (lista negativă, evaluările tehnologiilor sanitare, definirea unui pachet de servicii de bază etc.). Vor fi necesare în continuare reforme fundamentale pentru a introduce un sistem sustenabil de finanțare (aceasta rămânând, între timp, o datorie contingentă pentru finanțele publice) și a îmbunătăți sistemul de sănătate și furnizarea serviciilor medicale. Structura de furnizare a serviciilor este inefficientă din punctul de vedere al costurilor. Serviciile ambulatorii sunt deficitare și subfinanțate. Există prea multă capacitate inefficientă în prea multe spitale. Remedierea acestor probleme va fi esențială pentru o mai bună utilizare a resurselor limitate și pentru îmbunătățirea punctajului slab al României la o serie de indicatori de sănătate.
- *Reforma pieței muncii s-a concentrat asupra reducerii muncii nedeclarate, raționalizarea negocierilor salariale în sectorul privat și sporirea flexibilității pieței muncii.* România are un sector informal de dimensiuni relativ mari, estimat la aproximativ 30% din economie. Această situație are implicații negative asupra veniturilor fiscale, asupra concurenței și, posibil, asupra condițiilor de muncă, însă ar putea să conducă la creșterea ocupării efective a forței de muncă și a flexibilității pieței forței de muncă. Printre măsurile luate pentru reducerea muncii nedeclarate se numără adoptarea, în 2010, a unei strategii naționale pentru reducerea muncii nedeclarate care este încă în curs de implementare și a unei legi privind activitățile cu caracter ocazional desfășurate de zilieri. Imediat înainte de începerea celui de-al doilea program, au fost adoptate măsuri menite să sporească flexibilitatea pieței muncii și să optimizeze dialogul social. Acestea aveau ca scop, printre altele, creșterea posibilităților de a încheia contracte de muncă pe durată determinată și reforme ale

sistemului de salarizare, astfel încât salariile să reflecte mai bine evoluția productivității pe termen mediu, contribuind astfel la îndeplinirea condițiilor prevăzute în program pentru aceste domenii.

- *Reforma piețelor de produse s-a concentrat pe energie, transporturi și ameliorarea mediului de afaceri.* Condițiile din sectorul *energiei* au vizat consolidarea cadrului de reglementare orientat către piață și alinierea funcționării pieței energiei din România cu normele UE privind piața unică. În acest context, România a adoptat noi legi privind energia electrică și gazele în cadrul transpunerii celui de-al treilea pachet privind energia și a definit foi de parcurs pentru dereglementarea prețurilor administrate la gaze și la energie electrică în anii următori. S-au realizat unele progrese în domeniul separării certificate a rețelelor de transport de gaze și de energie electrică, iar independența autorității naționale de reglementare în domeniul energiei a fost sporită. Deși cadrul de reglementare a fost așadar îmbunătățit, implementarea sa integrală va fi esențială, iar schimbările de strategie trebuie evitate. Cu toate acestea, progresele privind unele dintre condiții - în special cea referitoare la fluxurile inverse de gaze între România și țările învecinate și cea referitoare la renegocierea acordurilor cu Rusia privind tranzitul gazelor - au fost limitate. Condițiile din sectorul *transporturilor* s-au axat pe armonizarea standardelor de reglementare din sectorul feroviar român cu standardele UE, permițând astfel o funcționare bazată într-o mai mare măsură pe piață și promovând eficiența în sistemul feroviar. În pofida numeroaselor întârzieri, obiectivele din cadrul programelor au fost, în general, atinse; acestea se refereau, în mod concret, la independența autorității de reglementare din sectorul feroviar, la stabilirea tarifelor de acces la infrastructura de cale ferată și la domeniul de aplicare al obligației de serviciu public. Încă nu au fost definite și implementate sisteme de performanță corespunzătoare pentru sectorul feroviar. Au fost realizate unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea *mediului de afaceri*. Transpunerea directivei privind serviciile, care a inclus crearea ghișeului unic și eliminarea restricțiilor din sectorul comerțului cu amănuntul, s-a numărat printre principalele obiective ale programului. Ghișeul unic a fost înființat, dar ar putea fi îmbunătățit în continuare. Restricțiile din sectorul comerțului cu amănuntul vizate de program au fost eliminate. Posibilitățile de depunere electronică a declarațiilor fiscale pentru societățile comerciale au crescut substanțial.
- *Reforma sectorului de mari dimensiuni al întreprinderilor de stat a avut, în ansamblu, rezultate relativ modeste și rămâne incompletă.* Cele peste 900 de întreprinderi de stat (ÎS) din România reprezintă aproximativ 9% din producția anuală și 10% din forța de muncă angajată. În sectoare cheie precum energia și transporturile, întreprinderile de stat domină piața. Dată fiind importanța lor pentru economie, programele au vizat îmbunătățirea performanțelor întreprinderilor de stat. În acest context, a fost introdus un nou cod de governanță corporativă pentru întreprinderile de stat. De asemenea, arieratele întreprinderilor de stat, care reprezintă 96% din totalul arieratelor din sectorul public, au fost reduse la jumătate pe durata programelor, rămânând însă la un nivel de peste 2% din PIB la sfârșitul lunii mai 2013. Eforturile de restructurare a întreprinderilor de stat au avut un succes limitat. Deși într-o serie de ÎS au fost instalate echipe de conducere și consilii de administrație „profesioniste/private”, în mai multe cazuri, acestea au funcționat doar pe perioade foarte scurte, în timp ce în altele există indicii că au prevalat considerentele politice asupra celor profesionale. Vânzarea participațiilor deținute la întreprinderile de stat a avut un succes foarte limitat (anexa 3). De la începutul celui de-al doilea program în 2011, au fost vândute două pachete minoritare de 15% în ÎS care erau deja cotate la bursă, statul păstrând controlul majoritar în ambele. Privatizarea pachetului majoritar de acțiuni ale Companiei Naționale Poșta Română, care trebuia să aibă loc la jumătatea lunii iunie 2013, a eșuat din cauza lipsei ofertanților interesați și a fost din nou amânată. Un pas important în procesul care ar trebui să ducă la privatizarea pachetului majoritar de acțiuni (51%) ale societății naționale de transport feroviar CFR Marfă a fost realizat la 21 iunie prin parafarea acordului de vânzare-cumpărare de acțiuni între statul român și singurul ofertant rămas (Grup Feroviar Român) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Acest lucru s-a realizat în condițiile unei presiuni puternice pentru respectarea programului, deoarece această măsură a fost o acțiune prealabilă pentru discuțiile Consiliului FMI din 26 iunie 2013.

Pentru finalizarea tranzacției mai trebuie parcurse câteva etape, ultima dintre acestea fiind transferul drepturilor de proprietate la o dată ulterioară. Date fiind interesele considerabile existente, este foarte dificil de imaginat în ce mod poate fi îmbunătățită situația celorlalte ÎS fără o creștere considerabilă a implicării autorităților române în politica de restructurare a ÎS.

- *Au fost identificate deficiențe majore în administrația publică, iar pentru remedierea lor au fost elaborate planuri de acțiune care în prezent sunt în curs de implementare într-un ritm lent.* Analizele funcționale independente ale principalelor ministere efectuate de Banca Mondială în perioada 2010-2011 au relevat slăbiciuni majore la nivelul capacității administrației publice din România, printre care: neasumarea responsabilității pentru rezultate și implementarea deficitară a politicilor publice; probleme legate de guvernanță și separarea inadecvată a funcțiilor între instituții; lipsa strategiilor sectoriale; o structură organizațională precară și un grad ridicat de politizare a administrației publice. Planurile de acțiune elaborate în urma analizelor funcționale sunt în curs de aplicare, însă unele sunt în întârziere, în timp ce altele vor avea nevoie de mult timp pentru a fi finalizate, din cauza capacității limitate. Principalele motive ale implementării lente sunt legate de capacitatea limitată de a stabili priorități pentru alocarea resurselor și de a coordona activitatea diferitelor instituții (în special pentru temele transversale/orizontale), dar și de lipsa unui sistem de monitorizare și evaluare a politicilor publice.⁽²⁾
- *Deși a fost îmbunătățită, absorbția fondurilor UE rămâne la cel mai scăzut nivel din UE, situându-se la o distanță considerabilă de ținta stabilită în program.* Absorbția este îngreunată de lipsa prioritizării, de slaba capacitate administrativă și de cadrul de reglementare insuficient. Absorbția fondurilor structurale, de coeziune și agricole ale UE a crescut de la aproximativ 0,9% la începutul programului, în martie 2009, la 25% în mai 2013. Principalele obstacole în calea unei mai bune absorbții par să fie generate de lipsa implicării și a unei orientări solide la cele mai înalte niveluri. Această situație se traduce prin absența unor priorități bine definite, care are ca rezultat risipirea resurselor precare, prin reglementări extrem de complicate și printr-o legislație în materie de achiziții publice ineficientă și neclară, cuplată cu proceduri de ofertare lungi. Comisia (REGIO, EMPL) face tot ce îi stă în putință pentru a ajuta România să remedieze aceste deficiențe prin punerea în aplicare a planului de acțiuni prioritare din aprilie 2011, însă progresele sunt în continuare foarte lente. Pentru a preîntâmpina riscul unor dezangajări masive în 2013 din cauza ratei scăzute de absorbție, în mai 2013, Comisia a propus Consiliului și Parlamentului să prelungească termenele relevante pentru România (și anume modificarea regulii n+3 pentru România și Slovacia).

5. Odată cu recâștigarea stabilității macroeconomice, este important ca reformele structurale să fie accelerate pentru a debloca potențialul de creștere al României. Pentru aceasta va fi nevoie de implicare și de fermitate din partea autorităților române. Îmbunătățirea condițiilor macroeconomice și majoritatea solidă a coaliției de guvernare oferă un context favorabil pentru punerea în aplicare a reformelor structurale. Acestea vor fi esențiale pentru relansarea procesului de convergență cu perspectiva de a îmbunătăți productivitatea și nivelul veniturilor în timp. În caz contrar, există riscul ca România să rămână blocată pe o traiectorie de creștere modestă și insuficientă, chiar dacă stabilitatea macroeconomică ar putea fi menținută în aceste circumstanțe.

⁽²⁾ Secretariatul General al Guvernului lucrează în prezent, cu sprijinul Băncii Mondiale, la elaborarea unui sistem de monitorizare și evaluare pe baza bunelor practici internaționale.

1. Ajustarea macroeconomică pe durata programelor	13
1.1. Scurtă prezentare a celor două programe	13
1.2. Ajustarea macroeconomică pe durata programelor și perspective	16
2. Respectarea condițiilor programului	29
2.1. Politica bugetară	29
2.1.1. Strategia de consolidare bugetară	29
2.1.2. Disciplina plăților și arierate	33
2.1.3. Reforme ale guvernantei fiscale	37
2.1.4. Administrarea datoriei și situația finanțării suverane	39
2.2. Reglementarea și supravegherea sectorului financiar	41
2.3. Reforme structurale	46
2.3.1. Sectorul sanitar	46
2.3.2. Piețele muncii	48
2.3.3. Sectorul energetic	50
2.3.4. Sectorul transporturilor	54
2.3.5. Întreprinderi de stat	55
2.3.6. Mediul de afaceri	57
2.3.7. Administrația publică	58
2.3.8. Absorbția fondurilor UE	60
A1. Programe de asistență financiară în 2009-2013	63
A2. Calendarul rambursărilor către UE și FMI	64
A3. Privatizarea întreprinderilor de stat	65
A4. Indicatori economici principali	67
A5. Lista abrevierilor	77
A6. Documentația programului	80

LISTA TABELELOR

2.1. Evoluția deficitului public comparativ cu țintele programului	30
2.2. Necesitățile de finanțare suverană	42
2.3. Sectorul bancar - indicatori ai stării de sănătate financiară	43
2.4. Indicatori principali din sectorul sanitar, 2010	47
2.5. Primii pași din foile de parcurs ale României pentru energie electrică și gaze	53

2.6.	România - Absorbție cumulativă a fondurilor UE (în milioane EUR)	61
A1.1.	Programe de asistență financiară pentru România	63
A2.1.	Calendarul anual al rambursărilor către UE și FMI	64
A3.1.	Privatizarea întreprinderilor de stat	65
A3.2.	Privatizarea întreprinderilor de stat (continuare)	66
A4.1.	Indicatori economici principali pentru România (2007-2014)	67
A4.2.	Bugetul general consolidat, 2007-2013	68
A4.3.	Indicatori monetari principali	69
A4.4.	Necesarul brut de finanțare externă și surse, 2010-2014	70
A4.5.	Indicatori principali ai pieței forței de muncă, 2007-2013	71
A6.1.	România: Ținte cantitative în cadrul programului	112
A6.2.	România – Performanțe pentru evaluările șapte și opt	114

LISTA GRAFICELOR

1.1.	România - contribuții PIB (2001-2012)	16
1.2.	Rata de creștere anuală a PIB (2001-2008 și 2009-2010)	16
1.3.	Defalcarea fluxurilor de credit din România și țările selectate (2001-2011)	18
1.4.	Datoria externă brută în România și țările selectate (2001-2012,% din PIB)	18
1.5.	Exporturile și valoarea adăugată brută a industriei (creștere anuală)	19
1.6.	România, inflația IPC (în %)	19
1.7.	Cursul de schimb real efectiv (deflatat cu costul unitar al forței de muncă - ULC)	19
1.8.	Compoziția contului curent	20
1.9.	Finanțarea contului curent	20
1.10.	Compoziția PIIN	21
1.11.	Creșterea exporturilor în comparație cu țările similare, prețuri fixe	21
1.12.	Creșterea exporturilor în comparație cu țările similare, prețuri curente	21
1.13.	Variația ciclică și neciclică a soldului contului curent 2007-2013	22
1.14.	Decalajul dintre economii și investiții și soldul operațiunilor curente cu exteriorul	22
1.15.	Contul curent (CA) ciclic și neciclic	23
1.16.	Contul curent din România și din țări cu caracteristici similare	23
1.17.	PIIN a României și a țărilor cu caracteristici similare	23
1.18.	Rata ocupării forței de muncă în România și în țări cu caracteristici similare	24
1.19.	Rata șomajului în România și în țări cu caracteristici similare (total și tineret)	24
2.1.	Ajustarea fiscală în țările europene selectate	29
2.2.	Creșterea cheltuielilor și a veniturilor 2009-2012 (în raport cu creșterea economică)	31

2.3.	Compoziția cheltuielilor publice (% din PIB)	31
2.4.	Structura finanțării investițiilor de capital (2008-2016)	32
2.5.	Raportul dintre veniturile totale & categoriile de impozite principale și PIB în țările UE select.	33
2.6.	Arierate 0-360 de zile (milioane RON)	35
2.7.	Arierate 90-360 de zile (milioane RON)	35
2.8.	Durata medie de plată a facturilor către întreprinderi de către administrația publică, 2013	35
2.9.	România - rezultatele licitațiilor pe termen mediu/lung pentru emisiunile denominate în RON (randamente medii, %)	39
2.10.	Capitalizarea sectorului bancar din România și țările selectate (puncte procentuale)	43
2.11.	Calitatea activelor din România și țările selectate (% din total împrumuturi)	43
2.12.	Profitabilitatea sectorului bancar din România și țările selectate (ROE, puncte procentuale)	45
2.13.	Compoziția cursului de schimb real efectiv (REER)	48
2.14.	Salarii brute lunare (în RON)	49
2.15.	Arierate ale ÎS	56
2.16.	Absorbție cumulativă a FSC în RO și țările selectate (% din alocarea totală în 2007-2013)	62
2.17.	Absorbție cumulativă a FEADR	62
2.18.	Absorbție cumulativă a FSC	62
A2.1.	Calendarul trimestrial al rambursărilor către UE și FMI	64
A4.1.	Indicatori economici principali, 2007-2013	72
A4.2.	Indicatori ai pieței monetare și financiare, 2007-2013	73
A4.3.	Indicatori ai prețurilor și competitivității, 2007-2013	74
A4.4.	Execuția bugetară, 2009-2013	75
A4.5.	Evoluția deficitului și a datoriei publice (definiție ESA)	76

LISTA CASETELOR

1.1.	Primul program de asistență BP pentru România	14
1.2.	Al doilea program de asistență BP pentru România	15
1.3.	Proiecțiile macroeconomice aflate la baza celor două programe	17
1.4.	Dimensiunea socială a programului	25
1.5.	Politica monetară, evoluția cursului de schimb și gestionarea rezervelor	26
2.1.	Situația arieratelor din România	36
2.2.	Prețurile la energie în România	52

1. AJUSTAREA MACROECONOMICĂ PE DURATA PROGRAMELOR

1.1. SCURTĂ PREZENTARE A CELOR DOUĂ PROGRAME

1. În data de 6 martie 2009, pe fondul unei aversiuni față de risc din ce în ce mai puternice, generată de criza economică internațională (și având drept consecință reducerea intrărilor de capital), al creșterii presiunilor asupra cursului de schimb și al accesului tot mai restrâns la piața de obligațiuni pentru împrumuturile publice, autoritățile din România au solicitat asistență financiară pe termen mediu din partea UE și, în același timp, s-au adresat Fondului Monetar Internațional (FMI) și Băncii Mondiale pentru asistență complementară. La 9 martie 2009, Comisia și Președinția Consiliului au declarat că UE este pregătită să participe împreună cu FMI la un pachet coordonat de finanțare în vederea sprijinirii sustenabilității balanței de plăți a României. S-a precizat însă că asistența financiară va fi condiționată de implementarea unui program de măsuri de susținere. *Primul program s-a axat pe amortizarea efectelor scăderii bruște a intrărilor de capital privat și, în același timp, pe implementarea unor măsuri de politică având ca scop soluționarea dezechilibrelor interne și a celor bugetare și consolidarea sectorului financiar.*⁽³⁾

2. În data de 6 mai 2009, în paralel cu un acord stand-by cu FMI în valoare de 11,4 miliarde DST și cu sprijinul suplimentar acordat de Banca Mondială, BEI și BERD în valoare de până la 2 miliarde EUR, Consiliul Uniunii Europene a decis să acorde asistență reciprocă României și să furnizeze acestei țări asistență financiară pe termen mediu din partea UE de până la 5 miliarde EUR.⁽⁴⁾

⁽³⁾ În contextul măsurilor de finanțare coordonate susținute de acest program și în cadrul Inițiativei europene de coordonare bancară („Inițiativa de la Viena”), băncile-mamă ale principalelor nouă bănci cu capital străin din România s-au angajat să își mențină expunerea generală față de România la un nivel ridicat.

⁽⁴⁾ Decizia Consiliului din 6 mai 2009 de acordare de asistență reciprocă României (2009/458/CE) (JO L 150, 13.6.2009) și Decizia Consiliului din 6 mai 2009 de acordare de asistență financiară comunitară pe termen

La 23 iunie 2009, a fost încheiat un memorandum de înțelegere între Uniunea Europeană și România, care preciza măsurile strategice concrete de implementat pe durata programului și înainte de plata fiecăreia dintre cele cinci tranșe ale împrumutului UE.

3. În perioada octombrie 2009 - februarie 2011, serviciile Comisiei au efectuat misiuni de evaluare trimestriale pentru a examina progresele realizate pentru respectarea condițiilor aferente asistenței financiare pe termen mediu din partea UE. Pe baza constatărilor efectuate în urma acestor misiuni, Comisia a concluzionat că s-au respectat în linii mari condițiile pentru deblocarea celor cinci tranșe ale împrumutului UE. Între prima și a cincea tranșă, la memorandumul de înțelegere au fost adăugate patru acte adiționale, care reflectă efectele schimbărilor din mediul economic, precum și măsurile suplimentare de reformă structurală. Primul program a fost încheiat cu succes în primăvara anului 2011.

4. La 17 februarie 2011, autoritățile române au solicitat asistență financiară preventivă pe termen mediu din partea UE în valoare de până la 1,4 miliarde EUR, care să permită relansarea creșterii economice și să sprijine în continuare programul de reforme economice al guvernului, cu accent pe reformele structurale, dar și pe îmbunătățirea sustenabilității fiscale și consolidarea stabilității financiare. La fel ca asistența anterioară, noua asistență a fost furnizată în paralel cu un acord stand-by cu FMI în valoare de 3,09 miliarde DST (aproximativ 3,5 miliarde EUR, 300% din cota de participare a României la FMI), considerat de România tot ca asistență preventivă, iar Banca Mondială a continuat să furnizeze asistența angajată anterior de 400 milioane EUR în cadrul programului de împrumut pentru dezvoltare (DPL3) și de 750 milioane EUR în cadrul

mediu României (2009/459/CE) (JO L 150, 13.6.2009, p. 8). La 16 februarie 2010, Consiliul a modificat această decizie pentru lua în considerare impactul recesiunii mai puternice decât se anticipase asupra țintelor programului (2010/183/UE) (JO L 83, 30.3.2010, p. 19).

Caseta 1.1: Primul program de asistență BP pentru România

Provocări principale

- Ținerea sub control a recesiunii economice și crearea condițiilor necesare pentru introducerea reformelor.
- Corectarea dezechilibrului extern (deficit de cont curent de peste 10%) și a dezechilibrului intern (deficit public ridicat), care au fost agravate de recesiune.
- Menținerea stabilității sectorului financiar prin consolidarea cadrului de rezoluție bancară și a plaselor de siguranță disponibile în caz de dificultate.
- Îmbunătățirea eficienței administrației publice și a mediului de afaceri.
- Creșterea calității cheltuielilor publice.
- Îmbunătățirea utilizării și a absorbției fondurilor structurale și de coeziune ale UE.
- Soluționarea problemei muncii nedeclarate.

Principalele realizări și măsuri luate

- Politica fiscală:
 - Consolidarea bugetară: reducerea treptată a deficitului bugetar, conform cerințelor procedurii de deficit excesiv*. Ajustarea s-a axat în principal pe reducerea cheltuielilor, având în vedere derapajele fiscale de dinainte de criză la nivelul cheltuielilor curente și constrângerile financiare. După adoptarea măsurilor de austeritate, România a înregistrat rezultate pozitive în ceea ce privește atingerea țintelor de deficit ale programului.
 - Reforma guvernării fiscale: legea responsabilității fiscal-bugetare (2010), consiliul fiscal independent (2010), reforma sistemului de salarizare din sectorul public prin crearea unei legi a salarizării unitare (2010), adoptarea unei reforme a pensiilor (2010) care a vizat creșterea sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice.
- Reglementarea și supravegherea sectorului financiar:
 - Cadrul de rezoluție bancară și fondul de garantare a depozitelor au fost consolidate, în conformitate cu legislația UE.
 - Legislația privind lichidarea instituțiilor de credit a fost îmbunătățită.
 - Au fost introduse reglementări privind independența autorităților de reglementare a sectorului financiar nonbancar (mai 2010).
- Reforme structurale:
 - În 2010 a fost adoptată o strategie națională pentru reducerea muncii nedeclarate și o lege privind activitățile cu caracter ocazional desfășurate de zilieri.
 - Piețele muncii: deși nu se numărau printre condițiile programului, în primăvara anului 2011, guvernul a adoptat reforme importante în domeniul pieței muncii, prin modificarea Codului muncii și a legii privind dialogul social.
 - Administrația publică: Banca Mondială a efectuat în perioada 2010-2011 analize funcționale pentru 12 ministere și instituții ale administrației publice centrale; planurile de acțiune bazate pe concluziile acestor analize au fost adoptate de guvern și sunt în curs de implementare.

Principalele aspecte și deficiențe nerezolvate

- Continuarea consolidării bugetare prin reducerea treptată a deficitului public sub 3% din PIB până la sfârșitul anului 2012; accelerarea eforturilor în vederea reducerii arrieratelor administrațiilor publice și a îmbunătățirii sistemului de raportare financiară pentru întreprinderile de stat.
- Guvernanță fiscală: îmbunătățirea în continuare a prioritizării investițiilor publice și a procesului de planificare, monitorizare și evaluare a acestora.
- Probleme structurale: întreprinderi de stat ineficiente, mediu de afaceri deficitar, proceduri greoaie de înregistrare a societăților, legislație privind piața muncii și cod al dialogului social relativ rigide.
- Optimizarea cadrului de rezoluție bancară și menținerea stabilității financiare pe fondul potențialelor efecte de contagiune negative ale situației țărilor de la periferia zonei euro.
- Rata de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune ale UE era de doar 2,9% la sfârșitul lunii martie 2011.

Caseta 1.2: Al doilea program de asistență BP pentru România

Provocări principale

- Pe lângă aspectele și deficiențele nerezolvate identificate în caseta 1.1, al doilea program s-a axat și pe restructurarea întreprinderilor de stat și pe reformele structurale.

Principalele realizări și măsuri luate

- Politica fiscală:
 - Continuarea consolidării bugetare în vederea corectării deficitului excesiv (PDE a fost abrogată la 21 iunie 2013).
 - Trecerea treptată de la proiectele de investiții cu finanțare integrală internă la proiecte cofinanțate de UE.
 - Îmbogățirea expertizei statistice a Institutului Național de Statistică (INS) în domeniul finanțelor publice.
 - Reducerea arieratelor, în special în sistemul sanitar și la nivelul administrației centrale.
- Sectorul financiar:
 - Cadrul de rezoluție bancară a fost îmbunătățit prin introducerea competențelor băncilor-punte și a posibilității de a efectua tranzacții de achiziție și de asumare.
 - Datele schimbate între banca centrală (BNR) și Fondul de garantare a depozitelor au fost îmbunătățite.
 - Standardele internaționale de raportare financiară (IFRS, ianuarie 2012) au fost introduse pentru întregul sector bancar, alături de filtre prudențiale (permanente din ianuarie 2013) pentru o provizionare mai prudentă.
 - Au fost adoptate noi măsuri de descurajare a împrumuturilor neacoperite în valută ale consumatorilor și ale IMM-urilor.
 - Codul Fiscal (iunie 2012) a fost modificat pentru a înlesni vânzarea creditelor neperformante.
- Energie: foaia de parcurs pentru eliminarea treptată a prețurilor reglementate la gaze și la energia electrică a fost adoptată și este în curs de implementare.
- Transporturi: independența autorității de reglementare a fost sporită și stabilirea tarifelor de acces la infrastructura de cale ferată a fost lăsată la latitudinea companiei de infrastructură feroviară, în timp ce contractele legate de obligația de serviciu public au fost revizuite și limitate.
- Întreprinderi de stat: mai multe companii aflate în pierdere au fost plasate în insolvență (S.C. Oltchim S.A., C.N. Huilei, S.C. Termoelectrica S.A.), iar în iunie 2013 a fost luată o măsură importantă în cadrul procesului de privatizare a pachetului majoritar al companiei de transport de marfă CFR Marfă.
- Mediul de afaceri: a fost creat ghișeu unic, care a devenit în mare parte operațional.
- Administrația publică: a continuat implementarea planurilor de acțiune având la bază analizele funcționale (cu sprijin din partea Băncii Mondiale în multe cazuri), însă unele dintre ele sunt în întârziere față de calendarul inițial, în principal din cauza lipsei capacităților, a coordonării și a unui bun sistem de monitorizare a politicilor publice.

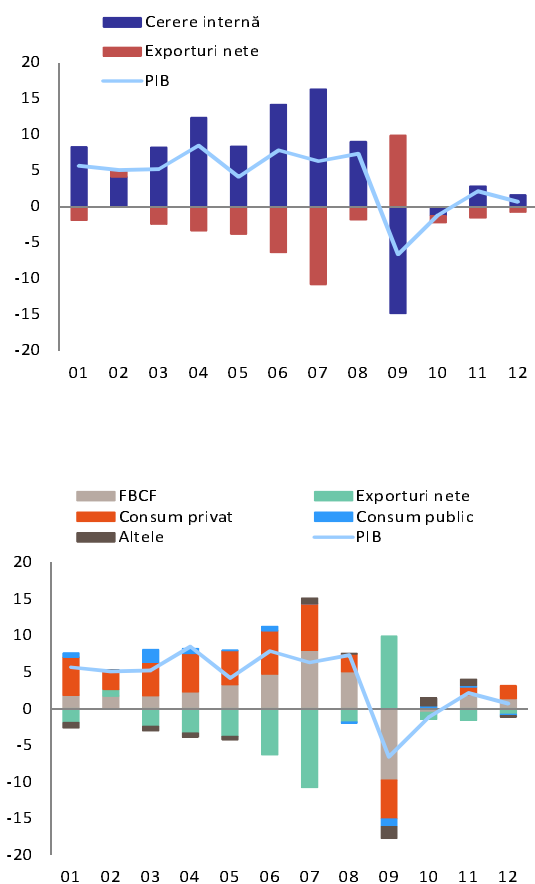
Principalele probleme și deficiențe nerezolvate

- Procesul foarte lent și ezitant de restructurare și privatizare a întreprinderilor de stat.
- Sustenabilitatea fiscală limitată a sistemului sanitar și eficiența scăzută a serviciilor de asistență medicală.
- Riscurile persistente de reaccumulare a arieratelor, în special la nivelul administrațiilor locale.
- Politici active limitate privind piața muncii și o rată ridicată a șomajului în rândul tinerilor.
- Mediul de afaceri: persistă unele deficiențe legate de cerințele de raportare aplicabile societăților comerciale; registrul de cadastru este insuficient dezvoltat; facilitarea accesului la finanțare și a accesului la piețele internaționale pentru IMM-urile din România ar putea fi sporită.
- Optimizarea în continuare a cadrului de rezoluție bancară în conformitate cu evoluțiile de la nivelul UE. Deteriorarea continuă a calității activelor băncilor rămâne un motiv de îngrijorare.
- România a înregistrat din nou cel mai scăzut nivel de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune din UE la sfârșitul lunii mai 2013, din cauza unei proaste administrări.

finanțării bazate pe rezultate pentru asistență socială și reforme în sistemul sanitar.

5. În data de 12 mai 2011, Consiliul a adoptat o decizie prin care se pune la dispoziția României o asistență financiară preventivă pe termen mediu în sumă maximă de 1,4 miliarde EUR (2011/288/UE). Un prim memorandum de înțelegere suplimentar, prin care se actualizează unele dintre condițiile incluse în memorandumul de înțelegere inițial, a fost negociat cu autoritățile române și semnat de acestea în data de 14 decembrie 2011. Al doilea memorandum de înțelegere suplimentar a fost negociat și semnat de către autoritățile române la data de 22 iunie 2012.1.2.

Graficul 1.1: România - contribuții PIB (2001-2012)

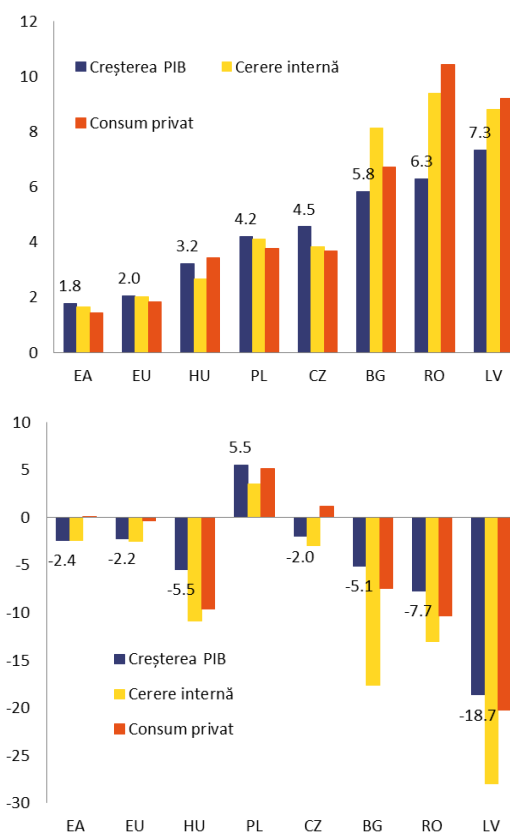

Surse: Eurostat și calcule proprii

1.2. AJUSTAREA MACROECONOMICĂ PE DURATA PROGRAMELOR ȘI PERSPECTIVE

6. Înainte de criză, România afișa rate de creștere foarte ridicate, dar nesustenabile (graficul 1.1). Compoziția creșterii PIB-ului, bazată în principal pe consumul privat finanțat prin intrări de capital extern, a dus la acumularea unor dezechilibre considerabile. În perioada 2001-2008, creșterea reală a cererii interne (graficul 1.2), alimentată inițial de dezvoltarea sectorului financiar și de creșterea creditării (graficul 1.3 și graficul 1.4) și ulterior de politica bugetară expansionistă și prociclică, se situa în medie la 9,4% pe an, cu mult peste creșterea medie a PIB,

Graficul 1.2: Rata de creștere anuală a PIB (2001-2008 și 2009-2010)

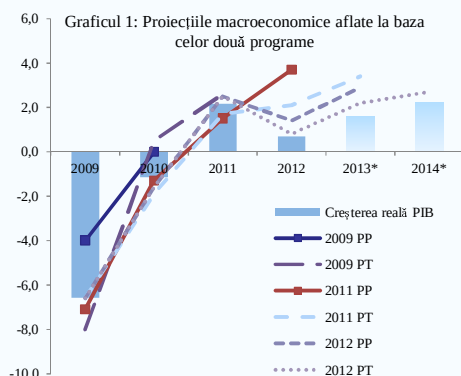

(1) Numai RO și LV au înregistrat o creștere negativă a PIB consecutiv în 2009 și în 2010, în timp ce economia PL a continuat să crească

Surse: Eurostat și calcule proprii

Caseta 1.3: Proiecțiile macroeconomice

Încetinirea creșterii economice s-a dovedit a fi mai puternică decât se anticipase în primul program. Prognoza macroeconomică aflată la baza primului program (previziunile CE din primăvara anului 2009) anunța o contracție a economiei cu 4% în 2009. Această estimare s-a dovedit însă prea optimistă, întrucât rezultatul a fost un declin de 6,6% în 2009. În previziunile CE din toamna anului 2009 (PT 2009), proiecțiile privind PIB real au fost deja revizuite semnificativ în jos, anunțând o contracție de 8% în 2009. La fel ca în multe alte țări din regiune, recesiunea a fost cauzată de scăderea puternică a volumului exporturilor și de prăbușirea cererii interne. Pe baza PT 2009 și a evenimentelor economice neprevăzute cu consecințe negative majore asupra bugetului, în februarie 2010 Consiliul a prelungit termenul inițial pentru corectarea deficitului excesiv prin reducerea acestuia sub 3% din PIB din 2011 până în 2012.

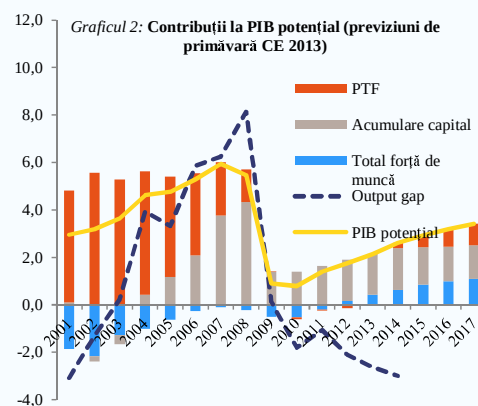

Proiecțiile macroeconomice aflate la baza celui de-al doilea program (previziunile CE din primăvara anului 2011) au fost mai aproape de cifrele realizate, însă au subestimat durata și amploarea crizei financiare globale. Rata de creștere a PIB de +1,5% proiectată pentru 2011 în momentul stabilirii programului s-a dovedit a fi cu puțin sub rata de creștere efectivă de +2,2% înregistrată în 2011. Creșterea PIB din 2011 a fost favorizată de o dezvoltare robustă a producției industriale și de o recoltă agricolă excepțională. Cu toate acestea, proiecția de creștere inițială pentru 2012, de +3,7%, s-a dovedit a fi prea optimistă, rezultatul fiind o creștere de doar +0,7%, deoarece în 2012 România a fost afectată de o gravă secetă estivală

aflate la baza celor două programe

și de creșterea lentă a principalilor săi parteneri din UE (aproximativ 70% din exporturile țării). După cum se poate observa în graficul 1 de mai sus, proiecțiile macroeconomice au fost revizuite treptat în jos pe măsură ce condițiile economice s-au modificat, astfel că pentru 2012 creșterea PIB a fost deja redusă la +1,4% un an mai târziu, în previziunile Comisiei din primăvara anului 2012.

Previziunile Comisiei din primăvara anului 2013 (bazate pe funcția de producție) arată că criza recentă a avut un impact amplu și de durată asupra economiei românești și asupra creșterii sale potențiale*. După o scădere puternică în 2009, creșterea potențială a început o redresare timidă spre valoarea de +3% în 2017, aproximativ doar 60% din valoarea record atinsă în 2007 (graficul 2). De la declanșarea crizei, creșterea potențială s-a bazat exclusiv pe acumularea de capital în 2009-2011, ceea ce reflectă nivelul ridicat al investițiilor din economie. În anii care urmează, se preconizează că rolul forței de muncă și al productivității totale a factorilor (PTF) va crește treptat, depășind contribuția capitalului, ca urmare a reformelor piețelor de produse din ultimii ani. România va reuși să stimuleze creșterea potențială, relansând astfel procesul de recuperare a decalajelor în vederea convergenței cu nivelurile de productivitate și de venituri din UE, numai dacă va implementa restul reformelor structurale.

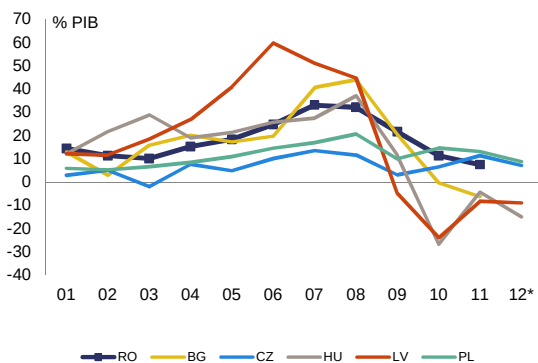
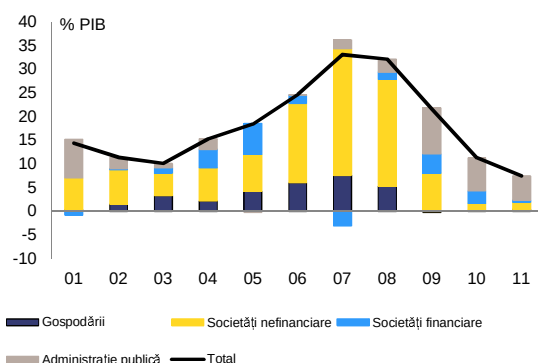

Notă: *Există numeroase incertitudini și dificultăți legate de estimarea PIB potențial în general, și, cu precădere în cazul României, acestea sunt și mai mari din cauza eșantionului mic de date utile și fiabile și din cauza schimbărilor structurale care au avut loc în perioada analizată.

de 6,3% (graficul 1.1 și graficul 1.2). Diferența era finanțată prin importuri, care au generat dezechilibre externe considerabile. Evoluții similare au fost observate în Bulgaria (BG) și Letonia (LV), însă nu și în Republica Cehă (CZ), Ungaria (HU) sau Polonia (PL) (graficul 1.2).

7. Odată cu izbucnirea crizei financiare, intrările de capital privat străin în România au scăzut drastic, reflectând probabil creșterea aversiunii față de risc pe piața financiară mondială, dar și vulnerabilitățile României. Această situație a dus la un deficit de finanțare externă considerabil (de aproximativ 20 de miliarde EUR), care a fost, în cele din urmă, acoperit printr-un program de asistență financiară comun UE/FMI/Banca Mondială (2009-2011).

Graficul 1.3: Defalcarea fluxurilor de credit din România și țările selectate (2001-2011)

(1) Defalcarea tranzacțiilor financiare (variația pasivelor) ca % din PIB

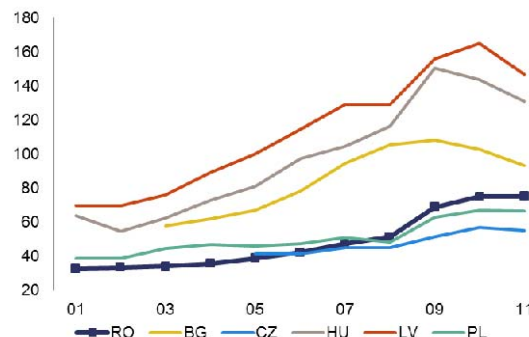
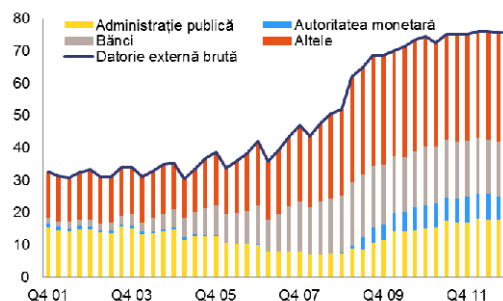
Surse: Eurostat și BNR

Reducerea masivă a intrărilor de capital străin a condus la o ajustare imediată a cererii interne și la o scădere cumulată a activității economice de aproximativ 8% în intervalul 2009-2010 (graficul 1.2).

8. În 2011 a avut loc o redresare, însoțită de o modificare a compoziției creșterii, care a început să se bazeze pe elemente mai sănătoase, și anume investițiile și creșterea continuă a exporturilor (graficul 1.1 și graficul 1.5) La acestea s-au adăugat o puternică redresare a producției industriale ca reacție la creșterea cererii externe, întrucât România încă se bucură de prețuri competitive în UE, și o recoltă agricolă excepțională.

9. În 2012, România a fost afectată de o gravă secetă estivală și de creșterea lentă a principalilor săi parteneri din UE, astfel că PIB-ul real a crescut cu numai 0,7%.

Graficul 1.4: Datoria externă brută în România și țările selectate (2001-2012, % din PIB)

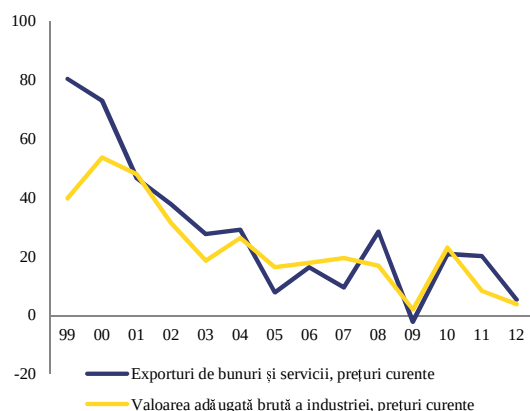

Surse: Eurostat și BNR

Se preconizează că activitatea economică va înregistra o redresare modestă în 2013 (+1,6% în previziunile de primăvară ale Comisiei) și va

crește în 2014 (+2,2% în previziunile de primăvară), când se așteaptă ca reformele structurale puse în aplicare în sectoarele energiei, transporturilor și piețelor forței de muncă să își arate roadele. Totodată, se estimează că cererea internă va continua să impulsioneze creșterea, investițiile fiind un factor cheie; investițiile publice ale țării ar trebui să fie sprijinite de o mai bună absorbție a fondurilor UE (a se vedea secțiunea referitoare la

Graficul 1.5: Exporturile și valoarea adăugată brută a industriei (creștere anuală)

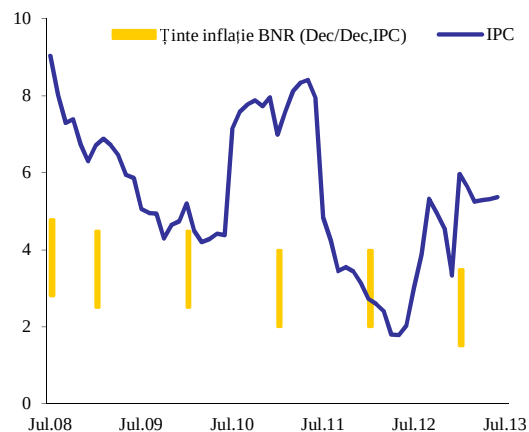

Surse: Eurostat

fondurile UE pentru mai multe detalii).

10. Ca urmare a unei serii de creșteri ale prețurilor, inflația din România a rămas cu obstinție la cote ridicate pentru o perioadă îndelungată (graficul 1.6). Inflația (IAPC) a atins un nivel maxim la mijlocul anului 2011, ajungând la aproape 8%, pe fondul unor creșteri semnificative ale impozitelor indirecte (decise în cadrul programului) pe parcursul anului. Ea a scăzut temporar la aproximativ 2% în perioada aprilie-mai 2012, dar și-a reluat creșterea în a doua jumătate a anului 2012 din cauza creșterii prețurilor la produsele alimentare, creștere al cărei impact a fost agravat de ponderea mare pe care o au produsele alimentare în coșul consumatorului, și din cauza propagării deprecierei cursului de schimb al leului. Creșterile prețurilor la energie în conformitate cu foaia de parcurs pentru eliminarea treptată a prețurilor administrate au exercitat la rândul lor o anumită presiune

Graficul 1.6: România, inflația IPC (în %)

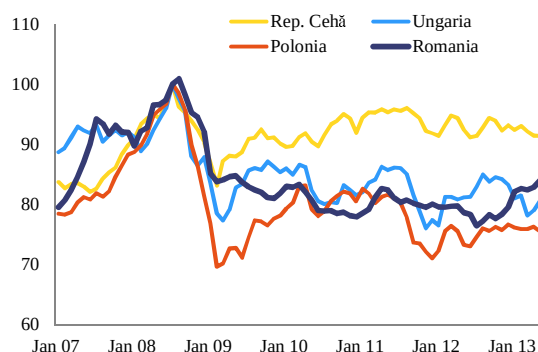

Surse: BNR și Eurostat

asupra inflației, în special la sfârșitul anului 2012 și la începutul anului 2013. Punerea în aplicare a politicii monetare a rămas dificilă pe durata programului, din cauza volatilității prețurilor.

11. România a înregistrat o ameliorare a competitivității prețurilor și a costurilor de la declanșarea crizei financiare. Cursul de schimb real efectiv, deflatat cu costul unitar al forței de muncă a scăzut cu aproximativ 20% începând cu jumătatea anului 2008, atât din cauza deprecierei

Graficul 1.7: Cursul de schimb real efectiv (deflatat cu costul unitar al forței de muncă - ULC)

(1) Indice iulie 2008=100

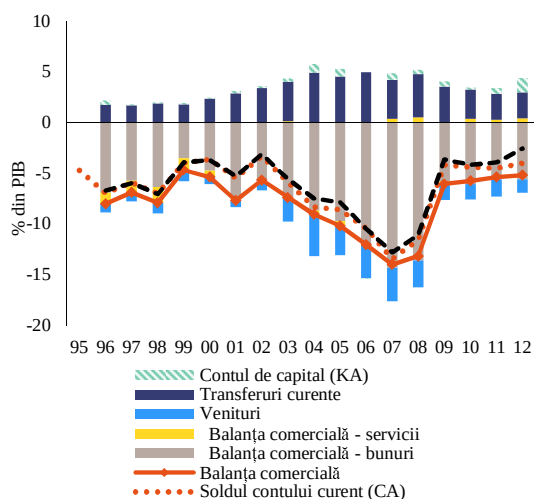
Surse: Serviciile Comisiei

nominale efective a leului, cât și din cauza creșterii slabe a costurilor unitare ale forței de muncă

(graficul 1.7). Între timp, cursul de schimb real efectiv s-a stabilizat, în linii mari, fiind observată doar o ușoară întărire în prima jumătate a anului 2013. România a câștigat cote de piață importante după aderarea la UE, inclusiv în perioada de criză financiară mondială.

12. Deficitul de cont curent a scăzut semnificativ în ultimii 4 ani. De la o medie de -10,5% din PIB în perioada de creștere economică (2004-2008), deficitul de cont curent a scăzut la o medie de -4,3% din PIB în ultimii 4 ani (2009-2012). În 2012, deficitul de cont curent a fost de 4%,

Graficul 1.8: Compoziția contului curent

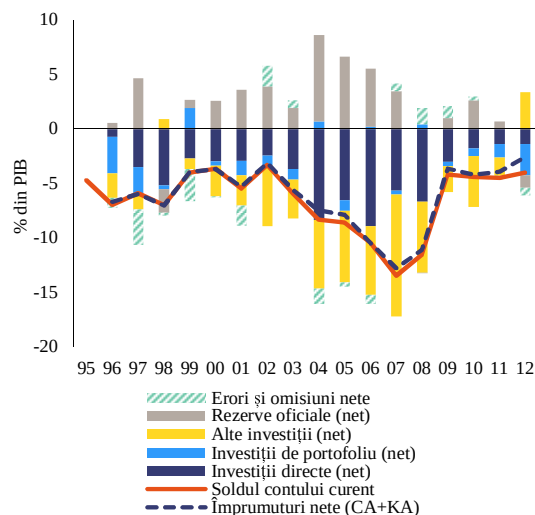

Surse: Eurostat

iar în previziunile serviciilor Comisiei din primăvară se estimează că va rămâne sub 4% în 2013 și 2014. Contul curent este determinat într-o mare măsură de deficitul comercial și este finanțat prin investiții străine directe și alte investiții, în proporții echilibrate (graficul 1.8 și graficul 1.9).

13. Poziția investițională internațională netă (PIIN) negativă a României reflectă acumularea deficitelor de cont curent din perioada premergătoare crizei (1.10). PIIN negativă s-a accentuat în perioada de creștere economică, în mare parte datorită intrărilor de capital și s-a stabilizat în ultimii doi ani la aproximativ -65% din PIB, ca urmare a ajustării deficitului de cont curent, dar și datorită efectului creșterii nominale, pe măsură ce economia a început să se redrezeze.

Graficul 1.9: Finanțarea contului curent

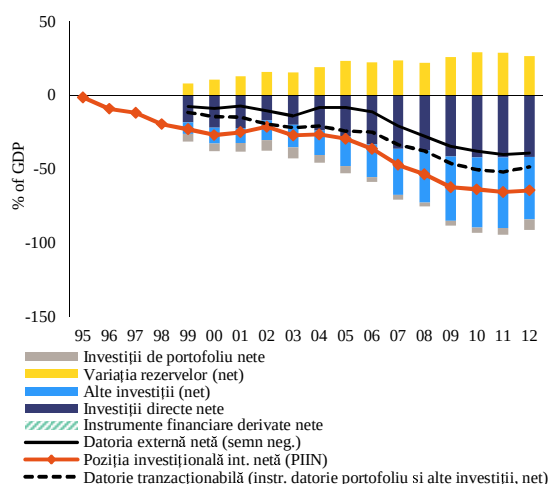

Surse: Eurostat

Datoria externă netă este mult mai mică (39% din PIB în 2012), ceea ce sugerează că vulnerabilitatea cauzată de datoriile externe importante este redusă dacă se face o distincție între fluxurile generatoare de datorie și fluxurile negeneratoare de datorie.

14. O parte semnificativă a datoriei externe este reprezentată de investițiile străine directe (ISD), care au fost atrase într-o mare măsură de sectoarele exportatoare. Cu toate acestea, creșterea exporturilor ar putea fi și mai mare. Stocul actual al PIIN reflectă intrările consistente de ISD în principal în perioada de creștere economică, acestea fiind mult mai reduse în ultimii 3 ani (1,4% din PIB în 2012, față de 6,7% din PIB în 2008). Procentul de ISD din industria prelucrătoare, principalul sector exportator al României, a crescut de la 30% în 2010 la 32% în 2011. Aproximativ jumătate din ISD din industria prelucrătoare au fost direcționate către sectoare precum transportul, metalurgia și produsele chimice. Restul ISD au fost atrase de sectorul intermediarilor financiare și asigurărilor (18% în 2011), al vânzării cu amănuntul (11% în 2011), al construcțiilor (11% în 2011) și al energiei (8% în 2011). Investițiile străine directe au avut un efect pozitiv asupra balanței comerciale: Deși, per ansamblu, cotele de export ale României au crescut, datele privind creșterea exporturilor, comparativ cu țările similare, arată că situația poate fi îmbunătățită (graficul 1.11 și graficul 1.12).

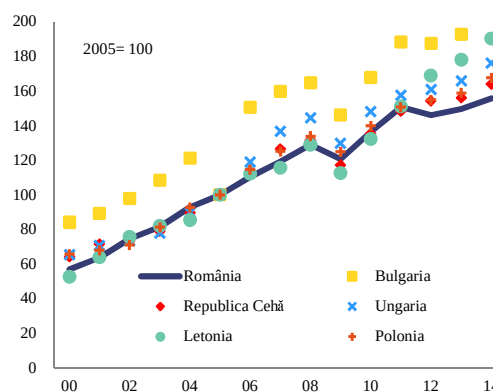
Graficul 1.10: Compoziția PIIN

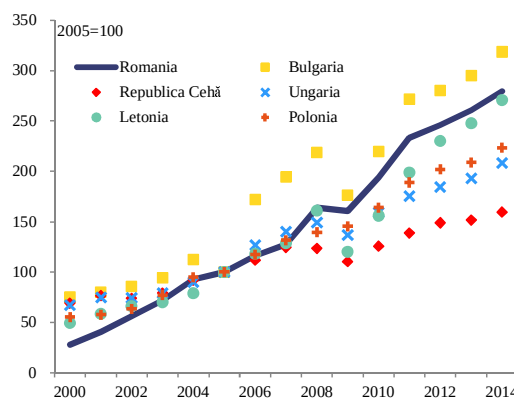
O nouă deplasare a ISD către sectoarele comercializabile ar putea sprijini exporturile în viitor.

15. Ajustarea contului curent a fost impulsionată de sectorul privat și sprijinită de consolidarea bugetară operată de guvern. Până în 2007, investițiile din sectorul privat, bazate pe credite și denominate în principal în valută, au determinat adâncirea rapidă a deficitului contului curent, pe fondul unui nivel redus de economii. Cu toate acestea, în 2008, cu un an înainte de intrarea în recesiune a României, decalajul negativ dintre economii și investiții din sectorul privat a început să scadă (graficul 1.14). Contul curent nu s-a adaptat în mod proporțional, deoarece decalajul mai mic dintre economii și investiții din sectorul privat a fost compensat de o adâncire a deficitului bugetar, generată de deciziile nesustenabile în materie de politică de cheltuieli. Cea mai mare parte a ajustării deficitului de cont curent în termeni nominali (cu mai mult de 7% din PIB) a avut loc efectiv în 2009, datorită sectorului privat. De atunci, deficitul contului curent a rămas, în linii mari, stabil, în contextul consolidării bugetare operate de guvern și al unei redresări modeste a sectorului privat. **16. Ajustarea deficitului de cont curent a fost parțial structurală.** Măsura în care ajustarea a fost de ordin structural (neciclică) poate fi evaluată pe baza regresiei pentru contul

Graficul 1.11: Creșterea exporturilor în comparație cu țările similare, prețuri fixe

Graficul 1.12: Creșterea exporturilor în comparație cu țările similare, prețuri curente

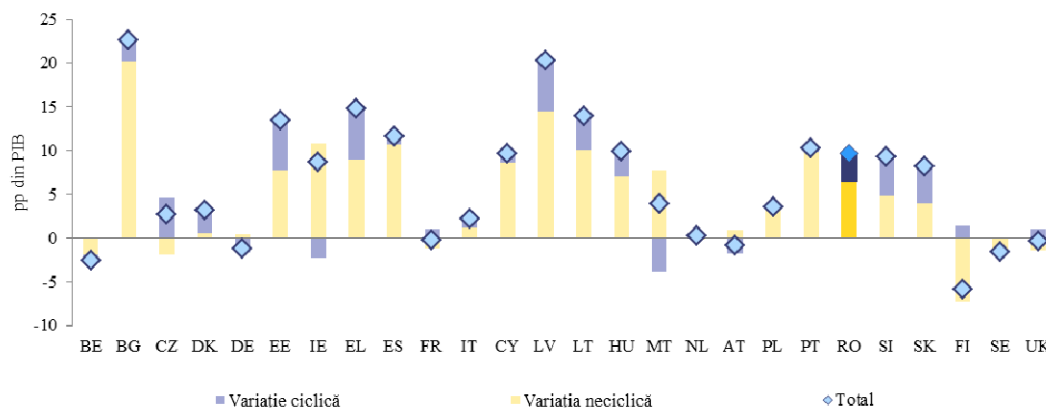

curent care controlează output gapul intern și cel al partenerilor comerciali.⁽⁵⁾ Graficul 1.15 arată că partea structurală a deficitului de cont curent al României s-a redus la jumătate între 2007 și 2013. În plus, deficitul de cont curent s-a stabilizat recent la aproximativ 4% din PIB, valoare care

⁽⁵⁾ A se vedea S. Zeugner, „Updated estimates of current-account norms and equilibrium real exchange rates”, mai 2013. Estimările se bazează pe metodologia elaborată de M. Salto și A. Turrini în „Comparing alternative methodologies for real exchange rate assessment”, European Commission Economic Papers 427, septembrie 2010.

corespunde așteptărilor, având în vedere caracteristicile țării, măsurate prin norma de cont

Graficul 1.13. Variația ciclică și neciclică a soldului contului curent 2007-2013

Surse: Calculele Comisiei

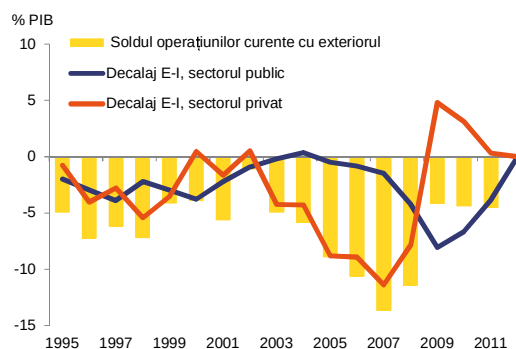
curent.⁽⁶⁾ Dacă output gapul s-ar închide, România tot ar mai avea un deficit de aproximativ 4% din PIB, având în vedere caracteristicile structurale ale economiei. În mod concret, principalul factor care contribuie la norma în materie de cont curent în România este rata de dependență a persoanelor vârstnice (-3,3 puncte procentuale). Comparativ cu alte țări (graficul 1.13),

amplarea ajustării contului curent și componenta sa structurală par a fi, în linii mari, conforme cu cele ale țărilor similare: având în vedere volatilitatea evoluțiilor contului curent în noile state membre (NSM) în perioada 2007-2013, ajustarea din România pare să fie aproape de media NSM, atât la nivelul amplorii globale, cât și în ceea ce privește componenta structurală.

17. Deși dezechilibrele au fost reduse comparativ cu nivelurile ridicate anterioare crizei, România are în continuare un deficit de cont curent și o poziție investițională netă care depășesc pragurile utilizate de Comisie în cadrul procedurii privind dezechilibrele

macroeconomice (PDM). Tabloul de bord PDM, care semnalează dezechilibrele potențiale, arată că,

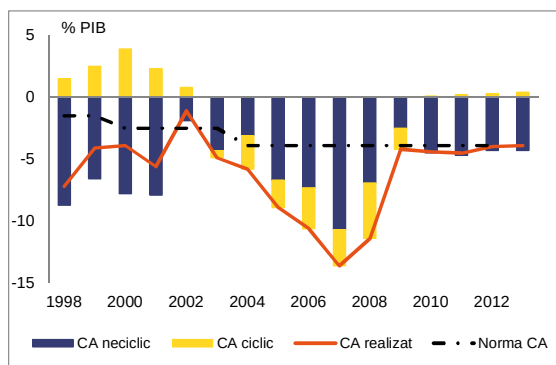
Graficul 1.14: Decalajul dintre economii și investiții și soldul operațiunilor curente cu exteriorul

Surse: Eurostat

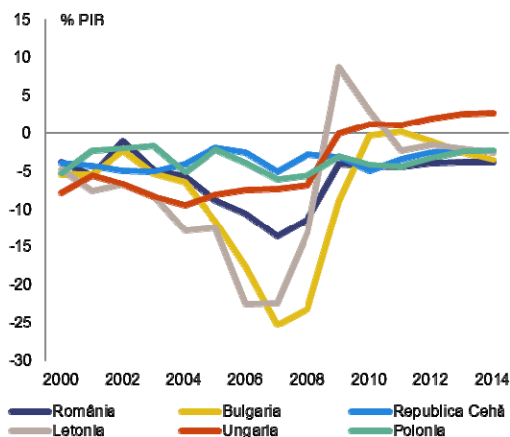
⁽⁶⁾ „Norma” sau valoarea de referință în materie de cont curent a unei țări poate fi considerată drept soldul obișnuit al contului curent care predomină în țări cu caracteristici similare. Aceasta nu trebuie interpretată ca fiind un cont curent „de echilibru” și în particular nu garantează sustenabilitatea datoriei externe.

Graficul 1.15: Contul curent (CA) ciclic și neciclic

Surse: Calculule Comisiei

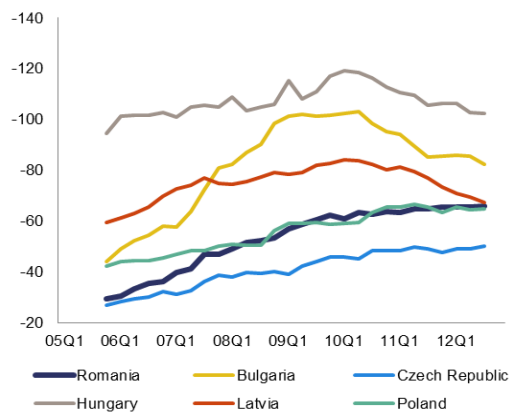
Graficul 1.16: Contul curent din România și din țări cu caracteristici similare

Surse: Eurostat

România depășește media pe trei ani a contului curent de -4% din PIB, deși este aproape de prag iar previziunile serviciilor Comisiei din primăvară anunță deficite de cont curent de sub 4% pentru 2013 și 2014. Comparativ cu țările similare, deficitul contului curent din România pare destul de mare. Deși România depășește cu mult și pragul de -35% pentru PIIN, această evoluție pare a fi mai asemănătoare cu cea din țările similare (graficul 1.16 și graficul 1.17), o PIIN negativă fiind tipică pentru țările care recuperează decalajele și în care creșterea a fost susținută de intrările mari de capital din trecut.

Graficul 1.17: PIIN a României și a țărilor cu caracteristici similare

Surse: Eurostat

18. Pentru a limita riscul unor dezechilibre viitoare, este necesară o reducere a PIIN. O astfel de reducere ar necesita o nouă corecție a deficitului de cont curent. O PIIN negativă este tipică pentru țările care recuperează decalajele și în care creșterea economică a fost susținută prin intrări de capital. Atât timp cât aceste intrări sunt utilizate în scopuri productive, un deficit moderat al PIIN poate fi benefic pentru creșterea economică. Cu toate acestea, o PIIN negativă poate fi totodată și un motiv de îngrijorare, deoarece este susceptibilă să sporească vulnerabilitatea țării la șocurile externe. PIIN a fost considerată ca un indicator al riscului de intrare în incapacitate de plată. Conform studiilor privind toleranța la datorie⁽⁷⁾, există țări care intră în incapacitate de plată a datoriei la niveluri relativ scăzute ale datoriei în PIB, deoarece sunt mai vulnerabile la șocurile externe din cauza instituțiilor slabe, a sistemelor politice problematice, a rigidității fiscale și a ineficienței economice. Ca atare, riscul de intrare în incapacitate de plată poate fi ridicat, în ciuda unui

(7) Reinhart, Carmen M., Kenneth S. Rogoff și Miguel A. Savastano. „Debt Intolerance”, Brookings Papers on Economic Activity, 34, 2003-1 (2003): 1-74; Luis-Diego Barro & Geoffrey J. Bannister, 2011. „A Debt Intolerance Framework Applied to Central America, Panama and the Dominican Republic”, IMF Working Papers 11/220, Fondul Monetar Internațional.

nivel relativ moderat de îndatorare. Cu toate că România are o pondere relativ scăzută a datoriei externe în PIB (în 2012 datoria externă netă a fost de 39% din PIB), acești factori sugerează că România nu poate suporta un nivel foarte ridicat de îndatorare pe termen mediu. Conform previziunilor pe termen lung ale ECFIN în materie de creștere, inflație și rate ale dobânzii⁽⁸⁾ și dacă deficitul contului curent din 2012 se menține până în 2020, PIIN s-ar deteriora ușor de la -65% în 2012 la -68% din PIB. Reducerea PIIN cu 10% din PIB până în 2020 (pentru a ajunge la -55% în 2020) ar necesita un deficit de cont curent de -2% din PIB, jumătate din nivelul înregistrat în anul 2012⁽⁹⁾. Ameliorarea necesară pe viitor nu este la fel de mare ca ajustarea recentă a contului curent. Dacă deficitul de cont curent se menține pe o traiectorie descendentă, poziția externă ar putea fi îmbunătățită. Scenariul opus, în care redresarea se va baza pe o cerere internă puternică, care ar încuraja importurile și ar deteriora și mai tare balanța comercială, ar semnala acumularea unor dezechilibre externe.

19. Dezechilibrele externe reprezintă în continuare o problemă, însă o revenire la dezechilibrele anterioare crizei nu pare a fi probabilă. Sectorul guvernamental nu prezintă un risc semnificativ de întoarcere la dezechilibrele din trecut, dacă se ține cont de rezultatele programului în domeniul consolidării fiscale și de angajamentele asumate de România (de exemplu Pactul fiscal). Redresarea economică pare modestă și este puțin probabil ca economia să revină în viitorul apropiat la ratele de creștere anterioare crizei, deoarece mediul extern este mai puțin favorabil unei reveniri la intrările de investiții străine directe dinaintea de criză, în contextul creșterii aversiunii față de risc și al scăderii încrederii investitorilor. În plus, redresarea eventuală a creditării va fi lentă, deoarece condițiile pentru revenirea la o creștere a creditului de peste 10%, ca în perioada anterioară crizei, nu sunt prezente, în contextul înăsprii standardelor

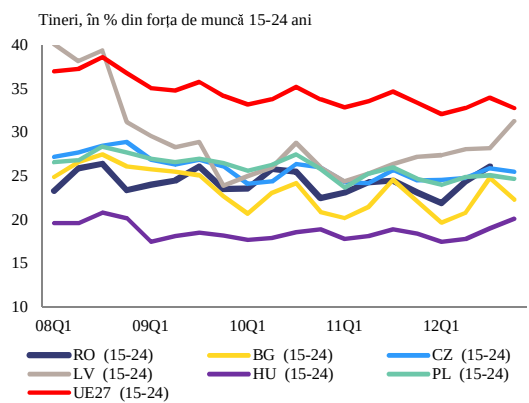
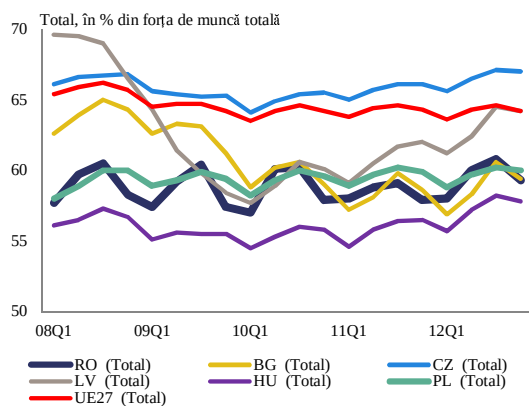
de acordare a împrumuturilor. Ca atare, nu este foarte probabil ca România să revină la nivelurile de dezechilibre înregistrate înainte de criză. Cu toate acestea, având în vedere că ajustarea externă a fost parțial de natură structurală și date fiind mediul extern incert și volatilitatea fluxurilor de capital, reducerea vulnerabilității potențiale legate de dezechilibrele externe rămâne o provocare importantă.

20. În ciuda unei ajustări macroeconomice puternice, situația de pe piața muncii nu s-a deteriorat semnificativ în timpul anilor de criză. În mod similar, în pofida recente redresări economice, nu se pot raporta îmbunătățiri semnificative, având în vedere faptul că șomajul în rândul tinerilor rămâne îngrijorător de ridicat. Înainte de declanșarea crizei, piața forței de muncă din România a fost caracterizată de creșterea șomajului și stagnarea ocupării forței de muncă. Pe fondul crizei economice, rata șomajului a crescut de la 5,8% în 2008 la 6,9% în 2009. Șomajul în rândul tinerilor a crescut, de asemenea, în această perioadă, de la 18,6% la 20,8%. Rata de ocupare a forței de muncă a rămas neschimbată în aceeași perioadă de timp, la aproximativ 59% pentru totalul populației de vârstă activă și aproximativ 25% pentru tineri (graficul 1.18), așadar cu mult sub media UE. În cadrul programului (2009-2012), rata de ocupare a forței de muncă nu s-a îmbunătățit, ea rămânând, în medie, la 59% din totalul populației de vârstă activă și la 24% pentru tineri. Cu toate acestea, în ciuda ajustării macroeconomice și a constrângerilor bugetare, creșterea șomajului total a putut fi ținută sub control. Rata totală a șomajului, care a atins nivelul maxim de 7,5% în primul trimestru din 2010 și în trimestrul trei din 2011, a rămas la aproximativ 7% pe durata programului (graficul 1.19). În comparație cu țările est-europene similare, rezultatele României în materie de șomaj total au fost foarte bune. Cu toate acestea, șomajul în rândul tinerilor s-a deteriorat, crescând de la aproximativ 21% în 2009 la 23% în 2012. Aceeași tendință poate fi observată și în țările similare.

⁽⁸⁾ Scenariul macroeconomic pe termen lung se bazează pe previziunile din Raportul privind sustenabilitatea finanțelor publice 2012.

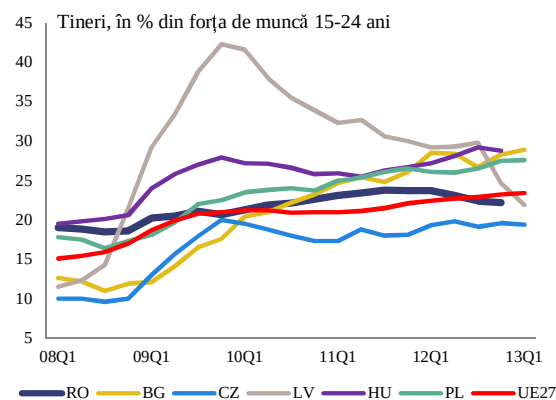
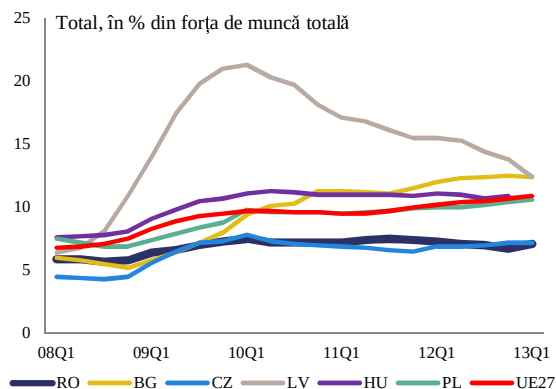
⁽⁹⁾ Aceste simulări fac abstracție de variațiile evaluării activelor și a cursului de schimb real efectiv.

Graficul 1.18: Rata ocupării forței de muncă în România și în țări cu caracteristici similare (total și tineret)

(1) Total, în % din forța de muncă totală
Tineret, în % din forța de muncă în vârstă de 15-24 ani
Surse: Eurostat

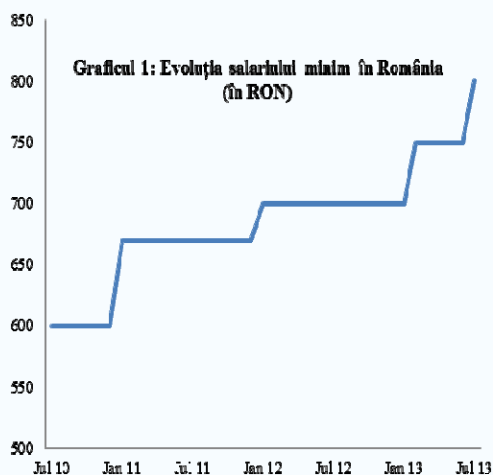
Graficul 1.19: Rata șomajului în România și în țări cu caracteristici similare (total și tineret)

(1) Total, în % din forța de muncă totală
Tineret, în % din forța de muncă în vârstă de 15-24 ani
Surse: Eurostat

Caseta 1.4: Dimensiunea socială a programului

Ajustarea macroeconomică în contextul celor două programe a fost considerabilă, iar preocupările legate de implicațiile sale sociale au fost luate în calcul în momentul elaborării politicilor din cadrul programelor. Astfel, limitarea sarcinii pentru segmentele vulnerabile ale populației s-a numărat printre prioritățile programului.

În primul rând, în contextul programului, salariul minim* a fost majorat de mai multe ori: în 2011 (cu 11,7%), în 2012 (cu 4,5%), la începutul lui 2013 (cu 7,1%), urmând să crească din nou la mijlocul anului 2013 (cu 6,7%). Mai mult decât atât, reducerea cu 25% a salariilor din sectorul public în 2010 a fost eliminată în mai multe etape în 2011 și 2012, pe măsură ce condițiile au permis acest lucru.

În al doilea rând, reformele pieței muncii din 2011 (asupra cărora au fost consultați partenerii din cadrul programului), care au vizat creșterea flexibilității pieței muncii și optimizarea dialogului social, au fost adoptate cu scopul de a promova competitivitatea și crearea de locuri de muncă. Totodată, programul a tratat și problema șomajului ridicat în rândul tinerilor, solicitând guvernului să adopte o atitudine mai activă și să introducă noi măsuri active privind piața forței de muncă.

Guvernul a pregătit o serie de modificări ale legislației actuale pentru a îmbunătăți tranziția tinerilor către piața muncii, iar în aprilie 2013 a fost adoptat un Plan național de locuri de muncă ce conține noi măsuri axate pe dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul populației tinere și pe adaptarea educației și a învățământului vocațional la necesitățile pieței muncii.

În al treilea rând, eliminarea treptată a prețurilor reglementate la gaze și energie electrică este programată astfel încât să limiteze sarcina financiară suplimentară a ajustării pentru consumatorii casnici. Astfel, eliminarea prețurilor administrate este mai lentă pentru consumatorii casnici decât pentru consumatorii industriali. Totodată, conform legislației UE, partenerii din cadrul programului au cerut autorităților să le ofere o protecție adecvată consumatorilor vulnerabili. Condițiile programului au inclus astfel definirea consumatorilor vulnerabili și implementarea unor măsuri adecvate pentru a-i proteja. Autoritățile au precizat, într-o mare măsură, definiția consumatorilor vulnerabili și au adoptat o legislație care prevede noi prestații sociale începând din iulie 2013 pentru a limita impactul dereglementării prețurilor la gaze și energie electrică. Sunt în curs de implementare și alte reforme, care beneficiază de asistență tehnică din partea Băncii Mondiale, pentru o mai bună direcționare a protecției sociale în viitor, permițând astfel utilizarea mai eficientă a resurselor financiare limitate și protejând în același timp persoanele cu cele mai mici venituri. În fine, partenerii din cadrul programului le-au cerut autorităților să se asigure că legislația privind piața muncii este conformă cu standardele OIM (Organizația Internațională a Muncii).

Notă: *Salariul minim a fost majorat la 670 RON în 2011, la 700 RON în 2012, la 750 RON începând cu 1 februarie 2013 și urmează să crească cu încă 50 RON, până la 800 RON (aproximativ 183 EUR) la 1 iulie 2013.

Caseta 1.5: Politica monetară, evoluția cursului de schimb și gestionarea rezervelor

Politica monetară are ca obiectiv stabilitatea prețurilor. Banca Națională a României (BNR) se confruntă permanent cu noi dificultăți în implementarea politicii sale monetare. Concret, depășirea repetată a țintelor de inflație poate compromite în cele din urmă credibilitatea BNR – deși creșterile de prețuri recente au fost într-o mare măsură în afara controlului direct al acesteia. Pe durata programelor de asistență pentru balanța de plăți 2009-2011 și 2011-2013, BNR a scăzut treptat și prudent dobânda de referință de la 8,50% în august 2009 la 5,25% în martie 2012 și la 5,00% în iulie 2013. De atunci, dobânda a rămas neschimbată.

Este esențial ca BNR să rămână vigilentă și să își mențină prudența în viitor în ceea ce privește politica monetară. Continuarea politicii de comunicare activă de către BNR este justificată pentru a asigura ancorarea anticipațiilor inflaționiste. Pe termen mediu, implementarea reformelor structurale având ca scop creșterea concurenței și a flexibilității pieței muncii, alături de măsurile deja implementate care au vizat limitarea împrumuturilor în valută și de potențiala reducere a diferențialului ratei dobânzii (între RON și valute), va contribui la întărirea componentei legate de dobândă a politicii monetare, inclusiv prin reducerea vulnerabilității externe a economiei României.

După o deteriorare semnificativă în primul semestru al anului 2009, rezervele valutare au fost sprijinite prin asistență financiară internațională în cursul primului program. Primul program (2009-2011) a depășit planurile inițiale de creștere a rezervelor valutare. De la nivelul de pornire de 28,2 miliarde EUR (valută și aur) la sfârșitul anului 2008, stocul rezervelor valutare a crescut la 35,2 miliarde EUR la sfârșitul anului 2010. La sfârșitul primului program, în iunie 2011, rezervele internaționale brute au crescut la 37,3 miliarde EUR (adică aproximativ 104% din datoria externă pe termen scurt la maturitatea rămasă la momentul respectiv) față de aproximativ 27 miliarde EUR la începutul programului în aprilie 2009 (88% din datoria externă pe termen scurt la momentul respectiv).

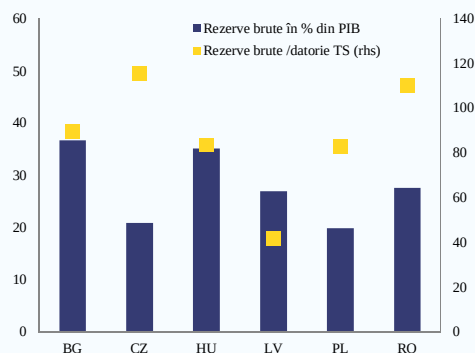
După ce au atins un nivel maxim la sfârșitul anului 2011, rezervele valutare au scăzut oarecum în 2012, pe măsură ce a început efectuarea plăților pentru rambursarea asistenței financiare internaționale. Rezervele s-au stabilizat în mare măsură la începutul anului 2013, în ciuda rambursărilor substanțiale din asistența financiară internațională. Situația României este una relativ bună în ceea ce privește adecvarea rezervelor, comparativ cu majoritatea țărilor similare din regiune, întrucât rezervele sale internaționale brute (valută și aur) erau de aproximativ 36,3 miliarde EUR la sfârșitul lunii mai 2013 acoperind peste 95% din datoria externă pe termen scurt și aproximativ 9 luni de importuri de bunuri. Această situație corespunde în linii mari regulii Guidotti-Greenspan și se încadrează confortabil în marjele de siguranță aferente altor indicatori de adecvare a rezervelor.

Rambursarea asistenței financiare internaționale implică un efort de amortizare considerabil și o utilizare substanțială a rezervelor internaționale ale României. Rambursările în contul asistenței internaționale vor atinge un nivel maxim în intervalul 2013-2015, imediat după încheierea programului actual, plățile efectuate fiind în valoare de aproximativ 4,5 miliarde EUR în 2013 și în 2014 (aproape 2½% din PIB) și de 3 miliarde EUR în 2015 (1¼% GDP). Nivelul actual al rezervelor valutare pare a fi suficient și confortabil pentru a asigura serviciul rambursărilor fără dificultăți majore, deși nivelurile maxime ar putea implica o utilizare substanțială a acestor rezerve. Având în vedere rambursările substanțiale ale asistenței financiare internaționale care au început în a doua jumătate de anului 2012, BNR a valorificat posibilitățile de reconstituire a rezervelor valutare în prima jumătate a anului 2013. În plus, diminuarea rezervelor ar trebui să fie contrabalansată într-o mare măsură de continuarea împrumuturilor de pe piețele internaționale și de emisiunile de pe piața internă denumite în valută, dar și de utilizarea finanțărilor din partea unor instituții internaționale precum BERD și BEI. Menținerea unor rezerve adecvate asigură o protecție importantă împotriva șocurilor.

(Continuare pe pagina următoare)

Casetă (continuare)

Graficul 1: România - adecvarea rezervelor internaționale (media 2009-2012, în %)

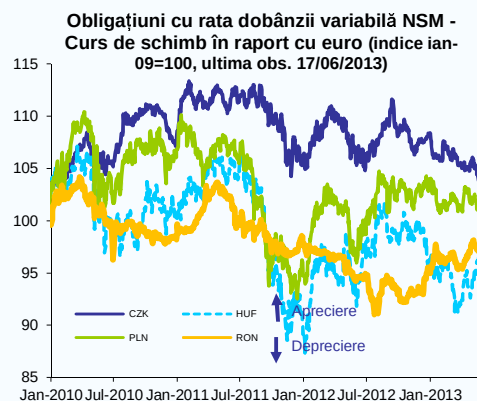
Surse: Eurostat

Indiferent de situație, managementul rezervelor ar trebui să garanteze un stoc de rezerve adecvat în anticiparea nivelurilor maxime ale rambursărilor. În conformitate cu condițiile programului, autoritățile au informat cu promptitudine personalul Comisiei atunci când au apărut pierderi substanțiale ale rezervelor pe durata celui de-al doilea program.

Cursul de schimb al leului s-a stabilizat în linii mari la mijlocul anului 2009, în urma adoptării programului în martie 2009 după o depreciere considerabilă (aproximativ 17% în termeni nominali în raport cu euro) odată cu declanșarea crizei în a doua jumătate a anului 2008. Leul a rămas relativ stabil în raport cu euro pentru restul anului 2009 și s-a depreciat ușor în 2010 și la începutul lui 2011, însă a rămas într-un interval îngust. Cursul de schimb leu-euro s-a depreciat în a doua jumătate a lui 2011 – atingând minimul din ultimele 16 luni în noiembrie 2011 – în condițiile unui mediu extern dificil și ale unei creșteri puternice a aversiunii față de risc la nivel global. În pofida acestui fapt, deprecierea leului în raport cu euro a fost mai moderată comparativ cu majoritatea țărilor similare din regiune. Cursul de schimb s-a stabilizat din nou într-o mare măsură la începutul anului 2012,

pe fondul unor semne de relaxare a condițiilor de pe piața mondială, însă leul s-a depreciat până la un minim istoric în iulie 2012, trecând ulterior prin mai multe episoade de creștere a volatilității. Deprecierea leului a reflectat o combinație de factori, printre care declinul intrărilor de capital, creșterea incertitudinii politice și creșterea aversiunii față de risc pe piețele financiare internaționale din cauza preocupărilor privind anumite economii de la periferia zonei euro. Cursul de schimb leu-euro a scăzut substanțial, cu aproximativ 7,3% între începutul anului 2012 și jumătatea lunii iulie, însă a crescut cu circa 4% în august. În toamna anului 2012, leul s-a depreciat din nou treptat (scăzând cu aproape 3% până la sfârșitul lunii octombrie). Leul s-a întărit oarecum în octombrie și noiembrie, deoarece BNR a limitat furnizarea de lichidități. Sentimentul pozitiv al pieței după alegerile din decembrie 2012 și includerea României în indicii piețelor emergente a stimulat cursul de schimb, limitând deprecierea leului în raport cu euro la aproximativ 2½% în 2012 și susținând o apreciere cu 2½% în primele patru luni din 2013, însă între timp cursul de schimb al leului a scăzut din nou la nivelurile de la începutul anului 2013, pe fondul unei noi creșteri a aversiunii față de risc la nivel global.

Graficul 2: Obligațiuni cu rata dobânzii variabilă ale NSM - cursul de schimb în raport cu euro

Surse: Bloomberg

2. COMPLIANCE WITH PROGRAMME CONDITIONALITY

2.1. POLITICA BUGETARĂ

Pe durata ambelor programe, condițiile privind politica bugetară s-au concentrat pe două obiective principale:

(i) implementarea unei strategii de consolidare bugetară având ca scop reducerea deficitului sub nivelul de 3% din PIB în termenul stabilit de Consiliu în contextul procedurii deficitului excesiv (PDE);

(ii) implementarea unei serii de reforme în materie de guvernanță fiscală pentru remedierea celor mai stringente probleme ale politicilor bugetare. Aceste măsuri au vizat, în principal, necesitatea unei legi a responsabilității bugetare și a unui consiliu fiscal independent, o reformă a sistemului de salarizare din sectorul public și o reformă a sistemului de pensii.

Cel de-al doilea program a inclus la rândul său o condiție referitoare la analiza și actualizarea anuală a strategiei guvernului de administrare a datoriei publice până la sfârșitul anului 2011, respectiv până la sfârșitul anului 2012.

21. Condițiile de politică bugetară au constituit unul dintre pilonii principali ai celor două programe, politica bugetară fiind unul dintre principalii factori responsabili pentru criza din România. Politica bugetară a fost extrem de prociclică în timpul anilor de creștere economică 2004-2008, deficitul crescând de la 1,2% din PIB în 2004 la 5,7% din PIB în 2008. Implementarea unor politici bugetare neadecvate înainte de criză s-a datorat parțial deficiențelor cadrului bugetar instituțional: lipsa unei monitorizări independente a evoluțiilor bugetare, absența unor mecanisme care să asigure respectarea ținutelor bugetare, proasta planificare multianuală și regulile bugetare numerice și de procedură deficitare. Precaritatea cadrului instituțional a contribuit la existența unor derapaje bugetare recurente, în special la nivelul cheltuielilor curente. În plus, creșterea salariilor din sectorul public (masa salarială din sectorul public s-a dublat în termeni nominali în perioada 2005-2008) a devenit principalul factor determinant al creșterilor salariale în sectorul privat și a condus, de asemenea, la creșterea

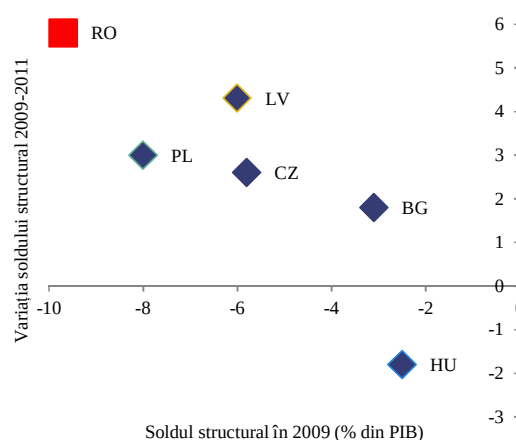
semnificativă a pensiilor, datorită indexării acestora la creșterea salariilor.

22. Având în vedere aceste evoluții, condițiile de politică bugetară au urmărit atât consolidarea bugetară, cât și aspecte legate de guvernanța fiscală. Strategia de consolidare bugetară a avut drept scop reducerea deficitului bugetar sub 3% din PIB, în conformitate cu procedura de deficit excesiv, în timp ce modificările cadrului de guvernanță fiscală au vizat crearea unor baze mai sustenabile pentru finanțele publice din România și remedierea deficiențelor care au condus la derapajele anterioare.

2.1.1. Strategia de consolidare bugetară

23. România a avut cea mai drastică ajustare fiscală pe durata programelor, în comparație cu țările similare din regiune. Deficitul structural s-a îmbunătățit cu 5,5 puncte procentuale din PIB în perioada 2009-2011 (graficul 2.1). România a avut însă și cea mai slabă poziție de pornire, cu un deficit structural nesustenabil de -9.5% din PIB în 2009, generat de politica bugetară extrem de prociclică din timpul anilor de creștere economică 2004-2008. În ansamblu, graficul 2.1 indică o corelație negativă între amploarea ajustării fiscale realizate de țările similare din regiune și amploarea deficitului structural din 2009.

Graficul 2.1: Ajustarea fiscală în țările europene selectate

Surse: Serviciile Comisiei

24. Programul de ajustare a cerut ca procesul de consolidare din România să se axeze în principal pe reducerea cheltuielilor, având în vedere derapajele fiscale de dinainte de criză la nivelul cheltuielilor curente și constrângerile financiare. Strategia a presupus totodată reducerea deficitului sub nivelul de 3% din PIB în termenul stabilit de Consiliu în contextul procedurii deficitului excesiv (PDE). Consiliul a stabilit inițial anul 2011 ca termen limită pentru atingerea unui deficit inferior nivelului de 3% din PIB, dar în 2010 a prelungit acest termen până în 2012, din cauza unei deteriorări semnificative a condițiilor economice⁽¹⁰⁾. Implicațiile pentru consolidarea bugetară au fost că țintele de deficit pentru 2009 și 2010 au trebuit modificate de două ori în contextul programului pentru balanța de plăți. Strategia finală de consolidare a prevăzut o reducere a deficitului public⁽¹¹⁾ de la 7,8% din PIB în 2009 la 7,3% din PIB în 2010, apoi la sub 5% din PIB în 2011 și la sub 3% din PIB în 2012 (după cum se arată în tabelul 2.1). Cu un deficit de 9% din PIB în 2009, România a ratat ținta programului cu o marjă largă. Pentru a aduce finanțele publice din nou sub control, în mai 2010, autoritățile au fost nevoite să ia o serie de măsuri drastice de austeritate. Guvernul a optat pentru: (i) reducerea cu 25% a salariilor din sectorul public; (ii) reducerea cu 15% a tuturor prestațiilor sociale, cu excepția pensiilor; (iii) înghețarea pensiilor la nivelul din 2009; (iv) înghețarea pensionărilor anticipate până la intrarea în vigoare a unei noi legi a pensiilor; (v) accelerarea concedierilor în sectorul public; (vi) creșterea TVA de la 19% la 24%; și (vii) lărgirea bazei de impozitare a veniturilor personale.

25. De la adoptarea măsurilor de austeritate, România a înregistrat rezultate pozitive în ceea

⁽¹⁰⁾ Pentru o prezentare generală a etapelor procedurii de deficit excesiv, vă rugăm să consultați: http://ec.europa.eu/economy_finance/economy_c_governance/sdp/deficit/index_en.htm. Pentru mai multe detalii privind România, vă rugăm să consultați secțiunea aferentă acestei țări în partea de jos a paginii.

⁽¹¹⁾ Măsurată prin capacitatea netă/necesarul net de finanțare (N5) al administrațiilor publice în conformitate cu Sistemul european de conturi economice integrate (ESA).

Tabelul 2.1: Evoluția deficitului public comparativ cu țintele programului

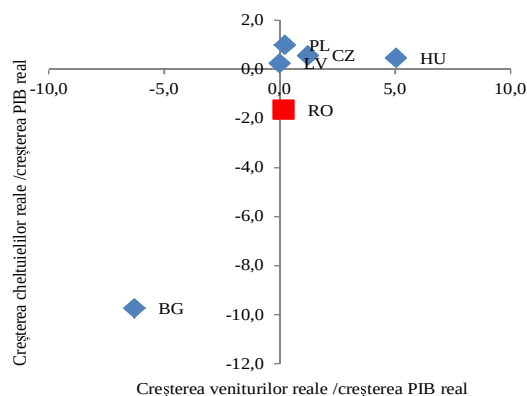
	2009	2010	2011	2012*
Ținte de deficit în				
programul BP (% din PIB)	7.8	7.3	< 5	< 3
Deficit real (% din PIB)	9	6.8	5,6 (4,5)	2.9

Surse: Serviciile Comisiei

ce privește atingerea țăntelor de deficit ale programului. Deficitul a scăzut la 6,8% din PIB în 2010, cu mult sub ținta programului de 7,3%. România ar fi atins și ținta pentru 2011 a programului, dar a ratat-o din cauza unei măsuri one-off în valoare de 1,1% din PIB legată de hotărâri judecătorești⁽¹²⁾. În lipsa acestei măsuri one-off, deficitul ESA pentru anul respectiv ar fi fost de 4,5% din PIB, așadar din nou cu mult sub ținta de sub 5% din PIB prevăzută în program. În plus, România a atins ținta de deficit în 2012 (sub 3% din PIB în termeni ESA), rezultatul fiind de 2,9% din PIB. Aceasta a determinat Consiliul Uniunii Europene să concluzioneze la 21 iunie 2013 că situația de deficit excesiv din România a fost corectată și să abroge decizia anterioară (Decizia 2009/590/CE). Conduita de politică fiscală prudentă a țării (graficul 2.2) se reflectă și în faptul că veniturile reale au crescut mai rapid decât cheltuielile reale în perioada de criză. Mai exact, creșterea cheltuielilor reale a fost cea mai scăzută din țările similare din regiune, cu excepția Bulgariei.

⁽¹²⁾ Decizia ESTAT cu privire la înregistrarea hotărârilor judecătorești a fost luată la începutul anului 2012. Hotărârile judecătorești se referă la trei tipuri de cazuri: (i) angajați din anumite sectoare ale economiei care au solicitat prime acordate în alte sectoare, (ii) cadre didactice care au contestat faptul că nu au beneficiat de creșterea cu 50% a salariilor decisă în 2008 și care nu a fost aplicată de guvern, și (iii) persoane fizice care au contestat reducerea salariilor cu 25% aplicată în 2010. Parlamentul a adoptat o lege la sfârșitul anului precedent care împarte plata sumei în cinci tranșe anuale din 2012 până în 2016. Cu toate acestea, ESTAT a hotărât că, potrivit normelor ESA, autoritățile trebuie să înregistreze întreaga sumă în 2011, deoarece acesta este anul în care deciziile au devenit definitive și când suma exactă aferentă acestor decizii a fost stabilită cu certitudine.

Graficul 2.2: **Creșterea cheltuielilor și a veniturilor 2009-2012 (în raport cu creșterea economică)**

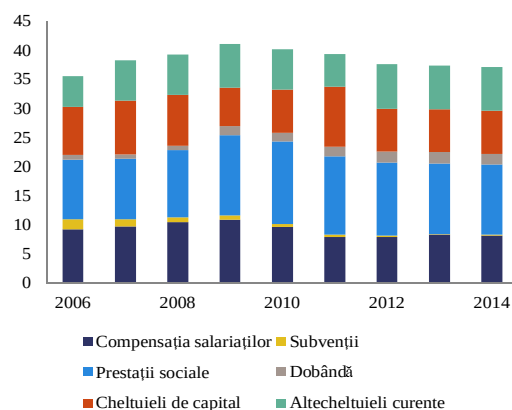
Surse: Serviciile Comisiei

26. Măsurile au început totodată să scadă rigiditatea structurii cheltuielilor. Simultan cu reducerea cheltuielilor ajustate ciclic ca procent din PIB de la 41,1% în 2009 la 38,9% în 2011 și la 35,5% în 2012, a scăzut și ponderea cheltuielilor obligatorii (graficul 2.3). Ponderea cheltuielilor de personal în PIB a scăzut de la 10,9% în 2009 la 7,9% în 2011 și se preconizează că va fi cu puțin peste 8% din PIB în 2014, după ultimele etape pentru reîntregirea salariilor din sectorul public reduse cu 25%⁽¹³⁾. Reducerea salariilor din sectorul public a fost cuplată cu o reducere a ocupării forței de muncă în sectorul public prin concedieri și introducerea unei reguli conform căreia pentru fiecare 7 persoane care părăsesc o instituție publică se poate face o singură angajare. Regula a fost aplicată inițial în mod similar în toate ministerele, dar a devenit mai flexibilă în 2012 pentru a acoperi lipsa personalului în unele sectoare, cum ar fi sistemul sanitar. Prin urmare, ocuparea forței de muncă în sectorul public a fost redusă cu 189 573 posturi ocupate (14%) între

⁽¹³⁾ Salariile din sectorul public au fost reduse cu 25% în 2010 pentru toți angajații. Măsura a fost temporară și, odată cu eliberarea de spațiu fiscal, a fost eliminată în mai multe etape: i) în ianuarie 2011, creștere de 15% în comparație cu octombrie 2010; ii) în iunie 2012, creștere de 8% în comparație cu mai 2012; iii) în decembrie 2012, creștere de 7,4% în comparație cu noiembrie 2012.

decembrie 2009 și decembrie 2012, cea mai mare parte a reducerilor fiind operate în administrațiile locale, în sistemul de educație și în sistemul sanitar. Ponderea prestațiilor sociale în PIB a fost, de asemenea, redusă pe durata programelor, de la aproximativ 13,8% în 2009 la 12,7% în 2012. Acest lucru s-a realizat prin consolidarea beneficiilor, înăsprirea criteriilor de eligibilitate și printr-o mai bună orientare a programelor existente către cele mai vulnerabile segmente ale populației. Reducerile transferurilor sociale au fost realizate în așa fel încât să se limiteze impactul asupra persoanelor cu cele mai mici venituri: salariile minime și pensiile minime au rămas neschimbate⁽¹⁴⁾ și a fost introdus un sistem al venitului minim garantat. Subvențiile au fost, de asemenea, reduse de la 0,8% din PIB în 2008 la 0,4% în 2012. Subvențiile pentru încălzire acordate de la bugetul de stat au fost eliminate, administrațiile locale fiind libere să decidă dacă vor continua să acorde acest tip de subvenții din resursele proprii. În plus, unele subvențiile agricole nu mai sunt furnizate de la bugetul României, fiind acordate în schimb direct de la bugetul UE.

Graficul 2.3: **Compoziția cheltuielilor publice (% din PIB)**

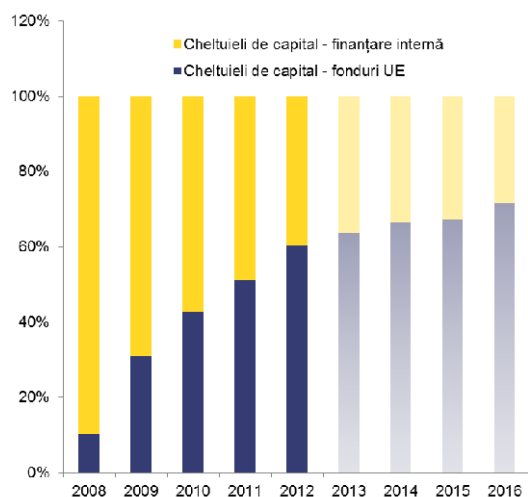
Surse: Serviciile Comisiei

27. În cadrul programului, autoritățile au încercat să reorienteze cheltuielile de capital,

⁽¹⁴⁾ Între timp, salariul minim a fost majorat la 700 RON în 2011, la 750 RON începând cu 1 februarie 2013 și urmează să crească cu încă 50 RON, până la 800 RON (aproximativ 183 EUR) la 1 iulie 2013.

pentru a trece de la sursele de finanțare interne către fondurile UE și a îmbunătăți eficiența acestor cheltuieli. Cheltuielile de capital din România par să fie foarte ineficiente. Deși ponderea capitalului în PIB este una dintre cele mai ridicate din statele membre ale UE, calitatea infrastructurii este foarte slabă: Raportul privind competitivitatea mondială 2012-2013 clasează România pe locul 132 din 144 de țări în ceea ce privește calitatea infrastructurii globale, cu mult sub nivelul țărilor similare din regiune. Unul dintre principalii factori care au condus la un volum atât de mare al cheltuielilor de capital a fost absența unei strategii de prioritizare a investițiilor la nivelul bugetului general. În consecință, tendința a fost de a repartiza resurse limitate unui număr foarte mare de proiecte de investiții, astfel încât proiectele individuale erau constant subfinanțate și nu au putut fi finalizate. Autoritățile au depus eforturi, în cadrul programelor, pentru a prioritiza proiectele de investiții, a anula proiectele pentru care nu putea fi asigurată finanțare și a reorienta cât mai multe proiecte de la o finanțare strict națională către o cofinanțare de către UE: structura finanțării pentru investițiile de capital s-a modificat de la 90% finanțare internă și 10% cofinanțare de către UE în 2008 la 40% finanțare pe piața internă și 60% cofinanțare de către UE în 2012 (graficul 2.4). Cheltuielile de capital au fost reduse de la 7,7% din PIB în 2008 la 5,6% din PIB în 2012 și vor rămâne, potrivit previziunilor, la aproximativ 6% din PIB în 2013 și 2014. Totodată, au fost luate măsuri pentru o mai bună prioritizare. A fost înființată o unitate de elaborare a bugetului de investiții în interiorul ministerului de finanțe. Direcția respectivă elaborează rapoarte trimestriale privind proiectele de investiții ale administrației centrale, care sunt prezentate spre dezbateri în cadrul ședințelor de guvern. Se lucrează în prezent la actualizarea bazei de date referitoare la statutul proiectelor cofinanțate de administrația centrală și administrațiile locale. Cu toate acestea, nu există încă o adevărată strategie de prioritizare a investițiilor de capital (nici la nivelul administrațiilor locale, nici la nivelul administrației centrale), iar bugetul pe termen mediu destinat investițiilor prioritare nu este elaborat în mod corespunzător.

Graficul 2.4: **Structura finanțării investițiilor de capital (2008-2016)**

Surse: Ministerul Finanțelor Publice din România

28. În fine, cheltuielile cu bunuri și servicii⁽¹⁵⁾, ca procent din PIB, au rămas relativ stabile între anii 2009 și 2012. Cu toate acestea, o mare parte din cheltuielile respective o reprezintă, în prezent, cheltuielile din sistemul sanitar, care nu pot fi reduse cu ușurință, date fiind insuficiența acută a resurselor financiare din sector (România este țara cu cele mai scăzute cheltuieli din sectorul sanitar ca procent din PIB dintre toate statele membre ale UE), necesitatea de a reduce întârzierile la plată pentru produsele farmaceutice și necesitatea Ținerii sub control a arieratelor.

29. În cadrul procesului de ajustare fiscală, măsurile luate pe partea de venituri au fost limitate. În afară de creșterea cotei de TVA și majorarea accizelor conform calendarului convenit cu UE, principala măsură a fost lărgirea bazei de impozitare a veniturilor personale. Au fost luate însă și o serie de măsuri legate de administrarea fiscală, pentru a îmbunătăți colectarea impozitelor. Aceste măsuri nu au făcut parte din Memorandumul de înțelegere cu UE, dar au fost

⁽¹⁵⁾ Cifrele referitoare la cheltuielile pentru bunuri și servicii se bazează pe date cash, întrucât această categorie nu face parte din clasificarea ESA standard. Toate celelalte cifre se bazează pe definiția ESA95. Ajustarea ciclică a veniturilor și cheltuielilor s-a bazat pe PIB potențial.

incluse în Memorandumul privind politica economică și financiară (MPEF). Ele sunt necesare pentru a crește ponderea veniturilor bugetare ale României în PIB, aceasta fiind printre cele mai scăzute din statele membre ale UE-27. Cele mai importante măsuri de administrare fiscală sunt: i) o reducere cu 20% a numărului de plătitori mici de TVA înregistrați în scopuri de TVA, pentru a permite autorității fiscale să își utilizeze mai judicios resursele și să se concentreze asupra respectării obligațiilor fiscale de către plătitorii mari de TVA, care aduc cea mai mare parte a veniturilor; ii) instituirea unui program pentru asigurarea conformării destinat persoanelor fizice cu averi mari (și crearea departamentului aferent din cadrul administrației fiscale), care a demarat cu întocmirea unei liste a persoanelor fizice cu averi mari care prezintă riscuri ridicate de neconformare și lansarea unor proceduri de verificare. Cu toate acestea, deși veniturile bugetare au crescut ca procent din PIB în perioada 2009-2011, ceea ce nu s-a întâmplat în cazul tuturor statelor similare din regiune (graficul 2.5), indicatorii de randament fiscal⁽¹⁶⁾ au scăzut în aceeași perioadă pentru principalele impozite. Randamentul impozitului pe

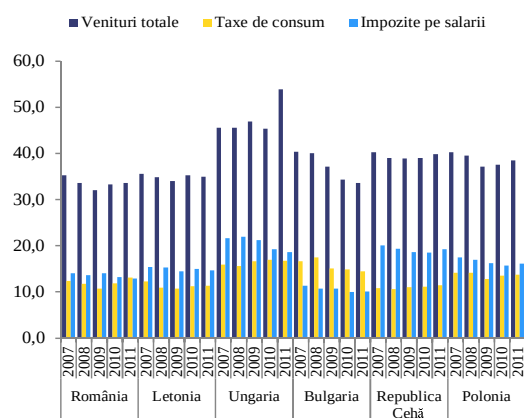
profit a scăzut de la 16,6% în 2009 la 13% în 2011, în timp ce randamentul impozitului pe venit a scăzut de la 23% în 2009 la 21% în 2011. În ciuda creșterii cotei de TVA, rata de colectare efectivă a TVA a scăzut într-o primă etapă, dar până în 2012 a revenit la niveluri similare cu 2009, și anume 36%. Cu toate acestea, randamentul TVA rămâne scăzut. Indicatorii eficienței impozitelor sugerează că îmbunătățirea colectării impozitelor continuă să reprezinte o provocare pentru România și în viitor vor fi necesare noi măsuri de administrare fiscală. Cu toate acestea, randamentul TVA rămâne scăzut. Indicatorii eficienței impozitelor sugerează că îmbunătățirea colectării impozitelor continuă să reprezinte o provocare pentru România și în viitor vor fi necesare noi măsuri de administrare fiscală

2.1.2. Disciplina plăților și arierate

30. Arieratele administrațiilor au fost dificil de controlat pe durata celor două programe și continuă să reprezinte o problemă. Stocul de arierate (0-360 de zile) a crescut de la 2,8 miliarde RON la sfârșitul lunii decembrie 2009 la 3,8 miliarde RON la sfârșitul lunii decembrie 2012, rămânând constant ca procent din PIB (0,6% din PIB). Deși stocul a scăzut recent la 3,2 miliarde RON (sfârșitul lunii aprilie 2013), el este totuși mai mare decât la începutul primului program în termeni nominali (a se vedea graficul 2.6). Stocul de arierate de peste 90 de zile, monitorizate în mod oficial în cadrul programului, a urmat o tendință similară: acestea au scăzut doar ușor, de la 1,6 miliarde RON la sfârșitul lunii decembrie 2009 la 1,5 miliarde RON la sfârșitul lunii octombrie 2012, însă au fost reduse recent, la sfârșitul lunii aprilie 2013, la 0,8 miliarde RON (a se vedea graficul 2.7). Arieratele de la nivelul administrației centrale și din sectorul asigurărilor sociale au fost controlate mai bine, însă cele de la nivelul administrațiilor locale continuă să reprezinte o problemă.

- Arieratele (atât cele de 0-360 de zile, cât și cele care depășesc 90 de zile) de la nivelul **administrației centrale** au scăzut semnificativ între decembrie 2009 și decembrie 2012. Arieratele mai mari de 90 de zile au scăzut de

Graficul 2.5: Raportul dintre veniturile totale & categoriile de impozite principale și PIB în țările UE selectate

Surse: Serviciile Comisiei

⁽¹⁶⁾ Randamentul fiscal se calculează ca raport între ponderea veniturilor în PIB și rata de impozitare.

la 0,6 miliarde RON în decembrie 2009 la 27,7 milioane RON la decembrie 2012, depășind cu puțin ținta programului pentru sfârșitul lunii decembrie 2012, de 20 milioane RON. Cu toate acestea, în ultimele luni stocul de arierate a crescut (73 de milioane RON la sfârșitul lunii aprilie 2013), ceea ce a făcut ca România să rateze ținta de 20 milioane RON stabilită pentru sfârșitul programului.

- Arieratele (0-360 zile) din **sectorul asigurărilor sociale** au crescut în cursul aceleiași perioade (decembrie 2009 - octombrie 2012), în timp ce cele de peste 90 de zile au fost menținute aproape de zero din septembrie 2011. Pentru a reduce arieratele din sectorul sanitar, au fost necesare alocări bugetare suplimentare pentru plata facturilor, urmate de introducerea unei noi formule pentru taxa clawback la începutul anului 2012, care, până în prezent, a fost eficientă pentru controlarea arieratelor ⁽¹⁷⁾. Autoritățile au fost, de asemenea, în măsură să plătească facturile neînregistrate din sectorul sănătății, descoperite în cursul unui exercițiu de inventariere în 2011. Cu toate acestea, întârzierile la plată legale pentru facturile din sectorul sănătății, de 210 zile, erau substanțiale, dar ar trebui să se reducă începând cu luna martie 2013, în conformitate cu directiva privind întârzierea efectuării plăților ⁽¹⁸⁾. Guvernul a prevăzut 3,5 miliarde RON în bugetul 2013 pentru a reduce întârzierile la plată din acest sector la 60 de zile și a respecta astfel directiva privind întârzierea efectuării plăților în acest domeniu. În ciuda unor măsuri luate sau planificate, cum ar fi publicarea datelor privind arieratele spitalelor și posibilitatea de concediere a managerilor spitalelor care înregistrează arierate, pe termen mediu, sectorul sanitar rămâne o datorie contingentă majoră pentru finanțele publice. Se impune realizarea de urgență a unor reforme aprofundate (a se vedea secțiunea 2.4.1 privind

reforme structurale în sectorul sanitar) pentru a introduce un sistem sustenabil de finanțare, care să permită evitarea acumulării arieratelor în viitor.

- **Eforturile de a controla arieratele de la nivelul administrațiilor publice locale au eșuat și arieratele au continuat să crească.** Autoritățile au modificat legea privind finanțele publice locale, aceasta fiind una dintre condițiile programului pentru a controla mai bine arieratele. Printre caracteristicile principale ale legii se numără interzicerea angajării de noi cheltuieli de către administrațiile locale până la plata integrală a arieratelor și reguli de echilibru bugetar aplicate cheltuielilor, inclusiv arieratelor. Legea nu a fost însă aplicată corespunzător și nu a împiedicat reaccumularea arieratelor. Guvernul a luat apoi măsuri suplimentare în septembrie 2012 pentru a ține sub control arieratele administrațiilor locale. Printre acestea s-au numărat: (i) plata directă de către administrația centrală a arieratelor administrațiilor locale din cotele defalcate; și (ii) posibilitatea ca administrațiile locale să utilizeze veniturile provenite din cotele defalcate pentru a plăti arieratele, spre deosebire de situația anterioară, în care aceste venituri nu puteau fi utilizate decât pentru cofinanțarea proiectelor de investiții. De asemenea, autoritățile au efectuat un audit privind utilizarea transferurilor suplimentare de la nivel central la nivelul administrațiilor locale pentru plata arieratelor și s-au angajat să aplice, împreună cu Curtea de Conturi, sancțiuni stricte administrațiilor locale care încalcă legea finanțelor publice locale. În plus, prin ultima rectificare bugetară din 2012, administrațiilor locale le-au fost alocate încă 500 milioane RON (0,1% din PIB) pentru stingerea arieratelor. Datele arată însă că aceste măsuri nu au avut rezultatele așteptate. Se pare că administrațiile locale aveau facturi neînregistrate, pe care le-au descoperit după ce administrația centrală a început să plătească arieratele. Ținta de 300 milioane RON stabilită pentru sfârșitul anului 2012 a fost ratată cu o marjă largă, iar în cadrul măsurilor corective convenite în ianuarie 2013, autoritățile au fost invitate să atingă aceeași țintă până la sfârșitul

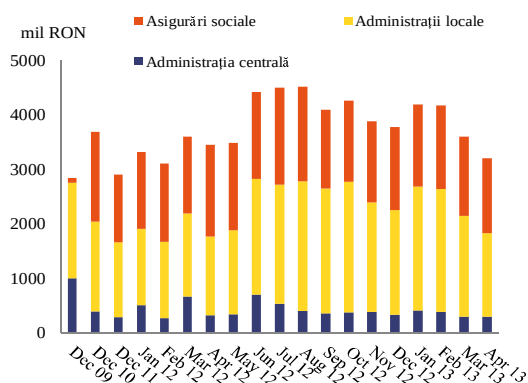
⁽¹⁷⁾ Veniturile provenite din taxa clawback sunt folosite pentru plata facturilor întârziate din sectorul farmaceutic.

⁽¹⁸⁾ Directiva 2011/7/UE din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale.

lunii iunie, pe baza datelor privind arieratele de la sfârșitul lunii mai 2013.

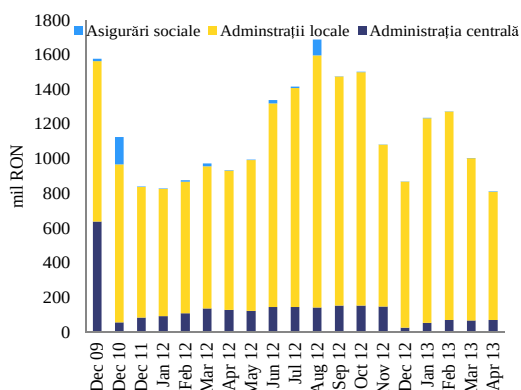
- Din ianuarie 2013, un nou set de măsuri vizează reducerea arieratelor administrațiilor locale: (i) administrațiile locale cu arierate au majorat impozitele pe proprietate în funcție de inflație; (ii) au fost limitate angajamentele privind investițiile administrațiilor locale pentru proiectele cofinanțate de administrația centrală în cadrul alocărilor bugetare;

Graficul 2.6: **Arierate 0-360 de zile (milioane RON)**

Surse: Comisia Europeană și Ministerul Finanțelor Publice din România

Graficul 2.7: **Arierate 90-360 de zile (milioane RON)**

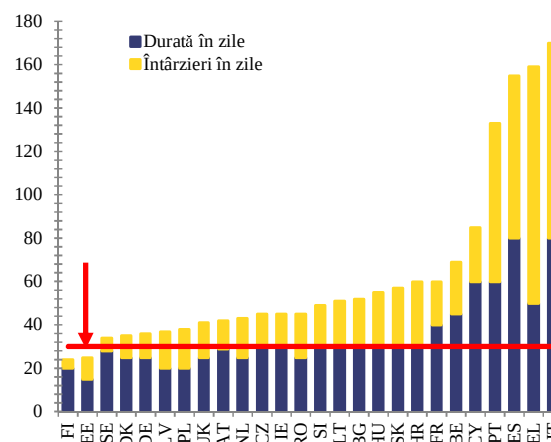
Surse: Comisia Europeană și Ministerul Finanțelor Publice din România

și (iii) a fost aprobată o lege a insolvenței pentru administrațiile locale. În plus, Ministerul de Finanțe a acordat autorităților locale un împrumut

de trezorerie în valoare de 800 milioane RON pentru plata arieratelor. În ciuda acestor măsuri, arieratele administrațiilor locale s-au ridicat la 510 milioane RON la sfârșitul lunii mai 2013, potrivit datelor preliminare, depășind așadar ținta de 300 milioane RON.

31. Deși întârzierile la plată ale administrației publice din România sunt în conformitate cu practicile recente din UE, sunt necesare mecanisme îmbunătățite pentru a asigura controlul arieratelor și a împiedica reacumularea acestora. Întârzierile la plată ale administrației publice către întreprinderile din România corespund mediei UE (a se vedea graficul 2.8), deși depășesc pragul de 30 de zile prevăzut de directiva privind plățile întârziate, care a intrat în vigoare în martie 2013. Controlul arieratelor este important atât pentru îmbunătățirea relațiilor administrației publice cu mediul de afaceri, cât și pentru a avea o imagine mai previzibilă a finanțelor publice. Pe termen mediu, pentru a împiedica reacumularea arieratelor, vor fi necesare o reformă mai aprofundată a administrațiilor locale, care să includă o aplicare strictă a legii insolvenței administrațiilor locale, și un sistem îmbunătățit de control al angajamentelor la nivelul administrației centrale.

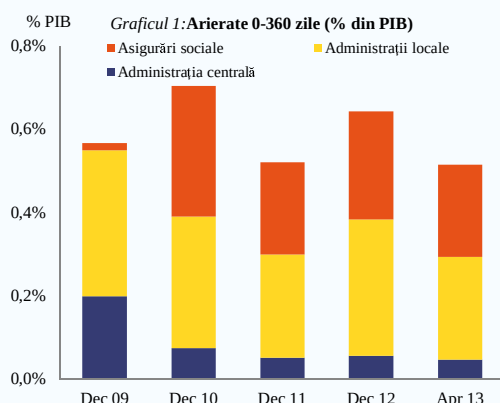
Graficul 2.8: **Durata medie de plată a facturilor către întreprinderi de către administrația publică, 2013**

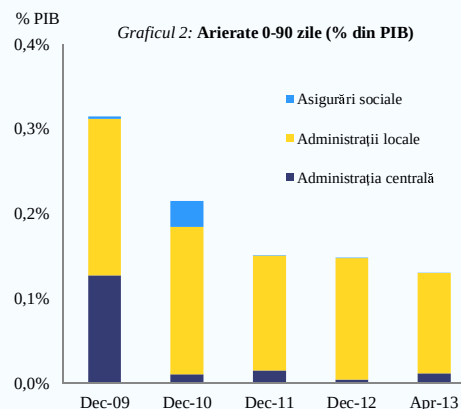
Surse: European Payment Index 2013

Caseta 2.1: Situația arieratelor din România

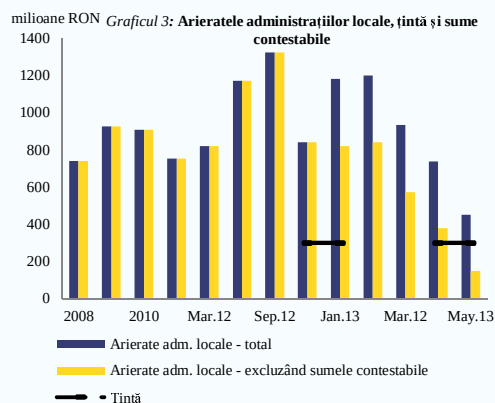
Arieratele sunt o veche problemă a bugetului în România. Deși au fost reduse pe durata programului și ponderea lor în PIB este acum de 0,5% pentru întârzierile la plată de 0-360 de zile și de 0,1% pentru cele de 0-90 de zile, acestea din urmă fiind monitorizate pe durata programului (graficul 1 și graficul 2), recurența lor reprezintă o amenințare constantă pentru disciplina bugetară. O parte dintre deficiențele instituționale care au dus în trecut la acumularea arieratelor au fost remediate pe durata programului, însă riscul ca ele să reapară este în continuare unul ridicat. Aplicarea corectă a legislației și dezvoltarea propusă a unui sistem cuprinzător de control al angajamentelor sunt absolut necesare pentru a îmbunătăți controlul arieratelor. Arieratele din sectorul asigurărilor sociale și cele de la nivelul administrației centrale au fost mai ușor de controlat, astfel că sumele rămase sunt mici (graficul 2).

În schimb, controlul arieratelor de la nivelul administrațiilor locale rămâne o provocare importantă. Ținta fixată pentru arieratele administrațiilor locale pentru sfârșitul lunii decembrie 2012 a fost ratată, astfel că a fost stabilit un nou termen până la care guvernul să atingă aceeași țintă,

și anume sfârșitul lunii iunie 2013 (graficul 3). În pofida eforturilor depuse, ținta nu a fost considerată atinsă decât cu o rezervă importată legată de un număr semnificativ de arierate care sunt în prezent „contestabile”: administrația centrală pune la îndoială faptul că cheltuielile aferente au fost efectuate cu respectarea tuturor prevederilor legale și consideră că acestea nu ar trebui incluse în țintă. Curtea de Conturi urmează să inițieze o anchetă pe tema arieratelor „contestabile”.

2.1.3. Reforme ale guvernantei fiscale

32. Condițiile de politică bugetară au inclus, de asemenea, o serie de reforme în materie de guvernare destinate să elimine deficiențele instituționale care au condus la derapaje bugetare în trecut. Aceste reforme au inclus introducerea unei legi a responsabilității fiscal-bugetare și înființarea unui consiliu fiscal independent, introducerea unei legi a salarizării unitare și adoptarea unei reforme a sistemului de pensii care vizează îmbunătățirea sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice. De asemenea, s-au luat măsuri pentru a îmbunătăți procesul bugetar prin: (i) introducerea unui sistem de raportare mai strict pentru întreprinderile de stat incluse în sectorul administrației publice; (ii) controlul bugetelor spitalelor de către Ministerul Finanțelor Publice, astfel încât acestea să fie în concordanță cu cheltuielile programate în bugetul total; (iii) prioritizarea proiectelor de investiții publice; (iv) reorientarea cheltuielilor de capital de la o finanțare de pe piața internă către o cofinanțare de către UE; și (v) consolidarea capacității Institutului Național de Statistică de a compila statistici ale finanțelor publice și îmbunătățirea metodologiei utilizate. Ultimele condiții au fost legate de deficiențele în materie de date care au determinat ESTAT să exprime o rezervă cu privire la calitatea datelor din România cuprinse în notificarea din cadrul PDE din primăvara anului 2011. Autoritățile au implementat măsurile și ESTAT a ridicat ulterior rezerva în notificarea din cadrul PDE din toamna aceluiași an.

33. Legea responsabilității fiscal-bugetare (LRFB) a fost adoptată în 2010. Aceasta avea următoarele obiective: (i) crearea unui cadru de principii pentru garantarea disciplinei bugetare, inclusiv a unei serii de reguli bugetare numerice; (ii) consolidarea strategiei bugetare pe termen mediu existente; și (iii) crearea unui consiliu fiscal independent ⁽¹⁹⁾. Strategia bugetară pe termen mediu stabilește plafoane obligatorii pentru următorii doi ani pentru soldul bugetar și cheltuielile de personal, precum și plafoane obligatorii pentru anul următor pentru o serie de

⁽¹⁹⁾ www.consiliulfiscal.ro

alți indicatori bugetari precum soldul primar și nivelul până la care guvernul și autoritățile locale pot emite garanții. Guvernul are de asemenea obligația de a utiliza țintele stabilite în strategia bugetară pe termen mediu ca date de intrare atunci când elaborează bugetul pentru anul următor. Consiliul Fiscal a fost înființat și a început să funcționeze în a doua jumătate a anului 2010. El a dispus însă de resurse limitate, fapt care a avut efecte asupra capacității sale. Capacitatea consiliului ar trebui să se îmbunătățească în viitor, întrucât acestuia i-a fost acordată o derogare de la restricțiile privind angajările în sectorul public care l-au împiedicat, până în prezent, să angajeze personalul planificat. Consiliul Fiscal emite avize și recomandări referitoare la previziunile macroeconomice și bugetare oficiale și la legile anuale ale bugetului, evaluează conformitatea strategiei bugetare pe termen mediu cu principiile și regulile prevăzute în LRFB și performanțele bugetare ale guvernului în raport cu țintele și politicile fiscal-bugetare.

34. Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice a fost consolidată prin reforma sistemului de pensii. Reforma sistemului de pensii adoptată la sfârșitul anului 2010 ca parte a condițiilor programului prevede o indexare treptată a pensiilor la inflație⁽²⁰⁾, înăsprește criteriile de eligibilitate pentru pensiile de invaliditate și impune plata contribuțiilor la sistemul de asigurări sociale pentru mai multe categorii de persoane care înainte nu aveau această obligație. De asemenea, legea mărește vârsta de pensionare la 65 de ani pentru bărbați și 63 de ani pentru femei, ceea ce nu corespunde recomandării făcute de UE statelor membre de a egaliza vârsta de pensionare pentru bărbați și femei. Creșterea treptată a vârstei de pensionare pentru femei la 63 de ani în loc de 65, așa cum fusese planificat inițial, nu va avea un impact fiscal decât începând din 2025, când

⁽²⁰⁾ Mecanismul de indexare a pensiilor prevede inițial o creștere a pensiilor cu 50% din creșterea reală a salariilor + 100% din rata inflației. Ponderele creșterii reale a salariilor în mecanismul de indexare se va reduce treptat la 0% până în 2030. Mecanismul de indexare se va aplica pentru prima dată în bugetul pe 2013. Până în prezent, pensiile au fost înghețate la nivelul din 2009 pentru a respecta țintele de deficit.

sistemul public de pensii va avea un deficit mai ridicat în comparație cu scenariul în care vârsta de pensionare pentru bărbați și femei ar fi de 65 de ani. Maximul diferenței dintre deficitele din sistemul public de pensii, conform celor două versiuni ale legii, ar fi de aproximativ 0,5% din PIB în 2032.

35. Legea salarizării unitare adoptată în 2010, care va fi introdusă treptat, crește uniformitatea și transparența salariilor din sectorul public.

Legea a introdus o nouă grilă salarială în sectorul public. Diferitele categorii de locuri de muncă sunt clasificate în 15 niveluri ierarhice, fiecare cu 9 clase de salarizare. Salariile se calculează ca produsul dintre clasa de salarizare și coeficientul de ierarhizare atribuit fiecărei clase. Valoarea coeficientului salarial se stabilește în fiecare an printr-o lege separată de punere în aplicare. Suma totală a primelor, compensațiilor și indemnizațiilor este plafonată în noua lege și nu poate depăși 30% din suma salariilor de bază individuale și din bugetul total general pentru fiecare ordonator principal de credite. Noua grilă salarială prevăzută de legea salarizării unitare nu poate fi încă aplicată integral timp de mai mulți ani, deoarece ar implica o masă salarială care nu este sustenabilă din punct de vedere bugetar. Guvernul și-a exprimat intenția de a o aplica începând cu bugetul 2014, dar încă nu este clar dacă sunt disponibile suficiente resurse în acest scop.

36. Sunt în curs de implementare și alte reforme în materie de guvernare fiscală.

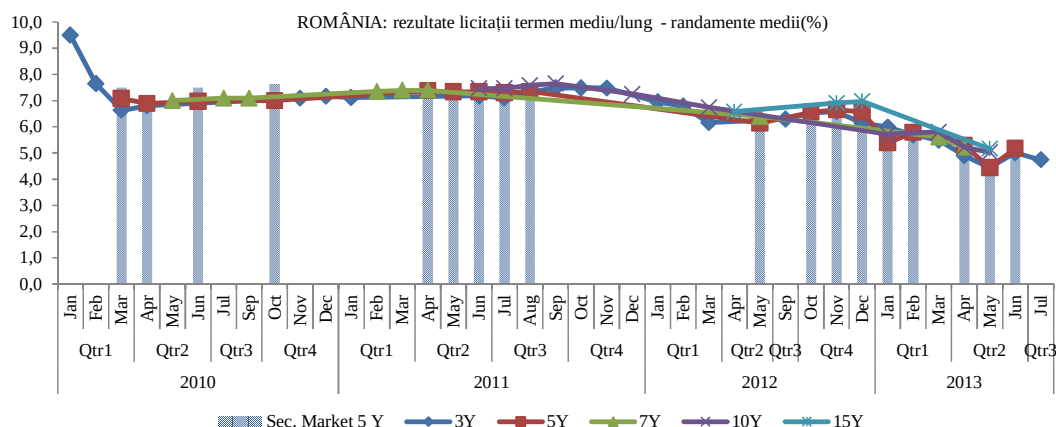
Printre acestea se numără introducerea unui sistem îmbunătățit de monitorizare a întreprinderilor de stat, prioritizarea proiectelor de investiții și integrarea sistemului de raportare contabilă cu sistemul de plăți de trezorerie al ministerului de finanțe. Această ultimă măsură va permite, în momentul finalizării, trecerea la sistemul contabil ESA în timp real. A fost instituit un sistem îmbunătățit de monitorizare a ÎS care fac parte din administrația publică, astfel încât acestea raportează lunar date cash. Ministerul finanțelor lucrează încă la perfecționarea sistemului de raportare pentru a elimina volatilitatea lunară a datelor înainte de a include datele ÎS în cifrele lunare privind deficitul de trezorerie. Proiectul informatic ce are ca scop integrarea sistemului de raportare contabilă cu

sistemul de plăți de trezorerie a înregistrat întârzieri din cauza unor probleme legate de achiziții. Contractul cu dezvoltatorul IT a fost semnat în martie 2013 și se estimează că finalizarea arhitecturii structurale va avea loc cu întârziere în iunie (criteriu de referință structural pentru ultima evaluare a FMI). Sistemul ar trebui să fie finalizat în primăvara anului 2014. El ar urma să fie testat utilizând datele execuției bugetare până la sfârșitul anului 2014 și ar trebui să fie complet operațional (atât pentru datele privind angajamentele, cât și pentru cele privind execuția) începând cu ianuarie 2015. S-au luat măsuri în ceea ce privește stabilirea priorităților în materie de cheltuieli publice (așa cum s-a explicat la punctul 26). Cu toate acestea, nu există încă o strategie adecvată pentru toate cheltuielile de capital din sectoarele administrației centrale și cele ale administrațiilor locale și nici o strategie bugetară pe termen mediu pentru proiectele prioritare.

37. Per ansamblu, condițiile de politică bugetară au fost, în mare, respectate.

Deficitul bugetar a fost redus la niveluri sustenabile și țara și-a corectat deficitul excesiv așa cum i s-a cerut în cadrul procedurii de deficit excesiv. Autoritățile au implementat totodată o serie de reforme care au vizat corectarea deficiențelor instituționale din trecut. Provocarea majoră pentru finanțele publice va fi controlul arieratelor administrațiilor publice, în special în sectorul sănătății și la nivelul administrațiilor locale, atât pe termen scurt, cât și pe termen mediu. Pentru aceasta ar fi nevoie de implementarea unei serii de reforme structurale aprofundate în sectorul sănătății și în organizarea administrațiilor locale. Finanțele publice din România vor continua să rămână vulnerabile atât timp cât aceste reforme, însoțite de o restructurare riguroasă a întreprinderilor de stat, nu vor fi instituite și implementate în mod corespunzător. În ceea ce privește reformele din domeniul guvernării fiscale, o îmbunătățire a analizei efectuate în strategia bugetară pe termen mediu, alături de îmbunătățirea monitorizării entităților bugetare la nivel central și dezvoltarea și punerea în aplicare a unei strategii generale de prioritizare a investițiilor publice rămân principalele probleme.

Graficul 2.9 România - rezultatele licitațiilor pe termen mediu/lung pentru emisiunile denumite în RON (randamente medii, %)

Sursa: Bloomberg

2.1.4. Administrarea datoriei și situația finanțării suverane

38. S-au înregistrat noi progrese în ceea ce privește optimizarea administrării datoriei publice. În conformitate cu strategia de administrare a datoriei actualizată (martie 2013)⁽²¹⁾, Oficiul de administrare a datoriei (OAD) a continuat extinderea maturităților și uniformizarea profilului de răscumpărare al instrumentelor de datorie. În conformitate cu acest obiectiv, Trezoreria a atras 1,1 miliarde RON printr-o emisiune de obligațiuni cu scadența la 10 ani în ianuarie 2013 (care a fost deja redeschisă în martie, aprilie și mai 2013, atrăgând încă 1,5 miliarde RON) și a redeschis o emisiune de obligațiuni cu scadența la 15 ani, atrăgând cei 200 milioane RON planificați, la sfârșitul lunii mai. Ponderea datoriei scadente în următoarele 12 luni ar urma să rămână sub 45% pentru datoria în moneda locală și sub 25% pentru datoria totală. Strategia de finanțare vizează finanțarea deficitului bugetar în mod echilibrat de pe piața internă și de

pe piețele externe și refinanțarea datoriei în funcție de originea instrumentului.

39. Trezoreria a constituit o rezervă financiară confortabilă care ar trebui menținută. Începând din 2010, Trezoreria a depus eforturi pentru a menține o rezervă valutară și a evita astfel riscurile de refinanțare. Ținta de acoperire a necesităților de finanțare pe 4 luni (22,7 miliarde RON, adică 5,1 miliarde EUR) a fost atinsă începând din ianuarie 2013 cu o marjă largă, parțial datorită includerii împrumutului DDO-DPL din partea Băncii Mondiale (împrumut pentru politici de dezvoltare cu opțiune de amânare a tragerii, în vigoare de la 11 ianuarie 2013). Menținerea acestei rezerve este justificată având în vedere rambursările în curs către FMI care se ridică la aproximativ 570 milioane EUR din partea trezoreriei din iulie până în decembrie 2013 (asistența FMI a fost acordată atât Trezoreriei, cât și băncii centrale - a se vedea tabelul din anexa 2). Pentru sfârșitul anului 2013, Trezoreria ar trebui să dispună de mai multe posibilități, atât în cadrul programului de emisiuni de titluri de stat pe termen mediu (EMTN, European Medium Term Note), cât și pe piața internă, pentru a menține nivelul rezervei.

⁽²¹⁾http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/buletin/executii/Strateg_admin_datpubgouv_2013_2015.pdf

40. Revizuirea anuală a strategiei de administrare a datoriei a fost efectuată la termen, în martie 2013, după cum s-a convenit în cadrul programului.

În mod concret, au fost stabilite criteriile de referință operaționale în cadrul liniilor directe pentru administrarea datoriei în valută și a riscului de refinanțare și al ratei dobânzii. În ceea ce privește administrarea datoriei în valută, Trezoreria va urmări echilibrul surselor de finanțare, menținând o pondere minimă de 40% a datoriei denumite în moneda națională din datoria totală. Cât despre riscurile de refinanțare, Trezoreria vizează menținerea maturității medii rămase de peste 2 ani pentru datoria denumită în moneda națională și peste 4 ani pentru datoria totală. În ceea ce privește riscul ratei dobânzii, datoria care își modifică rata dobânzii în următoarele 12 luni nu ar trebui să depășească 45% pentru datoria denumită în moneda națională și 35% pentru datoria totală.

41. Finanțarea deficitului și refinanțarea emisiunilor suverane pe piața internă au fost foarte favorabile în ultimul timp. Trezoreria a profitat de sentimentul pozitiv al pieței pentru a obține finanțare la începutul acestui an (până la sfârșitul lunii iunie 2013 au fost atrase fonduri care acoperă aproximativ 57% din necesitățile de finanțare). În ciuda tulburărilor puternice din luna iunie cauzate de schimbarea politicii Rezervei federale a SUA, licitațiile recente de titluri de stat pe piața internă arată o îmbunătățire semnificativă a condițiilor de finanțare (a se vedea graficul 2.9).

42. Abundența de lichiditate de pe piețele externe menține ratele dobânzii la niveluri minime istorice. În iunie 2013, programul EMTN a fost majorat la 8 miliarde EUR. România a atras deja 1,5 miliarde USD în februarie 2013 la un randament de 4,5%. Această emisiune acoperă aproape jumătate dintre emisiunile vizate pentru 2013 (2,7 miliarde EUR, adică 3,6 miliarde USD). În plus, vizibilitatea internațională a României a fost stimulată prin includerea sa în indicii JP Morgan și Barclays pentru piețele emergente începând din martie 2013. Încă înainte de includere, dar după anunțarea acesteia, titlurile de valoare deținute de nerezidenți, ca proporție din totalul titlurilor emise pe piața internă, au crescut de la 11% la 27,8%, între 1 decembrie 2012 și sfârșitul lunii mai 2013. Investitorii au fost

interesați în principal de scadențe pe termen mediu. Cu toate acestea, acești bani pot ieși de pe piață la fel de rapid cum au intrat în țară, cu repercusiuni atât pentru cursul de schimb, cât și pentru piața titlurilor de stat.

43. Ministerul finanțelor are în vedere emiterea de obligațiuni guvernamentale dedicate gospodăriilor. Acest lucru ar urma să se producă pentru prima dată în aproape zece ani cu intenția de a extinde baza investitorilor și de a încuraja economiile pe termen lung. În ultimii ani, statul român a preferat să se bazeze pe finanțarea bancară pentru a evita concurența cu băncile pentru resurse prin lansarea propriilor instrumente de investiții dedicate gospodăriilor. Deși această abordare poate fi mai costisitoare, ea este în același timp mai fiabilă. Ca atare, obligațiunile dedicate gospodăriilor pot fi unul dintre elemente stabilizatoare din cadrul strategiei de administrare a datoriei.

44. Din iulie 2013 până la sfârșitul anului 2013, necesitățile de refinanțare totale sunt estimate la 7,6 miliarde EUR (34,4 miliarde RON). Având în vedere angajamentul autorităților de a viza un deficit cash pentru 2013 de 2,1% din PIB, adică 2,9 miliarde EUR (13,1 miliarde RON) și cele mai recente date pentru ianuarie - mai 2013, care indică un deficit de 1,05% din PIB (1,4 miliarde EUR, adică 6,5 miliarde RON), necesitățile pentru acoperirea deficitului în a doua jumătate a anului sunt estimate la circa 1,4 miliarde EUR (6,3 miliarde RON, a se vedea 2.2). Titlurile de stat cu scadență în al doilea semestru al anului 2013 se ridică la 5,6 miliarde EUR (25,4 miliarde RON) și sunt formate din certificate de trezorerie (1,8 miliarde EUR), obligațiuni denumite în RON emise pe piața internă (2,1 miliarde EUR) și obligațiuni emise pe piața internă în EUR (1,7 miliarde EUR). Nu există emisiuni pe piața externă cu scadență în 2013. Rambursările efectuate de Trezorerie⁽²²⁾ în contul asistenței FM(a se vedea tabelul din anexa 2) în cea de-a doua jumătate a anului 2013 se ridică la aproximativ 570 milioane EUR, aducând astfel

(22) FMI a oferit o asistență atât Trezoreriei, cât și băncii centrale, aproximativ 18% din resursele totale fiind puse la dispoziția Trezoreriei.

necesitățile de finanțare publice totale pentru intervalul iulie - sfârșitul anului 2013 la aproximativ 7,2 miliarde EUR. Având în vedere rezerva consistentă de lichiditate, acoperirea necesităților de finanțare suverană, inclusiv a rambursărilor către FMI, nu ar trebui să reprezinte o problemă cel puțin până la sfârșitul anului 2013.

45. Pentru 2014, necesitățile totale de finanțare suverană sunt estimate la 10,5 miliarde EUR, iar pentru 2015 la aproximativ 8,8 miliarde EUR. Pentru 2014, suma de 10,5 miliarde EUR include un deficit cash estimat la aproximativ 2,7 miliarde EUR, răscumpărarea de titluri de stat estimate la 6,8 miliarde EUR și rambursări către FMI de 1 miliard EUR (din partea Trezoreriei). În 2015, estimările acestor necesități însumează aproximativ 8,8 miliarde EUR, presupunând un deficit cash de aproximativ 1,6% din PIB (adică aproximativ 2,5 miliarde EUR), la care se adaugă 4,5 miliarde EUR pentru răscumpărarea titlurilor de stat și 1,8 miliarde EUR pentru rambursări în contul asistenței oficiale efectuate de Trezorerie (adică aproximativ 155 milioane EUR către FMI și 1,6 miliarde EUR către UE).

2.2. REGLEMENTAREA ȘI SUPRAVEGHEREA SECTORULUI FINANCIAR

Obiective și condiții

În cadrul primului program pentru balanța de plăți, condițiile de politică din sectorul financiar au fost orientate către menținerea stabilității financiare, consolidarea cadrului de rezoluție bancară și plasele de siguranță disponibile în caz de dificultăți financiare. În plus, pentru a contribui la menținerea stabilității financiare, angajamentele celor nouă bănci mamă din zona euro cu filiale în România de a-și menține expunerea față de țară pe întreaga perioadă a programului și de a furniza capital filialelor lor din România au constituit o măsură de sprijin pentru condițiile programului BP din sectorul financiar*.

În cadrul celui de-al doilea program, condițiile de politică din sectorul financiar au vizat consolidarea în continuare a cadrului de rezoluție bancară și a capacității Băncii Naționale a României (BNR) de a face față cazurilor de dificultăți financiare. În plus, condițiile din sectorul bancar au urmărit de asemenea curățarea bilanțurilor bancare pentru a asigura fluxul de credite către economia reală.

Notă: *În cadrul inițiativei europene de coordonare bancară „Viena” (Viena 1.0), băncile mamă din zona euro ale celor mai mari nouă filiale care operează în România (reprezentând aproximativ 70% din activele bancare) s-au angajat: (i) să își mențină expunerea față de țară la nivelurile de la sfârșitul lunii martie 2009 pentru întreaga durată a programului, consolidând astfel implicarea sectorului privat în program; (ii) să furnizeze la termenele prestabilite capitalul suplimentar necesar pentru a menține o rată de acoperire a capitalului filialelor lor locale de cel puțin 10%, pe baza testelor de stres efectuate de BNR. Pentru a semnala revenirea la condiții normale de piață, angajamentele în materie de expunere ale acestor bănci mamă nu au fost prelungite în mod oficial în cadrul celui de-al doilea program de asistență BP. Cu toate acestea, în absența unor astfel de angajamente, băncile-mamă din zona euro s-au angajat să mențină o bună capitalizare a filialelor lor (și anume o solvabilitate cu mult peste 10%).

Tabelul 2.2: **Necesitățile de finanțare suverană**

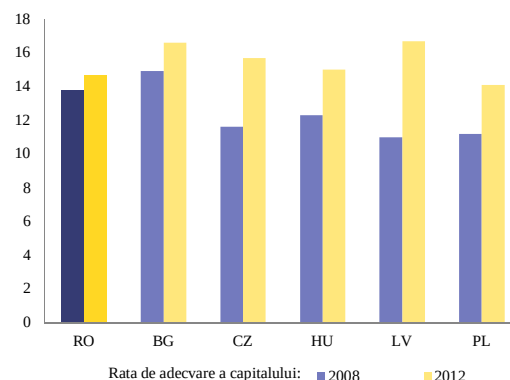
Necesarul brut de finanțare suverană în 2013		mld. EUR	mld. RON	
Necesități totale de finanțare		14.4	65.0	
Necesități totale de finanțare fără răscumpărări de certificate de trezorerie		8.2	37.3	
din care				
Deficit cash (2,1% din PIB)		2.9	13.1	
Obligațiuni suverane cu maturitate în 2013		4.4	19.9	
Obligațiuni în RON, piața internă		2.6	11.9	
Obligațiuni în valută, piața internă		1.8	8.0	
Obligațiuni în valută, piața internațională		0.0	0.0	
Certificate de trezorerie cu maturitate în 2013		6.1	27.7	
Asistență oficială, rambursări de principal (Trezorerie)		1.0	4.3	
Necesarul brut de finanțare suverană în T3-T4 2013		mld. EUR	mld. RON	
Necesități totale de finanțare		7.6	34.4	
Necesități totale de finanțare fără răscumpărări de certificate de trezorerie		5.4	24.5	
din care				
Deficit cash (2,1% di PIB)		1.4	6.3	
Obligațiuni suverane cu maturitate în 2013		3.9	17.5	
Obligațiuni în RON, piața internă		2.1	9.5	
Obligațiuni în valută, piața internă, EUR		1.8	8.0	
Obligațiuni în valută, piața internațională		0.0	0.0	
Certificate de trezorerie cu maturitate în 2013		1.8	8.0	
Asistență oficială, rambursări de principal (Trezorerie)		0.6	2.6	
		media ponderată a maturității rămase (luni)	mld. valută	mld. RON
Emisiuni de datorie în 2013 (la 20 iunie 2013)				
Total emisiuni		60.6		36.8
din care				
Instrumente pe termen mediu și lung		70.3		30.7
Obligațiuni în RON, piața internă		64.2		20.7
Obligațiuni în valută, piața internă, EUR		35.4	1.1	4.9
Obligațiuni în valută, piața internațională, USD		128	1.5	5.2
Certificate de trezorerie (<1an)		11.3		6.1
Necesarul brut de finanțare acoperit la 20 iunie				56.60%
Poziții din memorandum				
PIB nominal 2013, previziuni primăvară CE, mld. RON				623.4
Curs de schimb (la 20 iunie 2013)				
RON/USD				3.44
RON/EUR				4.53
DST/EUR				1.14

Surse: Bloomberg, FMI, Ministerul Finanțelor, cursurile de schimb: BNR, FMI

46. În contextul ieșirilor de capital și al presiunilor tot mai mari de pe piața interbancară înregistrate de la începutul crizei financiare, sectorul bancar s-a aflat la rândul său sub presiune. După o perioadă de creștere a creditului de peste 10%, calitatea activelor din sectorul bancar s-a deteriorat semnificativ, creditele neperformante crescând de la aproximativ 4,5% la sfârșitul anului 2008 la 6,5% la sfârșitul lunii martie 2009. Deteriorarea calității activelor a început să afecteze performanța sectorului bancar, deoarece rentabilitatea a intrat în zona negativă în primul trimestru al anului 2009. Presiunile asupra lichidității din sistemul bancar care au apărut la jumătatea lunii octombrie 2008 au scăzut într-o oarecare măsură în primul trimestru al anului 2009, când BNR a furnizat lichidități prin intermediul tranzacțiilor repo și al facilităților sale existente. Cu toate acestea, la începutul crizei financiare, sectorul bancar român avea niveluri de capitalizare și de credite neperformante comparabile cu cele ale țărilor similare (graficul 2.10 și graficul 2.11).

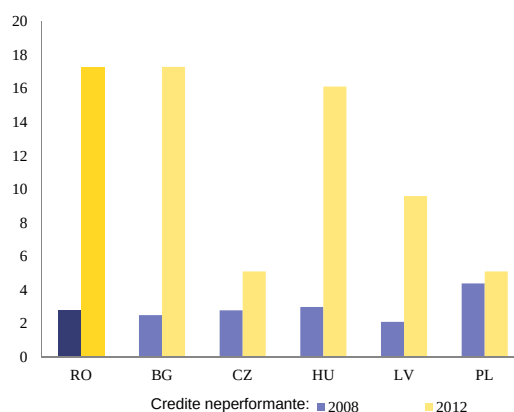
47. În contextul primului program, cadrul de rezoluție bancară și fondul de garantare a depozitelor au fost consolidate în conformitate cu legislația UE. Autoritățile au sporit competențele administratorilor băncilor aflate sub administrare specială aplicând cerințele legislației UE privind societățile comerciale. Pentru a respecta drepturile creditorilor băncilor aflate sub administrare specială, a fost creat un fond de compensare, administrat de Fondul de garantare a depozitelor (FGD). Resursele acumulate în acest fond sunt alocate pentru acordarea de compensații creditorilor care sunt afectați în mod negativ de măsurile luate în cadrul unei proceduri de administrare specială. În plus, autoritățile au adoptat reglementări pentru consolidarea competențelor de soluționare ale BNR în caz de dificultăți financiare. Pentru a consolida compensațiile deponenților, legislația privind garantarea depozitelor a fost modificată în vederea simplificării procedurilor pentru activarea sistemului de asigurare a depozitelor și a scurtării perioadei de plată a compensațiilor. Autoritățile au îmbunătățit totodată guvernanta corporatistă a Fondului de garantare a depozitelor, precum și finanțarea *ex ante* a acestuia. În plus, legislația privind lichidarea instituțiilor de credit a fost modificată, așa cum se prevede în cadrul programului. În domeniul supravegherii sectorului financiar nebanca, legislația privind independența

Graficul 2.10: Capitalizarea sectorului bancar din România și țările selectate (puncte procentuale)

Surse: FMI, BNR

Graficul 2.11: Calitatea activelor din România și țările selectate (% din total împrumuturi)

Surse: FMI, BNR

autorităților de reglementare a sectorului financiar nonbanca a fost finalizată în mai 2010, în conformitate cu cerințele programului, dar cu întârzieri față de termenele inițiale.

48. Cadrul de rezoluție bancară a fost ameliorat în continuare prin intermediul condițiilor prevăzute în cel de-al doilea program. În ianuarie 2011, autoritățile au introdus, cu o oarecare întârziere față de termenele inițiale, competențele băncilor-punte și alte măsuri de stabilizare, inclusiv tranzacțiile de achiziție și de asumare. În plus, BNR și-a consolidat planificarea și pregătirea pentru situații de urgență pentru a face față cazurilor de dificultăți financiare. În pofida unor întârzieri, schimbul de informații între BNR

și Fondul de garantare a depozitelor a fost îmbunătățit pe baza unui memorandum de înțelegere semnat între cele două instituții în aprilie 2012. Standardele internaționale de raportare financiară (IFRS) au fost introduse ca bază contabilă pentru întregul sector bancar în ianuarie 2012. Pentru a menține conform IFRS regimul de provizionare prudentă asigurat prin standardele române de contabilitate, autoritățile au introdus în ianuarie 2012 filtre prudentiale privind solvabilitatea, provizioanele pentru acoperirea pierderilor din credite și rezervele, filtre care au devenit permanente la începutul anului 2013. Aceste filtre prudentiale vor trebui însă să fie retrase treptat în termen de cinci ani de la intrarea în vigoare a RCC/DCC IV (regulamentul privind cerințele de capital/directiva privind cerințele de capital IV).

49. Pentru a elimina vulnerabilitățile asociate împrumuturilor denominate în valută, BNR a adoptat în 2011 măsuri menite să descurajeze și mai mult contractarea de împrumuturi neacoperite în valută de către consumatori. În urma unei evaluări recente a BNR, unele dintre aceste măsuri au fost extinse și la împrumuturile neacoperite ale întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) în conformitate cu recomandările CERS (Comitetul european pentru risc sistemic). Pentru a încuraja curățarea bilanțurilor bancare, așa cum se prevede în program, modificările aduse Codului fiscal în iunie 2012 au schimbat tratamentul fiscal nefavorabil aplicabil creanțelor bancare vândute societăților de recuperare a activelor constituite în România. Din cauza mai multor întârzieri în parlament, termenul prevăzut în MÎS (sfârșitul lunii octombrie 2012) pentru adoptarea legii privind falimentul societăților de asigurare nu a fost respectat. În ultimul MPEF negociat în ianuarie 2013, autoritățile s-au angajat să adopte această lege până la sfârșitul lunii martie 2013. După adoptarea de către parlament, Legea 139/2013 de modificare a legii privind falimentul societăților de asigurare a fost publicată în Monitorul Oficial pe data de 9 mai 2013 și a intrat în vigoare pe 12 mai.

50. Cu excepția câtorva dispoziții din legislația privind înființarea autorității de reglementare din sectorul financiar nonbancar, autoritățile au respectat condițiile de politică din sectorul financiar din cadrul celor două programe și au reușit să mențină stabilitatea financiară în

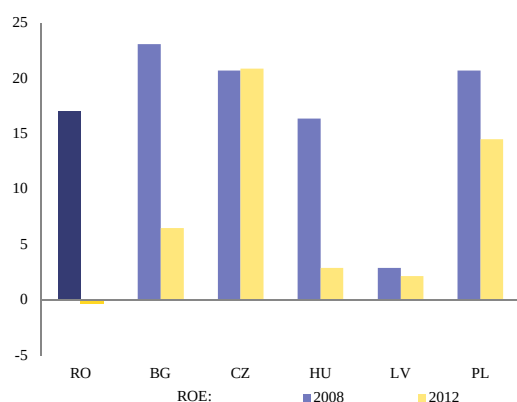
pofida subzistenței mai multor zone de vulnerabilitate interne și externe. Capitalizarea sectorului bancar s-a menținut la niveluri încurajatoare pe parcursul celor două programe și în concordanță cu cea din țările similare. Cele nouă bănci mamă din zona euro care au participat la prima etapă a inițiativei europene de coordonare bancară „Viena” și-au respectat angajamentul de a menține o capitalizare solidă a filialelor lor din România (graficul 2.10). Cu toate acestea, pe viitor, sectorul bancar rămâne vulnerabil în fața deteriorării continue a calității activelor, care pune totodată presiune pe profiturile post-provizionale (graficul 2.11). Pe fondul creșterii provizioanelor pentru pierderi din credite și al costurilor mari de finanțare, în special în cazul băncilor cu capital elen și cipriot, profitabilitatea sectorului bancar român a intrat în zona negativă în al treilea trimestru din 2012. În schimb, țările similare au înregistrat rezultate pozitive, Republica Cehă și Polonia aflându-se printre statele cu cele mai bune rezultate (graficul 2.12). Reducerea gradului de îndatorare al băncilor străine s-a produs în mod ordonat până în prezent. Expunerea celor nouă bănci mamă din zona euro care au participat la prima etapă a inițiativei „Viena” se ridică, la sfârșitul lunii mai 2013, la 87,2% din nivelul de referință din martie 2009, comparativ cu aproximativ 92% la sfârșitul lunii decembrie 2012. Țara s-a confruntat cu efecte de contagiune nejustificate ale măsurilor din Cipru, întrucât sucursala Bank of Cyprus care operează pe piața din România trebuia inițial să facă obiectul unei proceduri de salvare (bail-in) din resursele deponenților. Includerea deponenților din România în procedura de salvare ar fi avut un impact negativ asupra operațiunilor băncilor cu capital grecesc și, în consecință, și asupra stabilității financiare din România. În urma unui acord de transfer al activităților încheiat între autoritățile cipriote și cele române, baza de depozite locale (alături de active și lichidități) a sucursalei din România a Bank of Cyprus a fost transferată către Marfin, filiala Popular Bank of Cyprus, și scutită de procedura de bail-in. Pentru a stabili permanent Marfin, schimbarea proprietarului prin vânzare pare a fi o opțiune fezabilă pentru viitor.

51. În ultimul MPEF, autoritățile s-au angajat să garanteze că legislația privind autoritatea integrată de reglementare a sectorului financiar nonbancar (ASF) va fi conformă cu cele mai bune practici internaționale. În acest sens,

autoritățile s-au angajat să modifice legislația privind ASF pentru a adera la cele mai bune practici internaționale, în special în ceea ce privește calificările profesionale minime impuse membrilor consiliului de administrație al ASF și evitarea conflictelor de interese. În iunie 2013, autoritățile au adoptat o ordonanță de urgență a Guvernului (OUG) prin care au redus

numărul membrilor consiliului de administrație al ASF de la 17 la 11. Această OUG nu a abordat însă toate problemele nesoluționate legate de experiența profesională minimă impusă membrilor consiliului de administrație al ASF și de conflictele de interese, în special în ceea ce privește legătura dintre acești membri și membri ai parlamentului. În plus, această OUG a introdus noi dispoziții cu impact considerabil asupra independenței bugetare a ASF. Deși finanțată în totalitate de către entitățile supravegheate, ASF va trebui să transfere 80% din veniturile care depășesc cheltuielile la bugetul de stat.

Graficul 2.12: **Profitabilitatea sectorului bancar din România și țările selectate (ROE, puncte procentuale)**

Surse: FMI, BNR

Tabelul 2.3: **Sectorul bancar - indicatori ai stării de sănătate financiară**

(%)	07	08	09	10	11	12	Mar.12	Jun.12	12T3	12T4	13T1
Adecvarea capitalului											
Rata de acvare a capitalului	13.8	13.8	14.7	15.0	14.9	14.9	14.6	14.7	14.7	14.9	15.0
Efectul de pârghie	7.3	8.1	7.6	8.1	8.1	8.6	8.6	8.4	8.3	8.6	8.2
Raportul între fondurile proprii de nivel 1 și expunerea la riscul de credit	10.7	11.8	13.4	14.2	14.3	16.6	16.5	16.4	16.5	16.6	16.7
Calitatea activelor											
Credite neperformante (restanțe de 90 zile)	-	2.8	7.9	11.9	14.3	18.2	15.9	16.8	15.9	18.2	19.1
Credite neperformante (restanțe de 60 zile)	4.0	6.5	15.3	20.8	23.3	29.9	25.6	26.1	26.6	29.9	30.0
Profitabilitate											
ROA (profit net)	1.0	1.6	0.3	-0.2	-0.2	-0.6	0.1	-0.1	0.1	-0.6	0.6
ROE (profit net)	9.4	17.0	2.9	-1.7	-2.6	-5.9	1.3	-1.0	1.3	-5.9	5.1
Lichiditate											
Lichiditate imediată	38.7	34.4	35.3	37.8	37.2	35.9	37.5	35.4	37.5	35.9	37.6

Surse: BNR

2.3. REFORME STRUCTURALE

2.3.1. Sectorul sanitar

Obiectivul general al condițiilor privind sectorul de sănătate a fost de a îmbunătăți sustenabilitatea fiscală și eficiența și eficacitatea furnizării serviciilor medicale.

În primul program nu au fost prevăzute inițial condiții legate de sectorul sanitar. Nevoia unor măsuri în acest domeniu a fost recunoscută spre sfârșitul primului program, însă, dat fiind timpul limitat până la finalizarea primului acord, măsurile prevăzute la momentul respectiv (coplata și necesitatea de a soluționa problema arieratelor din acest sector) au fost preluate în cel de-al doilea program. Prin urmare, în cel de-al doilea program, principalele condiții din MÎS s-au referit la: i) furnizarea de finanțare pentru a reduce întârzierile la plată din sectorul sanitar în conformitate cu Directiva privind întârzierea efectuării plăților; ii) monitorizarea bugetelor spitalelor publice la nivelul administrației publice centrale și eforturi suplimentare pentru a reduce riscurile de acumulare a arieratelor în spitalele publice; și iii) introducerea coplății pentru serviciile medicale.

Condițiile din MPEF au vizat: i) progresul către realizarea unei reforme cuprinzătoare a sistemului de sănătate; ii) publicarea situațiilor financiare ale spitalelor publice și introducerea de sancțiuni pentru directorii spitalelor care generează arierate; iii) progresul în direcția implementării componentelor sistemului informatic (cardul de sănătate, prescripția electronică etc.). În cadrul MPEF au fost convenite diverse alte măsuri suplimentare pentru a crește eficiența și eficacitatea sistemului medical.

52. Sistemul de sănătate se confruntă cu provocări majore. Printre acestea se numără rezultatele slabe în planul sănătății, problema subfinanțării, controalele financiare slabe și o structură de furnizare a serviciilor ineficientă și nerentabilă. Speranța de viață la naștere este una dintre cele mai scăzute din UE, fiind cu aproximativ 6 ani mai mică decât în UE pentru femei și cu 7 pentru bărbați. În mod similar, cheltuielile publice și private pentru servicii

medicale sunt scăzute. Cheltuielile publice au reprezentat doar 4,5% din PIB (UE: 6,5%) și 9,0 % (UE: 13,5%) din cheltuielile publice în 2010, cu mult sub media din UE (a se vedea tabelul 2.4). Acest lucru s-a produs în condițiile unor creșteri anuale cumulative de 15,5% ale cheltuielilor publice între 2003 și 2009. În mod similar, finanțarea privată este relativ scăzută, reprezentând aproximativ 21% din totalul cheltuielilor din sectorul sanitar (UE: 27%)⁽²³⁾. Pe lângă nivelurile scăzute de finanțare, controalele financiare slabe au contribuit în trecut la acumularea unor arierate considerabile în ceea ce privește spitalele și produsele farmaceutice. Structura de furnizare a serviciilor este ineficientă din punctul de vedere al costurilor. Serviciile ambulatorii sunt deficitare și subfinanțate. Există prea multă capacitate ineficientă în prea multe spitale. Aceste probleme impun realizarea unor reforme ample și profunde ale sistemului de sănătate.

53. Au fost lansate reforme ale sistemului sanitar, însă până în prezent progresele au fost lente, iar amploarea și impactul reformelor sunt dificil de măsurat în majoritatea cazurilor. Au fost implementate anumite măsuri-cheie, legate de condițiile din program, cum ar fi: acordarea de finanțare suplimentară pentru a reduce întârzierile la plată în sectorul sănătății, îmbunătățirea monitorizării bugetelor spitalelor și introducerea de sancțiuni pentru directorii spitalelor care generează arierate, introducerea unui plafon bugetar funcțional pentru cheltuielile farmaceutice (clawback) și a coplății pentru serviciile medicale și reducerea numărului de paturi din spitale. Cu toate acestea, sistemul este în continuare insuficient finanțat și nu există încă o strategie a guvernului pentru creșterea surselor de finanțare publice sau private pentru serviciile medicale.

54. Deși condițiile formale ale MÎS au fost respectate, mai multe alte angajamente (din MPEF), în special cele legate de o strategie de reformă generală, au fost amânate. În loc să introducă o lege-cadru cuprinzătoare, așa cum se

⁽²³⁾ Finanțarea privată se realizează aproape în întregime prin intermediul plății directe de către pacienți pentru produse farmaceutice și servicii medicale furnizate de clinici private și care nu sunt acoperite de sistemul de asigurări sociale. Sistemele private de asigurări sunt neglijabile.

Tabelul 2.4: **Indicatori principali din sectorul sanitar, 2010**

Țara	Speranța de viață la naștere pentru femei	Speranța de viață la naștere pentru bărbați	Total cheltuieli de sănătate ca % din PIB	Cheltuieli publice de sănătate ca % din PIB	Cheltuieli publice de sănătate ca % din total cheltuieli guvernamentale	Cheltuieli private ca % din total cheltuieli de sănătate	Cheltuieli publice pentru spitale	Cheltuieli publice pentru servicii ambulatorii	Cheltuieli publice pentru medicamente
ca % din cheltuielile publice de sănătate									
Bulgaria	77.4	70.3	7.3	4.2	10.4	42.2	61.0	19.5	11.9
Letonia	78.4	68.6	6.5	4.1	11.8	36.9	57.0	20.5	13.3
Lituania	78.9	68.0	7.5	5.6	12.8	26.2	47.0	23.0	14.1
Ungaria	78.6	70.7	7.8	5.0	10.3	35.2	44.0	17.3	26.0
Polonia	80.7	72.1	7.0	5.0	11.0	28.3	47.0	26.6	13.5
România	77.4	69.8	5.7	4.5	9.0	21.1	51.0	13.5	18.7
UE	77.4	69.8	8.8	6.5	13.5	26.5	47.3	22.5	15.0

Surse: Eurostat, serviciile Comisiei

preconiza în 2012, guvernul intenționează acum să implementeze reformele din sectorul sanitar prin intermediul unui plan de acțiune. Acesta vizează consolidarea serviciilor ambulatorii și preventive, reevaluarea finanțării spitalelor pentru a reduce riscul acumulării de arierate, revizuirea programelor naționale de sănătate, definirea pachetului de servicii de bază, redefinirea sferei de aplicabilitate a finanțării private și îmbunătățirea cadrului de reglementare al serviciilor medicale. Pentru a crește și mai mult eficiența cheltuielilor din sistemul sanitar, guvernul intenționează să pregătească o strategie financiară pe termen mediu până în septembrie 2013.

55. Eforturile majore de reformă nu au fost încă finalizate, ceea ce înseamnă că furnizarea de servicii medicale este în continuare inefficientă și nerentabilă. Este vorba de măsuri precum: introducerea unor evaluări sistematice ale rentabilității medicamentelor, transferul unor resurse suficiente de la sistemul spitalicesc către sistemul ambulatoriu, implementarea unor proceduri de achiziții centralizate, îmbunătățirea structurilor informatice (baza centrală de date privind pacienții, carduri de sănătate electronice), raționalizarea pachetului de servicii de bază, îmbunătățirea cadrului de reglementare pentru furnizarea și monitorizarea serviciilor medicale și crearea cadrului pentru o piață a asigurărilor private suplimentare. Este prea devreme să se estimeze impactul numeroaselor reforme aflate în curs de desfășurare și care înregistrează întârzieri frecvente.

56. Progresul lent al reformelor implică faptul că eficacitatea sistemului de sănătate de a îmbunătăți rezultatele slabe în materie de

sănătate a populației rămâne cu mult sub potențialul său. Acest lucru este regretabil, având în vedere și asistența tehnică substanțială pe termen lung acordată de Banca Mondială. Rezultatele slabe în ceea ce privește realizarea unei reforme cuprinzătoare se datorează opiniilor divergente din cadrul guvernului cu privire la principalele caracteristici ale unei strategii credibile pe termen lung pentru a îmbunătăți sustenabilitatea fiscală a furnizării serviciilor medicale. Mai mult, angajamentul Ministerului Sănătății de a pune în aplicare recomandările din partea UE/FMI/Băncii Mondiale pentru o utilizare mai eficientă și eficace a resurselor în acest sector pare să fie insuficient.

57. Deși măsurile prevăzute în program au fost parțial îndeplinite, sustenabilitatea fiscală și eficiența sistemului nu s-au îmbunătățit în mod semnificativ. Este nevoie de eforturi suplimentare axate pe o combinație specifică de politici, care să conțină ținte cantitative. Aceste politici includ o utilizare mai rațională a resurselor existente, controale mai bune și mai stricte ale intervențiilor care nu sunt eficiente din punctul de vedere al costurilor și o finanțare suplimentară pentru acest sector (din surse publice și/sau private). Actualul plan de acțiune prezentat de Ministerul Sănătății este promițător în acest sens, însă ar trebui consolidat prin specificarea unor ținte clare, care să permită evaluarea impactului și cuantificarea clară a progresele înregistrate în realizarea reformelor.

2.3.2. Piețele muncii

Condițiile legate de reformele de pe piața muncii au fost relativ limitate în primul program. Programul a promovat măsuri menite să ducă la reducerea muncii nedeclarate și a susținut introducerea legii salarizării unitare pentru angajații din sectorul public, cu scopul de a limita și controla cheltuielile salariale pe termen mediu din sectorul public și de a asigura condiții transparente și comparabile de angajare.

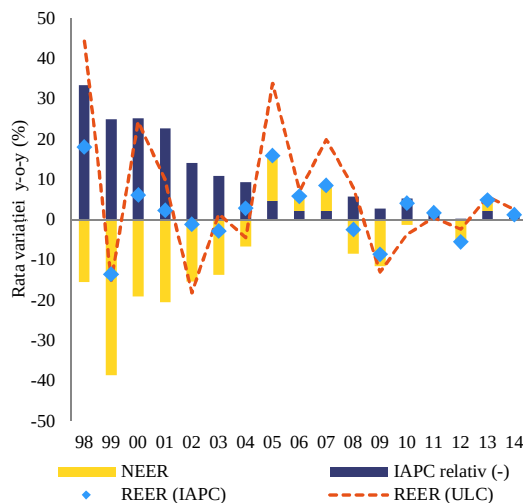
Al doilea program a vizat raționalizarea negocierilor salariale și eficientizarea instituțiilor care fixează salariile din sectorul privat. Obiectivul reformei a fost ca salariile să reflecte mai bine evoluția productivității pe termen mediu. Obiectivul celui de-al doilea program a fost de a evita încetinirea reformei ambițioase implementate în primăvara anului 2011. Al doilea program a urmărit totodată îmbunătățirea capacității de inserție profesională a angajaților tineri.

58. La începutul primului program, piața forței de muncă din România era caracterizată de o rată ridicată a muncii nedeclarate, în timp ce, din cauza faptului că salariile creșteau mai rapid decât productivitatea, România înregistra și pierderi de competitivitate. Munca nedeclarată este o problemă de lungă durată pe piața forței de muncă din România. În plus, în perioada premergătoare crizei, piața forței de muncă din România era caracterizată de o creștere rapidă a salariilor și de o creștere modestă a productivității, lucru care a contribuit, printre alți factori, la aprecierea cursului de schimb real efectiv și la creșterea costurilor unitare ale forței de muncă (a se vedea graficul 2.13) deteriorând astfel competitivitatea prețurilor din România. Din momentul declanșării crizei, competitivitatea costurilor a fost în mare parte menținută datorită creșterilor moderate ale salariilor.

59. În 2012 s-a înregistrat o creștere semnificativă a cazurilor de muncă nedeclarată detectate de către inspectorii de muncă.⁽²⁴⁾

⁽²⁴⁾ Un raport privind economia informală publicat de confederația națională a sindicatelor din România (BNS)

Graficul 2.13: **Compoziția cursului de schimb real efectiv (REER)**

Surse: AMECO, calcule CE

Așa cum prevede MÎ, în 2010, guvernul a elaborat și a adoptat o strategie națională privind reducerea numărului de cazuri de muncă nedeclarată pentru 2010-2012.⁽²⁵⁾ Strategia națională pentru reducerea muncii nedeclarate este încă în curs de punere în aplicare și a fost adoptată o lege privind activitățile cu caracter ocazional desfășurate de zilieri în vederea combaterii muncii nedeclarate. Progresele recente observate în acest domeniu pot fi parțial atribuite dispozițiilor îmbunătățite privind inspecția muncii în cadrul reformelor pieței muncii: inspectorii au noi prerogative și pot avea acces mai ușor la informații, iar pe de altă parte au fost introduse sancțiuni severe pentru a descuraja angajatorii să angajeze lucrători nedeclarați. Ele

în 2011 arată că ocuparea informală a forței de muncă reprezintă 31,4% din ocuparea totală a forței de muncă din România;

<http://www.eurofound.europa.eu/ewco/2012/02/RO1202019I.htm>.

⁽²⁵⁾ „Strategia națională pentru prevenirea și combaterea muncii nedeclarate pentru 2010-2012” a fost formalizată prin intermediul unei decizii guvernamentale (nr. 1024/2010). Pe baza acestei strategii, a fost elaborat un Plan de acțiune național specific pentru a pune în aplicare strategia de reducere a numărului de cazuri de muncă nedeclarată pentru perioada 2010-2012.

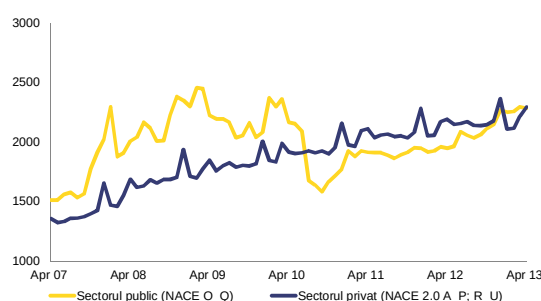
pot fi atribuite și noii cerințe care prevede obligativitatea existenței unui contract de muncă.

60. În perioada premergătoare celui de-al doilea program, guvernul a adoptat reforme importante în domeniul legislației privind piața muncii. Modificările Codului Muncii au vizat remedierea flexibilității reduse de pe piața forței de muncă din România. Principalele modificări vizează prelungirea perioadei de probă pentru noii angajați, simplificarea condițiilor contractelor individuale de muncă pe perioadă determinată, introducerea unor noi condiții legate de concedierile colective și individuale, sporirea flexibilității timpului de lucru și contractele temporare de muncă. Reforma a dat deja unele rezultate, de exemplu, aproape o treime din contractele nou încheiate sunt pe perioadă determinată.

61. Reforma legii dialogului social a fost cel de-al doilea pilon major al reformei pieței forței de muncă introduse la începutul celui de-al doilea program. Legea dialogului social a fost modificată pentru a se reforma sistemul de stabilire a salariilor, astfel încât acestea să reflecte mai bine evoluția productivității pe termen mediu. Noua lege nu mai reglementează contractele colective la nivel național. Modificările legislative au introdus de asemenea noi praguri minime ale numărului de membri necesar pentru formarea sindicatelor. Negocierile colective sunt reglementate doar atunci când este vorba de contracte colective la nivel de întreprindere, de grupuri de societăți sau de un anumit sector de activitate, conform hotărârii guvernului din 2011. În conformitate cu noua legislație, contractele colective încheiate la nivel sectorial se aplică doar angajaților societăților care fac parte din sectorul de activitate vizat în mod expres de respectivul contract. Dacă prelungirea unor contracte colective la nivel de sector se aplica anterior în mod automat, *erga omnes*, în temeiul noii legi, prelungirea contractelor este posibilă doar printr-un ordin ministerial special. Legea dialogului social limitează durata contractelor colective la maximum doi ani. Reformele au schimbat și cerințele de reprezentativitate ale organizațiilor partenerilor sociali. În momentul de față nu mai este posibilă acreditarea a mai mult de un sindicat ca „reprezentativ” într-o întreprindere dată.

62. Deși este prea devreme pentru a se evalua impactul acestor reforme instituționale asupra negocierii salariilor, în următorii ani este de așteptat o creștere a salariilor nominale în sectorul privat, corelată cu productivitatea. În perioada 2013-2014, se preconizează că productivitatea va deveni pozitivă, în timp ce compensația nominală per salariat ar urma să rămână moderată și să înregistreze o creștere de aproximativ 5-6 %.

Graficul 2.14: Salarii brute lunare (în RON)

Surse: Institutul Național de Statistică din România, calcule efectuate de CE

63. Având în vedere rata șomajului în rândul tinerilor, care continuă să rămână îngrijorător de ridicată, autoritățile au intensificat eforturile de consolidare a capacității de inserție profesională a tinerilor angajați. Au continuat programele dedicate îmbunătățirii competențelor antreprenoriale în rândul tinerilor și sprijinirii creării de microîntreprinderi. Pe lângă acestea, guvernul a modificat legislația actuală, pentru a facilita tranziția tinerilor români către piața muncii. Legea privind ucenicia la locul de muncă a fost înaintată Parlamentului, în timp ce proiectul de lege privind stagiile pentru absolvenții de învățământ superior este în curs de elaborare. În cadrul noului Plan național privind locurile de muncă, adoptat în aprilie 2013, există noi măsuri care se concentrează pe dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor și pe sprijinirea IMM-urilor, precum și pe adaptarea educației și a formării profesionale la nevoile pieței forței de muncă. Planul face în prezent obiectul unei consultări interministeriale. Pentru a combate rata ridicată a șomajului în rândul tinerilor, trebuie duse la bun sfârșit reformele care susțin integrarea tinerilor pe piața muncii.

64. Alte provocări cu care se confruntă în prezent piața muncii din România includ impactul redus al politicilor active în domeniul pieței muncii și promovarea prelungirii vieții profesionale active. Majoritatea cheltuielilor aferente politicilor active în domeniul pieței muncii sunt legate de diverse forme de subvenționare pentru ocuparea forței de muncă, în timp ce formarea, orientarea profesională și consultanța sunt subdezvoltate. În plus, calitatea serviciilor de activare a forței de muncă, de căutare a unui loc de muncă și de reconversie profesională este încă relativ redusă. România modifică în prezent legislația privind sistemul ajutoarelor de șomaj și stimularea ocupării forței de muncă. În acest context, ar fi util să se reevalueze pachetul actual de măsuri active privind ocuparea forței de muncă. Pe lângă eforturile de consolidare a capacității administrative a Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă, s-ar putea dovedi utilă concentrarea eforturilor politice pe o mai bună integrare a politicilor active și pasive în domeniul pieței muncii, alături de o mai bună direcționare către profilurile de competențe și necesitățile șomerilor. Ar trebui, de asemenea, să se acorde o atenție sporită anticipării nevoilor pieței forței de muncă. Sunt necesare măsuri suplimentare pentru a promova prelungirea vieții active, întrucât lucrătorii în vârstă au un potențial mare pentru creștere. O cultură bine înrădăcinată de pensionare anticipată, în special pentru femei, astfel cum indică și ratele de ocupare a forței de muncă pentru lucrătorii în vârstă și durata vieții active, care sunt printre cele mai mici din UE, este un motiv esențial pentru nivelul mic al prestațiilor. Dincolo de reforma pensiilor din 2011, România derulează în prezent o serie de stimulente fiscale pentru încadrarea în muncă a lucrătorilor în vârstă, dar măsurile privind piața forței de muncă menite a promova prelungirea vieții active sunt prea puține și prea izolate pentru a genera schimbările necesare ale practicilor privind munca și pensionarea. O strategie cuprinzătoare privind îmbătrânirea activă pentru a facilita prelungirea vieții active ar putea spori sinergiile între diferitele inițiative actuale și ar completa eforturile privind învățarea pe tot parcursul vieții, politicile privind orientarea carierei și buna gestionare a vârstei la locurile de muncă.

2.3.3. Sectorul energetic

Nu au existat condiții legate de reforma sectorului energetic în primul program. Obiectivul general al reformelor din sectorul energetic din cadrul celui de-al doilea program a fost să mărească contribuția pe termen mediu a acestui sector la creșterea economică din România, prin consolidarea unui cadru de reglementare orientat către piață, care să creeze condiții de concurență echitabile pentru toți actorii economici și să alinieze funcționarea pieței din România cu normele UE privind piața unică.

Pilonii principali ai reformelor din acest sector implementate în cadrul celui de-al doilea program au fost i) transpunerea celui de-al treilea pachet energetic; ii) dereglementarea prețurilor administrate la gaze și energie electrică și îmbunătățirea mecanismelor de protecție a consumatorilor vulnerabili; iii) eliminarea barierelor legislative și normative impuse exportului de gaze; iv) promovarea comerțului transfrontalier cu gaze; v) revizuirea acordurilor cu Rusia referitoare la tranzitul gazelor, pentru a le pune în conformitate cu normele UE privind piața unică; și vi) separarea rețelelor de transport al energiei electrice și al gazelor și exploatarea acestora într-un mod transparent și nediscriminatoriu.

65. La lansarea celui de-al doilea program, cadrul legislativ al României în domeniul energiei nu era aliniat legislației UE. Separarea certificată a rețelelor de energie electrică și gaze nu avusese loc, iar independența autorității de reglementare în domeniul energiei era limitată. În plus, din cauza prevederii legale privind interzicerea (implicită) exportului de gaze și a acordurilor privind tranzitul gazelor încheiate cu Rusia România nu respecta prevederile pieței unice a UE. În plus, sistemul prezenta ineficiențe importante, datorate prețurilor la gaze și energie electrică reduse în mod artificial, care au permis subvenționarea încrucișată a diferite grupuri de clienți. În fine, România nu a exploatat în mod optim potențialul său de creștere în sectorul energetic, deoarece platformele de comercializare a gazelor și energiei electrice erau insuficient dezvoltate, același lucru fiind valabil și în cazul

schimburilor comerciale cu gaze dintre România și țările învecinate.

66. Angajamentele privind reforma din sectorul energetic au fost în general respectate. Legislația de transpunere a celui de-al treilea pachet energetic a fost în mare măsură implementată în iulie 2012. Actul normativ rămas, referitor la organismul de reglementare în domeniul energiei, a intrat în vigoare în octombrie 2012. Această lege a restabilit independența autorității de reglementare în domeniul energiei (ANRE). Primele faze ale dereglementării prețurilor la energie electrică au fost puse în aplicare în conformitate cu foaia de parcurs privind energia electrică, care prevede dereglementarea completă a prețurilor energiei electrice până la sfârșitul anului 2013, pentru consumatorii industriali și până la sfârșitul anului 2017, pentru consumatorii casnici (a se vedea tabelul 2.5). Cu toate acestea, implementarea foii de parcurs privind gazele (care prevedea convergența prețului gazelor cu prețurile pieței, până la finele 2014/2015 pentru consumatorii industriali și până la finele 2018 pentru consumatorii casnici) a început nefast, autoritățile nereușind să ia măsurile necesare la începutul lunii decembrie 2012. Abia la 1 februarie 2013 ea a fost readusă pe drumul cel bun, guvernul luându-și angajamentul ferm de a respecta, pe viitor, calendarul inițial al dereglementării.

67. În ceea ce privește protecția consumatorilor vulnerabili în contextul creșterii prețurilor la energie, guvernul și-a onorat în linii mari angajamentul. Sistemul existent al tarifelor sociale oferă deja o compensație unui anumit număr de consumatori. Prin ordonanța guvernului din 23 mai 2013 de modificare a legii alocației sociale din 2001, autoritățile au specificat mai în detaliu definiția consumatorilor vulnerabili și au adoptat acte normative ce prevăd măsuri suplimentare (prestații sociale suplimentare) aplicabile începând din iulie 2013, pentru a limita impactul dereglementării prețurilor la energia electrică și gaze.

68. Deși în cadrul celui de-al doilea program erau prevăzute măsuri începând cu 2011, autoritățile române au acționat doar în martie 2013, când autoritatea de reglementare în domeniul energiei (ANRE) a adoptat un

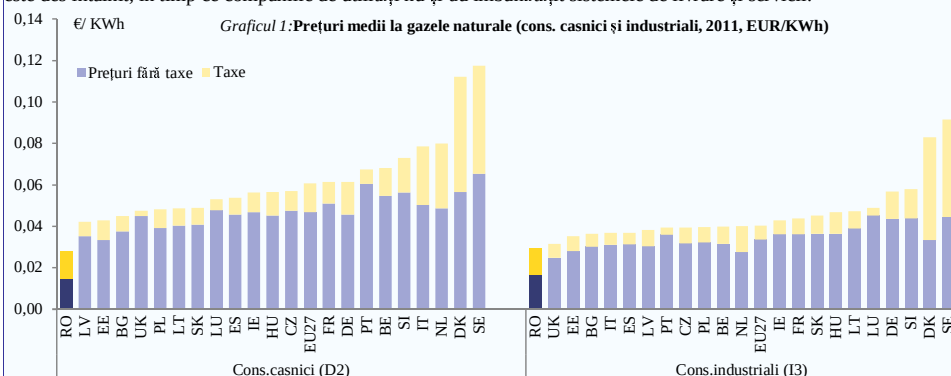
ordin.⁽²⁶⁾ Interzicerea (implicită) a exportului de gaze în România este o consecință directă a obligației de a furniza gaze la prețuri reglementate pentru coșul de gaze intern și este, prin urmare, strâns legată de capacitatea autorității de reglementare de a impune prețuri cu amănuntul reglementate, inferioare prețului pieței. Autoritatea de reglementare în domeniul energiei propune să elimine treptat interdicția (implicită) privind exportul de gaze, coroborat cu liberalizarea prețurilor reglementate. În timp ce liberalizarea prețurilor reprezintă un subiect extrem de sensibil, deoarece gazele naturale românești sunt mult mai ieftine decât gazele importate din Rusia, aceste restricții privind exporturile de gaze naturale sunt incompatibile cu principiile de bază ale liberului schimb în UE.

69. Progresele privind platforma de comercializare a gazelor au fost limitate. Atât operatorul pieței de energie electrică și de gaze naturale OPCOM, cât și Bursa Română de Mărfuri (BRM) se află în plin proces de pregătire a propriilor platforme și a contractelor comerciale și vor primi probabil o autorizație de funcționare în viitorul apropiat. De la 3 iunie 2013, OPCOM operează o platformă experimentală de comercializare a gazelor, oferind numai produse lunare, la sarcina de bază. Există însă o serie de aspecte juridice care nu au fost încă soluționate. Acestea sunt în principal legate de cadrul de reglementare pentru autorizarea platformelor de comercializare a gazelor și de elaborarea și adoptarea unor norme de comercializare și de echilibrare, care să permită comercializarea de produse cu durată mai mare sau mai mică decât produsele lunare comercializate în prezent. În consecință, pentru crearea unei piețe competitive și lichide a gazelor, este încă nevoie de depunerea unui volum considerabil de muncă, inclusiv de elaborarea unor norme de comercializare și echilibrare.

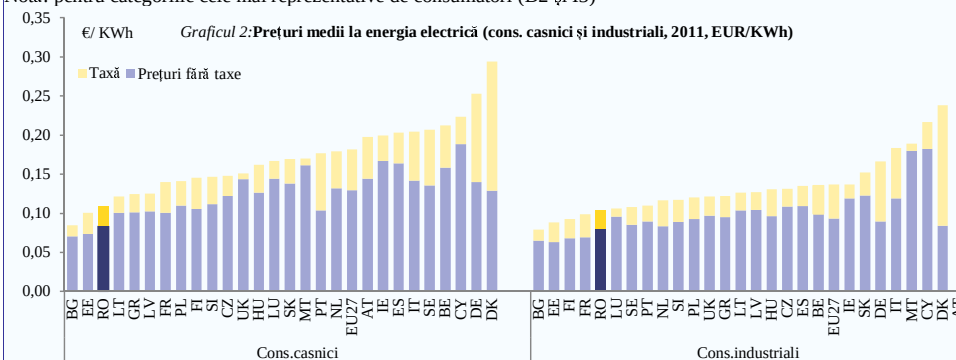
⁽²⁶⁾ Ordinul nr. 12 din 13.3.2013 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciului de transport gaze naturale de tip backhaul, emis de președintele Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei (ANRE) și intrat în vigoare la 1 aprilie 2013.

Caseta 2.2: Prețurile la energie în România

Piața energiei electrice și cea a gazelor naturale din România se caracterizează printr-o pondere ridicată a prețurilor administrate. Acest fapt a contribuit la existența unor prețuri extrem de scăzute la energia electrică în România. Graficele de mai jos arată că prețurile practicate în România la gazele naturale erau cele mai scăzute din UE în 2011, pentru ambele categorii de consumatori – cei casnici și cei industriali. La nivelul UE, prețurile energiei electrice din România se situau pe poziția a treia din urmă, în cazul consumatorilor casnici și pe poziția a cincea din urmă, în cazul consumatorilor industriali. Ele erau scăzute chiar și în raport cu puterea de cumpărare a populației. Prețurile administrate au permis limitarea sarcinii impuse de tranziția economică asupra consumatorilor casnici și a celor industriali. Din punct de vedere economic, această practică a dat însă naștere unor ineficiențe și unei subvenționări încrucișate pe scară largă. Mai mult, costisitoarele subvenții pentru energie au contribuit la transformarea economiei românești într-una dintre cele mai puțin eficiente din punct de vedere energetic din UE, subminându-i astfel competitivitatea. Pe lângă aceasta, producătorii de energie electrică și gaze naturale au beneficiat doar de puține stimulente pentru a investi și a mări producția internă. În consecință, rețeaua de energie electrică din România nu a fost bine întreținută, fapt ce a condus la întreruperi frecvente, în special în rețelele de distribuție. Pierderile de energie electrică sunt mari, iar furtul de energie electrică este des întâlnit, în timp ce companiile de utilități nu și-au îmbunătățit sistemele de livrare și servicii.

Notă: pentru categoriile cele mai reprezentative de consumatori (D2 și I3)

Notă: pentru categoriile cele mai reprezentative de consumatori (Ic și Dc)

Surse: Statisticile energetice ale Eurostat

După o perioadă lungă de împotrivire, pe parcursul celui de-al doilea program s-a ajuns la un acord cu autoritățile privind eliminarea treptată a componentei prețului reglementat, permițând astfel ca prețurile să reflecte cererea și oferta de pe piață. Foaia de parcurs privind energia electrică, adoptată în martie 2012, prevede liberalizarea completă a prețurilor la electricitate până la sfârșitul anului 2013 pentru consumatorii industriali și până la sfârșitul anului 2017 pentru consumatorii casnici. Foaia de parcurs privind gazele naturale, adoptată în iunie 2012, prevede convergența prețurilor la gaze cu prețurile pieței până la finele anului 2014/2015 pentru consumatorii industriali și până la sfârșitul anului 2018 pentru consumatorii casnici. Printre beneficiile importante aduse de liberalizarea prețurilor se numără reducerea subvenționării încrucișate, eliberarea de resurse pentru investiții și încurajarea eficienței energetice.

Tabelul 2.5: **Primii pași din foile de parcurs ale României pentru energie electrică și gaze**

	Ponderea energiei electrice achiziționate de pe piața competitivă			Creșteri de preț la gazele naturale		
	Consumatori industriali	Consumatori casnici	Stadiu	Consumatori industriali	Consumatori casnici	Stadiu
01/09/2012	15	-	implementat	-	-	implementat
01/12/2012	-	-	-	5	-	implementat la 1 februarie 2013
01/01/2013	30	-	implementat	-	-	-
01/04/2013	45	-	implementat	5	-	implementat
01/07/2013	65	10	-	5	8	-
01/09/2013	85	-	-	-	-	-
01/10/2013	-	-	-	3	2	-
01/01/2014	100	20	-	4	2	-

Surse: Autoritățile române, Comisia Europeană

70. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește revizuirea acordurilor interguvernamentale cu Rusia privind tranzitul gazelor naturale prin România, însă renegocierea nu au demarat încă din cauza refuzului părții ruse. Progresele în acest domeniu depind de voința ambelor părți, succesul negocierilor nedepinzând, prin urmare, doar de eforturile guvernului de la București. Se poate considera că, până în prezent, partea română și-a îndeplinit în linii mari sarcinile ce-i reveneau: s-a abținut de la încheierea oricărui fel de noi acorduri interguvernamentale cu Rusia, a pregătit mandatul pentru negocierile cu Rusia și a convenit în această privință cu Comisia. Cu toate acestea, până în prezent, negocierile nu au demarat, din cauza refuzului părții ruse de a renegocia.

71. Autoritățile au început procesul de separare certificată a rețelilor de transport al energiei electrice și al gazelor, dar progresele înregistrate au fost lente. Autorizarea preliminară a operatorilor de transport (Transgaz și Transelectrica) de către ANRE nu a fost încă realizată. Ordonanța privind transferul acțiunilor deținute de stat la operatorii sistemului de transport (Transelectrica și Transgaz), de la Ministerul Economiei către Ministerul Finanțelor Publice, a fost adoptată în martie 2013. Cu toate acestea, filialele Transelectrica și Transgaz responsabile cu transportul în cadrul sistemelor energiei electrice și gazelor naturale din România nu au făcut parte din activele transferate. Ținând cont de faptul că transportul trebuie considerat ca făcând parte din sarcinile fundamentale ale unui operator al sistemului de transport, această omisiune pare a împiedica certificarea Transelectrica și Transgaz

și, prin urmare, respectarea de către România a dispozițiilor Directivei 2009/73/CE. Este posibil ca autorizarea preliminară de către ANRE să fie emisă doar mai târziu în 2013.

72. Deși autoritățile și-au respectat, în general, angajamentele luate în cadrul celui de al doilea program în sectorul energetic, există încă numeroase provocări. Implementarea foilor de parcurs privind gazele și energia electrică trebuie să continue. Fluxurile inverse de gaz la punctele de interconexiune de gaze de la granițele cu Ungaria și Bulgaria trebuie să devină operaționale. Sunt necesare eforturi suplimentare în negocierile cu Rusia, pentru revizuirea acordurilor de tranzit al gazelor.

2.3.4. Sectorul transporturilor

Obiectivul general al reformelor din sectorul transporturilor a fost alinarea standardelor române de reglementare din sectorul feroviar cu standardele UE și crearea condițiilor pentru o reglementare cu o mai mare orientare de piață și mai nepărtinitoare în acest domeniu. Condițiile din primul program s-au concentrat asupra adoptării unui acord multianual privind performanța între Ministerul Transporturilor și agenții, care – fiind conform cu strategia fiscală pe termen mediu a guvernului, ar contribui la definirea cadrului responsabilității și ar reduce amestecul politic și schimbarea frecventă a priorităților.

În cel de-al doilea program, condițiile de politică includeau următorii piloni: i) închirierea segmentelor de cale ferată cu cel mai mic grad de recuperare a costurilor; ii) modificarea regulamentului privind stabilirea taxelor de utilizare a infrastructurii, introducerea de stimulente pentru reducerea costurilor unitare; iii) revizuirea de către CFR Infrastructură a propriului plan de afaceri, prin elaborarea strategiei de marketing și furnizarea de informații privind sursele de finanțare; iv) introducerea unor sisteme de performanță în ceea ce privește întreruperea serviciilor.

73. Anterior programului, în sectorul transporturilor din România existau o serie de dispoziții legislative care nu erau aliniate legislației UE și, prin urmare, nu permiteau cadrului legislativ să reflecte în mod suficient stimulentele de piață. A existat un amestec politic în stabilirea tarifelor pentru accesul la infrastructură; independența autorității de reglementare a căilor ferate era limitată; România nu utiliza încă proceduri competitive de atribuire a serviciilor de transport de călători, conform prevederilor Regulamentului (CE) nr. 1370/2007 privind serviciile publice de transport de călători. În plus, eficiența rețelei de cale ferată a fost redusă datorită unui sistem feroviar exagerat de întins și lipsei stimulentele bazate pe mecanisme de piață.

74. Condiția din cadrul primului program referitoare la pregătirea și adoptarea de către ministerul transporturilor a unui acord

multianual privind performanța a fost îndeplinită în linii mari. Autoritățile române au elaborat un acord în conformitate cu cerințele programului, care a fost finalizat la începutul anului 2011. Următorul pas a fost aprobarea acordurilor multianuale privind performanța (*multi-annual performance agreements*, MAPA) și semnarea lor de către ministrul transporturilor. Cu toate acestea, întrucât aceste acorduri sunt relevante și ar trebui implementate și în alte sectoare, cerința privind MAPA a fost preluată de procesul de analiză funcțională. Deși s-au înregistrat anumite progrese în unele domenii, procesul de implementare este foarte lent (a se vedea secțiunea privind analiza funcțională).

75. În ciuda a numeroase întârzieri, obiectivele celui de-al doilea program în ceea ce privește sectorul transporturilor au fost, în linii mari, îndeplinite. Angajamentele de reformă asumate de guvern în ceea ce privește independența autorității de reglementare în domeniul feroviar, stabilirea mai independentă a tarifelor de acces la infrastructură, reducerea domeniului de aplicare al obligației de serviciu public și reducerea rețelei feroviare au fost și ele respectate, în mare măsură. S-au luat măsuri pentru a îmbunătăți cadrul de reglementare în care își desfășoară activitatea societățile feroviare. Independența autorității de reglementare în domeniul feroviar a fost consolidată prin eliminarea reprezentanților ministerului transporturilor din consiliul de conducere al acesteia, în octombrie 2012. Cadrul de reglementare a fost revizuit pentru a se elimina amestecul politic în stabilirea tarifelor și pentru a permite societății de infrastructură feroviară (CFR Infrastructură) să stabilească în mod independent tarifele de acces la infrastructura de cale ferată. În conformitate cu condițiile programului, în decembrie 2012 guvernul a finalizat de asemenea un studiu privind procedura competitivă de atribuire a contractelor privind obligația de serviciu public pentru serviciile feroviare de transport de călători. În plus față de condițiile programului, guvernul a luat măsuri pregătitoare pentru a introduce proceduri competitive de atribuire din următoarea perioadă de reglementare, care va începe în 2016.

76. În conformitate cu angajamentele luate în cadrul programului, au fost introduse mai multe măsuri de eficientizare a sectorului feroviar. Începând din ianuarie 2013, societatea

națională de transport de călători (CFR Călători) a eliminat trenurile intercity și trenurile internaționale din obligația de serviciu public (OSP), permițând stabilirea liberă a prețurilor pe aceste linii și a reformat subvenția acordată OSP, introducând o pondere de 20 % a factorului km-călător în calculul subvenției, care anterior era stabilită doar în funcție de km-linie. În ceea ce privește angajamentul autorităților de a reduce rețeaua feroviară la 15 500 km de linie, prin închiderea sau închirierea segmentelor de cale ferată cu cel mai mic grad de recuperare a costurilor, progresele au fost, de asemenea, semnificative. În total, aproximativ 1 200 km de linie au fost închiși sau închiriați. Din cauza lipsei de interes pentru închirierea celor 230 km rămași, autoritățile se pregătesc în prezent să îi închidă.

77. Deși în ceea ce privește respectarea angajamentelor luate referitor la sectorul transporturilor progresele generale înregistrate au fost semnificative, o serie de condiții de politică rămân încă neimplementate. Nu au fost implementate sisteme de performanță în ceea ce privește întârzierile, care să fie negociate de societatea de infrastructură, pe de o parte și de societățile de transport de mărfuri/călători, pe de altă parte. În contractele personalului profesionist de conducere al CFR Infrastructură nu au fost incluse stimulente bazate pe performanță pentru manageri. Nu a fost prezentat un plan de afaceri nou/actualizat al CFR Infrastructură, care să reflecte noua strategie de marketing a societății.

2.3.5. Întreprinderi de stat

Obiectivul global al reformei ÎS a fost de a îmbunătăți performanțele întreprinderilor de stat și transparența operațiunilor efectuate de acestea. Acest lucru ar contribui la reducerea sumelor (contingente) cheltuite din resursele bugetare, îmbunătățirea climatului de afaceri și o contribuție mai mare a întreprinderilor de stat la performanța economică globală a României. Condiționalitate legată de reducerea arieratelor, conform celor menționate ulterior în SI/MPEF și MTI, consolidarea guvernanței corporative, introducerea managementului profesionist competent, precum și deschiderea accesului la capitalul social pentru investitorii externi prin vânzarea unor participații (minoritare și majoritare) sau participarea la majorările de capital.

78. Întreprinderile de stat joacă un rol important, dar sub nivelul optim, în cadrul economiei românești. Există peste 900 întreprinderi de stat (ÎS) la nivelul administrației centrale și locale din România, reprezentând împreună aproximativ 9 % din producția anuală și 10 % din forța de muncă ocupată. Multe dintre aceste ÎS produc profituri sub nivelul optim sau chiar pierderi și nu își plătesc facturile la timp⁽²⁷⁾. Transparența în ceea ce privește activitatea lor este limitată, deoarece multe ÎS nu sunt cotate la bursă și, prin urmare, nu trebuie să prezinte rapoartele corespunzătoare. ÎS predomină în special în sectorul energiei și transporturilor, unde este nevoie de investiții masive. Această situație este problematică în mai multe privințe. Pierderile sau absența profiturilor reprezintă o povară pentru finanțele publice, deoarece veniturile vărsate la buget sunt mai reduse decât ar putea fi și este posibil ca, la un moment dat, pasivele contingente acumulate să trebuiască să fie preluate de către

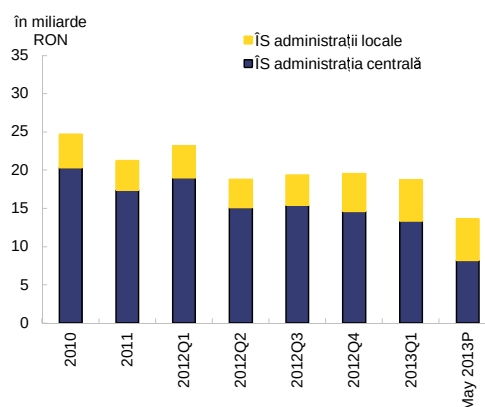
⁽²⁷⁾ Există numeroase relatări privind contracte încheiate în condiții dezavantajoase pentru societățile implicate, din cauza unor prețuri prea ridicate pentru materiile prime și a unor prețuri prea mici pentru vânzarea produselor. În plus, cadrele de conducere și funcționarii publici care fac parte din consiliile de administrație ale întreprinderilor de stat primesc adesea remunerații care par să contrasteze cu performanța întreprinderilor(2.1).

stat. Posibilitățile de subvenționare (implicită) a acestor societăți și, eventual, de subvenționare încrucișată între acestea, pot să denatureze concurența și, ca atare, nu constituie un ajutor pentru mediul de afaceri. Din cauza performanței lor sub nivelul optim, aceste ÎS nu contribuie, atât cât ar trebui, la creșterea economică a țării. Investițiile necesare sunt realizate insuficient sau deloc, deoarece resursele pentru realizarea lor lipsesc. În plus, aceste ÎS ar putea descuraja investițiile private în sectoarele în care ele predomină. În acest context, programele includeau condiții privind reforma ÎS, în special legate de reducerea arieratelor, întărirea guvernancei corporative și deschiderea accesului la capitalul acestora. Atenția s-a concentrat pe 20 de ÎS-cheie.

79. Performanțele operaționale și situația arieratelor, în ceea ce privește douăzeci de ÎS de importanță majoră monitorizate în cadrul programului, continuă să fie un motiv de îngrijorare. Pierderile agregate ale acestor întreprinderi de stat înregistrate în 2012 au crescut ușor față de 2011, în termeni absoluți, rămânând în același timp la 0,4 % din PIB. Arieratele însumate ale tuturor întreprinderilor de stat au scăzut de la 4,7 % din PIB în 2010, la 3,0 % din PIB la sfârșitul primului trimestru al anului 2013. O scădere masivă a arieratelor s-a înregistrat în mai 2013, când două ÎS (C.N. Huilei și S.C. Termoelectrica S.A.) au fost plasate în lichidare voluntară; volumul estimat al arieratelor la sfârșitul lunii mai 2013 a scăzut la 2,2 % din PIB (Graficul 2.15). Arieratele sunt concentrate în întreprinderile de stat care aparțin administrației centrale.

80. Restructurarea ÎS și în special agenda privatizării au înregistrat un succes extrem de limitat. Confruntat cu ÎS funcționând în condiții suboptimale, guvernul dispune de o serie de opțiuni. Una dintre acestea este îmbunătățirea performanțelor ÎS, prin luarea măsurilor necesare. Dacă acest lucru nu este posibil, guvernul poate permite altor investitori accesul la capital, prin vânzarea de participații minoritare sau majoritare la respectivele ÎS, injectând astfel capital proaspăt și know-how. În cazul în care nici una dintre aceste două măsuri nu produce rezultatele dorite, iar societatea continuă să înregistreze pierderi, varianta logică ar fi închiderea acesteia. Pe parcursul desfășurării celor două programe, s-au făcut mai multe încercări

Graficul 2.15: Arierate ale ÎS

Surse: Autoritățile române și estimări ale serviciilor FMI

în acest sens. Pentru îmbunătățirea performanței, a existat un program de privatizare sau profesionalizare a managementului și a consiliilor de conducere ale ÎS-cheie. Cu întârzieri considerabile, au fost numiți unii manageri profesioniști, dar adesea ei nu au rămas mult timp în funcție, iar în alte cazuri, numirile definitive nu păreau să se bazeze în întregime pe criterii profesionale. Vânzarea participațiilor deținute la întreprinderile de stat a avut un succes foarte limitat (anexa 3). În pofida angajamentelor asumate de a face mult mai mult, până în prezent, doar două participații minoritare de 15 % ale unor societăți care erau deja cotate la bursă și în care guvernul continuă să dețină o participație majoritară au fost vândute prin intermediul unei oferte publice secundare (OPS). Un pas important în cadrul procesului care ar urma să conducă la prima privatizare majoritară a unei ÎS (societatea de transport feroviar de marfă CFR Marfă) a fost făcut la 21 iunie, atunci când acordul de vânzare-cumpărare cu ofertantul câștigător, Grup Feroviar Român⁽²⁸⁾ a fost parafat⁽²⁹⁾. Tranzacția este programată să se încheie/să fie finalizată odată cu transferul drepturilor de proprietate, la o dată ulterioară. Privatizarea companiei naționale Poșta Română, care se afla pe masa discuțiilor încă de la

⁽²⁸⁾ <http://www.gfr.ro/>

⁽²⁹⁾ Finalizarea acestei etape reprezenta o acțiune prealabilă încheierii celei de-a șaptea și a opta evaluări a Consiliului FMI, la 26 iunie 2013.

începutul programului în 2011, a fost amânată în mod repetat. Mai mult, atunci când s-a ajuns la licitația efectivă, în iunie 2013, aceasta a eșuat deoarece nu a existat niciun interes din partea investitorilor, nici măcar pentru a cumpăra documentația de licitație. Confruntat cu acest eșec, guvernul a decis amânarea în continuare a privatizării. Alte întreprinderi mari generatoare de pierderi, precum Hidroelectrică și Oltchim, au fost plasate în procedură de insolvență. Hidroelectrică urmează să iasă din procedura de insolvență la 1 iulie 2013.

81. Din cauza progreselor foarte limitate în restructurarea sectorului ÎS, există încă provocări majore în ceea ce privește transformarea lor într-un factor favorizant pentru economie. Întrucât programul s-a concentrat pe doar 20 întreprinderi-cheie și a înregistrat un succes relativ redus, există încă provocări majore. Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât, în afară de cele 20 de societăți care au fost monitorizate îndeaproape, există alte peste 900 de ÎS care nu au fost monitorizate și a căror situație nu pare a se fi îmbunătățit, din cauza neluării măsurilor necesare. Date fiind interesele considerabile existente, este foarte dificil de imaginat cum poate fi îmbunătățită situația, fără o creștere considerabilă a implicării autorităților române în politica de restructurare a ÎS.

2.3.6. Mediul de afaceri

În cadrul celui de-al doilea program, consolidarea mediului de afaceri a reprezentat un obiectiv politic global. Condiționalitatea politică a abordat restricțiile administrative legate de înființarea de magazine cu amănuntul. Condiționalitatea politică suplimentară s-a referit la crearea unui Ghișeu unic pentru a reduce sarcina administrativă a întreprinderilor din sfera serviciilor, la asigurarea clarității juridice, precum și la reducerea sarcinii suportate de administrațiile publice. Reforma necesară a procedurilor administrative acoperite de Directiva privind serviciile permite îmbunătățirea mediului de afaceri și, prin urmare, este favorabilă

82. Deși România s-a confruntat cu probleme persistente în ceea ce privește crearea unui mediu favorabil afacerilor, care să contribuie la

creșterea economică, în ultimii ani s-au înregistrat progrese în acest sens. Structura instituțională fragmentată și formele de guvernare a mediului de afaceri, aflate în continuă schimbare, au reprezentat blocajele majore, cauzând o lipsă de continuitate și de eficiență în implementarea unor politici favorabile întreprinderilor. În plus, mediul de reglementare supradimensionat și birocrăția semnificativă din toate sectoarele administrației publice au avut un impact negativ asupra climatului de afaceri. Potrivit raportului Băncii Mondiale, intitulat «Doing Business», poziția României s-a îmbunătățit, de la locul 108 în 2008, la locul 72 în 2013 în clasamentul mondial privind ușurința de a face afaceri.

83. Angajamentele guvernamentale referitoare la mediul de afaceri au fost în mare parte respectate. Restricțiile privind înființarea de magazine cu amănuntul au fost eliminate în 2012, îmbunătățindu-se astfel mediul de afaceri în acest sector. Deși cu mari întârzieri, s-au luat măsuri privind înființarea Ghișeului unic (GU). Termenul final din decembrie 2012 la care GU urma să devină pe deplin operațional a fost în mare parte respectat. Printre chestiunile nerezolvate se numără unele proceduri acoperite de Directiva privind serviciile care nu sunt disponibile online (în sectorul construcțiilor și cel al profesiunilor reglementate). În plus, ușurința în utilizarea portalului lasă în continuare de dorit. În fine, parcurgerea procedurilor de către utilizatori din alte state membre ale UE nu este posibilă, din cauza faptului că lipsesc sistemele de semnături electronice și identificare electronică. Prin urmare, pentru ca GU să devină pe deplin operațional, toate procedurile administrative relevante trebuie să fie disponibile online și trebuie asigurată implicarea anumitor autorități (în special la nivel local). Ușurința în utilizare a portalului trebuie să fie îmbunătățită considerabil și trebuie introduse soluții adecvate pentru identificarea electronică a utilizatorilor din alte state membre. În orice caz, în ciuda acestor deficiențe, progresele realizate de România în implementarea GU sunt substanțiale.

84. Guvernul a înregistrat progrese în implementarea proiectului de depunere electronică a declarațiilor fiscale și a celui privind guvernarea electronică. Deși nu face parte din condiționalitatea oficială a programului, guvernul a implementat, în cooperare cu Banca Mondială, mai multe proiecte care vizează

raționalizarea și simplificarea declarațiilor fiscale, facilitarea depunerii electronice a acestora și reducerea sarcinii aferente respectării obligațiilor fiscale impuse societăților comerciale. Începând cu finele lunii noiembrie 2012, depunerea electronică a declarațiilor fiscale a fost extinsă pentru a acoperi aproape 90 % din societăți, pentru toate formularele importante și frecvent utilizate. Realizarea de progrese suplimentare s-ar putea dovedi mai dificilă, dat fiind că restul contribuabililor sunt societăți mici sau active doar în anumite perioade.

85. În ciuda unor progrese realizate în cadrul programelor, există în continuare anumite provocări în ceea ce privește cerințele de raportare și registrul de cadastru. Pe lângă aceasta, ar putea fi întărită facilitarea accesului IMM-urilor din România la finanțare și la piețele internaționale. Există în continuare cerințe de raportare fiscală și proceduri de înregistrare a proprietăților exagerat de greoaie. Alte domenii care trebuie îmbunătățite sunt obținerea unui racord la rețeaua de energie electrică, plata impozitelor, eliberarea autorizațiilor de construcție și soluționarea insolvenței. Trebuie să se acorde prioritate punerii în aplicare a principiului „o singură dată” al inițiativei UE în favoarea întreprinderilor mici intitulate „Small Business Act”, pentru a se evita situația în care se solicită întreprinderilor și cetățenilor să furnizeze aceleași informații puse deja la dispoziție în contextul altor proceduri. O altă provocare a mediului de afaceri din România este existența unui sistem de cadastru incomplet și nedigitalizat. În prezent, mai puțin de o treime din teritoriul țării este acoperit de registrul de cadastru tradițional, ceea ce îngreunează investițiile în terenuri sau infrastructuri și constituie o piedică în calea dezvoltării pieței imobiliare. Accesul la finanțare este una dintre problemele cele mai urgente cu care se confruntă IMM-urile românești, România situându-se printre țările cu performanțele cele mai reduse din UE în ceea ce privește volumul total al împrumuturilor acordate IMM-urilor. Măsurile actuale, cum ar fi instrumentul de risc din cadrul programului JEREMIE⁽³⁰⁾, instrumentele de garanție, cum ar fi

programul Mihail Kogălniceanu, precum și Programul pentru tineri antreprenori, trebuie să devină mai accesibile, în special prin acordarea de asistență privind procedurile de solicitare și prin reducerea birocrăției. În fine, sunt necesare mai multe eforturi pentru a facilita accesul întreprinderilor românești pe piețele internaționale pentru a compensa scăderea cererii pe piața internă. Strategia națională de export pentru perioada 2012-2016 nu a fost adoptată.

2.3.7. Administrația publică

Ambele programe de asistență pentru balanța de plăți (BP) includeau condiționalități legate de îmbunătățirea administrației publice din România prin analize funcționale (AF) independente. Condiționalitățile primului program BP s-au axat pe finalizarea primei faze a AF, care includea șase ministere și instituții publice. În plus, plata anumitor tranșe a fost condiționată de adoptarea planurilor de acțiune bazate pe rezultatele AF și de progresele înregistrate în implementarea lor.

Al doilea program BP s-a axat pe finalizarea celei de-a doua faze a AF și pe adoptarea planurilor de acțiune pe baza recomandărilor acestora. În primul MÎ (decembrie 2011), a fost adăugată o condiție suplimentară prin care se solicita raportarea trimestrială a progreselor înregistrate în punerea în aplicare a planurilor de acțiune.

86. Analizele funcționale independente efectuate de Banca Mondială au avut ca scop creșterea eficienței și a eficacității administrației publice din România. Sectoarele și instituțiile incluse în aceste analize erau diferite din punctul de vedere al caracteristicilor, al punctelor forte și al provocărilor, însă au existat o serie de teme

⁽³⁰⁾ JEREMIE (Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii) este o inițiativă a Comisiei Europene elaborată în comun cu Fondul European pentru Investiții în vederea promovării

utilizării instrumentelor de inginerie financiară pentru ameliorarea accesului IMM-urilor la finanțare prin intervenții ale fondurilor structurale.

comune tuturor, identificate de Banca Mondială (BM)⁽³¹⁾:

(i) lipsa de supraveghere și de responsabilizare în ceea ce privește rezultatele și rata scăzută de aplicare a politicilor publice; (ii) probleme de guvernanta ale instituțiilor guvernamentale și ale ÎS, separarea inadecvată a rolurilor și împărțirea necorespunzătoare a responsabilităților între instituții⁽³²⁾; (iii) lipsa unor strategii cu acoperire sectorială, gradul ridicat de politizare a administrației, calitatea scăzută a informațiilor și utilizarea lor insuficientă în cadrul procesului decizional; și (iv) nealinierea structurii organizatorice cu nevoile în continuă schimbare ale sectoarelor și lipsa unui management strategic al resurselor umane.

87. Deși cu unele întârzieri, autoritățile române au efectuat analize funcționale ale administrației publice, pentru a îmbunătăți eficiența și eficacitatea acestora. Ele s-au axat pe douăsprezece sectoare-cheie (ministere și instituții) ale administrației publice centrale. Cele douăsprezece rapoarte⁽³³⁾ au furnizat recomandări operaționale privind managementul strategic, guvernanta, stabilirea bugetului, structura de organizare internă și managementul resurselor umane, propunându-și să contribuie la orientarea reformelor structurale. Analizele au fost efectuate în două etape, cu sprijinul Băncii Mondiale:

- **Faza 1** În timpul primului program au fost efectuate AF care au fost prezentate guvernului în octombrie 2010; ele conțineau rapoarte privind următoarele ministere și instituții: Centrul de guvernare, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Transporturilor și

Infrastructurii, Ministerul Educației (nivel preuniversitar), Consiliul Concurenței și Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

- **Faza 2** În luna martie 2011 au fost prezentate guvernului AF care includeau rapoarte privind Ministerul Educației (nivelul învățământului superior), Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Mediului și Pădurilor, Ministerul Sănătății, Ministerul Economiei Comerțului și Mediului de Afaceri și Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică.

88. Planurile de acțiune definite ca răspuns la concluziile analizelor funcționale au fost finalizate și adoptate de guvern. Autoritățile, sub coordonarea Secretariatului General al Guvernului, elaborează în prezent rapoarte trimestriale privind progresele înregistrate în procesul de implementare a planurilor de acțiune, conform celor convenite în cadrul celui de-al doilea program. Implementarea planurilor de acțiune rămâne însă lentă, iar termenele inițiale au fost depășite, mai ales în ceea ce privește acțiunile pe termen mediu și lung. Cu toate acestea, majoritatea contractelor cu Banca Mondială referitoare la implementarea acțiunilor ulterioare au fost semnate. De asemenea, prin intermediul Secretariatului General al Guvernului, în coordonare cu Ministerul Finanțelor Publice și cu sprijinul Băncii Mondiale, se află în curs de elaborare un sistem de monitorizare și evaluare a politicilor publice (care va urmări și implementarea planurilor de acțiune).

89. Persistă numeroase provocări în ceea ce privește consolidarea capacității administrative a României și, prin urmare, implementarea planurilor de acțiune va continua să fie sprijinită și finanțată din fonduri UE și monitorizată ca parte a perioadei de programare 2014-2020. Consolidarea structurală și endogenă a capacității administrative a României a fost deja abordată în mod oficial în documentul de poziție al Comisiei privind dezvoltarea acordului de parteneriat și a programelor pentru următoarea perioadă de programare (2014-2020)⁽³⁴⁾. În plus, în cursul

⁽³¹⁾

http://www.sgg.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-I/09_FR1%20Dalberg.pdf

⁽³²⁾ De exemplu, Ministerul Transporturilor deține o serie de roluri contradictorii: stabilea politica de sector, deține întreprinderile de stat, achiziționa serviciile acestora, dar în același timp, le și reglementa.

⁽³³⁾ Cele 12 rapoarte AF sunt disponibile aici: http://www.sgg.ro/index.php?politici_publice_documente.

⁽³⁴⁾ „Modernizarea și consolidarea administrației naționale și a sistemului judiciar” este una dintre principalele cinci

dialogului neoficial care a avut loc în primăvara anului 2013 și care s-a axat pe discutarea următoarei perioade de programare, una dintre recomandările Comisiei, transmisă autorităților române, a fost implementarea măsurilor incluse în planurile de acțiune existente (stabilite pe baza exercițiului de analiză funcțională). Printre principalele aspecte menționate și care nu au fost încă abordate se numără: (i) trecerea la un cadru juridic simplificat, stabil și mai coerent, precum și aplicarea unor proceduri mai clare și mai simple; (ii) întărirea capacităților de coordonare și de elaborare a politicilor publice și a abilitării la nivelul administrațiilor locale; și (iii) consolidarea profesionalismului, independenței și a atractivității administrației publice.

2.3.8. Absorbția fondurilor UE

Utilizarea eficientă și o mai bună absorbție a fondurilor UE era deja un obiectiv-cheie al primului program BP. Cu toate acestea, doar cel de-al doilea program conținea ținte clare numerice privind absorbția fondurilor structurale și de coeziune ale UE (FSC) în 2011 și 2012 (măsurată ca totalul cheltuielilor eligibile certificate Comisiei).

Definiția dată de program țintei de absorbție la finele anului 2011 a fost actualizată în primul MÎS (decembrie 2011) din cadrul celui de-al doilea program: fondurile agricole (adică Fondurile Europene Agricole pentru Dezvoltare Rurală - FEADR) au fost și ele adăugate la calculul țintei globale de absorbție a fondurilor UE prevăzută în program, ținta de absorbție din iunie 2012 a fost eliminată, iar ținta de la sfârșitul anului 2012 a fost mărită de la 5,7 miliarde EUR la 8 miliarde EUR.

90. Îmbunătățirea capacității de absorbție a fondurilor UE a reprezentat și continuă să reprezinte o prioritate de vârf a guvernului

provocări viitoare identificate și propuse de către Comisie, atât ca prioritate de finanțare, cât și cu titlul de condiționalitate *ex-ante*;

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/ro_position_paper.pdf

României, deoarece, în special în perioade de criză, fondurile UE sunt o resursă-cheie pentru dezvoltarea pe termen scurt și pe termen lung a economiei. La începutul primului program, absorbția fondurilor în România se situa la un nivel foarte scăzut (la finele lunii martie 2009, excluzând prefinanțarea, rambursările efectuate de Comisie din FSC și FEADR reprezentau 0,5 % din totalul fondurilor disponibile; a se vedea tabelul 2.6) în principal ca urmare a achizițiilor publice defectuoase și a procedurilor îndelungate de licitație, a unei capacități administrative slabe și limitate, a absenței prioritizării, a unui management inadecvat al ciclului proiectului de către instituțiile responsabile de implementarea programelor operaționale (PO) și unui nivel scăzut de asumare a responsabilității de către beneficiari. La începutul celui de-al doilea program, în aprilie 2011, guvernul României, cu sprijinul Comisiei, a identificat în mod clar aspectele cu impact asupra capacității României de a absorbi fonduri UE și a elaborat un Plan de acțiune prioritar⁽³⁵⁾. În plus, în iunie 2011, președintele Barroso i-a scris⁽³⁶⁾ prim-ministrului de atunci, Emil Boc, pentru a-și exprima îngrijorarea profundă cu privire la rata foarte scăzută de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune în România care – la momentul respectiv – de-abia atinsese 3 %.

91. Condiționalitatea din cadrul primului program referitoare la absorbția fondurilor UE era legată în principal de pregătirea și adoptarea unui acord multianual privind performanța - MAPA (a se vedea secțiunea referitoare la transporturi, pentru mai multe detalii) și introducerea de măsuri cu caracter general pentru îmbunătățirea absorbției fondurilor UE în România.

92. Cel de-al doilea program includea ținte de absorbție numerice pentru perioada 2011-2012.

⁽³⁵⁾ <http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/planul-de-masuri-prioritare>

⁽³⁶⁾ <http://www.hotnews.ro/stiri-9391178-scrisoarea-presedintelui-comisiei-europene-jose-manuel-barroso-catre-premierul-boc-comisia-ramane-foarte-preocupata-nivelul-foarte-scazut-absorbtiei-financiare-atins-doar-3.htm>

Tabelul 2.6: **România - Absorbție cumulativă a fondurilor UE (în milioane EUR)**

Data	FEADR	% din totalul FEADR	FSC	% din totalul FSC	Total general	% din total	Ținta la finele anului*	Abaterea de la țintă**
Mar-09	171	2.1%	87	0.5%	258	0.9%		
Dec-10	1436	17.7%	368	1.9%	1804	6.6%		
Mar-11	1552	19.1%	548	2.9%	2100	7.7%		
Dec-11	2209	27.2%	1066	5.5%	3275	12.0%	2100	1175
Dec-12	3323	40.9%	2204	11.5%	5527	20.2%	8000	-2473
May-13	3946	48.6%	2927	15.2%	6874	25.1%		

Legendă

FEADR: Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală

FSC: Fonduri structurale și de coeziune

Total FEADR 8124 ; Total FSC 19213; Total Fonduri 27337

* Țintele de absorbție pentru finele 2011, respectiv finele 2012.

** un semn pozitiv înseamnă că ținta a fost depășită, iar un semn negativ înseamnă că există încă un deficit.

Surse: Serviciile Comisiei

Ținta de absorbție cumulativă la finele anului 2012, de 8 miliarde EUR, a fost ratată cu o marjă largă. Ținta de absorbție la finele lunii decembrie 2011, de 2,1 miliarde EUR, a fost atinsă doar pentru că definiția țintei de absorbție a programului a fost actualizată în primul MÎS (decembrie 2011). Ținta a fost modificată pentru a include și absorbția de fonduri europene agricole pentru dezvoltare rurală (FEADR), alături de fondurile structurale și de coeziune (FSC). Cu toate acestea, absorbția cumulativă la finele lunii decembrie 2012 a fost de 5,53 miliarde EUR, reprezentând 20,2 % din disponibilul total de 27,3 miliarde EUR al fondurilor structurale, de coeziune și agricole. Chiar și acest nivel se situează cu 2,47 miliarde EUR sub nivelul țintei programului la finele anului 2012, de 8 miliarde EUR (tabelul 2.6).

93. România riscă să piardă mai multe miliarde de euro în fonduri FSC (Graficul 2.18). Cu o rată de absorbție de 25 % în mai 2013 pentru fondurile structurale și de coeziune (cea mai scăzută rată de absorbție din UE), România nu a reușit să beneficieze de alocările FSC acordate pentru perioada de programare 2007-2013. În plus, există un risc considerabil de dezangajare a fondurilor în 2013. În comparație cu alte noi state membre ale UE (graficul 2.16), putem observa că România este în întârziere față de statele din regiune.⁽³⁷⁾

94. Situația este cu mult mai bună în cazul fondurilor agricole pentru dezvoltare rurală.

Rata actuală de absorbție a FEADR este de 43,6 % (din totalul alocărilor FEADR, care se cifrează la 8,1 miliarde EUR – Graficul 2.17), iar riscul de dezangajare a fondurilor în 2013 este redus. Principalele motive care au condus la o mai bună absorbție a FEADR față de situația SCF sunt legate de: (i) programele de preaderare (SAPARD) au oferit deja autorităților române o experiență directă în ceea ce privește sistemele de gestionare partajată; (ii) măsurile FEADR cu cea mai mare rată de absorbție au fost cele similare oarecum cu măsurile oferite în cadrul programelor de preaderare (SAPARD) și, prin urmare, beneficiarii erau și ei familiarizați deja cu ele; (iii) majoritatea proiectelor FEADR sunt proiecte mici cu beneficiari privați și, prin urmare, au fost mai puțin afectate de procedurile defectuoase de achiziții publice; (iv) caracterul specific al unora dintre măsurile FEADR, și anume măsurile axei 2, care sunt, de fapt, plăți anuale către agricultori, determinând astfel o capacitate de absorbție mai constantă, odată ce lucrurile se pun în mișcare; (v) textul și cerințele FEADR sunt, de obicei, mai detaliate, conținând îndrumări directe din partea Comisiei și nedând loc multor interpretări; și, în fine, (vi) relativa stabilitate a personalului din România care se ocupă de FEADR, cel puțin în primii ani ai acestei perioade de programare, a

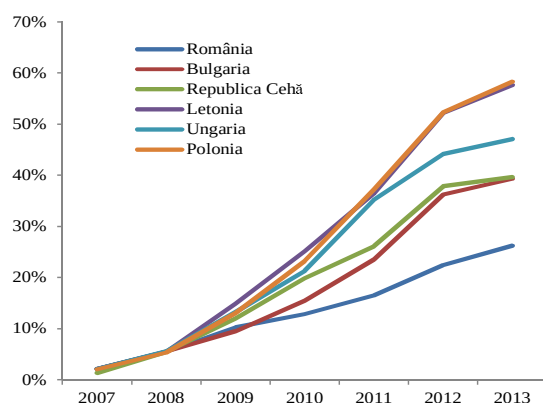
⁽³⁷⁾ Rata de absorbție a FSC se calculează în funcție de alocarea totală a FSC din perioada 2007-2013 pentru toate țările și de cantitatea de FSC absorbită până la 6 iunie

2013, inclusiv operațiunile de prefinanțare, care se ridică la 2,1 miliarde EUR în cazul României.

ajutat și ea la crearea unui anumit ritm de absorbție.

95. Implementarea Planului de acțiune prioritar pentru 2011 privind fondurile UE a eșuat, în mare măsură, în acest domeniu continuând să existe numeroase provocări. Deși nu este o condiționalitate specifică a MÎ(S),

Graficul 2.16: Absorbție cumulativă a FSC în RO și țările selectate (% din alocarea totală în 2007-2013)

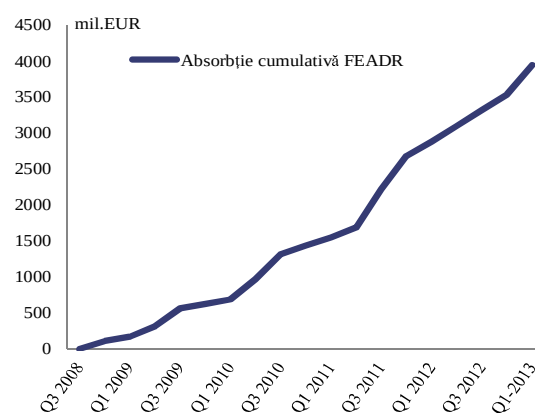

Surse: Serviciile Comisiei

implementarea completă a Planului de acțiune prioritar din aprilie 2011 și a altor măsuri specifice destinate a crește absorbția fondurilor UE reprezentau angajamente continue incluse în SI/MPEF comune, negociate și semnate de către autoritățile române după fiecare misiune de evaluare, în perioada 2011-2012. În ciuda unei contribuții active și a unui sprijin continuu din partea serviciilor Comisiei, autoritățile nu au reușit să implementeze toate măsurile incluse în planul de acțiune (de exemplu, simplificarea procedurilor de management și standardizarea documentației de licitație). În plus, un alt pilon al inițiativei Barroso, utilizarea expertizei instituțiilor financiare internaționale (IFI) sub forma asistenței tehnice nu a fost nici el pe deplin pus în aplicare, inițial ca urmare a unor întârzieri în semnarea memorandumurilor cu instituțiile relevante și, ulterior, din cauza neasumării responsabilității și a capacității reduse a autorităților de a identifica și soluționa în mod corect nevoile țării. În documentul de poziție publicat în octombrie 2012 esențiale pentru implementarea cu succes a priorităților de finanțare UE pentru perioada 2014-

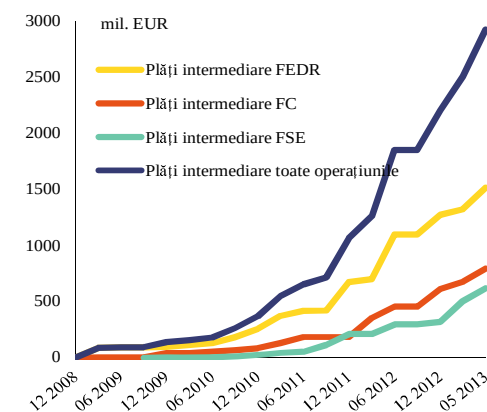
2020. Cele mai importante dintre acestea necesită/se referă la: (i) îmbunătățirea sistemului de achiziții publice, Comisia a identificat deja o serie de condiționalități *ex-ante*⁽³⁸⁾ care sunt prin punerea în aplicare a recomandărilor primite ca parte a evaluării efectuate de serviciile Comisiei; și (ii) întărirea eficienței administrative a țării, inclusiv reforma administrației publice.

Graficul 2.17: Absorbție cumulativă a FEADR

Surse: Serviciile Comisiei

Graficul 2.18: Absorbție cumulativă a FSC

Surse: Serviciile Comisiei

⁽³⁸⁾ Toate condiționalitățile *ex-ante* trebuie îndeplinite până la termenele convenite cu autoritățile naționale și, cel târziu, în termen de doi ani de la adoptarea acordului de parteneriat sau până la finele anului 2016.

ANEXA 1

Programe de asistență financiară în 2009-2013

Tabelul A1.1: Programe de asistență financiară pentru România

Instituția și tipul de program/sprijin	Sprijin financiar
<u>Program 2009-2011</u>	
Comisia Europeană (CE): program de asistență pentru balanța de plăți – Asistență financiară UE pe termen mediu [1]	5 miliarde EUR
Fondul Monetar Internațional (FMI): Acord Stand-by (ASB)	11,4 miliarde DST (~ 12,9 miliarde EUR; 1 110,77% din cota României la FMI)
Banca Mondială (BM): Împrumuturi	1 miliard EUR
Banca Europeană de Investiții (BEI) & Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) - Împrumuturi	1 miliard EUR
TOTAL sprijin financiar din partea IFI în 2009-2011	19,9 miliarde EUR [2]
<u>Program 2011-2013</u>	
Comisia Europeană (CE): program de asistență pentru balanța de plăți – Asistență financiară UE preventivă pe termen mediu	până la 1,4 miliarde EUR
Fondul Monetar Internațional (FMI): Acord Stand-by (ASB) considerat de tip preventiv	până la 3,09 miliarde DST (~ 3,5 miliarde EUR; 300% din cota României la FMI)
Banca Mondială (BM): program de împrumut pentru dezvoltare (DPL3 de 400 milioane EUR) și finanțare bazată pe rezultate pentru asistență socială și sănătate (750 milioane EUR)	1,15 miliarde EUR
TOTAL sprijin financiar disponibil în 2011-2013	6 miliarde EUR

[1] Pe baza Regulamentului (CE) nr. 332/2002 al Consiliului din 18 februarie 2002 de înființare a unui mecanism de asistență financiară pe termen mediu pentru balanțele de plăți ale statelor membre, în special articolul 3(2)

[2] Au fost utilizate numai șapte din cele opt tranșe FMI, însumând 10 569 mil. DST (din cele 11,4 mld. DST).

Surse:

ANEXA 2

Calendarul rambursărilor către UE și FMI

Tabelul A2.1: Calendarul anual al rambursărilor către UE și FMI

Date anuale	UE (mil. EUR)*			FMI (mil. DST)**			Total general (mil. EUR)
	Dobânzi și comisioane	Principal	Total	Dobânzi și comisioane	Principal	Total***	
2013	151.6	-	151.6	236.0	4,051.8	4,287.8	5,100.5
2014	151.6	-	151.6	43.0	3,881.1	3,924.1	4,680.7
2015	151.6	1,500.0	1,651.6	13.0	1,232.8	1,245.8	3,089.5
2016	104.8	-	104.8	0.4	96.1	96.5	216.1
2017	104.8	1,150.0	1,254.8			-	1,254.8
2018	77.4	1,350.0	1,427.4			-	1,427.4
2019	33.8	1,000.0	1,033.8			-	1,033.8

* Asistența BP a UE a fost direcționată integral către MFP

**A doua și a treia tranșă FMI (din 6) au fost vărsate 50:50 către MFP și BNR, toate celelalte integral către BNR.

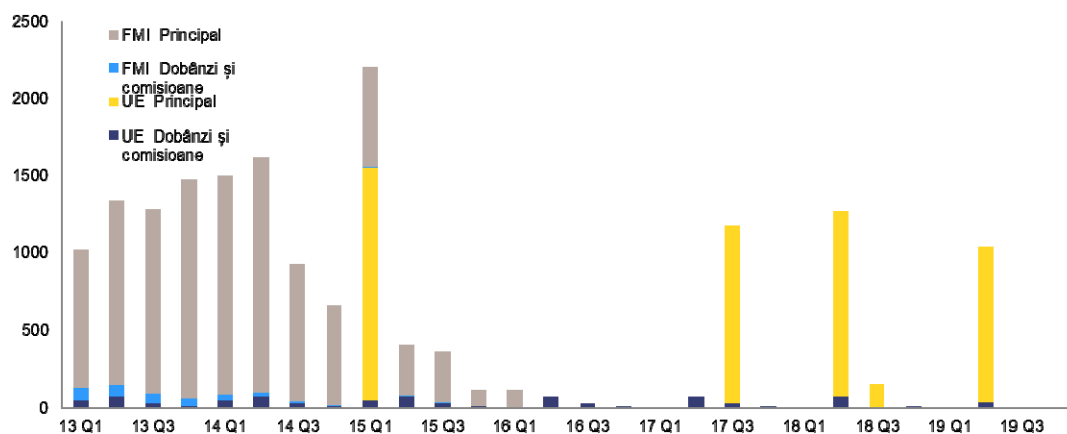
***Din total, Ministerul finanțelor publice va efectua rambursări de dobânzi și comisioane de 47 mil. DST și de principal de 837 mil. DST în 2013, respectiv 12 mil. DST și 866 mil. DST în 2014 și 1 mil. DST și 136 mil. DST în 2015.

Notă: *Cursul de schimb al DST se consideră nemodificat din 28 mai 2013;

http://www.imf.org/external/np/fin/data/param_rms_mth.aspx

Surse: Serviciile Comisiei și FMI

Graficul A2.1: Calendarul trimestrial al rambursărilor către UE și FMI

Surse: Serviciile Comisiei și FMI

Tabelul A3.1: Privatizarea întreprinderilor de stat

Societate comercială	Privatizare	S10 martie 2011	S19 iunie 2011	S14 septembrie 2011	S12 decembrie 2011	S128 februarie 2012	S18 iunie 2012	S12 septembrie 2012	S110 iunie 2013	Stadiul actual - Privatizare și lichidare Da/Nu?	Stadiul actual al privatizării (iunie 2013)
Energie electrică - Electrica Distribuție					Desemnarea de consultant juridic până la mijlocul lunii februarie 2012 (criteriu de referință structural pentru FMI)		Privatizarea a 5 societăți comerciale prestatoare de servicii regionale, până la finele lunii octombrie 2012			În curs	
Energie electrică - Electrica Furnizare (Transilvania Nord)					Desemnarea de consultant juridic până la mijlocul lunii februarie 2012 (criteriu de referință structural pentru FMI)	Încheierea consultației juridice până la finele lunii aprilie 2012 privatizare până la finele lunii octombrie 2012	Privatizare majoritară până la începutul anului 2013			În curs	
Energie electrică - Electrica Serv (S.C. Electrica S.A.)					Desemnarea de consultant juridic până la mijlocul lunii februarie 2012 (criteriu de referință structural pentru FMI)	Finalizarea numirii consultantilor de tranzacție pentru privatizare până în aprilie 2012		Finalizarea privatizării până la începutul anului 2013	Lansarea vânzării pachetului majoritar de acțiuni pentru finalizarea privatizării până la finele lunii noiembrie 2013	În curs	
Energie electrică - Electrica Centrale București (ELCEN)						Privatizare majoritară a ELCEN București până la finele lunii decembrie 2012/începutul anului 2013	Privatizare majoritară la începutul anului 2013	Privatizare până la începutul anului 2013		Nu	
Energie electrică - Hidroelectrică	Majoritatea de capital de 10 % prin OPJ		Participație minoritară până la finele lunii martie 2012		Desemnarea de consultant de tranzație, până la jumătatea lunii februarie 2012	Desemnarea de consultant juridic pentru privatizare, până la finele lunii aprilie 2012; Finalizarea OPJ până la finele lunii octombrie 2012	OPJ până la jumătatea lunii octombrie 2012	Publicarea prospectului pentru privatizare în termen de 3 luni de la ieșirea din procedura de insolvență	Lansarea OPJ imediat după ieșirea Hidroelectrică din procedura de insolvență	În curs	Se așteaptă ieșirea din procedura de insolvență (prevăzută pentru 1 iulie 2013)
Energie electrică - S.N. Nucleare Electrică	Minimum 10 % prin majorare de capital		Participație minoritară până la finele lunii iunie 2012		Desemnarea de consultant juridic până la mijlocul lunii februarie 2012 (criteriu de referință structural pentru FMI)	Încheierea consultației juridice până la finele lunii aprilie 2012	Vânzarea de acțiuni până la finele anului 2012	Finalizarea OPJ până la finele lunii martie 2013	Finalizarea OPJ până la finele lunii octombrie 2013	În curs	Temenul limită convenit în ianuarie 2013 a fost depășit la finele lunii
Energie electrică - Termoelectrică			Privatizarea părților viabile până în martie 2012			Privatizare completă a noii societăți comerciale Complexul Energetic Hunedoara până la finele anului 2012	Privatizare până la finele anului 2012/începutul anului 2013	Depunerea cererii de lichidare la jumătatea lunii octombrie 2012	Depunerea cererii de lichidare până la finele lunii ianuarie 2013	Da	Plasată în procedură de lichidare voluntară
Energie electrică - Transelectrică	OPS pentru o participație de 15 %	participație de 15 % până la finele anului 2011		Până la 1 octombrie 2011	OPS pentru 15 % până la finele lunii aprilie 2012	OPS pentru 15 % până la finele lunii aprilie 2012				Da	În martie 2012 s-a vândut o participație de 15 %
Resurse minerale - CN Huilei			Privatizarea părților viabile până la finele lunii martie 2012	Finalizarea privatizării majoritare a noii producător de energie până la finele lunii iunie 2012		Lichidare până la finele lunii septembrie 2012	Începerea procedurii de lichidare până la finele lunii septembrie 2012	Depunerea cererii de lichidare până la finele lunii septembrie 2012	Depunerea cererii de lichidare până la finele lunii ianuarie 2013	Da	Plasată în procedură de lichidare voluntară
Resurse minerale - Complexul Energetic Turceni				Finalizarea privatizării până la finele lunii iunie 2012						Nu	Societatea a devenit parte a CE Oltenia
Resurse minerale - Cuprumin					Privatizare până la jumătatea lunii februarie 2012	Privatizare completă până la finele lunii aprilie 2012	Privatizarea a esuat, deoarece a cordul de cumpărare nu a fost semnat în termenul prevăzut			Nu	

Tabelul A3.2: Privatizarea întreprinderilor de stat (continuare)

Societate comercială	Privatizare	S10 martie 2011	S19 iunie 2011	S14 septembrie 2011	S12 decembrie 2011	S128 februarie 2012	S18 iunie 2012	S12 septembrie 2012	S10 iunie 2013	Stadiul actual - Privatizare și lichidare Da/Nu?	Stadiul actual al privatizării (iunie 2013)
Resurse minerale - S.C. Hunedoara S.A.	Privatizare majoritară					Privatizare majoritară până la finele lunii decembrie 2012/începutul anului 2013	Privatizare majoritară la începutul anului 2013	Privatizare majoritară până la finele lunii aprilie 2013	Fuziunea societății cu minele viabile până la finele lunii mai 2013; trecerea la vânzarea pachetului majoritar de acțiuni, o dată finalizată fuziunea. Dacă nu există interes din partea investitorilor, plasarea societății în procedură de insolvență	In curs	Se așteaptă fuziunea cu minele viabile
Resurse minerale - S.N. a Lignitului Oltenia (S.C. Complexul Energetic Oltenia S.A.)	Privatizare minoritar-majoritar-minoritară			Numirea echipei de management privat și a membrilor consiliului de administrare până la finele lunii decembrie 2011		Privatizare majoritară a noului Complex Energetic Oltenia până la finele lunii decembrie 2012/începutul anului 2013	Privatizare majoritară la începutul anului 2013; Desemnarea consultantului de tranzație, până în toamna anului 2012	Lansarea OP I la începutul anului 2013 (50% + 5% = 65%)	Lansarea OP I pentru 5%, până la finele lunii octombrie (notă: nu pentru 50-15%, ci doar pentru 5%); semnarea contractului cu consilierul de tranzație până la finele lunii aprilie 2013	In curs	Noul termen limită: finele lunii octombrie 2013
Resurse minerale - Petrom	Vânzare 10%	Vânzarea celor 10% se află deja în curs		O recentă ofertă privind vânzarea unei participații de 9,8% din Petrom SA încheiat fără succes; Petrom va fi reofertă în cadrul unui proces care va ține cont de realitatea pieței, la începutul anului 2012	Desemnarea de consultanți de tranzație, până la jumătatea lunii februarie 2012					Nu	Vânzarea celor 10% nu a avut loc
Resurse minerale - S.N. Romgaz	OP I pentru 15%	OP I pentru o participație de 15% până în primăvara anului 2012			OP I pentru o participație de 15% până la finele lunii iunie 2012	OP I pentru 15%; Finalizarea numirii consultantilor de tranzație pentru privatizare până în aprilie 2012	OP I până la jumătatea lunii septembrie 2012	Lansarea OP I până la finele lunii martie 2013	Lansarea OP I pentru 5%, înainte de finele lunii octombrie 2013	In curs	Noul termen limită: finele lunii octombrie 2013
Resurse minerale - Transgaz	OP S pentru 15%	OP S pentru o participație de 15% până la finele anului 2011	Desemnarea consultantului juridic pentru privatizare până la mijlocul lunii iulie 2011; desemnarea băncii de investiții până în luna septembrie; încheierea licitației până la finele anului 2011	Dec. 11	OP S pentru 15% până la finele lunii aprilie 2012	OP S pentru 15% până la finele lunii aprilie 2012	OP S pentru 15% până la finele lunii iunie 2012	Lansarea licitației pentru 15%, până la mijlocul lunii septembrie 2012	Lansarea licitației pentru 15%, până la mijlocul lunii aprilie 2013	Da	La mijlocul lunii martie 2013 s-a vândut o participație de 15%
S.C. Olchim S.A.			Privatizarea participațiilor publice rămase (finalizarea licitației) până la finele anului 2011	Numirea echipei de management privat și a membrilor consiliului de administrare până la finele lunii decembrie 2011; încheierea privatizării până la finele anului 2011	Privatizare până la finele lunii aprilie 2012	Privatizare până la finele lunii aprilie 2012	Privatizare amânată până în luna septembrie 2012, din cauza unor probleme tehnice	Ofertant câștigător până la mijlocul lunii septembrie 2012; în caz contrar, lichidare	Plasarea în procedură de insolvență până la finele lunii ianuarie 2013	In curs	Se așteaptă ieșirea din procedura de insolvență
C.N. Poșta Română S.A.	Majoritate		Eliminarea pierderilor până în 2012	Numirea echipei de management privat și a membrilor consiliului de administrare până la finele lunii decembrie 2011	Participație minoritară până la finele lunii aprilie 2012	Finalizarea angajării consultantilor de tranzație pentru privatizare până în aprilie 2012. Majorarea de capital amânată până la finele lunii iunie 2012	Finalizarea majorării de capital până la finele lunii septembrie 2012	Finalizarea majorării de capital până la finele lunii decembrie 2012	Semnarea unui contract de privatizare până la mijlocul lunii iunie 2013	Nu	Privatizarea a eșuat din cauza lipsei totale de interes a investitorilor
Transport - TAROM	OP I pentru o participație de maximum 20%		O participație de maximum 20% până la finele anului 2011, management privat până la finele lunii ianuarie 2012	Încheierea privatizării până la finele anului 2011; numirea echipei de management privat și a membrilor consiliului de administrare până la finele lunii ianuarie 2012	OP I pentru 20% până la finele lunii aprilie 2012	OP I pentru 20% Finalizarea numirii consultantilor de tranzație pentru privatizare până în aprilie 2012; Finalizarea OP I pentru 20% până la finele lunii iunie 2012	OP I pentru 20% rămâne o prioritate pentru ministerul transporturilor în 2012; Finalizarea OP I pentru 20% până la finele lunii iulie 2012	Finalizarea OP I pentru 20% până la finele lunii noiembrie 2012		Nu	OP I pentru 20% nu a avut loc. OP I amânată, pentru a da timp noului management privat să-și îmbunătățească performanța operațională
Transport (cale ferată) - CFR Marfă	Participație de 20%		Participație de 20% către investitori strategici până la finele anului 2011, management privat până la finele lunii ianuarie 2012	Numirea unei echipe de management privat și a membrilor consiliului de administrare până la finele lunii decembrie 2011 sau până în luna ianuarie 2012, dacă până la finele anului 2011 se va fi vândut un pachet semnificativ de acțiuni minoritare	Desemnarea de consultanți de tranzație, până la jumătatea lunii februarie 2012. Noul termen pentru privatizarea majoritară: până la finele lunii octombrie 2012	Încheierea consultanței juridice până la finele lunii aprilie 2012. Încheierea privatizării până la finele lunii octombrie 2012	Privatizarea majoritară rămâne o prioritate pentru ministerul transporturilor în 2012; încheierea privatizării până la finele lunii octombrie 2012	Semnarea acordului de privatizare până la mijlocul lunii decembrie 2012	Finalizarea/lansarea unui acord de vânzare-cumpărare cu ofertantul câștigător până la 20 iunie 2013	In curs	Vânzarea unei participații majoritare de 51%; lansarea acordului de vânzare-cumpărare până la 20 iunie 2013; semnarea acordului până la 12 iulie

Sursa:

ANEXA 4

Indicatori economici principali

Tab elul A4.1: Indicatori economici principali pentru România (2007-2014)

Produsul intern brut (variație anuală în procente, cu excepția cazului în care se fac alte precizări)									
PIB nominal (în miliarde RON)	416	515	501	524	557	587	623	660	
PIB real	6,3	7,3	-6,6	-1,1	2,2	0,7	1,6	2,2	
Consum privat	11,9	9,0	-10,1	-0,3	1,1	1,1	1,9	2,0	
Consum public	-0,1	7,2	3,1	-4,7	0,2	1,7	1,8	1,9	
Formare brută de capital fix	30,3	15,6	-28,1	-1,8	7,3	4,9	3,4	5,0	
Exporturi	7,8	8,3	-6,4	13,2	10,3	-3,0	2,5	4,0	
Importuri	27,3	7,9	-20,5	11,1	10,0	-0,9	4,0	5,0	
Contribuție la creșterea PIB									
Cerere internă	15,9	11,9	-15,0	-1,5	2,6	2,2	2,3	2,9	
Stocuri	0,0	-3,5	1,4	0,4	0,1	-0,7	0,1	0,0	
Exporturi nete	-9,6	-1,0	7,0	0,0	-0,5	-0,8	-0,8	-0,7	
Prețuri									
În flăia IAPC (medie)	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8	3,4	4,3	3,1	
În flăia IAPC (la finele anului, trimestrele)	6,8	6,9	4,5	7,8	3,4	4,6	3,8	3,1	
Ținta BNR ¹⁾	4	3,8	3,5	3,5	3,0	3,0	2,5	2,5	
Piața muncii									
Total ocuparea forței de muncă	9364,8	9365,9	9181,0	9156,1	9058,1	9197,9	9243,7	9305,3	
Rata șomajului (înregistrată, la finele anului)	4,1	4,4	7,8	7,0	5,1	5,6	5,3	n.a.	
Rata șomajului (Anchetă privind forța de muncă, media anuală)	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0	6,9	6,8	
Conturile bugetului general consolidat (în procente din PIB, cash)									
Venituri totale	30,6	32,2	31,4	32,3	32,7	33,1	33,6	n.a.	
Cheltuieli totale	32,8	37,0	38,7	38,7	37,2	35,6	35,7	n.a.	
Curent	29,4	32,1	34,8	35,1	33,0	32,3	32,9	n.a.	
Capital	3,5	5,0	4,4	3,7	4,1	3,3	2,8	n.a.	
Deficit public, definiția cash	-2,3	-4,8	-7,3	-6,4	-4,5	-2,5	-2,1	n.a.	
Deficit public, definiția ESA95, țintă ²⁾	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,6	-2,9	-2,4	n.a.	
Deficit public, definiția ESA95, previziunile CE ²⁾	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,6	-2,9	-2,6	-2,4	
Datoria brută, administrația publică, definiția ESA95	12,8	13,4	23,6	30,5	34,7	37,8	38,6	38,5	
Balanța de plăți (în procente din PIB)									
Soldul contului curent **	-13,6	-11,4	-4,2	-4,4	-4,5	-4,0	-3,9	-3,8	
Balanța comercială	-13,9	-13,0	-6,0	-5,7	-5,3	-5,2	-5,2	-5,2	
Soldul conturilor de capital și financiar	14,0	12,8	5,0	4,6	4,2	3,2	n.a.	n.a.	
Balanța ISD	5,7	6,7	3,0	1,8	1,4	1,3	n.a.	n.a.	
Poziția investițională internațională netă	-43,5	-49,4	-62,4	-62,6	-64,3	-64,9	n.a.	n.a.	
Rezerve valutare (în miliarde EUR)	25,3	26,2	28,3	32,4	33,2	31,2	32,7	n.a.	
Datoria externă brută	47,0	51,8	68,7	74,4	75,2	75,1	n.a.	n.a.	
Evoluții monetare și ale cursului de schimb									
Masa monetară în sens larg M3 (variație % anuală, la finele perioadei)	33,70	17,49	8,97	6,93	6,63	2,69	4,18	n.a.	
Rata de politică a BNR (în %, la finele perioadei)	7,50	10,25	8,00	6,25	6,00	5,25	5,25	n.a.	
Curs de schimb (lei/euro, la finele perioadei)	3,61	3,99	4,23	4,28	4,32	4,43	4,32	n.a.	
REER (Deflator al costului unitar al forței de muncă, variație %)	19,9	8,0	-13,0	-3,6	11,8	-3,2	n.a.	n.a.	
Evoluții pe piața financiară și în sectorul bancar									
Creșterea creditelor private (y-o-y)	60,4	33,7	0,9	4,7	6,6	1,3	-2,1	n.a.	
Adecvarea capitalului									
Rata de adecvare a capitalului	13,8	13,8	14,7	15,0	14,9	14,9	15,0	n.a.	
Efect de levier	7,3	8,1	7,6	8,1	8,1	8,6	8,2	n.a.	
Rata fondurilor proprii de nivel 1	10,7	11,8	13,4	14,2	14,3	16,6	16,7	n.a.	
Calitatea activelor									
CN (90 zds)	-	2,8	7,9	11,9	14,3	18,2	19,1	n.a.	
CN (60 zds)	4,0	6,5	15,3	20,8	23,3	29,9	30,0	n.a.	
Profitabilitate									
ROA (după impozitare)	1,0	1,6	0,3	-0,2	-0,2	-0,6	0,6	n.a.	
ROE (după impozitare)	9,4	17,0	2,9	-1,7	-2,6	-5,9	5,1	n.a.	
Lichiditate									
Lichiditate imediată	38,7	38,7	38,7	38,7	38,7	38,7	37,6	n.a.	

Notă: * Previziuni sau cele mai recente valori.

Notă: ** Balanța contului curent și balanța comercială se raportează pe baza celei mai recente previziuni a Comisiei, utilizând date din conturile naționale.

¹⁾ Bazat pe intervalul de variație (dec.-dec.) al IPC național +/- 1%.

²⁾ Deficitul ESA95 pentru 2011 include măsura one-off privind plata obligațiilor legate de hotărârile judecătorești care au devenit definitive în 2011.

Surse: Serviciile Comisiei, Eurostat, autoritățile naționale

Surse: Serviciile Comisiei, Eurostat, autoritățile naționale

Tabelul A4.2: Bugetul general consolidat, 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Final	Final	Final	Final	Final	Final	Proiecție
	(în procente din PIB, proiecție cash)						
VENITURI TOTALE	30,6	32,2	31,4	32,3	32,7	33,1	33,6
Impozit pe profit	2,5	2,5	2,4	1,9	1,9	1,9	2,1
Impozit pe venituri și salarii	3,5	3,6	3,7	3,4	3,4	3,6	3,7
TVA	7,5	7,9	6,8	7,5	8,6	8,6	8,5
Accize	3,0	2,7	3,1	3,3	3,4	3,5	3,6
Contribuții la asigurările sociale	9,3	9,5	9,6	8,7	9,1	8,8	8,7
Venituri nefiscale	1,9	3,1	3,1	3,8	3,3	3,2	3,2
Alte taxe fiscale	1,9	2,0	2,0	2,6	1,7	2,0	1,7
Venituri din capital	0,9	0,8	0,8	0,9	1,2	1,5	2,0
CHELTUIELI TOTALE	32,8	37,0	38,7	38,7	37,2	35,6	35,7
Cheltuieli curente	29,4	32,1	34,8	35,1	33,0	32,3	32,9
Cheltuieli cu personalul	6,2	8,9	9,3	8,2	6,9	7,0	7,4
Bunuri și servicii	6,2	6,3	5,7	5,7	5,7	5,8	6,0
Dobânzi	0,7	0,7	1,2	1,4	1,6	1,8	1,8
Subvenții	1,7	1,5	1,4	1,3	1,2	1,0	0,8
Transferuri	14,7	14,7	16,7	18,2	17,3	16,3	16,7
Asistență socială	9,2	10,5	12,8	13,1	12,2	11,5	11,2
Alte transferuri	5,5	4,1	3,9	5,1	5,0	4,8	5,5
Altele	0,0	0,0	0,4	0,3	0,4	0,3	0,2
Cheltuieli de capital	3,5	5,0	4,4	3,7	4,1	3,3	2,8
Alte cheltuieli (capacitate netă de finanțare)	0,0	-0,1	-0,5	-0,1	0,1	0,1	0,0
Deficit public, definiția cash	-2,3	-4,8	-7,3	-6,4	-4,5	-2,5	-2,1
Deficit public, definiția ESA95, <i>șintă</i> ¹⁾	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,6	-2,9	-2,4
Deficit public, definiția ESA95, <i>Previziunile CE</i> ¹⁾	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8	-5,6	-2,9	-2,6
Datoria brută, administrația publică, definiția ESA95	12,8	13,4	23,6	30,5	34,7	37,8	38,6

¹⁾ Deficitul ESA95 pentru 2011 include măsura one-off privind plata obligațiilor aferente hotărârilor judecătorești care au devenit definitive în 2011.

Surse: Autoritățile române, Comisia Europeană

Tabelul A4.3: **Indicatori monetari principali**

(în milioane RON, dacă nu se precizează altfel; finele perioadei)								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Apr 13	May 13
Masa monetară în sens larg (M3)	148116	174028	189630	202763	216208	222018	225751	...
Masa monetară intermediară (M2)	148044	173629	188013	199572	212059	221830	225547	...
Instrumente ale pieței monetare	72	399	1617	3201	4149	171	176	...
Masa monetară în sens restrâns (M1)	79914	92549	79361	81592	85834	89020	89226	...
Numerar în circulație	21442	25287	23968	26794	30610	31477	32379	...
Depozite overnight	58473	67262	55394	54799	55224	57543	56847	...
Depozite la termen**	68129	81080	108652	117980	126225	132809	136322	...
Masă monetară și credite (variație procentuală anuală, finele perioadei)								
Masa monetară în sens larg (M3)	33,7	17,5	9,0	6,9	6,6	2,7	3,3	...
- contribuția AEN	...	-10,7	5,0	0,7	0,1	6,7	8,3	...
- contribuția AIN	...	28,2	4,0	6,2	8,0	-4,0	0,0	...
Masa monetară intermediară (M2)	...	17,3	8,3	6,2	6,2	4,6	4,3	...
Masa monetară în sens restrâns (M1)	...	15,8	-14,2	2,8	5,2	3,7	3,1	...
Numerar în circulație	...	17,9	-5,2	11,8	14,2	2,8	3,5	...
Depozite overnight	...	15,0	-17,6	-1,1	0,8	4,2	2,9	...
Depozite la termen**	...	19,0	34,0	8,6	7,0	5,2	5,0	...
p.m. Credite acordate sectorului privat	60,4	33,7	0,9	4,7	6,6	1,3	0,3	...
Ratele dobânzii (în procente, la finele perioadei)								
Robor, 3M	8,38	15,46	10,65	6,17	6,05	6,05	4,21	4,15
Robor, O/N	8,06	14,53	8,90	2,99	4,53	6,30	4,66	3,96
Rata de politică a BNR	7,50	10,25	8,00	6,25	6,00	5,25	5,25	5,25
Rata dobânzii la facilit. de credit a BNR	12,00	14,25	12,00	10,25	10,00	9,25	9,25	8,25
Rata dobânzii la facilit. de depozit a BNR	2,00	6,25	4,00	2,25	2,00	1,25	1,25	2,25
Cursuri de schimb								
Leu/Euro (la finele perioadei)	3,61	3,99	4,23	4,28	4,32	4,43	4,32	4,38
Leu/Euro (mediu)	3,34	3,68	4,24	4,21	4,24	4,46	4,38	4,34
Cursul de schimb real efectiv (variație procentuală)								
Pe baza IAPC	8,4	-5,0	-7,6	2,5	3,1	-5,5	...	...
Pe baza deflatorului costului unitar al forței de muncă	19,9	8,0	-13,0	-3,6	11,8	-3,2	...	...

Surse: BNR, Serviciile Comisiei

Notă: *Maturitate de până la doi ani

**Date REER pentru luna septembrie

Tabelul A4.4: **Necesarul brut de finanțare externă și surse, 2010-2014**

	(În miliarde EUR, dacă nu se indică altfel)												2014
	2010	2011	2012					2013					
		T1	T1	T2	T3	T4	An	T1	T2	T3	T4	An	
	Realizat	Realizat	Realizat	Realizat	Realizat	Realizat	Prel.	Realizat	Proiecție	Proiecție	Proiecție	Proiecție	
I. Necesități de finanțare totale	9,9	8,4	10,8	12,1	9,8	10,8	43,4	8,0	8,2	7,6	9,5	33,3	31,1
I.A. Deficitul contului curent	1,4	0,6	0,5	2,0	1,6	1,0	5,2	-0,1	1,8	1,8	1,8	5,4	5,6
I.B. Datorii pe termen scurt	5,1	5,7	7,9	6,5	5,7	5,6	25,8	5,3	3,8	4,0	4,6	17,8	16,7
Sectorul public	1,4	1,9	3,1	1,7	1,5	1,2	7,5	2,0	1,0	0,8	1,5	5,3	5,2
Bănci	2,6	2,9	3,9	4,0	3,2	3,1	14,2	2,5	1,8	1,8	1,8	7,9	6,6
Societăți comerciale	1,1	0,9	1,0	0,8	1,0	1,4	4,2	0,9	1,0	1,3	1,3	4,6	4,9
I.C. Datorii scadente pe termen mediu și lung	3,0	2,0	2,5	3,3	2,6	3,6	12,0	2,8	2,7	2,0	3,3	10,7	9,6
Sectorul public	0,2	0,2	0,4	1,1	0,4	0,8	2,8	0,4	0,3	0,6	0,9	2,2	1,8
Bănci	1,1	0,2	1,3	1,0	1,2	1,5	4,9	1,6	1,3	0,7	0,5	4,0	4,0
Societăți comerciale	1,8	1,6	0,9	1,2	1,0	1,3	4,3	0,8	1,2	0,7	1,8	4,5	3,8
I.D. Alte intrări nete de capital 1/	0,4	0,0	-0,2	0,3	-0,2	0,5	0,5	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,6	-0,8
II. Total surse de finanțare	8,9	8,2	12,4	9,3	10,0	10,0	41,6	10,3	7,1	7,5	8,8	33,7	31,5
II.A. Investiții străine directe, net	0,3	0,2	0,1	0,4	0,9	0,3	1,7	0,1	0,5	0,5	0,5	1,8	2,2
II.B. Intrări în contul de capital	0,1	0,3	0,4	0,5	0,3	0,7	1,9	0,3	0,3	0,3	0,3	1,1	1,0
II.C. Datorii pe termen scurt	6,1	6,5	8,5	5,0	5,5	4,3	23,3	4,9	3,9	4,0	4,4	17,2	16,8
Sectorul public	1,8	2,6	3,3	1,2	1,0	1,2	6,7	1,9	1,0	0,8	1,5	5,2	5,2
Bănci	3,0	2,6	4,2	2,7	3,2	1,8	11,9	1,8	1,8	1,7	1,6	7,0	6,4
Societăți comerciale	1,3	1,3	1,0	1,0	1,3	1,3	4,6	1,1	1,1	1,4	1,3	4,9	5,2
II.D. Datorii pe termen lung și mediu	2,4	1,3	3,4	3,3	3,3	4,7	14,7	5,0	2,4	2,7	3,6	13,7	11,5
Sectorul public	1,2	0,3	2,2	0,6	1,1	2,7	6,6	3,7	0,2	1,4	1,3	6,5	3,2
Bănci	0,2	0,7	0,8	1,8	1,2	1,3	5,1	0,9	1,2	0,7	0,5	3,3	4,2
Societăți comerciale	1,0	0,3	0,5	0,9	0,9	0,7	3,0	0,4	1,0	0,7	1,8	3,9	4,2
Erori și omisiuni	0,0	-1,2	0,1	0,5	0,1	0,3	1,0	-0,4	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,0
III. Creșterea rezervelor brute	3,1	1,1	1,8	-2,1	-0,3	-0,9	-1,5	1,0	-2,3	-1,2	-2,0	-4,5	-3,1
IV. Deficit de finanțare	4,0	2,4	0,1	0,3	-0,5	-0,4	-0,6	-0,9	-1,2	-1,2	-1,4	-4,6	-3,5
V. Programe de finanțare	4,0	2,4	0,1	0,3	-0,5	-0,4	-0,6	-0,9	-1,2	-1,2	-1,4	-4,6	-3,5
FMI 2/	2,5	0,9	0,0	0,0	-0,7	-0,9	-1,6	-0,9	-1,2	-1,2	-1,4	-4,6	-3,5
Trageri	2,5	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rambursări	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,7	-0,9	-1,6	-0,9	-1,2	-1,2	-1,4	-4,6	-3,5
Altele	1,6	1,5	0,1	0,3	0,1	0,5	1,0	...	...	...	...	...	...
Comisia Europeană	1,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	...	...	...	...	...	...
Banca Mondială	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	...	...	...	...	...	...
BEI/BERD/CFI	0,6	0,3	0,1	0,3	0,1	0,5	1,0	...	...	...	...	...	...
Poziții din memorandum:													
Rata de rostogolire pentru amortizarea datoriei TS													
Sectorul public	129	133	107	71	64	104	90	97	100	100	100	99	100
Bănci	118	91	109	67	100	59	84	75	100	95	90	89	97
Societăți comerciale	118	141	98	134	129	94	111	127	105	105	100	108	105
Rata de rostogolire pentru amortizarea datoriei TML (în procente)													
Sectorul public	742	130	557	53	249	343	238	960	67	241	135	299	179
Bănci	17	314	63	188	104	86	104	59	95	100	100	82	103
Societăți comerciale	59	20	53	79	95	52	69	45	90	95	100	87	109
Rata de rostogolire pentru amortizarea totală a datoriei (în procente)													
Sectorul public			158	63	106	200	130	236	93	158	113	157	120
Bănci			97	90	101	68	89	69	98	96	92	87	100
Societăți comerciale			77	101	113	74	90	88	97	101	100	97	107
Rezerve internaționale brute 3/	34,8	...	38,8	37,1	37,0	35,4	35,4	...	...	...	...	30,9	27,8
Acoperirea rezervelor internaționale brute													
- Lună de importuri GFNS (anul următor)	...	...	7,9	7,6	7,6	7,3	7,3	...	...	...	...	6,1	5,7
- Datorii externe pe termen scurt (în procente)	125,2	114,1	103,2	97,2	96,1	99,1	99,1	...	...	...	...	92,5	84,9

1/ Sunt incluse acțiunile din portofoliu, instrumentele financiare derivate și alte investiții, poziția activelor.

2/ Ultima tranșă din programul precedent este considerată de tip preventiv

3/ Definiție operațională.

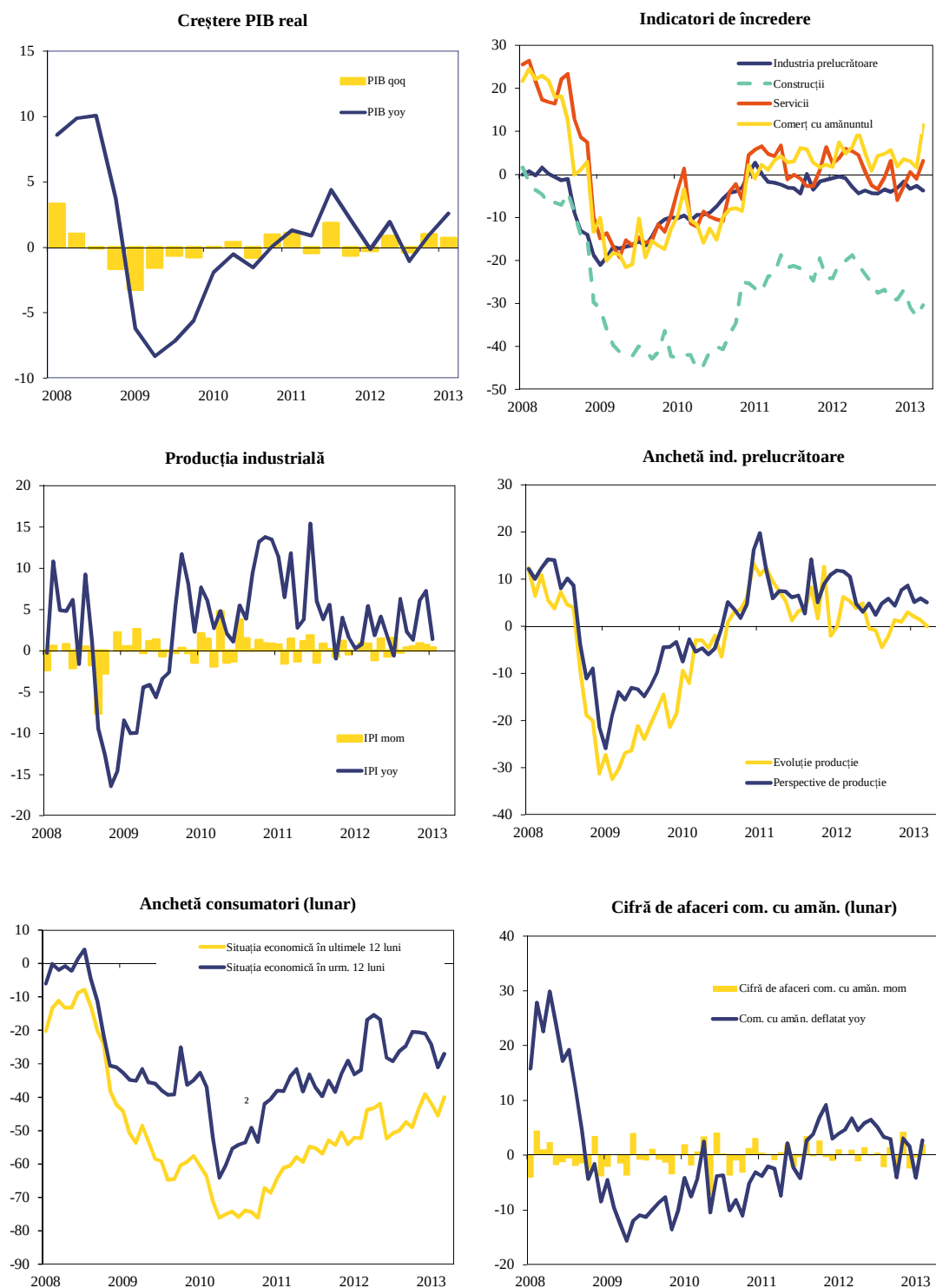
Surse: Autoritățile române și estimările serviciilor FMI

Tabelul A4.5: Indicatori principali ai pieței forței de muncă, 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 T1	2012-2011
1 - Populație (total, 1000 pers.)	21551	21517	21484	21447	21384	21336	:	-0.2 %
2 - Populație (vârstă activă:15-64, 1000 pers.)	15046	15042	15028	14999	14968	14928	:	-0.3 %
3 - Forța de muncă (15-64, 1000 pers.)	9479	9462	9483	9540	9474	9584	:	1.2 %
4 - Rata de activitate (% din populația 15-64)	63.0	62.9	63.1	63.6	63.3	64.2	:	0.9 pps
Tineri (15-24)	30.5	30.4	30.9	31.2	31.1	30.9	:	-0.2 pps
Adulți (25-54)	79.0	78.3	78.5	79.5	79.1	79.8	:	0.7 pps
În vârstă (55-64)	42.4	44.2	43.9	42.5	41.5	42.9	:	1.4 pps
Cetățeni români (15-64)	63.0	62.9	63.1	63.6	63.3	64.2	:	0.9 pps
Cetățeni străini (15-64)	67.0	62.7	65.0	:	:	:	:	
Bărbați	70.1	70.6	70.9	71.5	70.7	72.1	:	1.4 pps
Femei	56.0	55.2	55.4	55.8	56.0	56.4	:	0.4 pps
5 - Rata de ocupare (% din populația 15-64)	58.8	59.0	58.6	58.8	58.5	59.5	:	1.0 pps
Tineri (15-24)	24.4	24.8	24.5	24.3	23.8	23.9	:	0.1 pps
Adulți (25-54)	74.6	74.4	73.7	74.4	74.1	74.9	:	0.8 pps
În vârstă (55-64)	41.4	43.1	42.6	41.1	40.0	41.4	:	1.4 pps
Cu calificări reduse (15-64)	40.3	41.0	42.0	43.0	40.5	41.9	:	1.4 pps
Cu calificări medii (15-64)	63.9	63.5	62.2	62.2	62.3	63.1	:	0.8 pps
Cu calificări înalte (15-64)	85.8	85.7	84.1	82.4	82.1	81.4	:	-0.7 pps
Cetățeni români (15-64)	58.7	58.9	58.5	58.8	58.5	59.5	:	1.0 pps
Cetățeni străini (15-64)	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	:	
Bărbați	64.8	65.7	65.2	65.7	65.0	66.5	:	1.5 pps
Femei	52.8	52.5	52.0	52.0	52.0	52.6	:	0.6 pps
6 - Salariați (15-64, 1000 pers.)	8843	8882	8805	8822	8750	8886	:	1.5 %
7 - Independenți (% din total populație ocupată)	22.4	21.9	21.8	22.7	20.9	21.0	:	0.2 pps
8 - Muncă temporară (% din total populație ocupată)	1.6	1.3	1.0	1.1	1.5	1.7	:	0.2 pps
9 - Timp parțial (% din total populație ocupată)	9.7	9.9	9.8	11.0	10.5	10.2	:	-0.3 pps
10 - Rata șomajului (armonizată:15-74)	6.4	5.8	6.9	7.3	7.4	7.0	:	-0.4 pps
Tineri (15-24)	20.1	18.6	20.8	22.1	23.7	22.7	:	-1.0 pps
Adulți (25-54)	5.6	5.0	6.1	6.4	6.4	6.2	:	-0.2 pps
În vârstă (55-64)	2.3	2.5	3.0	3.3	3.7	3.4	:	-0.3 pps
Cu calificări reduse (15-64)	8.6	8.6	8.9	7.2	8.6	8.1	:	-0.5 pps
Cu calificări medii (15-64)	6.9	6.0	7.3	8.3	8.1	7.6	:	-0.5 pps
Cu calificări înalte (15-64)	3.0	2.7	4.4	5.4	5.2	5.6	:	0.4 pps
Cetățeni români (15-64)	5.7	5.0	6.2	6.9	7.1	6.7	:	-0.4 pps
Cetățeni străini (15-64)	:	:	:	:	:	:	:	
Bărbați (armonizat:15-74)	7.2	6.7	7.7	7.9	7.9	7.6	:	-0.3 pps
Femei (armonizat:15-74)	5.4	4.7	5.8	6.5	6.8	6.4	:	-0.4 pps
11 - Șomaj de lungă durată (% din șomaj total)	50.0	41.3	31.6	34.9	41.9	45.3	:	3.4 pps
12 - Ore lucrate (medie ore săptămânale efective)	39.7	39.6	39.4	39.2	39.2	39.1	:	-0.3 %
13 - Indicatori ai evoluțiilor salariale (variație %)								
Compensație per salariat	22.0	31.9	-1.9	-3.3	4.2	5.2	:	1.0 pps
Compensație reală persalarizat (deflator PIB)	7.5	14.4	-5.8	-8.5	0.1	0.3	:	0.3 pps
Costuri orare cu forța de muncă (indicele Eurostat al costului forței de muncă)	19.8	22.6	10.8	0.8	4.5	4.5	:	0.0 pps
Salarii și remunerații	22.8	36.3	-6.6	-7.5	7.7	7.3	2.9	-0.3 pps
Productivitate a muncii (PIB real/persoană ocupată)	5.9	7.3	-4.7	-0.9	2.9	-1.2	:	-4.1 pps
Costuri nominale unitare cu forța de muncă	:	:	2.9	-2.4	0.9	6.4	:	5.5 pps
14 - Defalcarea pe sectoare a costului unitar al muncii								
Sectorul secundar și terțiar	23.5	21.4	11.3	6.0	7.1	6.2	:	-0.9 pps
15 - Defalcarea pe sectoare a compensației per angajat								
Industria prelucrătoare	27.6	36.3	-29.1	8.5	:	:	:	
Construcții	7.0	37.9	15.3	-28.8	12.5	3.7	:	-8.9 pps
Comerț, transport și servicii de informații	12.7	29.6	3.4	-7.9	9.5	6.1	:	-3.4 pps
Servicii financiare și servicii pentru întreprinderi	41.9	13.3	-0.1	10.1	8.8	9.8	:	1.0 pps
Servicii necomerciale	27.6	34.3	1.0	-7.2	-11.8	5.7	:	17.5 pps

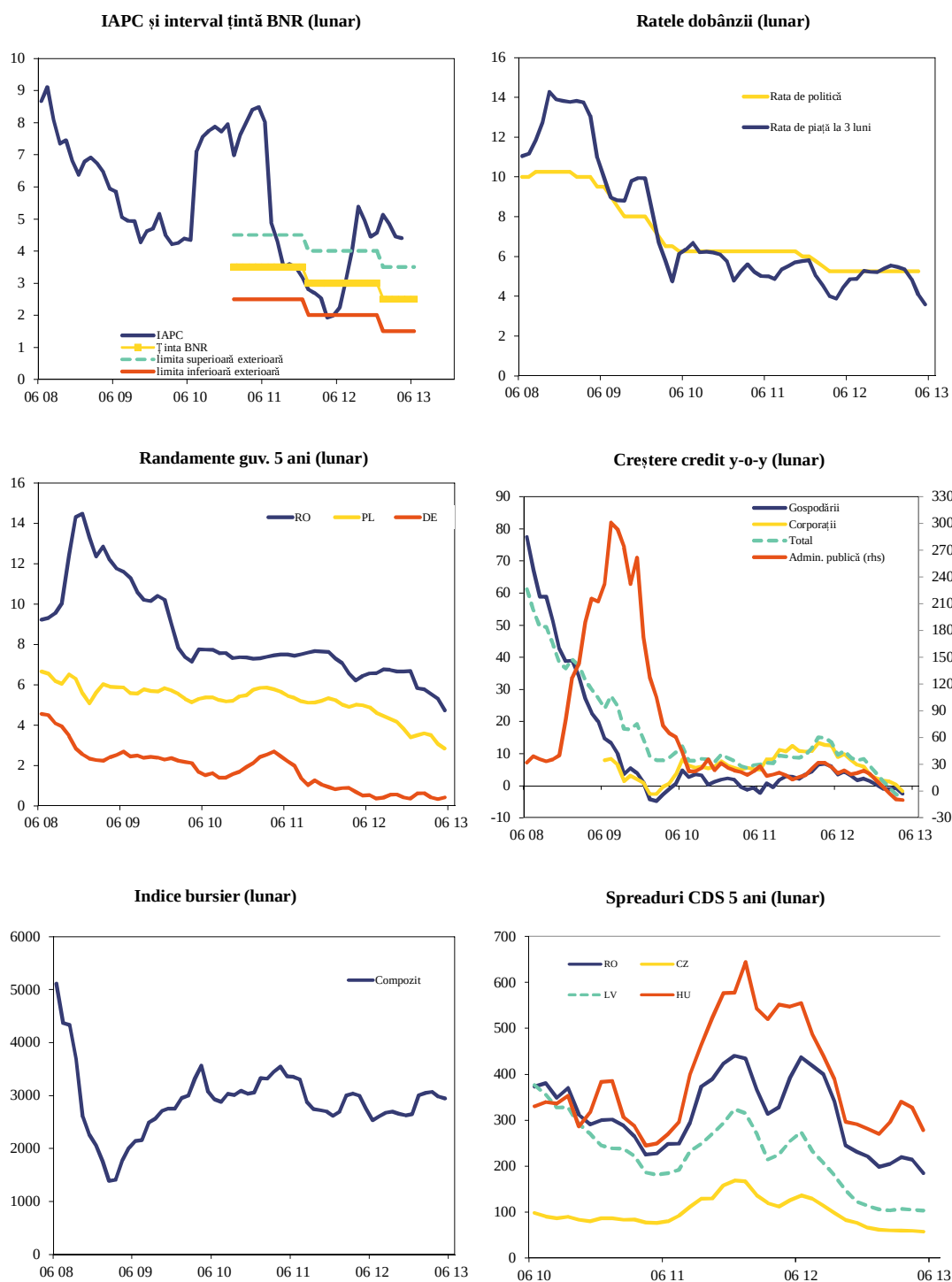
Surse: Eurostat

Graficul A4.1: Indicatori economici principali, 2007-2013

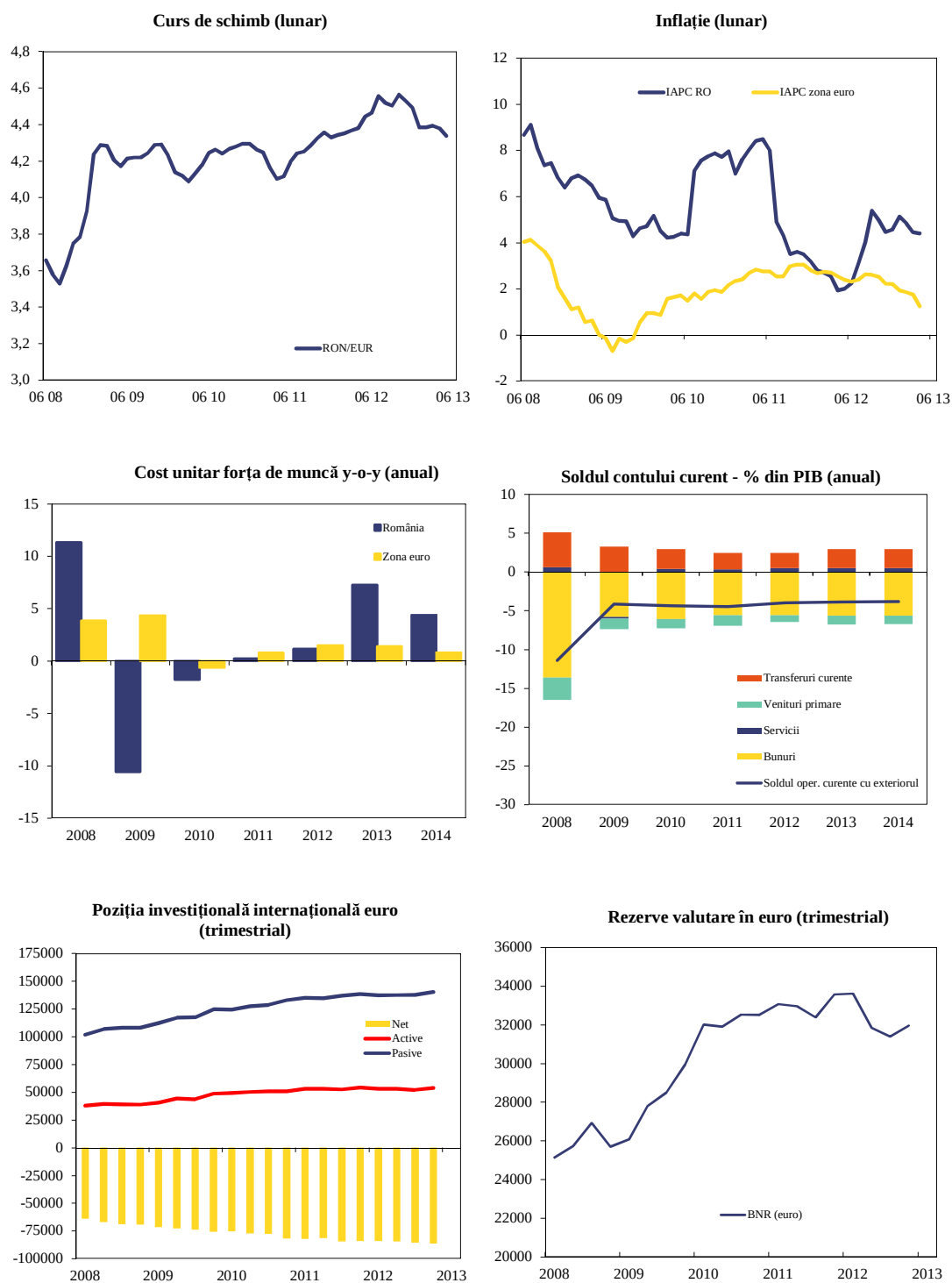
Surse: Comisia Europeană, autoritățile române

Graficul A4.2: Indicatori ai pieței monetare și financiare, 2007-2013

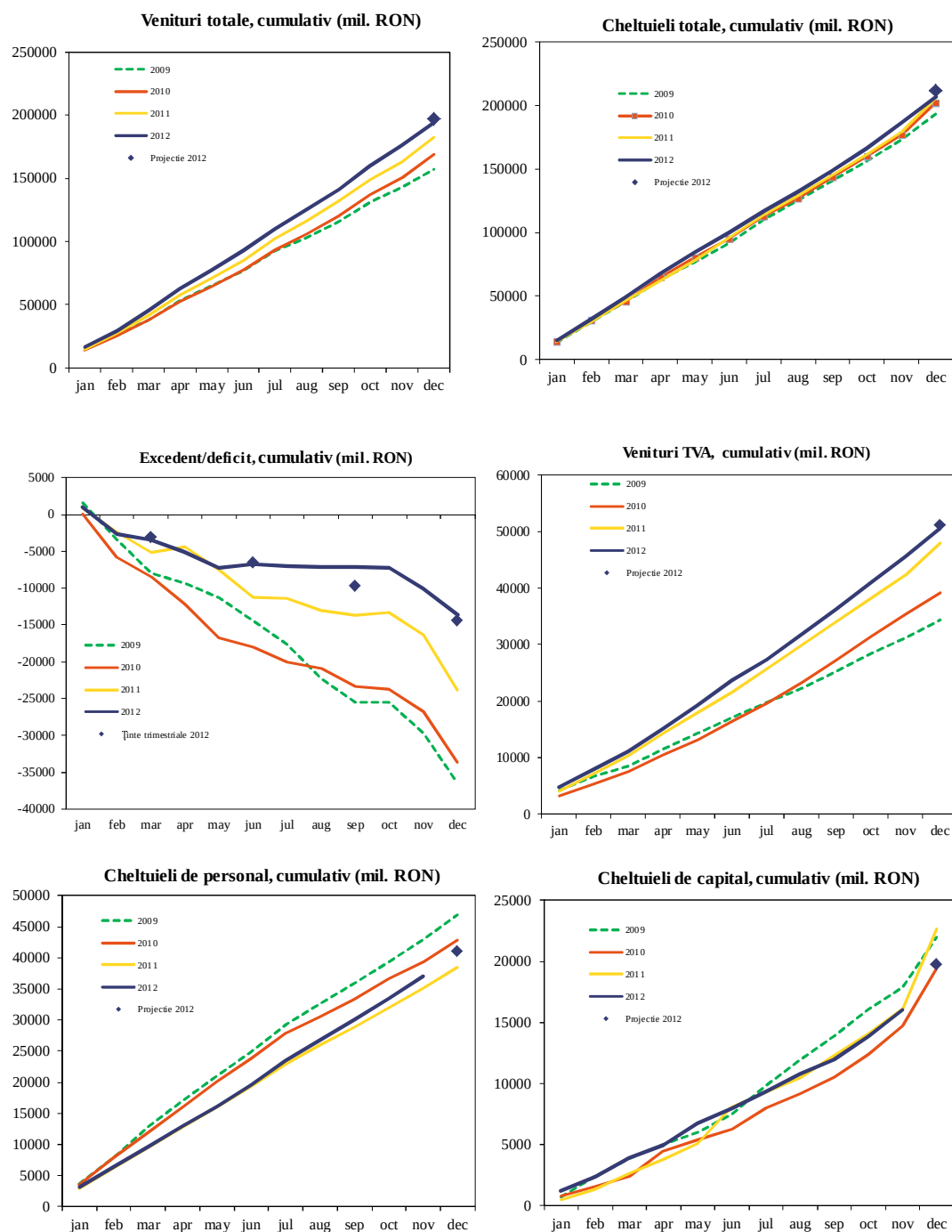
Surse: Comisia Europeană, autoritățile române

Graficul A4.3: Indicatori ai prețurilor și competitivității, 2007-2013

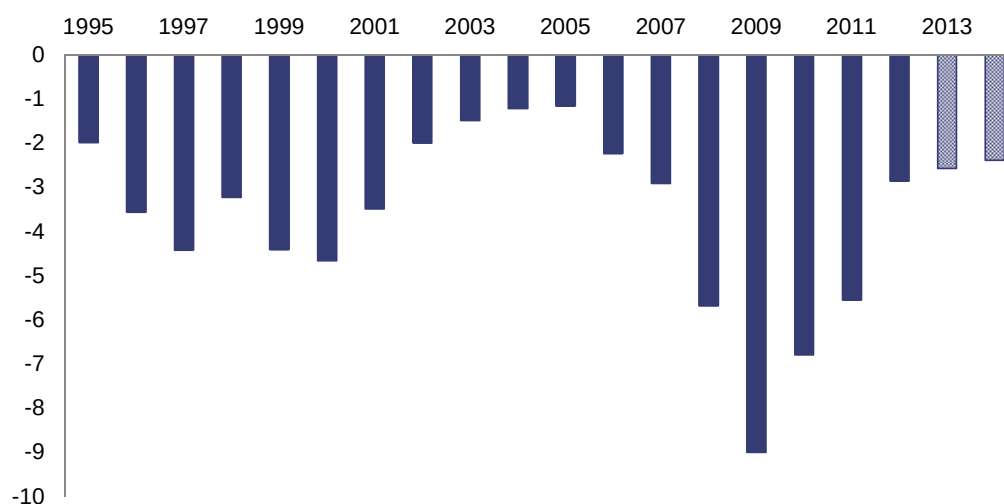
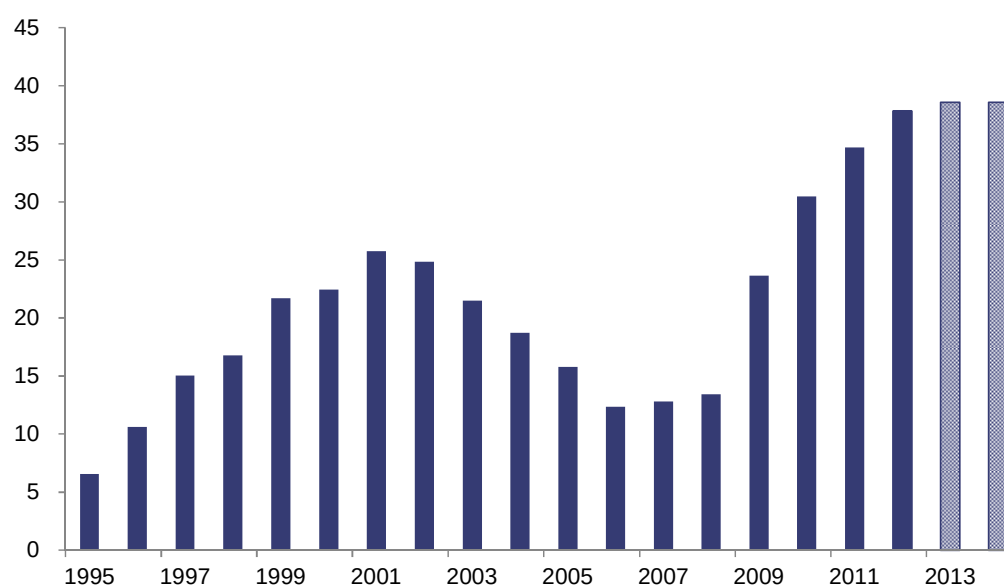
Surse: Comisia Europeană, autoritățile române

Graficul A4.4: Execuția bugetară, 2009-2013

Surse: Comisia Europeană, autoritățile române

Graficul A4.5: Evoluția deficitului și a datoriei publice (definiție ESA)

Capacitate netă (+) / necesar net de finanțare (-) România**Datorie publică brută consolidată România**

Surse: Comisia Europeană

ANEXA 5

Lista abrevierilor

ANRE	Autoritatea națională de reglementare în domeniul energiei
BG	Bulgaria
BP	Balanța de plăți
CC	Cont curent
FC	Fondul de coeziune
CZ	Republica Cehă
FGD	Fondul de garantare a depozitelor
OAD	Oficiul de administrare a datoriei
DPL/DDO	Împrumut pentru politici de dezvoltare cu opțiune de amânare a tragerii (<i>Development Policy Loan with a Deferred Drawdown Option</i>)
ZE	Zona euro
FEADR	Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală
IECB	Inițiativa europeană de coordonare bancară
CE	Comisia Europeană
PDE	Procedura de deficit excesiv
EMTN	Titluri de stat europene pe termen mediu (<i>European Medium Term Notes</i>)
FEDER	Fondul european de dezvoltare regională
ESA	Sistemul european de conturi economice integrate (<i>European System of Integrated Economic Accounts</i>)
FSE	Fondul social european
UE	Uniunea Europeană
ISD	Investiții străine directe
AF	Analize funcționale
LRFB	Legea responsabilității fiscal-bugetare
SV	Schimb valutar
PIB	Produs intern brut
SGG	Secretariatul General al Guvernului

VAB	Valoarea adăugată brută
IAPC	Indicele armonizat al prețurilor de consum
HU	Ungaria
IFRS	Standarde Internaționale de Raportare Financiară (<i>International Financial Reporting Standards</i> , IFRS)(www.ifrs.org)
OIM	Organizația Internațională a Muncii:
FMI	Fondul Monetar Internațional (www.imf.org/external/country/rou/index.htm , www.fmi.ro)
JEREMIE	Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii (<i>Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises</i>).
SI	Scrisoare de intenție
MPEF	Memorandum de politici economice și financiare
PDM	Procedura privind dezechilibrele macroeconomice
MÎ(S)	Memorandum de înțelegere (suplimentar)
BNR	Banca Națională a României (www.bnr.ro)
PIIN	Poziția investițională internațională netă
INS	Institutului Național de Statistică
NSM	Noile state membre
CN	Credite neperformante
PO	Program operațional
PL	Polonia
PNDI	Programul național de dezvoltare a infrastructurii
PPP	Parteneriat public-privat
GU	Ghișeu unic
SCR	Standardele contabile române
REER	Curs de schimb efectiv real (<i>Real Effective Exchange Rate</i>)
ROA	Randamentul activelor

ROE	Rentabilitate financiară
RON	Leul nou românesc
AS	Ajustat sezonier
SAPARD	Program special de aderare pentru agricultură și dezvoltare rurală (<i>Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development</i>)
ASB	Acord stand-by
FSC	Fonduri structurale și de coeziune
DST	Drepturi speciale de tragere
ÎS	Întreprindere de stat
PTF	Productivitatea totală a factorilor
MTÎ	Memorandum tehnic de înțelegere (<i>Technical Memorandum of Understanding</i>)
BM	Banca Mondială (www.worldbank.org)
YOY (y-o-y)	De la un an la altul (Year-On-Year)

ANEXA 6

Documentația programului

Memorandum de înțelegere suplimentar cu adnotări (MÎS)

Condiționalitate a MÎS din iunie 2012, de îndeplinit până la încheierea programului

A. Consolidare bugetară

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
1	Progrese în ceea ce privește consolidarea bugetară, pentru atingerea unui deficit inferior nivelului de 3 % din PIB pentru 2012, din perspectiva ESA.	Îndeplinită. România și-a redus deficitul public la 2,9 % din PIB în 2012 (validat de Eurostat).
2	Cu ocazia actualizării strategiei bugetare pe termen mediu din perioada 2012-2015, să se furnizeze finanțarea necesară reducerii treptate a întârzierilor la plată din sectorul sănătății, de la 210 zile la 60 de zile, conform prevederilor articolului 4 alineatul (4) din Directiva 2011/7/UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților.	Îndeplinită. Legea de transpunere a Directivei 2011/7/UE a fost adoptată în martie 2013, iar sumele necesare (estimate la 3,5 miliarde RON) au fost provizionate pentru bugetul pe 2013.
3	Realizarea unor progrese suplimentare în ceea ce privește reducerea arieratelor guvernului, atât la nivelul administrației centrale, cât și la nivelul administrațiilor locale, conform specificațiilor țințelor cantitative ale programului comun.	Parțial îndeplinită. Arieratele administrației centrale la sfârșitul lunii mai 2013 (conform unor date preliminare) se încadrează în obiectiv. Arieratele administrațiilor locale se ridică la 510 milioane RON la sfârșitul lunii mai 2013 (conform unor date preliminare), depășind ținta de 300 milioane RON. FMI consideră că ținta privind arieratele locale a fost atinsă, deoarece se are în vedere faptul că suma de 360 milioane RON, reprezentând arierate ale administrațiilor locale, poate fi contestată de către administrația centrală din diverse motive⁽³⁹⁾. Dacă se ține seama de acestea, arieratele administrațiilor locale s-ar cifra la 150 milioane RON, încadrându-se prin urmare în suma-țintă. Cu toate acestea, Curtea de Conturi nu și-a început încă ancheta în această privință.

⁽³⁹⁾ Conform Memorandumului privind politica economică și financiară, aceste sume sunt contestate, din unul dintre următoarele motive: nerespectarea legilor și a regulamentelor relevante; facturare sau proces de achiziții publice necorespunzătoare; lipsă a unor elemente care să probeze încheierea lucrărilor facturate. Cu toate acestea, a fost programată o anchetă a Curții de Conturi, natura exactă și cauzele producerii acestor arierate urmând a fi clarificate după finalizarea anchetei.

4	Introducerea unui sistem de raportare mai strict pentru întreprinderile de stat care intră sub incidența definiției administrației publice din ESA. Sistemul ar trebui să impună acestor societăți să raporteze toate datele necesare pentru calcularea impactului probabil asupra deficitului public. Datele ar trebui să fie raportate lunar și pe bază de cash, ele trebuind să includă, printre altele, o monitorizare lunară a arieratelor, a subvențiilor, a transferurilor și a pierderilor.	Îndeplinită în linii mari.

A fost instituit un sistem îmbunătățit de monitorizare a ÎS care fac parte din administrația publică, astfel încât acestea raportează lunar date cash. Cu toate acestea, datele nu sunt încă incluse în cifrele lunare privind deficitul cash, deoarece ministerul finanțelor publice (MFP) continuă să aplice reglaje fine sistemului de raportare pentru a elimina volatilitatea lunară a datelor. |
| 5 | Prevenirea acumulării în continuare a arieratelor și a pierderilor în cazul societăților care au fost reclasificate de Eurostat ca aparținând sectorului administrației publice. | Îndeplinită până în prezent, deși arieratele societăților de stat rămân un risc pentru buget, în lipsa unor progrese semnificative în ceea ce privește restructurarea ÎS. |
| 6 | Monitorizarea continuă a masei salariale din sectorul public și luarea măsurilor necesare în timp util, dacă MFP sau serviciile Comisiei estimează că masa salarială urmează să depășească limitele pertinente stabilite în strategia bugetară pe termen mediu. Masa salarială din sectorul public ar trebui să rămână sustenabilă în perioada 2012-2014. | Îndeplinită. Masa salarială din sectorul public rămâne în parametri stabiliți. |
| 7 | Aprobarea până la mijlocul lunii iunie 2012 a legislației de modificare a sistemului de coplată pentru serviciile medicale, în cooperare cu Banca Mondială. | Îndeplinită cu o oarecare întârziere și cu mai multe derogări decât s-a convenit.

Legislația a fost aprobată de Parlament în 2012, urmând a intra în vigoare la 1 ianuarie 2013 (Legea 138/2012). Cu toate acestea, legislația secundară care permite punerea în aplicare a Legii 138/2012 fost aprobată de guvern abia la 20 martie 2013, iar sistemul de coplată a intrat în vigoare la 1 aprilie 2013. Se pare însă că legislația prevede mai multe derogări de la coplată decât cele convenite inițial. |
| 8 | Dacă se demarează proiectul Nabucco, caz în care ar fi necesară emiterea unei garanții de stat de către România, plafonul pentru garanțiile de stat definit în strategia bugetară pe termen mediu va fi ajustat temporar, în mod corespunzător. Dacă acestea sau orice alte garanții sunt executate, vor fi luate măsuri compensatorii - conform tratamentului garanțiilor executate, prevăzut de ESA - astfel încât deficitul bugetar să fie menținut în limitele țintelor (ESA) definite. | Decizia finală a Consorțiului SHAH Deniz (Azerbaidjan) a fost de a exporta gaze în Europa prin utilizarea conductei transdriatice, renunțându-se astfel la demararea proiectului Nabucco. |

B. Guvernanța bugetară și reforma bugetară structurală

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
9	MFP ar trebui să primească în timp util de la Ministerul Sănătății informațiile privind bugetele spitalelor la nivel de administrație publică centrală. După aprobarea noii legi a sănătății, MFP ar trebui să primească de la Ministerul Sănătății informațiile privind bugetele spitalelor și la nivel de administrație publică locală. MFP ar trebui să verifice dacă cifrele agregate ale bugetelor spitalelor sunt în concordanță cu cheltuielile programate în bugetul public și dacă este cazul, să ia măsurile necesare, în colaborare cu Ministerul Sănătății, pentru a evita o reacumulare a arieratelor, cauzată de cheltuieli angajate pe baza unor venituri supraestimate.	Îndeplinită. MFP primește informațiile referitoare la spitale atât la nivelul administrației centrale, cât și la nivelul administrației locale. În plus, aceste informații sunt acum disponibile și publicului, pe site-ul Ministerului Sănătății. MFP verifică în mod regulat informațiile primite și cooperează cu Ministerul Sănătății pentru luarea de măsuri în timp util.
10	Îmbunătățirea procesului de elaborare a bugetelor de investiții de capital, prin întocmirea unei liste de proiecte prioritare de investiții care vor beneficia de finanțare în următorii 3-5 ani. Lista de proiecte prioritare trebuie să se bazeze pe studii de fezabilitate detaliate și să țină seama de criterii precum analiza costuri-beneficii, procentul de finalizare estimat, modul în care a fost administrată implementarea proiectului de către minister până la momentul respectiv, corespondența dintre acestea și prioritățile strategice ale guvernului, precum și de analize elaborate de unitatea de monitorizare a investițiilor de capital din cadrul MFP. Îmbunătățirea monitorizării și a evaluării proiectelor de investiții la nivelul administrației centrale, în particular prin perfecționarea bazei de date privind investițiile de capital gestionate de MFP, care va conține și informații privind stadiul proiectelor, cum ar fi întârzierile în implementare sau depășirile de costuri. Dezvoltarea bazei de date trebuie să respecte același calendar ca și cel al proiectului IT implementat cu asistența FMI privind integrarea sistemului de raportare contabilă cu sistemul de plăți al Trezoreriei din MFP. Creșterea în continuare a competenței unității de monitorizare a investițiilor publice din cadrul MFP. Pe viitor, unitatea de monitorizare a investițiilor publice a MFP va transmite guvernului rapoarte trimestriale privind stadiul proiectelor de investiții în derulare și al proiectelor programate. Guvernul va discuta	Parțial îndeplinită. Guvernul a înregistrat progrese importante în direcția unei mai bune prioritizări a cheltuielilor de capital, în special în ultimul an. A fost înființată o unitate de elaborare a bugetului de investiții în interiorul ministerului de finanțe, iar activitatea acesteia a fost îmbunătățită. Unitatea respectivă elaborează rapoarte trimestriale privind proiectele de investiții ale administrației centrale care sunt prezentate spre dezbateri în cadrul ședințelor de guvern. Se lucrează în prezent la actualizarea bazei de date referitoare la statutul proiectelor cofinanțate de administrațiile centrale și de cele locale. Cu toate acestea, nu există încă o adevărată strategie de prioritizare a investițiilor de capital (nici la nivelul administrațiilor locale, nici la nivelul administrației centrale), iar bugetul pe termen mediu al investițiilor prioritare nu este elaborat în mod corespunzător.

Nr. Măsură	Observații privind implementarea
aceste rapoarte și, dacă este necesar, va acționa în mod operativ pentru a elimina potențialele derapaje bugetare sau orice alte probleme legate de execuția bugetului.	
11 Reorientarea cheltuielilor publice de capital, astfel încât să se obțină o trecere treptată de la investițiile finanțate integral din surse naționale, la investiții cofinanțate din fonduri UE; garantarea faptului că, în 2012, ponderea (% din PIB) cheltuielilor de capital ce corespund investițiilor cofinanțate din fonduri UE, inclusiv din împrumuturi externe, se va situa în jurul valorii de 4,0 % din PIB și va rămâne ulterior mai mare decât ponderea investițiilor ce nu beneficiază de cofinanțare, în conformitate cu strategia bugetară pe termen mediu; asigurarea compatibilității cu prioritățile UE.	Îndeplinită. Procesul de transferare a cheltuielilor de capital către fondurile UE se afla deja în plină desfășurare în 2012. În plus, în bugetul pe 2013, aprobat în februarie 2013, abordarea guvernului pare să fie reorientarea proiectelor de investiții de la cheltuielile de capital de pe piața internă, la cheltuielile finanțate de UE.
12 Consolidarea capacităților și a expertizei statistice ale Institutului Național de Statistică din România (INSSE) în domeniul statisticilor privind finanțele publice (SFP). INSSE va transmite rapoarte semestriale privind progresele înregistrate.	Îndeplinită. Comparativ cu anul 2011, când ESTAT a formulat o rezervă cu privire la calitatea datelor românești, au avut loc progrese semnificative. Capacitatea INSSE în domeniul statisticilor privind finanțele publice ar trebui să fie consolidată în continuare.
13 Transmiterea către serviciile Comisiei a celui de-al doilea raport privind implementarea unor măsuri convenționale de combatere a fraudei în materie de TVA, până în iunie 2012 și a celui de-al treilea raport, până în decembrie 2012.	Îndeplinită.
Managementul datoriei	
14 Analizarea (și, în acest context, discutarea cu serviciile Comisiei), actualizarea și publicarea strategiei de administrare a datoriei, pe bază anuală; mai precis, în cadrul actualului program, până în al doilea trimestru din 2012 și până la sfârșitul lunii decembrie 2012.	Îndeplinită cu o oarecare întârziere față de termenul limită inițial prevăzut de MÎS, și anume sfârșitul lunii decembrie, dar această întârziere a fost deja recunoscută/acceptată în contextul analizei din august 2012 (după cum se menționează în MPEF din 9 septembrie 2012); la momentul respectiv, s-a convenit ca următoarea actualizare a strategiei de administrare a datoriei pentru perioada 2013-2015 să fie publicată în primul trimestru al anului 2013. Strategia de administrare a datoriei pentru perioada 2013-2015, revizuită, a fost într-adevăr aprobată și publicată la 27 martie 2013 ⁽⁴⁰⁾ .

⁽⁴⁰⁾ A se vedea

http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/buletin/executii/Strateg_admin_datpubgubv_2013_2015.pdf

C. Reglementarea și supravegherea sectorului financiar

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
15	Pe baza Memorandumului de înțelegere dintre BNR și Fondul de garantare a depozitelor (FGD), cele două instituții vor conveni până la sfârșitul lunii mai 2012, asupra setului de informații financiare relevante, precum și asupra procedurilor interne necesare pentru a furniza aceste informații FGD.	Îndeplinită.
16	Pentru a încuraja dezvoltarea pieței activelor depreciate și pentru a atenua riscurile asociate deteriorării continue a calității activelor (fenomen încă prezent), autoritățile se vor asigura, până la sfârșitul lunii iunie 2012, că tratamentul fiscal al creanțelor bancare vândute de bănci societăților de recuperare a activelor constituite în România este neutru.	Îndeplinită.
17	Modificarea în mod corespunzător a Legii 503/2004 privind falimentul societăților de asigurare pentru a garanta, printre altele: i) corelarea atât cu Legea 32/2000 privind activitatea de asigurare și supravegherea asigurărilor, cu modificările și completările ulterioare, cât și cu legea generală a insolvenței; ii) extinderea domeniului de aplicare al acestei legi, astfel încât să acopere și companiile de reasigurare; iii) introducerea unor prevederi privind dizolvarea și lichidarea voluntară. Autoritățile se vor asigura că legea de modificare a Legii 503/2004 va fi adoptată până la sfârșitul lunii octombrie 2012.	Îndeplinită. Legea 139/2013 de modificare a Legii 503/2004 privind falimentul societăților de asigurare a fost publicată în Monitorul Oficial la 9 mai și a intrat în vigoare la 12 mai.
18	Pentru a continua menținerea stabilității financiare, BNR se va asigura că orice viitor proces de consolidare a sectorului bancar va conduce la apariția unor instituții de credit bine capitalizate, susținute de o puternică bază a acționarilor privați.	Îndeplinită. Pe întreaga perioadă de derulare a programului, autoritățile au respectat această cerință.
19	Pe baza datelor disponibile, BNR va pregăti o evaluare a experienței dobândite în aplicarea filtrelor prudențiale în cazul provizioanelor pentru pierderi din credite, al solvabilității și al rezervelor și va lansa propuneri privind dispozițiile permanente (inclusiv eventualele ajustări) care se vor aplica în 2013. Acestea vor fi comunicate CE și FMI, fiind ulterior transmise spre consultare comunității bancare cel mai târziu la sfârșitul lunii iulie 2012.	Îndeplinită.

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
	Pentru a-și consolida capacitatea de a supraveghea în mod eficace sectorul bancar, BNR va continua să își actualizeze expertiza în materie de IFRS, inclusiv prin consultarea unor experți internaționali.	
20	Pentru a evita transformarea portofoliilor de credite ale băncilor în portofolii de credite revolving, acordând în același timp băncilor o anumită flexibilitate în ceea ce privește restructurarea împrumuturilor, BNR va continua să supravegheze îndeaproape practicile bancare, pentru a se asigura că provizionarea pierderilor din credite și evaluarea riscului de credit al împrumuturilor restructurate continuă să rămână prudente și să respecte bunele practici internaționale.	Îndeplinită. Pe întreaga perioadă de derulare a programului, autoritățile au respectat această cerință.
21	Autoritățile vor modifica, până la sfârșitul lunii octombrie 2012, Ordonanța Guvernului 10/2004 privind falimentul instituțiilor de credit, pentru a se asigura că tratamentul datoriilor subordonate din masa credală este determinat de condiții contractuale și nu de praguri legate de participarea la capitalul instituțiilor de credit.	Îndeplinită.
22	De îndată ce va dispune de date suficiente, BNR va evalua, cel târziu până la sfârșitul lunii octombrie 2012, impactul recent introduselor măsuri privind împrumuturile în valută acordate gospodăriilor. BNR va comunica CE și FMI rezultatele evaluării sale.	Îndeplinită.
23	Deoarece menținerea disciplinei în domeniul creditării și evitarea hazardului moral în rândul debitorilor contribuie în mod semnificativ la consolidarea stabilității financiare, vom evita în continuare să adoptăm inițiative legislative (de exemplu legea falimentului personal, propuneri privind legea colectării datoriilor) care ar putea submina disciplina în domeniul creditării.	Îndeplinită. Pe întreaga perioadă de derulare a programului, autoritățile au respectat această cerință.

D. Reforme structurale

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
24	Punerea în aplicare a planurilor de acțiune adoptate ca răspuns la constatările analizelor funcționale. Raportarea progreselor înregistrate, pe bază trimestrială.	Îndeplinite în sensul că rapoartele trimestriale privind progresele înregistrate au fost prezentate de către autoritățile române la timp. Punerea în aplicare rămâne însă lentă.
25	Modernizarea și eficientizarea relațiilor dintre diferitele niveluri ale administrației și a celorlora dintre guvern, cetățeni și întreprinderi, prin utilizarea pe scară mai largă a schimbului electronic de date și a interfețelor online.	Parțial îndeplinită. România a introdus instrumente de guvernare electronică pentru întreprinderi și cetățeni (achiziții publice electronice, ghișeu unic, un registru al comerțului, un registru al angajaților etc.). În 2012, au fost înregistrate progrese în punerea în aplicare a soluțiilor de guvernare electronică în sectorul sănătății (rețete electronice, card electronic de asigurări de sănătate, fișele medicale electronice pentru pacienți). Autoritățile au prezentat recent o actualizare a programului reformei în domeniul guvernării electronice, intitulată Strategia națională privind Agenda digitală 2013. Sunt în curs de desfășurare discuții de natură tehnică cu CE în legătură cu utilizarea fondurilor UE pentru modernizarea serviciilor de guvernare electronică în contextul următorului cadru financiar. Cu toate acestea, rămân încă multe de făcut.

Piețele de produse

26	Notificarea legilor relevante pentru transpunerea Directivelor 2009/72/CE și 2009/73/CE UE (parte din cel de-al treilea pachet legislativ în domeniul energiei) privind piețele energiei electrice și gazelor, cât mai curând posibil. Legile trebuie să asigure o transpunere completă și corectă a directivelor 2009/72/CE și 2009/73/CE și ar trebui să reflecte, printre altele, angajamentele asumate de România prin MÎ. Legile trebuie să includă calendarul final pentru dereglementarea prețurilor la energie electrică și gaze, dereglementare ce ar trebui realizată cât mai curând posibil, dar în ceea ce privește energia electrică, ea trebuie realizată cel târziu până la sfârșitul anului 2013 (pentru consumatorii industriali) și până la sfârșitul anului 2017 (pentru consumatorii casnici), iar în ceea ce privește gazele, de îndată ce prețul gazului de producție internă converge cu prețul mediu de pe piața europeană, dar nu mai târziu de 2014, cu excepția cazului în care decalajul dintre prețul mediu european și prețul de import	Îndeplinită.
----	---	--------------

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
	persistă (fapt care ar putea pune în pericol stabilitatea pieței); în acest din urmă caz, ajustarea va continua până la sfârșitul anului 2015 (pentru consumatorii industriali). În ceea ce privește consumatorii casnici, prețurile reglementate ale gazelor vor crește începând din iulie 2013 și vor converge cu prețurile internaționale ale gazelor cel târziu până în decembrie 2018.	
27	Eliminarea treptată a prețurilor reglementate la energie electrică: în conformitate cu foaia de parcurs privind energia electrică, adoptată în martie 2012 printr-un memorandum al guvernului, punerea în aplicare a acțiunilor până la termenele convenite și furnizarea de rapoarte trimestriale privind progresele înregistrate, începând de la 1 octombrie 2012. Publicarea foii de parcurs privind energia electrică adoptate înainte de 30 iunie 2012. Eliminarea treptată a prețurilor reglementate la gaze: adoptarea unei foi de parcurs detaliate a procesului de eliminare treptată a prețurilor reglementate la gaze pentru consumatorii industriali și casnici printr-un memorandum guvernamental până la mijlocul lunii iunie 2012. Proiectul de foaie de parcurs va fi convenit de ANRE, Guvernul României, Comisia Europeană și FMI, înainte de adoptarea sa de către Guvernul României. Foaia de parcurs va specifica: i) calendarul final al dereglementării care ar trebui să înceapă la 1 decembrie 2012 pentru consumatorii industriali și la 1 iulie 2013 pentru consumatorii casnici și care ar trebui realizată până la termenele limită menționate la punctul 26; ii) principalele etape intermediare ale procesului de dereglementare care ar trebui să se bazeze pe o metodă clară și transparentă de majorare treptată a tarifelor, în mod în general linear, pentru a face astfel încât în cursul perioadei de eliminare treptată, prețurile pieței să nu difere foarte mult de tarifele reglementate; metodele de a evita subvenționarea încrucișată a segmentelor de consumatori; criterii clare și transparente pentru consumatorii ce urmează să treacă treptat la noile tarife; și iii) un cadru de reglementare adecvat, care să conțină mecanisme de garantare a concurenței pe piața gazelor naturale, prin implicarea Consiliului Concurenței și asigurarea dezvoltării unei platforme de schimburi comerciale, în special în	Parțial îndeplinită. Îndeplinită. Eliminarea progresivă a prețurilor reglementate: conformitate începând de la jumătatea lunii iunie 2013. Neîndeplinită. Cerința referitoare la prezentarea de rapoarte trimestriale privind progresele înregistrate nu a fost respectată, până la mijlocul lunii iunie 2013. Raportul care trebuia prezentat în luna aprilie nu a fost transmis DG ENER, până în luna iunie 2013. i) Îndeplinită. În decembrie 2012 a existat o întârziere în ceea ce privește punerea în aplicare a foii de parcurs privind gazele naturale, dar creșterea din februarie 2013 a compensat întârzierea, calendarul revenind pe drumul cel bun. ii) Îndeplinită. iii) Parțial îndeplinită. Au fost realizate unele progrese (platforma gazelor naturale a OPCOM funcționează în modul experimental), însă cadrul de reglementare este, în continuare, incomplet. ANRE a înaintat o propunere privind proiectul de cod comercial și normele de echilibrare. În principiu, gazele naturale pot fi tranzacționate prin OPCOM, dar în practică această platformă de tranzacționare nu este pe deplin operațională, deoarece nici OPCOM, nici Bursa Română de Mărfuri nu dispun de licențele corespunzătoare.

Nr. Măsură	Observații privind implementarea
28 Definirea în mod clar a consumatorilor vulnerabili în legislația din domeniul energiei electrice și al gazelor naturale și dezvoltarea unor mecanisme de protecție a acestora, în colaborare cu Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Muncii.	Parțial îndeplinită. Definiția de bază a consumatorilor vulnerabili este prevăzută în legea energiei electrice și a gazelor naturale. Prin ordonanța guvernului din 23 mai 2013 de modificare a legii alocației sociale din 2001, autoritățile au specificat mai în detaliu definiția consumatorilor vulnerabili și au adoptat acte normative ce prevăd măsuri suplimentare (prestații sociale suplimentare) aplicabile începând din iulie 2013, pentru a limita impactul dereglementării prețurilor la energia electrică. Aceste modificări nu au fost încă notificate Comisiei. Măsurile legate de protejarea consumatorilor vulnerabili de impactul dereglementării prețului gazelor naturale se află în prezent pe masa dezbaterilor, însă nu au fost încă adoptate.
29 Eliminarea barierelor fizice, juridice și de reglementare din calea comerțului transfrontalier cu energie electrică și gaze naturale: i) eliminarea barierelor juridice și de reglementare din calea exportului de gaze naturale, cât mai curând posibil; ii) prezentarea unei foi de parcurs privind realizarea unui flux bidirecțional al gazelor naturale la frontiera cu Ungaria, până la sfârșitul lunii iunie 2012; iii) îmbunătățirea licitațiilor coordonate la frontierele cu Ungaria și Bulgaria și crearea unei piețe intrazilnice (<i>intraday</i>) a energiei electrice, până la sfârșitul lunii august 2012; și iv) luarea de către guvern a tuturor măsurilor necesare pentru a garanta crearea unui flux bidirecțional al gazelor naturale la frontiera cu Ungaria înainte de sfârșitul anului 2012.	i) Parțial îndeplinită. La începutul anului 2013, autoritățile au emis unele ordine. Autoritățile susțin că interdicția privind exportul de gaze naturale a fost ridicată. Cu toate acestea, există un ordin (nr. 15/2013) care prevede utilizarea unor cantități de gaze naturale pe piața națională internă. Evaluarea juridică finală al CE nu a fost încă finalizată. ii) Neîndeplinită. Foaia de parcurs nu a fost primită de CE. iii) Parțial îndeplinită. Piața intrazilnică a energiei electrice a fost creată. S-au întreprins unele acțiuni pentru stabilirea unei cuplări a piețelor: memorandumul guvernului privind cuplarea piețelor cu HU, CZ și SK a fost transmis omologilor României în 2012 și s-au lansat discuții tehnice. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a dispune de o cuplare funcțională a piețelor.
30 Asigurarea unei separări efective a rețelilor de transport al energiei electrice și gazelor și funcționarea acestora într-un mod transparent și nediscriminatoriu; i) finalizarea negocierilor cu Federația Rusă în vederea modificării vechilor acorduri interguvernamentale referitoare la conductele de „tranzit al gazelor“	iv) Neîndeplinită. i) Parțial îndeplinită, deoarece România a renunțat la acordurile interguvernamentale, a pregătit mandatul pentru negocierile cu Rusia și a convenit asupra acestuia cu CE. Negocierile nu au putut demara, întrucât se pare că partea rusă refuză să negocieze.

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
	pe teritoriul României, cât mai curând posibil; și ii) asigurarea separării totale și certificate a rețelelor de transport al energiei electrice și gazelor cât mai curând posibil, dar nu mai târziu de finele anului 2012.	ii) Parțial îndeplinită. Ordonanța privind transferul acțiunilor deținute de stat la operatorii sistemului de transport (Transelectrica și Transgaz), de la Ministerul Economiei către Ministerul Finanțelor Publice, a fost adoptată în martie 2013 (OUG 18/2013). Cu toate acestea, filialele Transelectrica și Transgaz responsabile cu transportul în cadrul sistemelor energiei electrice și gazelor naturale din România nu au făcut parte din activele transferate. Ținând cont de faptul că transportul trebuie considerat ca făcând parte din sarcinile fundamentale ale unui operator al sistemului de transport, această omisiune pare a împiedica certificarea Transelectrica și Transgaz și, prin urmare, respectarea de către România a dispozițiilor Directivei 2009/73/CE. Comisia se așteaptă ca această omisiune să fie corectată în următoarele câteva săptămâni, urmând apoi ca ANRE să necesite câteva luni pentru pregătirea certificării.
31	Punerea în aplicare a cadrului juridic, prin transpunerea corectă a directivelor europene 2009/72/CE și 2009/73/CE, pentru a se asigura că organismul de reglementare în domeniul energiei funcționează în mod independent și eficient și este echipat cu mijloacele adecvate pentru a-și îndeplini sarcinile și responsabilitățile definite în cel de-al treilea pachet de măsuri privind sectorul energiei.	Parțial îndeplinită. Cadrul juridic a fost actualizat, prin adoptarea, în 2012, a legii energiei electrice și gazelor naturale, însă aspectele restante din legislația actuală, pe care România trebuie să le rectifice, vor fi specificate în sesizarea Curții care urmează să fie pregătită de Comisie până la sfârșitul lunii iunie 2013.
32	Reforma feroviară - Infrastructură: i) identificarea și închiderea sau închirierea segmentelor de cale ferată cu cel mai mic grad de recuperare a costurilor; ii) garantarea faptului că legislația, în particular hotărârea guvernului privind contractul multianual: (a) lasă la latitudinea administratorului infrastructurii să stabilească sau să aprobe tarifele de utilizare a infrastructurii și că autoritatea de reglementare are competențele necesare pentru a solicita date și a lua decizii independente în ceea ce privește tarifele de utilizare a infrastructurii; (b) stabilește sursele de finanțare pe o bază anuală, pentru întreaga durată a contractului și este în concordanță cu planul de afaceri al CFR; și (c) garantează faptul că în contractul administratorului infrastructurii există suficiente stimulente	Parțial îndeplinită. i) din cauza lipsei de interes în ceea ce privește închirierea segmentelor de cale ferată cu cel mai mic grad de recuperare a costurilor, 10 din cele 15 secțiuni au primit anunțuri de închidere pentru conservare, la 4 aprilie 2013. La ora actuală se află în curs de pregătire o hotărâre de guvern în acest sens. Pentru celelalte segmente, a avut loc o nouă procedură de atribuire la sfârșitul lunii mai 2013. ii) a) s-a introdus o modificare a contractului anual de acces pe infrastructura feroviară, prin care administratorul infrastructurii poate stabili taxele de utilizare a acesteia; b) în contractele anuale nu se menționează

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
	pentru ca acesta să reducă costurile unitare și tarifele. Dacă este necesar, modifică decizia în acest sens. <i>iii</i>) finalizarea de către CFR Infrastructură a propriului plan de afaceri prin furnizarea de informații cu orientare de piață (cum ar fi segmente de piață și politici tarifare) și asigurarea coerenței surselor de finanțare ale planului de afaceri și ale contractului multianual.	sursele de finanțare; c) nicio dovadă privind existența unei remunerări bazate pe stimulente a personalului administratorului de infrastructură. <i>iii</i>) nu s-a prezentat actualizarea planului de afaceri.
33	Reforma căilor ferate – transportul de pasageri: <i>i</i>) prezentarea, până în decembrie 2012, a unui studiu comandat de guvern privind promovarea procedurilor competitive de atribuire a contractelor de obligații de serviciu public; și <i>ii</i>) încurajarea CFR Călători în direcția implementării unor sisteme de performanță în cooperare cu CFR Infrastructură, conform legislației UE, și anume modificarea sistemelor de taxare în conformitate cu responsabilitatea aferentă întreruperii serviciilor.	Parțial îndeplinită. <i>i</i>) Un studiu a fost finalizat în decembrie 2012. <i>ii</i>) Neîndeplinită. Nu s-a prezentat nicio dovadă a existenței sistemelor de performanță în ceea ce privește întreruperea serviciilor.
34	Reforma căilor ferate – transportul de marfă: încurajarea CFR Marfă în vederea implementării unor sisteme de performanță în conformitate cu legislația UE.	Neîndeplinită. Nu s-a prezentat nicio dovadă a existenței sistemelor de performanță în ceea ce privește întreruperea serviciilor.
35	Parteneriatele Public-Privat: autoritățile implicate în supravegherea PPP-urilor (ANRMAP și UCPPP) se angajează să raporteze împreună, până în decembrie 2012, asupra funcționării relațiilor de lucru (inclusiv în ceea ce privește fluxul de informații și accesul la documente relevante pentru ambele autorități).	Nu se aplică. Nu a existat niciun PPP și, prin urmare, nu s-a putut prezenta niciun raport privind funcționarea relațiilor de lucru din cadrul PPP.
36	Instituirea unui ghișeu unic (GU) operațional, conform Directivei privind serviciile, care să asiste întreprinderile în parcurgerea tuturor formalităților administrative necesare pentru înființarea unei societăți în România sau pentru prestarea de servicii transfrontaliere. GU ar urma să furnizeze toate informațiile privind condițiile și obligațiile în vigoare pentru toate sectoarele de servicii acoperite de Directiva privind serviciile, atât în ceea ce privește înființarea, cât și prestarea temporară de servicii transfrontaliere, precum și pentru parcurgerea online a procedurilor administrative relevante (de exemplu, obținerea autorizațiilor, depunerea declarațiilor	Îndeplinită. Majoritatea procedurilor relevante pentru Directiva privind serviciile sunt disponibile online. Principalele aspecte nesoluționate sunt următoarele: (i) unele proceduri relevante pentru Directiva privind serviciile nu sunt disponibile online (în sectorul construcțiilor, profesiunile reglementate); (ii) ușurința în utilizarea portalului lasă în continuare de dorit; (iii) parcurgerea procedurilor de către utilizatori din alte SM nu este posibilă, din cauza faptului că lipsesc sistemele de semnături electronice și identificare electronică.

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
	etc.). Până la sfârșitul lunii iunie 2012, ar trebui întreprinse următoarele acțiuni: i) desemnarea unei autorități responsabile cu coordonarea înființării GU, monitorizarea funcționării GU și raportarea progreselor înregistrate către Comisie; ii) investiția acestei autorități cu prerogativele, competențele și resursele necesare și stabilirea de obligații suplimentare pentru toate autoritățile competente, astfel încât să se asigure cooperarea lor la finalizarea acestui proiect. Până la sfârșitul lunii august 2012, autoritatea desemnată ar trebui: i) să transmită Comisiei Europene un plan de lucru și un calendar pentru implementarea GU; și ii) să transmită o listă a sectoarelor prioritare și a procedurilor orizontale care trebuie acoperite în prima etapă de procedurile din cadrul GU. Până la sfârșitul lunii octombrie 2012, GU ar trebui: i) să pună la dispoziție online informațiile privind procedurile administrative acoperite de Directiva privind serviciile; și ii) să pună la dispoziție parcurgerea online a procedurilor relevante pentru sectoarele prioritare și pentru aspectele orizontale identificate anterior. Până la sfârșitul lunii decembrie 2012, GU ar trebui să fie pe deplin operațional și ar trebui să fie posibilă parcurgerea electronică a procedurilor pentru toate sectoarele de servicii acoperite de Directiva privind serviciile	
	Piețele muncii	
37	Implementarea de reforme ale sistemelor de stabilire a salariilor, care să permită reflectarea mai bună a evoluției productivității pe termen mediu, respectând în același timp autonomia partenerilor sociali, tradițiile și practicile naționale.	Îndeplinită. Noua lege a muncii și noua lege a dialogului social sunt în vigoare.
38	Diversificarea situațiilor în care sunt folosite contracte de muncă pe durată determinată (până la finele lunii octombrie 2012), asigurându-se, în același timp, că această măsură nu conduce la o segmentare sporită a pieței forței de muncă. În paralel, adecvarea în continuare a legislației privind protecția ocupării forței de muncă și adaptarea acesteia	Condiționalitatea nu mai este aplicabilă, deoarece în urma unei evaluări suplimentare se consideră că evantaiul actual de situații în care sunt folosite contractele de muncă pe durată determinată este suficient de larg și nu necesită o diversificare suplimentară.

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
	la principiile flexicurității.	
39	Mărirea la 3 luni a perioadei în care orele suplimentare pot fi compensate cu ore libere plătite (până la sfârșitul lunii octombrie 2012).	Îndeplinită. Condiționalitatea nu mai este aplicabilă, deoarece a existat un acord privind înlocuirea acestei condiții cu măsuri compensatorii. Măsurile compensatorii au fost legate de ameliorarea integrării tinerilor pe piețele muncii, ținând cont de rata mare a șomajului în rândul tinerilor din România. În cadrul noului Plan național privind locurile de muncă, au fost introduse la începutul anului 2013 o serie de măsuri și de modificări de natură legislativă. Legea privind ucenicia la locul de muncă a fost modificată; autoritățile române finanțează programe care vizează îmbunătățirea competențelor antreprenoriale ale tinerilor și susținerea tinerilor antreprenori să înființeze microîntreprinderi; este în curs de elaborare Planul național pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, care reprezintă punctul de plecare pentru introducerea „garanției pentru tineret” ⁽⁴¹⁾ .
	Pensii	
40	Asigurarea sustenabilității pe termen lung a sistemului de pensii.	Îndeplinită. Autoritățile au respectat această condiție pe întreaga perioadă de derulare a programului, chiar dacă au existat tentative ale acestora de a reduce contribuțiile convenite pentru pilonul II. O recentă inițiativă parlamentară amenință însă realizările reformei sistemului de pensii implementate în cadrul programului anterior de asistență pentru balanța de plăți. La data de 22 mai, Senatul a aprobat o lege (nevalidată încă de Camera Deputaților) prin care pensiile militarilor, care scăzuseră ca urmare a reformei, ar urma să fie readuse la nivelurile lor anterioare. Dacă legea este adoptată, există un risc ridicat ca alte categorii de pensionari (care beneficiau, anterior, de un „regim special de pensii”, eliminat prin intermediul reformei) să solicite, la rândul lor, un tratament similar, subminând astfel bugetul și

⁽⁴¹⁾ Recomandarea Consiliului din 22 aprilie 2013 privind înființarea unei garanții pentru tineret (2013/C 120/01) pentru a se asigura că toți tinerii în vârstă de până la 25 de ani beneficiază de o ofertă de muncă de bună calitate, de continuarea educației, de un post de ucenic sau de un stagiu, în termen de patru luni de la intrarea în șomaj sau de la absolvirea unei forme de învățământ oficiale).

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea sustenabilitatea sistemului de pensii.
Absorbția fondurilor UE		
41	Contribuția fondurilor UE la cheltuielile eligibile totale certificate Comisiei până la datele indicate este cel puțin egală cu 8 000 de milioane de euro, la 31 decembrie 2012. Plățile în avans nu sunt considerate parte a cheltuielilor certificate. Sumele-țintă sunt calculate pe bază cumulativă, începând din 2007.	Neîndeplinită. Ținta de absorbție la sfârșitul anului 2012 a fost ratată cu o marjă largă (5,4 miliarde EUR au fost absorbite, ceea ce reprezintă un deficit de 2,6 miliarde EUR față de țintă)

Pe tot parcursul implementării programului de asistență financiară, va fi monitorizată performanța în următoarele domenii:

E. Stabilitatea prețurilor și gestionarea rezervelor

Nr.	Măsură	Observații privind implementarea
42	Politica monetară se va concentra în continuare pe asigurarea stabilității prețurilor și pe atingerea țintelor de inflație stabilite de BNR (3,0 % $\pm$ 1 punct procentual la finele lui 2012).	BNR se confruntă cu o serie de provocări în implementarea politicii sale monetare. Concret, depășirea repetată a țintelor de inflație poate compromite în cele din urmă credibilitatea BNR – deși creșterile de prețuri recente au fost într-o mare măsură în afara controlului direct al băncii centrale (ele s-au datorat creșterii taxelor, șocurilor negative și deprecierii monedei naționale).
43	Serviciile Comisiei vor fi informate prompt în cazul în care pierderile de rezerve depășesc 2 miliarde EUR în orice interval de 30 de zile în cursul perioadei de desfășurare a programului.	Autoritățile au informat cu promptitudine serviciile Comisiei în legătură cu toate pierderile considerabile de rezerve.

ANEXA 6

Documentația programului

Scrisoare de intenție

București, 10 iunie 2013

Domnului Olli Rehn

Vicepreședinte al Comisiei Europene

Responsabil de afacerile economice și monetare și de moneda euro

Comisia europeană, BERL 10/299

B-1049 Bruxelles, Belgia

DI Michael Noonan

Ministru de finanțe al Irlandei

Upper Merrion Street, 2

Dublin, Irlanda

Stimate Domnule Rehn,

Stimate Domnule Noonan,

Prin Decizia 2011/288/UE din 12 mai 2011, Consiliul Uniunii Europene a decis să acorde României asistență financiară preventivă pe termen mediu, în valoare de până la 1,4 miliarde de EUR, pentru a sprijini continuarea reformelor din domeniile economic, fiscal și al sistemului financiar, pe care am început să le implementăm în cadrul fostului Program pentru balanța de plăți (2009-2011), precum și pentru a susține reforme structurale destinate a spori reziliența și potențialul de creștere al economiei României.

Autoritățile din România își reafirmă angajamentul față de programul economic susținut de Fondul Monetar Internațional (FMI), Uniunea Europeană (UE) și de Banca Mondială (BM). Din păcate, în ultima parte a anului 2012 au existat derapaje în implementarea programului. Consolidarea bugetară a continuat, dar programul reformelor structurale a înregistrat întârzieri. Suntem determinați să întreprindem măsurile corective descrise în Memorandumul de politici economice și financiare (MPEF) atașat, în mod deosebit prin accelerarea reformelor structurale planificate. Anticipăm o revenire a creșterii în anul 2013, după încetinirea din anul 2012. Economia noastră continuă să rămână vulnerabilă la evoluțiile externe, ceea ce impune continuarea implementării cu fermitate a politicilor și menținerea rezervelor fiscale, monetare și a celor din sectorul financiar pentru a ne asigura protecția față de riscuri.

Rezultatele noastre au fost mixte. În cadrul documentului MPEF atașat evidențiem planurile de a continua să înaintăm pe calea îndeplinirii obiectivelor prevăzute în programul nostru macroeconomic. Pentru a avea timpul necesar implementării măsurilor corective propuse, am solicitat o prelungire a

programului cu 3 luni, până la finele lunii iunie 2013. Având în vedere performanța realizată de noi în cadrul programului susținut de FMI, UE și Banca Mondială, dar și măsurile corective adoptate pentru readucerea programului pe drumul cel bun, Guvernul României și BNR solicită finalizarea ultimei analize. Suntem pregătiți să luăm măsurile suplimentare ce se impun pentru a asigura realizarea acestor obiective.

Ne vom consulta cu FMI și Comisia Europeană (CE) înainte de a modifica măsurile incluse în această scrisoare și MPEF atașat sau de a adopta noi măsuri care s-ar abate de la scopurile programului și vom pune la dispoziția FMI și a CE informațiile necesare în vederea monitorizării programului.

Acordăm permisiunea noastră FMI și CE pentru publicarea scrisorii de intenție și a anexelor la aceasta, precum și a rapoartelor echipei aferente. Scrisoarea este transmisă în copie doamnei Lagarde.

Cu stimă,

Daniel Chițoiu

Mugur Isărescu

viceprim-ministru,

guvernatorul Băncii Naționale a României

și ministrul finanțelor publice

Memorandum de politici economice și financiare

Evoluțiile economice recente și perspective

1. Creșterea reală a PIB a încetinit până la 0,7% în 2012, după ce în anul 2011 atinsese un nivel de 2,2% datorită unei recolte excepționale. Cererea internă a încetinit pe fondul incertitudinii politice și al recesiunii din zona euro ce a frânat exporturile. Totodată, condițiile de iarnă grea au redus activitatea în primul trimestru, iar seceta a condus la o contractare drastică a producției agricole în trimestrul trei. Inflația IPC (headline) a crescut în semestrul doi al anului pe seama: creșterii, determinată de ofertă, a prețurilor volatile la alimente, a propagării deprecierei cursului de schimb din perioada mai–septembrie și a unei creșteri a prețurilor mărfurilor la nivel internațional. Inflația anuală a ajuns la 6 procente în luna ianuarie 2013, scăzând ulterior la 5,3 procente în luna aprilie. Inflația de bază (bază HICP) a crescut și ea de la un nivel apropiat de 2% la începutul anului până la aproximativ 3%, reflectând propagarea prețurilor mărfurilor agroalimentare în prețurile alimentelor procesate și o oarecare majorare a anticipațiilor inflaționiste, care s-a diminuat însă de atunci până la 2,4% în luna martie.

2. Pentru anul 2013, anticipăm o majorare a creșterii PIB la 1,6% datorită unei revigorări a cererii interne pe măsură ce nivelul de încredere s-a îmbunătățit în urma alegerilor, se reiau rambursările de fonduri UE, structura bugetului este de natură să susțină această creștere și producția agricolă revine la niveluri normale. Contribuția exporturilor nete este de așteptat să rămână în continuare negativă, reflectând atât o creștere lentă a piețelor de export, cât și o cerere internă mai puternică. Datorită majorărilor prețurilor administrate la energie din prima parte a anului, inflația s-a menținut peste 5 procente, dar se anticipează o scădere a acesteia până la limita superioară a intervalului revizuit de țintire al băncii centrale de $2\frac{1}{2} \pm 1$ procente până la finele anului. Se anticipează o menținere a deficitului de cont curent sub 4% din PIB în anul 2013. Riscurile aferente perspectivei economice continuă să fie acelea de înregistrare a unor niveluri mai scăzute, generate mai ales de o activitate economică sub nivelul anticipat în zona euro și de o absorbție a fondurilor UE sub nivelurile proiectate. Implementarea cu fermitate a politicilor din program va fi, așadar, esențială pentru creșterea încrederii și asigurarea unor rezerve de politici.

Politica fiscală

3. În anul 2012, un an electoral, deficitul fiscal s-a redus considerabil. Estimările indică un deficit (în termeni ESA) de sub 3% din PIB, un prim pas către ieșirea din Procedura de deficit excesiv a UE. Ținta de deficit cash din cadrul programului a fost însă ratată, datorită în principal suspendării în a doua parte a anului a rambursărilor de fonduri UE la unele proiecte cu finanțare UE, ca urmare a unor iregularități din trecut identificate de către autoritățile române de audit. Încasările de impozite și taxe au fost în linii mari cele planificate, reflectând parțial veniturile nerecurente obținute din taxele de licențe pentru telefonie mobilă ce au compensat valorile mai mici realizate la veniturile din TVA și veniturile din impozitul pe venitul persoanelor fizice, în timp ce veniturile nefiscale s-au redresat datorită dividendelor considerabile. Am continuat să reducem numărul de angajați din sectorul public, dar cheltuielile curente au depășit ușor plafonul din program datorită subvențiilor majorate. Cheltuielile totale au fost mai mici decât nivelul anticipat deoarece am redus investițiile finanțate din surse naționale în favoarea unor cheltuieli mai mari pe proiectele cu finanțare UE și a transferurilor destinate reducerii arieratelor. Cu toate acestea, ținta stabilită pentru arieratele bugetului de stat a fost ratată cu foarte puțin. La nivelul autorităților locale, deși am luat măsuri și arieratele au început să scadă în ultimul trimestru al anului 2012, acestea se mențin totuși peste ținta prevăzută de program.

4. Bugetul pe anul 2013 vizează un deficit cash de 2,1% din PIB. Acesta este în concordanță cu o reducere a deficitului structural ESA cu 0,5% din PIB, conform angajamentelor asumate prin Pactul UE de stabilitate și creștere. Bugetul cuprinde măsuri de compensare a: (i) etapei a doua a procesului de readucere a salariilor din sectorul public la nivelurile anterioare crizei; (ii) restituirii contribuțiilor la fondul de sănătate plătite de pensionari; (iii) necesarului mai mare de cofinanțare națională și o rezervă pentru potențiale corecții financiare aferente proiectelor cu finanțare UE; și (iv) implementării legii pensiilor din 2010, ce va avea ca rezultat creșterea cu 4% a pensiilor. Bugetul mai cuprinde și o alocare semnificativă prevăzută pentru implementarea Directivei UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale prin care se scurtează perioada de decontare a facturilor neplătite. Salariul minim se va majora de la 700 RON la 800 RON pe lună în două etape: s-a majorat cu 50 RON de la data de 1 februarie și se va mai majora cu încă 50 RON de la data de 1 iulie. Bugetul include măsuri de îmbunătățire a calității proiectelor de investiții cu finanțare națională printr-o mai bună prioritizare, precum și măsuri de reorientare a resurselor către proiectele cu finanțare UE în paralel cu reducerea subvențiilor. Am stabilit limite în buget pentru cheltuielile neeligibile realizate în cadrul proiectelor UE. A fost adoptat un pachet de măsuri pe parte de venituri (în valoare de 2,9 miliarde RON) prin care se urmărește întărirea bazei impozabile prin reducerea deductibilității fiscale, printr-o mai bună fiscalizare a agriculturii și prin introducerea obligativității impozitului de 3% pe cifra de afaceri pentru companiile mici. Cotele taxelor pe proprietate și ale accizelor au fost de asemenea majorate, în cadrul unui efort de a ține pasul cu inflația. Performanța fiscală în primul trimestru al anului 2013 a fost în concordanță cu proiecțiile. Deși împrumuturile nerambursabile au fost mai mici decât fusese estimat, am compensat această reducere prin limitarea strictă a cheltuielilor.

5. Vom reduce, ca acțiune prealabilă, arieratele bugetului de stat și ale autorităților locale până la nivelurile stabilite pentru finele lunii decembrie 2012, înainte de eliminarea completă a acestora în cursul anului. Ca urmare a măsurilor adoptate spre sfârșitul anului 2012, arieratele au început să scadă atât la nivelul administrației centrale, cât și la nivelul administrației locale. Cu toate acestea, facturi neplătite suplimentare au determinat ratarea țințelor programului pentru autoritățile locale. Arieratele bugetului general consolidat au scăzut cu 641 milioane RON între finele lunii septembrie 2012 și finele lunii decembrie 2012, ajungând la 0,14% din PIB (aproape integral la autoritățile locale). La ÎS monitorizate în cadrul programului, arieratele s-au situat la finele anului 2012 la 2% din PIB, peste plafonul indicativ din program stabilit la 1,5% din PIB.

- Prevenirea apariției unor arierate în viitor nu se poate realiza până când un sistem de control al angajamentelor nu va fi funcțional pentru toate nivelurile administrației. Elaborăm o definiție detaliată a arhitecturii structurale a sistemului ce integrează sistemul de raportare contabilă cu sistemul de plăți al Trezoreriei, ce include modulul de control și raportare a angajamentelor pentru toate nivelurile administrației. Am semnat deja un contract cu un consultant ce ne va ajuta să proiectăm sistemul și activitatea este în curs de derulare. Am aprobat de asemenea actele normative prin care să se asigure controlul mai bun al angajamentelor bugetare de către ministerele ordonatoare.
- Arieratele la nivelul autorităților locale reprezintă o provocare esențială. Vom adopta măsuri mai stricte de monitorizare și aplicare a Legii finanțelor publice locale (LFPL). Sunt strict implementate măsuri care să permită: (i) utilizarea resurselor din cotele defalcate alocate autorităților locale în scopul achitării arieratelor; și (ii) plata directă de către autoritățile centrale a arieratelor autorităților locale din cotele defalcate. Am achitat cea mai mare parte a arieratelor autorităților locale printr-un împrumut de 800 de milioane RON de la bugetul de stat, împrumut ce se va recupera din veniturile viitoare provenite din cotele defalcate și din alte resurse proprii. Am realizat o inspecție a arieratelor autorităților locale, în urma căreia s-a constatat că o parte semnificativă a arieratelor, 360 milioane RON, sunt sume contestate pentru unul dintre următoarele motive: nerespectarea dispozițiilor sau reglementărilor legale relevante; facturare ori achiziție inadecvată; sau lipsa evidențelor privind efectuarea lucrărilor facturate. Aceste sume contestate nu vor fi luate în calculul sumei totale a arieratelor restante pe care le au autoritățile locale. Curtea de Conturi va audita sumele contestate și

hotărârea definitivă va fi validată de instanțele judecătorești. Am luat de asemenea o serie de măsuri menite să prevină apariția în viitor a arieratelor, prin care ne vom asigura că: (i) autoritățile locale ce înregistrează arierate au majorat nivelul taxelor pe proprietate în concordanță cu inflația; (ii) angajamentele aferente investițiilor efectuate de autoritățile locale în cadrul proiectelor cofinanțate de la bugetul de stat sunt limitate la alocările prevăzute în buget; și (iii) recenta Ordonanță de urgență nr. 46/2013 privind procedura de insolvență a unităților administrativ-teritoriale este implementată. Introducerea legii privind coplata pentru spitale va contribui de asemenea la reducerea presiunilor de cheltuieli în spitalele de la nivel local prin încurajarea asistenței medicale ambulatorii.

- În sectorul sanitar, taxa de clawback a generat venituri de 1,8 miliarde RON în anul 2012, utilizate integral pentru plata facturilor restante la medicamente. Am revizuit formula taxei de clawback în consultare cu industria farmaceutică. Toate veniturile obținute din taxa de clawback vor fi utilizate pentru reducerea perioadelor de plată și pentru a se asigura neacumularea de arierate la produsele farmaceutice. Pentru implementarea Directivei UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, ce a intrat în vigoare la finele lunii martie 2013, bugetul include o alocare de 3,5 miliarde RON pentru achitarea la timp a facturilor neplătite. În vederea eliminării arieratelor la spitale am alocat sume suplimentare de la buget.
- În ceea ce privește ÎS, am realizat progrese în reducerea arieratelor la unele dintre companiile monitorizate, prin operațiuni de swap, de plată și prin alte operațiuni financiare. Cu toate acestea, am ratat ținta indicativă pentru arieratele totale la finele lunii decembrie 2012 datorită acumulării de noi arierate mai ales în companiile feroviare de stat. Ne vom continua eforturile de reducere a arieratelor la ÎS (paragrafele 24, 25 și 29).

6. Pentru a rezolva dezechilibrele financiare din sectorul sanitar suntem determinați să implementăm următoarele măsuri principale:

- În luna martie 2013 am început să introducem coplata, bazată pe o sumă fixă modestă, în funcție de serviciile oferite, în sectorul spitalicesc, excluzând serviciile de urgență.
- Pentru a controla cheltuielile și a asigura câștiguri în termeni de eficiență pe termen scurt, vom continua să revizuim lista pozitivă a medicamentelor care se decontează și, în contractele-cadru cu furnizorii de servicii medicale, vom introduce mecanisme de reducere a perioadelor de spitalizare și creșterea nivelului de utilizare a serviciilor ambulatorii. În anul 2012 am început să implementăm Planul național de paturi de spital și am redus numărul de paturi de spital ce poate fi contractat. Nu vom introduce medicamente sau indicații noi în lista medicamentelor compensate fără a dispune de o evaluare interimară a tehnologiei sanitare (ETS) ce va deveni operațională în luna iulie. În acest scop, vom finaliza instruirea propusă pentru ETS. Am început să implementăm sistemul de achiziții al medicamentelor și dispozitivelor medicale pentru spitale, pentru a realiza economii de costuri, și vom evalua sistemul la finele anului 2013.
- Pentru a evita acumularea de arierate pe viitor în sectorul sanitar am transferat unele resurse financiare de la spitalele cu competențe limitate către spitalele din rețeaua spitalelor regionale de urgență. Obiectivul va fi realizat prin ajustări ale tarifului pe caz ponderat, asigurându-ne în același timp că nu vor apărea arierate la celelalte spitale la care finanțarea a fost redusă. În același timp, vom amenda contractele managerilor de spitale în sensul prevederii posibilității ca aceștia să fie înlocuiți în urma evaluărilor trimestriale în cazul în care spitalul înregistrează arierate timp de 3 luni consecutiv.
- Vom continua să monitorizăm bugetele spitalelor publice pentru a ne asigura că acestea corespund cu cheltuielile programate în bugetul general consolidat. În luna octombrie 2012 am început să publicăm

online situațiile financiare la zi ale tuturor spitalelor publice (criteriu structural de referință). Totodată, Ministerul Sănătății a început să efectueze audituri financiare obligatorii la spitalele publice și audituri financiare ale modului în care sunt cheltuite fondurile publice.

- Vom continua implementarea noilor componente ale sistemului de tehnologia informației în cadrul sectorului sanitar. Auditarea registrelor de asigurați a fost finalizată la finele anului 2012, această activitate urmând să fie continuată în acest an. Am început distribuirea cardurilor electronice de sănătate la finele anului 2012, cu întârziere, și vom continua acest proces în anul 2013. Acestea vor ajuta la procesul de control al fraudelor și abuzurilor din sistem, permițând în același timp o mai bună monitorizare a cheltuielilor angajate. Un nou modul de prescripții electronice pentru Sistemul informatic național sanitar a devenit funcțional în luna iunie 2012. Acesta va contribui la optimizarea comportamentului de prescriere și eliberare a medicamentelor. Se fac eforturi în cadrul unui proiect finanțat din fonduri UE aflat în derulare pentru crearea unei baze de date sanitare centralizate care să conțină dosarele electronice de sănătate.

7. Ne continuăm eforturile de introducere a unor reforme cuprinzătoare în sectorul sanitar. În locul adoptării unei noi legi-cadru am elaborat un nou plan strategic, ce stabilește obiectivele principale ale reformei și termene de realizare. Planul strategic enumeră de asemenea măsurile propuse pentru realizarea obiectivelor, iar legislația existentă va fi modificată în consecință. Vom publica dovezile justificative și analizele de impact ale propunerilor de reformă. Reforma va viza eficientizarea cheltuielilor din sistemul sanitar din România, sporirea calității serviciilor și deci a rezultatelor în materie de sănătate și rezolvarea deficiențelor bugetare persistente. În acest sens, vom defini pachetul de servicii de bază ce va fi finanțat din bani publici în limitele fondurilor disponibile, vom deplasa furnizarea de servicii medicale dinspre sistemul spitalicesc către sistemul ambulatoriu și către medicina primară, vom reevalua sistemul de finanțare a spitalelor, vom revizui programele naționale de sănătate, vom îmbunătăți cadrul de reglementare pentru furnizarea și monitorizarea serviciilor de asistență medicală și vom crea cadrul pentru o piață a asigurărilor private suplimentare. Pe partea de venituri, am început să lărgim baza de contribuție la schema de asigurări de sănătate.

8. Continuăm să creștem eficiența sistemului fiscal. În luna ianuarie 2013 am adoptat măsuri de introducere a plății TVA la încasarea facturii pentru companiile cu o cifră de afaceri anuală de până la 500.000 euro. Am implementat măsuri de lărgire a bazei de impunere în agricultură printr-un impozit prezumtiv, de limitare a deducerilor pentru impozitul pe profit și de majorare a accizelor în scopul menținerii valorii reale a acestora. A fost introdus un impozit obligatoriu de 3% pe cifra de afaceri pentru companiile mici cu o cifră de afaceri anuală de până la 65.000 euro. Am introdus de asemenea o taxă de solidaritate aplicată câștigurilor extraordinare realizate din dereglementarea prețurilor la gaze. Până la data de 1 iulie: (i) vom adopta măsuri de simplificare a schemelor de amortizare a mijloacelor fixe; (ii) vom revizui baza impozabilă pentru impozitele pe proprietate, acestea urmând a varia în funcție de destinația proprietății, și nu în funcție de statutul juridic al proprietarului; și (iii) vom începe elaborarea unei strategii pentru noul regim de impozitare în domeniul petrolului și gazelor în perioada 2015–2024. Vom căuta de asemenea să asigurăm o mai bună corelare între cotele de accize la băuturile alcoolice și conținutul de alcool și procesul de producție. Înainte de finalizarea proiectului de buget pe anul 2014 se va realiza o analiză cuprinzătoare a sistemului de contribuții sociale, având ca scop îmbunătățirea colectării, lărgirea bazei de contribuție și limitarea scutirilor pentru a se asigura stimularea muncii și a reduce diferența între nivelul salariilor anterior impunerii și cel ulterior impunerii. Înainte de a aduce orice alte modificări sistemului fiscal ne vom consulta cu echipele FMI/CE.

9. Realizăm progrese în reforma cuprinzătoare a administrației fiscale (ANAF):

am aplicat criteriile de scoatere din evidențe a plătitorilor mici de TVA și am redus numărul total de contribuabili mici înregistrați în scopuri de TVA cu peste 20% în perioada decembrie 2011–decembrie 2012. La finele anului 2012, numărul de contribuabili mici a fost de 154.300, față de 253.800 în anul

anterior. În anul 2013 ne vom continua eforturile de reducere a numărului de mici contribuabili înregistrați în scopuri de TVA;

- am finalizat o listă de contribuabili persoane fizice cu averi mari (PFAM) pentru programul nostru destinat asigurării conformării și o listă cu persoane fizice ce prezintă riscuri și am demarat procedurile de verificare prealabilă. Au fost transmise scrisori de notificare amiabilă și în prima jumătate a anului 2013 au început verificările. Pentru a dezvolta capacitatea, vom realiza programe de pregătire profesională cu asistența specialiștilor administrațiilor fiscale din țările partenere și cu asistență tehnică din partea FMI;
- ca parte a procesului de restructurare și modernizare a ANAF, consolidăm actualul număr de 221 unități fiscale în 8 direcții regionale (până la mijlocul anului 2013) și 47 de unități fiscale locale (până în anul 2015). Am convenit cu Banca Mondială un proiect de susținere a modernizării administrației fiscale;
- ANAF a preluat colectarea contribuțiilor de sănătate datorate de persoanele fizice autorizate, conform calendarului, în luna iulie 2012. În luna decembrie 2012 am adoptat reglementările necesare pentru finalizarea integrării contribuțiilor sociale în cadrul proceselor de colectare fiscală ale ANAF și pentru a permite contribuabililor persoane fizice ca din ianuarie 2013 să depună o singură declarație atât pentru impozitul pe venit, cât și pentru contribuțiile sociale. Vom crea o bază de date centrală ce ne va permite să administrăm și să evaluăm împreună cu autoritățile locale datele privind impozitele și contribuțiile datorate bugetului general consolidat și informațiile despre proprietăți.

10. Continuăm să avansăm în procesul de implementare a planurilor de acțiune bazate pe recomandările analizelor funcționale realizate în anul 2011 împreună cu Banca Mondială la ministerele din administrația centrală și la agenții. Am semnat majoritatea contractelor cu Banca Mondială pentru implementarea unui număr de acțiuni-cheie pe termen mediu și lung. Totodată, prin Secretariatul General și în coordonare cu Ministerul Finanțelor Publice (MFP), lucrăm cu Banca Mondială la elaborarea și implementarea unui sistem de monitorizare și evaluare a politicilor publice în concordanță cu Programul de convergență și Programul național de reformă, inclusiv pentru urmărirea implementării planurilor de acțiune. Pe baza analizelor funcționale, vom elabora norme de personal pentru fiecare minister ordonator și vom asigura o aplicare mai flexibilă a regulii de 1 la 7, menținând în același timp nivelul cheltuielilor de personal aproape de 7% din PIB. Această activitate se va realiza sub coordonarea Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și MFP. Vom revizui de asemenea Legea salarizării unitare în vederea identificării blocajelor și problemelor de implementare.

11. Absorbția mai rapidă a fondurilor UE reprezintă o prioritate principală. Deși am înregistrat unele progrese în absorbția fondurilor UE, se impun eforturi suplimentare. Vom lua măsuri imediate pentru corectarea tuturor iregularităților trecute din sistem ce au condus anul trecut la corecții financiare, mai ales în ceea ce privește problemele legate de achizițiile publice. Ne vom asigura că toate sistemele și procedurile corespund cerințelor UE și celor mai bune practici pentru a minimiza riscul unor viitoare derapaje. Unele programe continuă totuși să fie întrerupte. Având în vedere riscul dezangajării, am continuat să realocăm resurse bugetare către proiecte de mare prioritate finanțate din fonduri UE acolo unde rambursările au fost întrerupte. Pentru a limita riscurile pentru buget, vom monitoriza îndeaproape cheltuielile neeligibile efectuate și ne vom asigura că acestea se încadrează în limitele stabilite în buget. Rezultatele mai bune în materie de absorbție certificată de fonduri UE se vor reflecta într-o flexibilitate sporită a alocărilor bugetare aferente proiectelor UE, cu încadrarea în țintele bugetare stabilite. Totodată, ne vom intensifica eforturile pentru a impulsiona absorbția și lucrăm îndeaproape cu CE în direcția simplificării procedurii, fapt ce va contribui la absorbția mai rapidă a fondurilor până la nivelul beneficiarilor. Totodată, vom continua să implementăm în totalitate Planul de acțiuni prioritare din aprilie 2011 pentru absorbția fondurilor structurale și de coeziune.

12. Continuăm să îmbunătățim portofoliul de investiții cu toate proiectele guvernamentale pentru a asigura monitorizarea și prioritizarea adecvată, astfel încât finanțarea să poată fi asigurată integral într-un orizont mediu de timp (3–5 ani). Vom asigura finanțarea integrală a programelor naționale cofinanțate împreună cu bugetele locale și neinițierea de noi proiecte de acest tip. Noile proiecte de investiții din resurse proprii vor fi strict limitate, iar în anul 2013 vor beneficia de prioritate proiectele ce pot fi finalizate în cursul unui an. Baza de date cu investiții a fost inițial actualizată în luna martie și, conform Ordonanței de urgență nr. 28/2013, va fi finalizată la începutul lunii iunie pentru a se identifica proiectele prioritare finanțate din fonduri bugetare și fonduri UE (criteriu de referință structural). Pe baza acestui exercițiu de prioritizare, am întrerupt proiectele de prioritate redusă. Vom lucra cu Banca Mondială, printr-un proiect finanțat din fonduri UE, la dezvoltarea capacității MFP de a elabora criterii pentru evaluarea și monitorizarea proiectelor de investiții.

13. Suntem determinați să consolidăm instituțiile fiscale în concordanță cu angajamentele pe care ni le-am asumat prin Pactul fiscal. Elaborăm amendamente la Legea finanțelor publice și Legea responsabilității fiscale în vederea adoptării unei reguli fiscale structurale și a acțiunilor corective în conformitate cu prevederile UE. Vom depune totodată eforturi de dezvoltare a capacității Consiliului Fiscal.

14. Condițiile de piață pentru finanțarea datoriei publice s-au îmbunătățit considerabil datorită reducerii incertitudinii politice interne și condițiilor mai bune de pe piețele externe. Am continuat să consolidăm rezervele fiscale și ne-am realizat obiectivul de a avea un nivel de acoperire a necesarului brut de finanțare pe 4 luni cu scopul de a proteja finanțele publice împotriva unor șocuri externe neprevăzute. Dobânda netă plătită pentru aceste rezerve constituie un cost necesar al asigurării împotriva șocurilor. Ne continuăm eforturile de largire a bazei de investitori și de sensibilizare a comunității internaționale investiționale. Includerea României în indicele piețelor emergente majore va contribui la diversificarea bazei de investitori și la consolidarea piețelor de capital. Întreprindem un proiect finanțat din fonduri UE și implementat cu asistență de la Banca Mondială al cărui scop este acela de consolidare a departamentului nostru de management al datoriei. Am publicat versiunea actualizată a strategiei de gestionare a datoriei pe perioada 2013–2015 în luna martie a anului 2013.

Politica monetară

15. Inflația IPC (*headline inflation*) a crescut în principal datorită prețurilor mai ridicate la produsele alimentare, în cea de a doua jumătate a anului 2012, ca urmare a recoltei sărace, depășind în luna decembrie 2012 intervalul țintit de $3\pm 1\%$. Inflația a rămas peste 5% în primele luni ale anului 2013, ca urmare a efectelor de bază și a majorărilor prețurilor administrate și accizelor, dar ne așteptăm să revină treptat la limita superioară a noului interval țintit de $2,5\pm 1\%$, în a doua jumătate a anului. Inflația de bază (baza IAPC) a scăzut până la 2,4% în luna aprilie și se preconizează că aceasta se va menține scăzută tot restul anului, în principal datorită dispărării presiunilor venite din partea prețurilor la produsele alimentare și a output gapului persistent negativ.

16. Am menținut rata de politică monetară la nivelul de 5,25% începând din luna mai a anului 2012, însă ratele interbancare au crescut și au depășit temporar rata de politică la finele lui 2012 după trecerea la un management ferm al lichidității. Ratele interbancare au scăzut din nou din luna ianuarie, odată cu reluarea de către BNR a unui management corespunzător al lichidităților în sistemul bancar. Ca o consecință a acțiunilor întreprinse de banca centrală pentru contracararea volatilității excesive pe piața cursului de schimb, cursul de schimb s-a stabilizat la mijlocul lunii octombrie, înainte de a se aprecia cu încă 3

procente de la finele lunii noiembrie, ca urmare a creșterii apetitului investitorilor față de activele românești, cu precădere titlurile de stat. Cu toate acestea, acțiunea BNR menită să limiteze volatilitatea ratei de schimb a condus și la neîndeplinirea țintei AEN la finele lunii decembrie, după luarea în considerare a factorului de ajustare la titlurile de stat emise pe piețele externe. Am profitat ulterior de sentimentul îmbunătățit al pieței pentru a asigura un buffer corespunzător al rezervelor internaționale, în paralel cu efectuarea rambursărilor substanțiale către FMI. Condițiile de lichiditate s-au îmbunătățit după prima perioadă a anului 2013, fapt datorat printre altele și faptului că BNR a majorat și ulterior a eliminat plafonul aferent tranzacțiilor de răscumpărare, în luna martie. Am restrâns de asemenea coridorul ratei dobânzii în jurul ratei de politică, de la $\pm 4\%$ la $\pm 3\%$, pentru a tempera volatilitatea ratei dobânzii pe piața interbancară de capital și pentru a consolida transmiterea semnalului ratei de politică.

17. Riscurile asociate proiecțiilor inflației sunt echilibrate, cu posibile devieri în oricare dintre direcțiile scenariului de bază, datorită unei volatilități mai mari a fluxurilor internaționale de capital, ce continuă să impună o conduită de politică monetară prudentă, sprijinită de implementarea consecventă a mixului de politici macroeconomice. Actuala conduită de politică monetară pare să fie în linii generale potrivită, însă ea va fi ajustată la nevoie pentru a continua ancorarea anticipațiilor inflaționiste, în paralel cu asigurarea menținerii rezervelor internaționale pe o traiectorie adecvată. Vom continua derularea operațiunilor obișnuite de tip repo, pentru a asigura condițiile corespunzătoare de lichiditate în sistemul bancar, odată cu sprijinirea unei bune funcționări a piețelor monetare și consolidarea transmiterii semnalelor de politică monetară. Cerințele privind rezervele minime sunt preconizate a rămâne neschimbate. Mai mult, în încercarea de a îmbunătăți redistribuirea lichidităților în sectorul bancar, continuăm să încurajăm finalizarea acordurilor-cadru de răscumpărare, acord pentru care a fost întocmit un draft, precum și a tuturor procedurilor necesare pentru a permite băncilor să se angajeze în tranzacții de tip repo colateralizat pe piața interbancară.

Sectorul financiar

18. Sectorul bancar din România continuă să dispună de rezerve de capital și provizioane încurajatoare, însă se confruntă cu presiuni persistente în ceea ce privește calitatea activelor și determinate de efectele de contagiune din mediul internațional. Criza din Cipru a avut până în prezent doar un impact limitat asupra sistemului bancar. Creșterea anuală a creditării, atât pentru persoanele juridice, cât și pentru populație, a devenit negativă. Creditele neperformante (CNP) au crescut semnificativ, în principal datorită deteriorării mediului economic și intensificării măsurilor de supraveghere, ajungând la 19,1% în martie 2013, comparativ cu 14,3% la finele lui 2011. Valoarea totală a provizioanelor prudențiale la sfârșitul lunii martie era suficientă pentru a acoperi 102,6% din valoarea creditelor neperformante, în timp ce rata provizionării conform IFRS se situa la 78%. Auditul garanțiilor autorizat de BNR a evidențiat un decalaj de provizionare de aproximativ 600 milioane euro (în jur de 1% din valoarea totală a portofoliului de credite și parțial datorată fluxului curent de provizionare în perioada supusă examinării), care a fost eliminat în întregime. Profitabilitatea băncilor rămâne redusă, pe fondul unei pierderi sistemice globale în anul 2012, în principal ca urmare a majorării provizioanelor, slăbirii economiei și bazei ridicate de costuri în cazul unor bănci. Totuși, sistemul bancar a înregistrat un profit în primul trimestru din 2013. Capitalizarea sectorului bancar rămâne puternică, situându-se la nivelul de 15% la finele lunii martie 2013, deși unele diferențe au fost înregistrate între bănci. În general, depozitele populației și ale persoanelor juridice au crescut cu aproximativ 9% de la finele anului 2011. Deși situația lichidităților s-a îmbunătățit în sistemul bancar, condițiile de finanțare rămân inegale în cazul unor bănci. Procesul de dezintermediere a băncilor cu capital străin a fost până în acest moment ordonat, finanțarea instituțiilor-mamă scăzând cu 13½% pe parcursul anului 2012 și cu 8% în perioada ianuarie – aprilie 2013, însă riscurile legate de continuarea reducerii acestei finanțări rămân la un nivel ridicat și ar putea constitui un impediment în privința creșterii creditării în situația în care cererea de creditare va crește considerabil.

Raportul credite acordate/depozite atrase s-a situat pe întregul sistem la aproximativ 114% la finele lunii martie 2013, fiind în scădere de la 117% la finele anului 2012.

19. BNR va continua să supravegheze intens sistemul bancar și să adopte toate măsurile necesare pentru a asigura suficiența capitalului și lichidității băncilor, în special în lumina mediului economic incert care ar putea să genereze în continuare probleme unor bănci legat de profitabilitatea și calitatea activelor. BNR va continua efectuarea testelor de stres periodice privind solvabilitatea și lichiditatea în industria bancară. BNR, Fondul de garantare a depozitelor (FGD) și MFP vor continua să coordoneze implementarea planurilor de pregătire operațională și a aranjamentelor pentru competențele dobândite conform atribuțiilor acestora. Ca urmare a succesului exercițiului de simulare pentru băncile-punte (bridge-bank), BNR va actualiza procedurile interne pentru băncile-punte. Pe baza finalizării acestor proceduri interne, detaliile cadrului actualizat de planificare pentru situații neprevăzute vor fi diseminate și convenite cu experții FMI și CE. BNR elaborează în permanență planuri detaliate pentru situații neprevăzute.

20. În baza Memorandumului de înțelegere dintre BNR și FGD, cele două instituții au finalizat aranjamentele interne necesare pentru a permite accesul FGD la setul convenit de informații financiare și prudențiale relevante. Consiliul BNR a aprobat transferul datelor de la BNR la FGD în luna ianuarie 2013. FGD va căpăta cu rapiditate experiență în analizarea informațiilor financiare furnizate de BNR. Mai mult, FGD și-a separat funcțiile de soluționare și lichidare bancară în două departamente diferite, fiecare dintre ele cu politici și proceduri interne specifice. FGD va îmbunătăți de asemenea structura guvernancei managementului de vârf, în conformitate cu bunele practici internaționale. Ca parte a aranjamentelor prudențiale care vor continua să fie aplicate în 2013, filtrul prudențial va fi păstrat în forma sa actuală, ținând cont de evoluția reglementărilor Uniunii Europene. În afara adoptării, în anul 2012, a măsurilor de reducere a creditelor în valută acordate populației neacoperite față de riscul valutar, BNR a implementat și alte măsuri cu scop similar care vizează creditarea persoanelor juridice în anul 2013, în concordanță cu recomandările ESRB privind creditarea în valută.

21. BNR va continua să supravegheze îndeaproape practicile bancare pentru a evita practica de reîntinerire (evergreening), astfel încât să se asigure că provizionarea pentru pierderi din credite și evaluarea garanțiilor conform IFRS, precum și evaluarea riscului de credit al creditelor restructurate continuă să se mențină prudente și în concordanță cu cele mai bune practici internaționale. BNR va continua să colecteze date de supraveghere periodice și detaliate privind creditele restructurate, inclusiv cele acordate ÎS. Având în vedere povara considerabilă a CNP (credite neperformante), acolo unde este posibil, vom elimina impedimentele de restructurare a debitelor extrajudiciare ale populației și persoanelor juridice și de soluționare a creditelor neperformante. De asemenea, vom analiza opțiunile existente în interiorul cadrului IFRS, pentru a permite băncilor eliminarea mai devreme, din bilanțurile proprii, a împrumuturilor neperformante care au fost provizionate în totalitate (în concordanță cu IAS 39 privind scoaterea din evidențe a activelor financiare), inter alia prin clarificarea, împreună cu Asociația Română a Băncilor și alte părți implicate relevante, a regulilor contabile aplicabile scoaterii împrumuturilor din evidența contabilă.

22. Ne vom asigura că aranjamentele de ordin legislativ și instituțional privind autoritatea integrată de reglementare a sectorului financiar nonbancar, Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF), vor fi revizuite pentru a respecta cele mai bune practici internaționale, mai ales în ceea ce privește calificările profesionale minime impuse membrilor Consiliului ASF și conflictul de interese. Legea prin care se amendează Legea nr. 503/2004 privind falimentul societăților de asigurare a fost adoptată prin Legea nr. 139/2013 în luna mai. Pentru că menținerea disciplinei creditării în rândul debitorilor contribuie în mod semnificativ la îmbunătățirea stabilității financiare, vom face toate eforturile pentru a evita adoptarea inițiativelor legislative (cum ar fi, de exemplu, propunerile privind legea insolvenței personale și legea colectării datoriilor sau modificarea Ordonanței Guvernului nr. 50/2010), care ar submina disciplina creditării. În acest sens, am inițiat un studiu de impact și consultare publică cu toate părțile relevante, pe

tema legii procedurale de aplicare a Codului civil, cu precădere privitor la prevederile legate de clauzele abuzive din contractele de împrumut, premergător adoptării acestei legi.

Reforme structurale

Reforme strategice și de reglementare în sectoarele transporturi și energie

23. Reforma comprehensivă a sectoarelor transporturi și energie reprezintă un element crucial al acestui program economic de creștere și majorare a investițiilor. În sectorul transporturi urmărim îmbunătățirea calității serviciilor și extinderea rețelei pentru a promova investițiile și valorifica poziția geografică favorabilă. Exploatarea rezervelor importante de energie implică o mai mare participare a sectorului privat, care ar aduce investiții semnificativ mai mari.

24. În sectorul de cale ferată am rambursat principalul la arieratele către furnizorii de electricitate și am asigurat renunțarea la penalitățile asociate printr-un împrumut garantat de stat de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare. O condiție-cheie a acestui împrumut a fost numirea unui consiliu de administrație și a unei echipe de management profesioniste la compania de infrastructură (CFR Infrastructură). Însă am demis consiliul după câteva luni, deoarece nu am fost mulțumiți de planul administrativ întocmit de acesta. Vom încerca să evităm pe viitor astfel de situații. Arieratele s-au reacumulat repede, reflectând astfel problemele sistemice din sectorul feroviar. Pe lângă afectarea funcționării corespunzătoare a economiei, arieratele pot fi un obstacol în obținerea electricității de către companiile feroviare, odată cu dereglementarea pieței de electricitate.

25. În vederea stopării acumulării arieratelor și pregătirilor pentru dereglementarea în totalitate a prețurilor la electricitate, implementăm măsuri semnificative de restructurare. Pachetul majoritar al companiei de marfă (CFR Marfă) este în proces de vânzare către un investitor strategic. A fost numit un consiliu de administrație și o conducere profesionistă la operatorul de cale ferată pentru pasageri (CFR Călători). Am modificat formula de calcul al subvenției acordate pentru obligația de serviciu public (OSP) companiei de călători și am eliminat din această obligație trenurile intercity și internaționale, pentru a încuraja astfel compania de călători să majoreze încasările din vânzarea biletelor și pentru a facilita plata de către CFR Călători către CFR Infrastructură a tarifului de utilizare a liniilor de cale ferată. Având aproximativ 1.000 kilometri linie deja închiriați, compania de infrastructură feroviară va închide restul de 230 kilometri linie din segmentele de cale ferată cu cea mai redusă recuperare a costurilor pentru a aduce rețeaua feroviară totală aflată în administrarea CFR Infrastructură la 15 500 kilometri linie. Am închis, de asemenea, rutele cele mai neprofitabile ale traficului de pasageri. Recunoaștem faptul că aceste măsuri reprezintă doar un început. În mod special, vom sprijini eforturile consiliilor de administrație și ale echipelor de conducere ale companiilor de infrastructură și călători de a reduce costurile și majora veniturile. Odată ce acumularea de noi arierate va fi stopată, vom avea în vedere o nouă operațiune financiară pentru a elimina stocul de arierate al acestor companii.

26. Am realizat progrese în implementarea reformei cadrului de reglementare în sectorul transporturi. Începând cu luna februarie 2013, cadrul revizuit va permite companiei CFR Infrastructură să stabilească în mod independent taxele de utilizare a infrastructurii. Organismul de reglementare în domeniul feroviar a devenit mai independent odată cu scoaterea reprezentanților Ministerului Transporturilor din consiliul de supraveghere către sfârșitul anului 2012. De asemenea, în concordanță cu cerințele legislației UE, până la finele anului 2013 se vor stabili schemele de performanță pentru reducerea întârzierilor și întreruperilor de trafic între CFR Infrastructură, pe de o parte, și CFR Călători și CFR Marfă, pe de altă parte. Mai mult, facilitățile pentru reducerea costurilor unitare și a taxelor au fost introduse în CFR Infrastructură.

27. În sectorul energie am demarat implementarea cadrului de reglementare pe care l-am stabilit pentru îmbunătățirea eficienței acestui sector. Legea privind asigurarea independenței ANRE a fost promulgată în luna octombrie 2012. Am implementat primele 3 etape ale procesului de dereglementare a prețurilor la electricitate, în concordanță cu foaia de parcurs convenită prin care se prevede dereglementarea totală a prețurilor la electricitate pentru consumatorii industriali până la 1 ianuarie 2014, iar pentru consumatorii casnici până la 31 decembrie 2017. Prețurile reglementate la electricitate au fost majorate cu aproximativ 5% de la 1 ianuarie 2013. Am majorat de asemenea prețurile la gaze cu 5% pentru consumatorii industriali începând cu 1 februarie 2013, deși am realizat acest lucru cu o ușoară întârziere față de momentul planificat. Intenționăm să implementăm ceea ce a mai rămas din foaia de parcurs pentru dereglementarea prețurilor reglementate la gazul natural conform planificării, pentru a finaliza dereglementarea prețurilor pentru consumatorii industriali până cel târziu la 31 decembrie 2015, iar pentru cei casnici până cel târziu la 31 decembrie 2018. Vom transmite rapoarte de progres trimestriale privind implementarea foilor de parcurs atât pentru gazul natural, cât și pentru electricitate. Am aprobat de asemenea o ordonanță de urgență prin care se majorează venitul minim garantat și ajutoarele familiale începând cu luna iulie, pentru a proteja mai bine gospodăriile cele mai vulnerabile de majorarea prețurilor la electricitate și gaze.

28. Ne propunem să dezvoltăm în continuare cadrul de prețuri și reglementare în sectorul energie prin adoptarea pașilor următori:

- Se va aplica în continuare mecanismul de transmitere a electricității și gazelor achiziționate de către companiile de furnizare, în conformitate cu cadrul de reglementare, în scopul sporirii investițiilor în acest sector. Pentru a alinia mai bine prețurile reglementate actuale ale gazului natural la consumatorul final cu costul efectiv al furnizării și distribuției, am majorat tarifele pentru consumatorii industriali cu 10% și pentru consumatorii casnici cu 5% în septembrie 2012. În aprilie 2013 am publicat pentru consultări noile tarife de transmisie în sectorul gazelor naturale și până la mijlocul lunii mai am publicat cadrul pentru a treia perioadă de reglementare și noile tarife de distribuție la gaze. Suntem în curs de revizuire a sustenabilității schemelor de susținere pentru energia regenerabilă.
- Avansăm în procesul de consolidare a OPCOM ca platformă de tranzacționare. ANRE a aprobat un nou instrument de tranzacționare a electricității adaptat nevoilor marilor consumatori. Pentru ca acest instrument de tranzacționare să devină funcțional, a fost introdus un set de proceduri și criterii de precalificare pentru vânzători și pentru cumpărători, inclusiv un model standard de contracte. OPCOM a lansat în luna decembrie o nouă platformă de tranzacționare a gazelor naturale prin intermediul modului de testare/instruire a participanților și va demara operațiunile de tranzacționare după primirea licenței de la ANRE. ⁽⁴²⁾ Intenționăm de asemenea să stabilim reguli și proceduri pentru operarea pieței de gaze naturale, inclusiv pentru piața zilei următoare și pentru piețele de echilibrare până în luna iulie 2013.
- În concordanță cu obligațiile de stat membru al Uniunii Europene, suntem pregătiți să demarăm negocierile pentru Acordul interguvernamental cu Rusia și vom depune eforturi pentru a ne diversifica sursele de aprovizionare cu gaze naturale. Eliminăm treptat restricțiile de export implicite existente în paralel cu implementarea foii de parcurs pentru dereglementarea prețurilor la gaze. Am înregistrat progrese în construirea infrastructurii fizice la granița româno-ungară și vom crea posibilitatea fluxurilor inverse la interconectorii de gaze până la finele anului 2013. Am început procesul de separare certificată a rețelelor de transmisie pentru gaze și electricitate în concordanță cu legislația europeană. Procesul preliminar de certificare a operatorilor de transport (Transgaz și Transelectrica) a

⁽⁴²⁾ Noile reglementări de acordare a licențelor și autorizațiilor pentru gaze vor fi adoptate de ANRE în urma unui proces amplu de consultare, până la finele lunii mai 2013. Această reglementare va fi publicată numai după abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 784/2000. Doar ulterior OPCOM și/sau alte companii au posibilitatea de a solicita licență comercială.

fost demarat prin adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 18/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, la data de 1 aprilie 2013.

Întreprinderi de stat

29. A fost atinsă ținta indicativă stabilită pentru finele anului 2012 privind soldul operațional al companiilor aflate sub monitorizare, dar ținta de arierate a fost ratată. De atunci, arieratele s-au redus semnificativ ca urmare a intrării Oltchim în insolvență și a lichidării C.N. Huilei și Termoelectrica. Companiile de stat aflate în competența unităților specializate de control financiar din cadrul MFP vor transmite bugetele pe 2013 pentru analiză în conformitate cu prevederile legii bugetului. Aceste bugete transmise vor include țintele cantitative care vor reflecta obiectivele de restructurare pe termen mediu. Vom monitoriza trimestrial performanța ținând cont de aceste ținte. MFP a întocmit și a publicat un raport privind performanța ÎS în anul 2011. Atât MFP, cât și ministerele de linie relevante au elaborat și vor publica până la finele lunii mai 2013 rapoarte pentru companiile de stat din portofoliile proprii, incluzând o analiză a tendințelor de proprietate, exploatare și financiare, în concordanță cu prevederile art. 58 din Ordonanța Guvernului nr. 109/2011.

30. Am intensificat eforturile de accelerare a reformei ÎS axându-ne pe vânzarea acțiunilor deținute la Transgaz, Oltchim, Romgaz, Hidroelectrica și Nuclearelectrica (companii aflate în portofoliul Ministerului Economiei), precum și la CFR Marfă și Tarom (companii aflate în portofoliul Ministerului Transporturilor) și suntem decizi să evităm orice alte întârzieri în finalizarea vânzărilor de acțiuni.

- Am lansat procedura pentru privatizarea Oltchim la finele lunii august 2012 (acțiune prealabilă contând pentru a șasea evaluare), însă ofertantul câștigător nu a dispus de resursele financiare pentru a realiza vânzarea și am plasat compania în insolvență în luna ianuarie. Consecința acestui fapt va fi o reducere semnificativă a companiei, intenția noastră fiind de a privatiza oricare parte a companiei care va ieși din insolvență. Am transmis un raport privind principalii pași implementați de administratorul judiciar pentru restructurarea companiei.
- În luna septembrie 2012 am depus la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare documentele de licitație publică pentru oferta publică secundară (SPO) a acțiunilor deținute de stat în compania Transgaz. După redepunerea documentației am derulat procedura de ofertă publică secundară pentru acțiunile SPO Transgaz în luna aprilie (acțiune prealabilă).
- Intenționăm să respectăm criteriul de referință structural (jumătatea lunii martie 2013) stabilit pentru vânzarea acțiunilor Romgaz și Hidroelectrica, deși cu întârziere.
- Am angajat în luna ianuarie consultantul pentru realizarea evaluării deținerilor de gaze naturale ale companiei Romgaz, o etapă a cărei finalizare, la recomandarea consultantului de tranzacție, ar trebui finalizată înainte de lansarea ofertei publice inițiale (OPI). Suntem angajați ferm să lansăm OPI pentru Romgaz înainte de finele lunii octombrie 2013.
- Progrese considerabile au fost realizate de administratorul judiciar în procesul de restructurare a companiei Hidroelectrica în procedură de insolvență. Administratorul judiciar a anulat toate contractele sub prețul pieței încheiate cu firmele de tranzacționare în domeniul energiei, a renegociat 400 de contracte comerciale, a stopat finanțarea proiectelor de investiții în care generarea energiei este o componentă secundară și a demarat negocierile cu sindicatele pentru contractele colective de muncă în vederea unei mai bune stimulări a performanței și reducerii costurilor cu forța de muncă. Totodată, vom adopta o hotărâre a Guvernului, în concordanță cu toate procedurile necesare, pentru o ofertă

publică inițială de 10% din acțiunile Hidroelectrica imediat după ce va fi rezolvată situația juridică a acesteia.

- Noul complex energetic Oltenia joacă un rol esențial în securitatea energetică a României. Am semnat un contract cu un consultant de tranzacție la începutul lunii mai 2013 (acțiune prealabilă) pentru o IPO de 15 procente din capitalul social până la finele lunii octombrie 2013. Având în vedere investițiile de mari proporții de care are nevoie Complexul Oltenia, vom reevalua pașii viitori referitori la sporirea implicării sectorului privat prin parteneriate mixte sau prin privatizarea majoritară către un investitor strategic.
- Pentru CFR Marfă, pregătirile sunt avansate pentru vânzarea pachetului majoritar către un investitor strategic. Am publicat anunțul de privatizare în aprilie, vom ține o licitație publică pentru selectarea investitorului câștigător în luna iunie și intenționăm să inițiem contractul de vânzare-cumpărare a acțiunilor pe data de 21 iunie (acțiune prealabilă). Intenționăm să încheiem tranzacția în cel mai scurt timp, odată ce vor fi îndeplinite toate condițiile prevăzute în contractul de vânzare-cumpărare.
- Privatizarea minoritară a companiei Tarom (OPS pentru 20%) va avea loc după îmbunătățirea rezultatelor operaționale și financiare ale companiei de către noul management și noul consiliu de administrație al companiei, pentru creșterea atractivității companiei față de investitorii potențiali.
- Am semnat un contract cu un consultant de tranzacție pentru vânzarea a cel puțin 10% din acțiunile companiei Nuclearelectrica prin IPO până la finele lunii octombrie 2013.

31. Facem de asemenea progrese în procesul de pregătire pentru privatizare a altor ÎS.

- Am aprobat o hotărâre a Guvernului în luna februarie și vom semna un contract cu un consultant de tranzacție pentru vânzarea pachetului majoritar la Electrica (o companie de stat de distribuție, furnizare și servicii de electricitate) până la finele lunii iulie 2013. Intenționăm să finalizăm tranzacția până la finele lunii noiembrie 2013.
- Fuzionarea noului producător de energie Hunedoara cu cele 4 mine viabile ale C.N. Huilei a fost demarată odată cu publicarea Deciziei Consiliului de administrație privind planul de fuzionare în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, din data de 24 mai 2013; așadar, se anticipează că fuzionarea va avea loc până la finele lunii iulie 2013. Pentru pregătirea privatizării majoritare a companiei rezultate în urma fuzionării, am aprobat o hotărâre a Guvernului în luna februarie pentru vânzarea pachetului majoritar Hunedoara prin majorare de capital către un investitor strategic și în luna martie am semnat un contract cu un consultant juridic pentru privatizare. După fuzionare vom trece la privatizarea companiei. Dacă nu va exista interes din partea niciunui investitor, intenționăm să trecem compania în insolvență.
- În pofida tuturor eforturilor pe care le-am depus, niciun investitor strategic nu a depus vreo ofertă pentru Poșta Română. Prin urmare, vom prelungi procesul de privatizare până la finele anului 2013.
- Am plasat C.N. a Huilei și Termoelectrica în procedură de lichidare odată cu publicarea deciziilor AGA privind dizolvarea și lichidarea voluntară în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, la începutul lunii aprilie 2013.

32. În baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011, este în curs de aprobare de către Parlament legea privind guvernarea corporativă a întreprinderilor de stat, cu modificările cerute de Guvern. Modificările stabilesc o listă negativă limitată de 3 companii exceptate de la prevederile legii din rațiuni legate de apărare, ordine publică și securitate națională. Prin aceste modificări se solicită de asemenea întreprinderilor de stat implementarea prevederilor de numire a consiliilor de administrație profesionale

și a directorilor generali și finalizarea acestui proces în termen de cel mult 9 luni. Mai mult, modificările vor specifica faptul că numirea membrilor în consiliile de administrație și a managerilor interimari se va face doar pe o perioadă limitată și vor fi prevăzute sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor legale.

33. Legea guvernantei corporative prevede numirea consiliilor de administrație și a managerilor profesioniști la întreprinderile de stat aflate în proces de monitorizare care rămân majoritare de stat. Vom selecta membrii consiliilor și managerii doar pe baza listelor de candidați eligibili întocmite de firmele independente angajate pentru a ne sprijini în acest proces. Admitem că orice alt demers ar submina credibilitatea programului de reformă în rândul publicului larg și al potențialilor investitori. În plus, nu vom interveni în implementarea planurilor administrative, a planurilor de management sau în operațiunile zilnice ale întreprinderilor de stat unde au fost numite consilii profesionale. Am făcut progrese recente în procesul de numire a consiliilor de administrație și a conducerilor profesioniste la întreprinderile de stat monitorizate, inclusiv numirea consiliului de administrație și conducerii companiei Poșta Română. Printre celelalte măsuri implementate se numără următoarele:

- La Hidroelectrica, după finalizarea procedurilor de insolvență va fi numit un consiliu profesionist de supraveghere. Am numit un director general și vom numi un nou consiliu de supraveghere la Complexul Oltenia. Pentru a accelera procesul, am încheiat un acord-cadru cu un număr de 5 consorții precalificate pentru ofertarea pe pachete de companii în vederea întocmirii listelor de candidați. Romgaz, Transgaz și Nuclearelectrica s-au aflat în primul pachet de companii și pentru aceste companii s-au numit consiliul și conducerea profesioniste. Toate numirile au fost publicate pentru o totală transparență.
- Pentru companiile de stat aflate la Ministerul Transporturilor am angajat o firmă de resurse umane pentru selectarea candidaților eligibili pentru consiliul director și conducerea a 11 firme din portofoliu. Am făcut numirile pentru consilii și conducere la CFR Infrastructură, Tarom, CFR Marfă (interimar) și CFR Călători. Pentru alte firme ne-am dublat eforturile și am finalizat numirea consiliului și managementului profesional în concordanță cu prevederile legii guvernantei corporative până la finele lunii iunie 2013.

34. În conformitate cu Legea nr. 132/2012, toate contractele bilaterale noi ale producătorilor de electricitate se vor încheia în mod transparent și nediscriminatoriu prin intermediul OPCOM (pentru electricitate) și prin alte proceduri competitive (pentru gaze naturale), iar termenii contractuali vor fi publicați. Totodată, am introdus reglementări pentru publicarea obligatorie a clauzelor-cheie (contrapartidă, preț, volum și durată) din contractele derulate pe platforma OTC de către întreprinderile de stat.

Alte reforme structurale

35. Continuăm să facem progrese în implementarea noii legislații privind piața muncii și asistența socială. Noul Cod al muncii a îmbunătățit în mod semnificativ funcționarea pieței muncii. Aproape o treime din contractele noi sunt încheiate pe perioadă determinată. Vom continua monitorizarea implementării Legii dialogului social, asigurându-ne că toate amendamentele vor fi implementate prin consultare cu părțile implicate printr-un proces legislativ normal, și vom continua cooperarea cu Organizația Internațională a Muncii (OIM) pentru a asigura respectarea convențiilor OIM de către noua legislație.

36. Având în vedere șomajul ridicat în rândul populației tinere din România, vom modifica legislația actuală pentru a îmbunătăți tranziția tinerilor către piața muncii sub umbrela noului Plan național de locuri de muncă. Aceste măsuri se concentrează în principal pe dezvoltarea pregătirii profesionale și pe facilitarea uceniciei. Luăm de asemenea măsuri pentru consolidarea sistemului național de învățământ

vocațional, care pot fi suportate din fonduri structurale și de coeziune UE. Vom elabora de asemenea un pachet cuprinzător de reformă de reducere a nivelului ridicat de impozitare a muncii, pachet ce urmează a fi implementat într-o manieră neutră sub aspectul veniturilor.

37. Ne vom coordona cu toate celelalte părți relevante implicate pentru implementarea accelerată a recomandărilor incluse în Raportul Băncii Mondiale cu privire la standardele și codurile privind insolvența și drepturile creditorilor, odată ce raportul va fi finalizat. Pe lângă adoptarea cu modificări a codului privind insolvența, implementarea eficientă a amendamentelor va fi de o importanță crucială.

Tabelul A6.1: România: Ținte cantitative în cadrul programului

			2010				2011				2012			
			decembrie	martie	iunie	septembrie	decembrie	martie	iunie	septembrie	septembrie	decembrie	decembrie	
			realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	programat	realizat	programat	preliminar	
I. Criterii cantitative de performanță														
1.	Plafonul variației cumulate a activelor externe nete (milioane euro) ^{1) 2)}		20026	119	1896	2928	-457	1696	-457	-267	-243	683	-317	
2.	Plafonul soldului cumulat al bugetului general consolidat (milioane lei) ³⁾		-33261	-5254	-11260	-13685	-23837	-3421	-7631	-10470	-8257	-14770	-17430	
3.	Limita stocului arieratelor bugetului de stat și sistemului de asigurări sociale (miliarde lei)		0,19	0,15	0,11	0,10	0,09	0,14	0,15	0,04	0,18	0,02	0,027	
4.	Limita garanțiilor bugetului general consolidat emise de la finele lui 2008 (valoare nominală, în miliarde lei)		7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	
II. Criterii de performanță permanente														
5.	Neacumularea de arierate la datoria externă		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
III. Consultări pe inflație														
6.	Rata inflației la 12 luni în prețuri de consum													
	Interval exterior (limita superioară)		...	...	...	...	...	...	...	5,9	...	5,6	...	
	Interval interior (limita superioară)		...	...	...	...	...	...	...	4,9	...	4,6	...	
	EfectivPunct central		8,0	8,0	7,9	3,5	3,1	2,4	2,0	3,9	5,3	3,6	5,0	
	Interval interior (limita inferioară)		...	...	...	...	...	...	...	2,9	...	2,6	...	
	Interval exterior (limita inferioară)		...	...	...	...	...	...	...	1,9	...	1,6	...	
IV. Țintă orientativă														
7.	Limita cheltuielilor primare curente ale bugetului general consolidat (exclusiv fonduri UE și asistență socială, milioane lei)		131938	30670	62578	94133	128317	30921	63968	99000	96995	133700	134330	
8.	Plafonul soldului operațional (venituri fără impozite și dobânzi), exclusiv subvențiile, pentru ÎS principale		-6,8	-0,7	-1,8	-2,4	-2,0	-0,4	1,4	-2,7	-2,3	-3,2	-2,2	
9.	Limita stocului de arierate al ÎS principale (definite în MTI) (miliarde lei)		17,9	19,2	19,7	18,5	14,9	16,2	12,4	12,4	12,7	8,9	11,5	
10.	Limita stocului arieratelor bugetelor locale (miliarde lei)		0,91	0,82	0,81	0,82	0,75	0,82	1,17	0,75	1,32	0,3	0,84	
11.	Limita execuției Programului PNDI (milioane lei) ⁴⁾		...	...	...	...	...	66	67	700	67	1000	210	
¹⁾ Cifra aferentă lunii decembrie 2010 reprezintă stocul.														
²⁾ Ținta pentru septembrie este ajustată în jos cu 67 milioane euro pentru a reflecta plasamentul sub nivelul anticipat al obligațiunilor în euro și ținta este ajustată în sus cu 50 milioane euro pentru a reflecta nivelul peste așteptări al rezervelor minime obligatorii deținute de băncile comerciale la BNR. Ținta pentru decembrie 2012 este ajustată în sus cu 1 433 milioane euro pentru a reflecta plasamentul peste nivelul anticipat al obligațiunilor în euro.														
³⁾ Cifre cumulate pe parcursul anului calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2011 este cumulată de la 1 ianuarie 2011). Ținta de deficit pentru septembrie 2012 este ajustată cu 770 de milioane RON la 10 470 milioane RON pentru împrumutul la CFR Infrastructură. Datele de realizări sunt ajustate pentru PNDI (67,5 milioane RON), împrumutul la CFR Infrastructură (770 milioane RON) și diferența cash-accrual UE (239 milioane RON) la finele lunii septembrie. Datele de realizări la finele lunii decembrie 2012 includ PNDI (210 milioane RON) și diferența cash-accrual UE (2 447 milioane RON).														
⁴⁾ Cifre cumulate în cursul anului calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2012 este cumulată de la 1 ianuarie 2012).														

Surse: MPEF

Tabelul A6.2: România – Performanțe pentru evaluările șapte și opt

	Măsura	Data vizată	Comentariu
Acțiuni prealabile			
1.	Reducerea arieratelor bugetului de stat la 0,02 miliarde RON		De așteptat să fie îndeplinită ¹⁾
2.	Reducerea arieratelor autorităților locale la 0,3 miliarde RON		De așteptat să fie îndeplinită ¹⁾
3.	Semnarea unui contract de vânzare-cumpărare cu investitorul strategic desemnat câștigător pentru vânzarea pachetului majoritar la CFR Marfă		În curs de realizare ¹⁾
4.	Lansarea licitației pentru o ofertă publică secundară de 15% din acțiunile deținute de stat la Transgaz		Îndeplinită
5.	Semnarea unui contract cu un consultant de tranzacție pentru o ofertă publică inițială (IPO) de 15% din capitalul social al Complexului Oltenia		
Criterii cantitative de performanță			
1.	Plafon active externe nete	31 December 2012	Neîndeplinit
2.	Plafonul soldului total al bugetului general consolidat	31 December 2012	Neîndeplinit
3.	Limita arieratelor interne ale bugetului de stat și sistemului asigurărilor sociale	31 December 2012	Neîndeplinit
4.	Limita garanțiilor bugetului general consolidat	31 December 2012	Îndeplinit
5.	Neacumularea de arierate externe la plată	31 December 2012	Îndeplinit
Țintă catitativă indicativă			
1.	Limita cheltuielilor primare curente ale bugetului general consolidat	31 December 2012	Neîndeplinită
2.	Plafon al soldului operațional al principalelor ÎS	31 December 2012	Îndeplinită
3.	Limita stocului de arierate la ÎS principale	31 December 2012	Neîndeplinită
4.	Limita stocului de arierate ale autorităților locale	31 December 2012	Neîndeplinită
5.	Limita execuției programului PNDI	31 December 2012	Îndeplinită
Interval de consultare pe inflație			
	Interval interior	31 December 2012	Depășit
	Interval exterior	31 December 2012	Îndeplinit
Criterii de referință structurale			
1.	Actualizarea bazei de date cu proiectele de investiții pentru a se identifica proiectele prioritare ale autorităților locale finanțate din fonduri bugetare și fonduri UE și publicarea unei liste a proiectelor cu prioritate redusă ce vor fi întrerupte	30 September 2012	Neîndeplinit
2.	Publicarea situațiilor financiare la zi ale tuturor spitalelor publice pe pagina de web a Ministerului Sănătății	31 October 2012	Îndeplinit
3.	Semnarea contractului cu consultantul juridic și de tranzacție pentru privatizarea majoritară a Complexului Oltenia	30 November 2012	Neîndeplinit
4.	Finalizarea unei definiri detaliate și a structurii arhitecturii sistemului integrat de raportare contabilă și plăți de trezorerie	31 December 2012	Neîndeplinit
5.	Organizarea de IPO pentru acțiunile deținute de stat la Romgaz și Hidroelectrica	15 March 2013	Neîndeplinit
¹⁾	Echipa va raporta cu privire la stadiul acestor acțiuni prealabile într-o completare, înainte de întâlnirea Consiliului		

Surse: MPEF

Memorandum tehnic de înțelegere (MTÎ)

1. Prezentul memorandum tehnic de înțelegere (MTÎ) definește variabilele incluse în criteriile de performanță cantitative și în țintele indicative specificate în Memorandumul de politici economice și financiare (MPEF), premisele principale, metodele care vor fi utilizate pentru evaluarea performanței programului și obligațiile în materie de raportare în vederea asigurării unei monitorizări adecvate a evoluțiilor economico-financiare. Criteriile de performanță cantitative și țintele indicative, precum și criteriile de performanță structurale pentru anii 2011 și 2012 sunt prezentate în tabelele 1 și, respectiv, 2 ale MPEF.
2. În accepțiunea programului, ratele de schimb ale leului românesc (RON) față de euro se stabilesc la $\text{RON } 4,2848 = 1 \text{ €}$, față de dolarul SUA la $\text{RON } 3,2045 = 1 \text{ \$}$, față de yenul japonez la $\text{RON } 3,9400 = 100 \text{ ¥}$ și față de lira sterlină la $\text{RON } 4,9673 = 1 \text{ £}$, ratele fiind cele postate pe website-ul Băncii Naționale a României (BNR) la data de 31 decembrie 2010. Ratele de schimb față de alte valute, acolo unde sunt aplicabile, vor fi de asemenea acelea postate pe website-ul BNR în data de 31 decembrie 2010.
3. În accepțiunea programului, *bugetul general consolidat* include entitățile *definite în bugetul pe anul 2012*. Acestea sunt: guvernul central (bugetul de stat, trezoreria, entitățile de stat autofinanțate incluse în buget etc.), autoritățile locale, fondurile de asigurări sociale (pensii, sănătate și șomaj) și Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România. Prezenta definiție a bugetului general consolidat include de asemenea orice fonduri noi sau alte programe speciale bugetare și extrabugetare care ar putea fi create pe parcursul perioadei programului pentru a desfășura operații de natură fiscală, așa cum se definește în *Manualul FMI pentru statisticile financiare guvernamentale 2001*. Autoritățile vor informa imediat experții FMI cu privire la crearea oricărui astfel de fond sau program nou. După cum se precizează în MPEF ¶12 de mai jos, această definiție va fi extinsă pentru a include și întreprinderile de stat incluse în bugetul general consolidat în cadrul ESA95, după finalizarea evaluării efectuate de către Eurostat și implementarea cu succes a sistemului de monitorizare de către Ministerul Finanțelor Publice (MFP).

Criterii de performanță cantitative, ținte indicative, banda de consultare pe inflație și criterii de performanță permanente

A.Limita privind variația activelor externe nete

4. În accepțiunea programului, activele externe nete (AEN) sunt definite ca AEN ale BNR minus obligațiile Trezoreriei față de Fondul Monetar Internațional (FMI).

5. AEN ale BNR sunt definite ca valoarea în euro a activelor externe brute ale BNR (inclusiv rezervele minime obligatorii ale băncilor comerciale menținute la BNR) minus pasivele externe brute ale BNR și vor fi măsurate pe baza definițiilor operaționale ale BNR, și nu a celor contabile. Activele și pasivele externe denominate în non-euro vor fi convertite în euro la ratele de schimb ale programului.

6. Activele externe brute ale BNR se definesc ca incluzând deținerile de DST ale BNR, poziția rezervei țării la FMI, deținerile de numerar, titluri și depozite în străinătate în valute străine convertibile. Se exclud din rezervă: (i) aurul și alte metale prețioase; (ii) activele în valute neconvertibile; (iii) active nelichide; (iv) orice active care sunt angajate, colateralizate sau se află sub o altă obligație, dacă acestora nu le este asociat și un pasiv extern brut; (v) creanțe asupra rezidenților; și (vi) creanțe în valută decurgând din instrumente derivate în monede străine vizavi de moneda națională (cum ar fi futures, forwards, swaps și options).

7. Pasivele externe brute ale BNR se definesc ca toate pasivele în valute străine față de rezidenți și nerezidenți, inclusiv angajamentele de vânzare de valute străine decurgând din instrumente derivate (cum ar fi futures, forwards, swaps și options), și tot creditul nerambursat de la FMI, dar excluzând: (i) depozitele în valută ale băncilor legate de rezervele minime obligatorii; și (ii) depozitele în valută ale Guvernului la BNR. Prezenta definiție are ca scop aducerea conceptului de pasive externe mai aproape de definiția balanței de plăți, pe care se bazează țintele.

Limita pentru variația cumulată a activelor externe nete de la începutul anului 2011 și 2012 (în milioane euro)¹

		2010	2011				2012				
		decembrie	martie	iunie	septembrie	decembrie	decembrie	martie	iunie	septembrie	decembrie
		stoc	realizat	realizat	realizat	realizat	stoc	realizat	realizat	realizat	realizat
Variația cumulată AEN	a	20 026	119 ²	1 896	293	-457 ³	19 569	1 696 ⁴	-457 ⁵	-243 ⁶	-317 ⁷
Poziția din Memorandum: Active externe brute		32 432	996	2 793	1 206	464	32 897	1 662	-496	-854	-1 821

¹CP = criteriu de performanță: date la finele lunii. Fluxurile sunt cumulative de la începutul aceluiași an calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2012 este cumulativă începând din 1 ianuarie 2012). Stocurile anului curent sunt obținute prin adăugarea rulajelor la stocul final al anului precedent.

² CP îndeplinit cu o ajustare pentru suma de 300 milioane de euro virată de Banca Mondială.

³ CP îndeplinit cu o ajustare pentru emisiunea de obligațiuni denominate în euro în valoare de 1 000 milioane euro.

⁴ CP îndeplinit cu o ajustare în sus de 533 milioane euro datorită emisiunii de euroobligațiuni peste nivelul anticipat al MFP

⁵ CP îndeplinit cu o ajustare în jos de 817 milioane euro datorită emisiunii de euroobligațiuni sub nivelul anticipat al MFP și o ajustare în sus cu 10 milioane euro datorită rezervelor minime obligatorii deținute la BNR de băncile comerciale, peste nivelul anticipat.

⁶ CP îndeplinit cu o ajustare de 67 milioane euro datorită emisiunilor de euroobligațiuni sub nivelul anticipat al MFP și o ajustare de 50 milioane euro datorită rezervelor minime obligatorii deținute la BNR de băncile comerciale, peste nivelul anticipat.

⁷ CP ratat cu o ajustare pentru emisiunile de euroobligațiuni peste nivelurile anticipate cu 1 433 milioane euro.

8. Țintele AEN vor fi ajustate în sus (în jos) cu întregul quantum al surplusului (deficitului) realizat față de proiecția de bază din plasamentul de obligațiuni externe al MFP. Țintele AEN vor fi de asemenea ajustate (i) în sus (în jos) cu surplusul (deficitul) din tragerile în cadrul programului legate de proiecția de bază [(tragerile în program se definesc ca trageri externe de la creditorii oficiali (Banca Mondială– BM și Uniunea europeană (UE) care sunt utilizabile pentru finanțarea bugetului de stat total] și (ii) în sus cu creșterea rezervelor minime obligatorii ale băncilor comerciale menținute la BNR față de finele lui decembrie 2011 (6 037 milioane euro), măsurate la ratele de schimb ale programului.

Tragerile externe din program și tragerile MFP—Proiecții de bază (în milioane euro)¹

	2011				2012			
	martie	iunie	septembrie	decembrie	martie	iunie	septembrie	decembrie
Variație cumulată în cadrul programului extern	1 200	1 650	2 050	2 050	0	0	0	0
Variație cumulată în plasamentele externe de obligațiuni ale MFP				1 000	1 150	2 500	2 500	2 500

¹ Fluxurile sunt cumulative de la începutul aceluiași an calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2012 este cumulativă începând din 1 ianuarie 2012).

B. Mecanismul de consultare pentru rata inflației la 12 luni

9. Intervalele de consultare trimestriale pentru rata inflației la 12 luni în prețuri de consum [(așa cum sunt măsurate de indexul prețurilor de consum (IPC) publicat de Institutul Național de Statistică] sunt specificate mai jos. În cazul în care rata inflației IPC an-la-an se află în afara intervalelor exterioare specificate mai jos, autoritățile vor efectua o consultare cu FMI cu privire la politicile propuse ca răspuns înainte de a solicita alte trageri în cadrul programului. În plus, BNR va avea discuții cu experții FMI în

cazul în care rata inflației IPC an-la-an se situează în afara intervalelor interioare specificate pentru finele fiecărui trimestru în tabelul de mai jos.

Intervalul de consultare pe inflație

	2010	2011	2012						
	decembrie	martie	iunie	septembrie	decembrie	martie	iunie	septembrie	decembrie
	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat	realizat
Interval exterior (limita superioară)									
Interval interior (limita superioară)									
Efectiv/Punct central	7,9	8,0	8,0	3,5	3,1	2,4	2,0	5,3	5,0
Interval interior (limita inferioară)									
Interval exterior (limita inferioară)									

C. Criteriu de performanță privind soldul bugetului general consolidat

10. Deficitul bugetar va fi monitorizat trimestrial prin soldul cash al bugetului general consolidat în clasificarea GFS 1986. Autoritățile se vor consulta cu experții FMI cu privire la măsurile de corecție în cazul unor derapaje ale veniturilor și finanțării guvernamentale.

11. Începând cu criteriul de performanță de la finele lunii martie 2012, deficitul bugetar va fi măsurat de deasupra liniei, utilizându-se datele execuției bugetare. Cheltuielile vor include valoarea lucrărilor executate în cadrul contractelor încheiate în Programul național de dezvoltare a infrastructurii (PNDI).

12. Odată ce sistemul de raportare pentru întreprinderile de stat (ÎS) va fi pe deplin funcțional, ținta de deficit bugetar va fi modificată în conformitate cu definiția extinsă a bugetului general consolidat, ce va include următoarele ÎS: C.N. de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România – S.A., Metrorex – S.A., Administrația Fluvială Dunărea de Jos, CFR – Călători, C.N. Huilă Petroșani – S.A., S.N. a Cărbunelui

Ploiești – S.A., C.N. Radiocomunicații Constanța, S.C. Intervenții Feroviare, CFR Infrastructură, S.C. Termoelectrică – S.A., Societatea Națională Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu, S.C. Electrificare – S.A., C.N. Administrația Canalelor Navigabile Constanța – S.A., S.C. C.N. Romarm, Șantierul Naval Mangalia – S.A., Societatea Feroviară de Turism SFT CFR, S.C. Uzina Mecanică Orăștie, S.C. Avioane Craiova – S.A., S.C. Petromin – S.A., S.C. Construcții Aeronautice – S.A., S.C. Sanevit 2003 – S.A., S.C. Uzina AutoMecanică – S.A. Moreni, S.C. Terom – S.A., S.N. Plafar – S.A., S.C. Nicolina – S.A.

13. Ministerul Finanțelor Publice (MFP) va furniza de asemenea date lunare pentru a măsura deficitul sub linie. Soldul bugetului general consolidat măsurat sub linie va include:

- + (i) finanțarea externă netă, excluzând câștigurile și pierderile din reevaluare;
- + (ii) variația creditului intern net din sistemul financiar, excluzând câștigurile și pierderile din reevaluarea depozitelor denominate în valute străine și incluzând ajustări pentru:
 - + (a) fonduri UE primite și necheltuite încă (plăți în avans);
 - + (b) cereri de rambursare ale Guvernului din fonduri UE;
 - + (c) obligații ale Fondului Proprietatea neplătite încă;
- + (iii) variația stocului de titluri de stat emise, net de schimbările de reevaluare;
- + (iv) variații nete ale altor finanțări,
 - din care: (a) finanțare temporară pentru proiecte UE;
 - (b) rambursări de la UE pentru proiecte cu finanțare UE.

14. Dacă diferența dintre deficitul bugetului general consolidat măsurat deasupra liniei și sub linie este mai mare de 200 milioane lei pe fiecare trimestru pe parcursul anilor 2011 și 2012, MFP se va consulta cu experții FMI.

15. Criteriul de performanță pentru soldul bugetului general consolidat la finele lunii septembrie 2012 (măsurat cumulativ de la începutul anului) va fi ajustat în jos cu valoarea cu care cheltuielile de capital (inclusiv cheltuieli aferente fondurilor UE și planurilor de reducere a arrieratelor, dar exclusiv lucrări executate în cadrul contractelor din PNDI) depășesc 25.150 milioane lei, respectiv până la o limită de 700 milioane lei. Criteriul de performanță pentru soldul bugetului general consolidat pentru finele lunii iunie 2012 și finele lunii septembrie (măsurat cumulativ de la începutul anului) va fi ajustat în jos cu suma unui împrumut-punte destinat eliminării arrieratelor la CFR Infrastructură, în limită de 900 milioane lei.

D. Criteriu de performanță limitând emiterea de garanții guvernamentale către sectorul privat nefinanciar și întreprinderile publice

16. Emiterea de garanții guvernamentale către sectorul privat nefinanciar și către întreprinderile publice va fi limitată pe parcursul duratei programului. Plafonul este stabilit la 14 miliarde RON, dar poate fi ajustat în sus cu până la 9,6 miliarde RON pentru garanții destinate finanțării proiectului Nabucco. Pe parcursul misiunilor de evaluare viitoare vor fi renegociate ținte revizuite pentru a se permite garanții

publice rezonabile în contextul privatizării pachetelor majoritare de acțiuni la întreprinderile de stat și al securizării arieratelor interne.

Plafon pentru garanțiile din bugetul general consolidat nou-emise de la finele anului 2008 până la:	(în miliarde de lei)
Finele lui decembrie 2010 (realizat)	7,6
Finele lui martie 2011 (realizat)	8,1
Finele lui iunie 2011 (realizat)	6,0
Finele lui septembrie 2011 (realizat)	5,8
Finele lui decembrie 2011 (realizat)	6,5
Finele lui martie 2012 (realizat)	7,0
Finele lui iunie 2012 (realizat)	7,7
Finele lui septembrie 2012 (realizat)	8,3
Finele lui decembrie 2012 (realizat)	9,8

E. Criteriu de performanță privind stocul de arierate interne al bugetului de stat și sistemului de asigurări sociale

17. Criteriul de performanță stabilit cu privire la stocul de arierate la nivelul bugetului de stat și al fondurilor sociale (definite în ¶3 mai sus) are în vedere eliminarea lor pe durata programului. Stocul va fi măsurat net de arieratele interguvernamentale, dar guvernul va raporta atât arieratele brute, cât și arieratele nete. În caz de necesitate, guvernul va lua măsurile corective pentru a preveni acumularea de noi arierate. În accepțiunea programului, arierate înseamnă sume de plată trecute de scadență cu 90 de zile (în conformitate cu definiția cheltuielilor din ESA95).

Stocul de arierate la nivelul bugetului de stat și al fondurilor sociale	(în miliarde de lei)
Finele lui decembrie 2010 (realizat)	0,19
Finele lui martie 2011 (realizat)	0,15
Finele lui iunie 2011 (realizat)	0,11
Finele lui septembrie 2011 (realizat)	0,10
Finele lui decembrie 2011 (realizat)	0,09
Finele lui martie 2012 (realizat)	0,14

Finele lui iunie 2012 (realizat)	0,15
Finele lui septembrie 2012 (realizat)	0,18
Finele lui decembrie 2012 (realizat)	0,03

F. Criterii de performanță permanente privind neacumularea de arierate externe la nivelul bugetului general consolidat

La nivelul bugetului general consolidat nu se vor acumula arierate la plățile externe pe durata programului. În accepțiunea acestui criteriu de performanță, un arierat la plată externă va fi definit ca o plată a bugetului general consolidat care nu a fost efectuată în termen de 7 zile de la data scadenței. Criteriul de performanță se va aplica pe bază permanentă.

G. Ținta indicativă privind cheltuielile curente primare ale bugetului general consolidat

19. Ținta indicativă privind cheltuielile curente primare ale bugetului general consolidat este definită ca incluzând cheltuielile de personal, cheltuielile cu bunurile și serviciile exclusiv fonduri UE (specificate în categoria de împrumuturi externe nerambursabile), subvenții, transferuri către entități publice, pensii (categoria de asistență socială din bugetul asigurărilor sociale), ajutorul de stat și alte cheltuieli din categoria alte transferuri, Fondul de rezervă și alte cheltuieli clasificate în tabelele de raportare lunară. Cifrele realizate (față de care se va compara ținta) vor include plățile aferente planurilor de reducere a arieratelor.

Variația cumulată a cheltuielilor curente primare ale bugetului general consolidat¹	(în milioane de lei)
Finele lui decembrie 2010 (realizat)	131 938
Finele lui martie 2011 (realizat)	30 670
Finele lui iunie 2011 (realizat)	62 578
Finele lui septembrie 2011 (realizat)	94 133
Finele lui decembrie 2011 (realizat)	128 317
Finele lui martie 2012 (realizat)	30 910
Finele lui iunie 2012 (realizat)	64 046
Finele lui septembrie 2012 (realizat)	96 595
Finele lui decembrie 2012 (realizat)	134 300

H. Țintă indicativă privind execuția Programului național de dezvoltare a infrastructurii

20. Se stabilește o țintă indicativă pentru lucrările executate în cadrul PNDI.

Plafonul valorii lucrărilor executate în cadrul programului PNDI¹	(în milioane de lei)
Finele lui martie 2012 (realizat)	66,10
Finele lui iunie 2012 (realizat)	67,45
Finele lui septembrie 2012 (realizat)	67
Finele lui decembrie 2012 (realizat)	210

¹ Cifre cumulate pe parcursul anului calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2012 este cumulativă începând cu

1 ianuarie 2012).

I. Țintă indicativă privind arieratele la nivelul bugetelor locale

21. Ținta indicativă privind stocul de arierate interne la nivelul bugetelor locale are în vedere neacumularea de noi arierate și reducerea lor pe durata programului. În caz de necesitate, guvernul va lua măsurile corective pentru a preveni acumularea de noi arierate. În accepțiunea programului, arierate înseamnă sume de plată trecute de scadență cu 90 de zile (în conformitate cu definiția cheltuielilor din ESA95).

Stocul de arierate la nivelul bugetelor locale	(în miliarde de lei)
Finele lui decembrie 2010 (realizat)	0,91
Finele lui martie 2011 (realizat)	0,82
Finele lui iunie 2011 (realizat)	0,81
Finele lui septembrie 2011 (realizat)	0,82
Finele lui decembrie 2011 (realizat)	0,75
Finele lui martie 2012 (realizat)	0,82
Finele lui iunie 2012 (realizat)	1,17
Finele lui septembrie 2012 (realizat)	1,32
Finele lui decembrie 2012 (realizat)	0,84

J. Absorbția fondurilor UE

22. Contribuția din fonduri UE menționată în condiționalitatea Memorandumului de înțelegere (MTÎ) cu Comisia Europeană va fi măsurată luând în calcul cheltuielile eligibile din fondurile structurale și de coeziune (FSC) și din Fondul european agricol și de dezvoltare rurală (FEADR).

K. Monitorizarea întreprinderilor publice

23. Întreprinderile de stat sunt definite ca fiind toate companiile, institutele de cercetare și regiile autonome în care ponderea cumulată a capitalului public este de peste 50 % inclusiv, deținut direct sau indirect de autoritățile locale ori centrale.

24. S-a stabilit o țintă indicativă trimestrială pentru anul 2011 pentru soldul agregat operațional (EBIT – earnings before interest and taxes – câștiguri înainte de dobânzi, impozite și taxe), exclusiv subvenții, acumulat pe an calendaristic, pentru următoarele întreprinderi publice: C.N. Căi Ferate CFR – S.A., C.N. de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România – S.A., C.N. a Huilei – S.A., C.N. Poșta Română – S.A., Complexul Energetic Turceni – S.A., S.C. Filiala de întreținere și Servicii Energetice „Electrica Serv” – S.A., S.C. Metrorex – S.A., S.N. de Transport Feroviar „CFR Marfă” – S.A., S.N. Transport „CFR Călători” – S.A., C.N. Tarom – S.A., S.C. Electrocentrale București – S.A., S.C. Electrica Furnizare Transilvania Nord – S.A., S.C. Oltchim – S.A., S.C. Termoelectrica – S.A., S.N. a Lignitului Oltenia – S.A., S.C. Electrificare CFR – S.A., S.C. Intervenții Feroviare – S.A., S.C. Telecomunicații C.F.R. – S.A. Datele vor fi furnizate împreună cu rezultatele operaționale de către companie. Rezultatele realizate au fost următoarele:

Limita soldului agregat operațional^{1/2}	(în miliarde de lei)
Finele lui decembrie 2010 (realizat)	-6,8
Finele lui martie 2011 (realizat)	-0,7
Finele lui iunie 2011 (realizat)	-1,8
Finele lui septembrie 2011 (realizat)	-2,4
Finele lui decembrie 2011 (realizat)	-2,0

¹ Cifre cumulate pe parcursul anului calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2011 este cumulativă începând 1 ianuarie 2011).

² Cifrele preliminare la finele lunii septembrie și finele lunii decembrie exclud soldul operațional al S.C. Electrica Furnizare Transilvania Nord S.A.

25. Se stabilește o țintă indicativă trimestrială pentru anul 2012 pentru soldul agregat operațional (EBIT – earnings before interest and taxes – câștiguri înainte de dobânzi, impozite și taxe), exclusiv subvenții, acumulat pe an calendaristic, pentru următoarele întreprinderi publice: C.N. de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România – S.A., S.C. Metrorex – S.A., C.N. Căi Ferate CFR – S.A. (inclusiv S.C. Intervenții Feroviare – S.A.), S.C. Electrificare CFR – S.A., S.C. Telecomunicații C.F.R. – S.A., S.N. Transport Feroviar de Călători „CFR Călători” – S.A., S.N. de Transport Feroviar de Marfă „CFR Marfă” – S.A., C.N. Tarom – S.A., S.C. Oltchim – S.A., C.N. a Huilei – S.A., S.C. Termoelectrica – S.A., S.C. Electrocentrale Deva – S.A., S.C. Electrocentrale Pârșeni – S.A., S.C. Electrocentrale Galați – S.A., S.C.

Electrocentrale București – S.A., S.C. Complexul Energetic Oltenia – S.A., S.C. Hidroelectrica, S.C. Electrica – S.A., C.N. Poșta Română – S.A. Datele vor fi furnizate împreună cu rezultatele operaționale de către companie. Țintele vor fi următoarele:

Limita soldului agregat operațional¹	(în miliarde de lei)
Finele lui martie 2012 (realizat)	-0,4
Finele lui iunie 2012 (realizat)	-1,4
Finele lui septembrie 2012 (realizat)	-1,9
Finele lui decembrie 2012 (preliminar)	-2,1

¹ Cifre cumulate pe parcursul anului calendaristic (de exemplu, cifra din martie 2012 este cumulativă începând 1 ianuarie 2012).

26. În eventualitatea în care una dintre aceste companii este lichidată ori pachetul său majoritar este privatizat sau este comasată cu o companie nelistată mai sus, ținta agregată menționată mai sus va fi ajustată cu ținta inițială a soldului operațional pentru acea companie. În eventualitatea în care una dintre companiile menționate mai sus este divizată într-o nouă companie, ambele companii vor rămâne sub monitorizare. În eventualitatea în care mai multe dintre companiile de mai sus sunt comasate, companiile nou-create vor rămâne sub monitorizare.

27. Se stabilește o țintă indicativă trimestrială pentru anul 2011 pentru stocul de arierate al întreprinderilor de stat enumerate la ¶24 de mai sus. Datele vor fi furnizate la nivel de companie. Rezultatele realizate au fost următoarele:

Plafonul stocului de arierate¹	(în miliarde de lei)
Finele lui decembrie 2010 (realizat)	17,9
Finele lui martie 2011 (realizat)	19,2
Finele lui iunie 2011 (realizat)	19,7
Finele lui septembrie 2011 (realizat)	18,5
Finele lui decembrie 2011 (realizat)	14,9

¹ Cifrele preliminare la finele lunii septembrie și finele lunii decembrie exclud arieratele S.C. Electrica Furnizare Transilvania Nord S.A.

28. Se stabilește o țintă indicativă trimestrială pentru anul 2012 pentru stocul de arierate al întreprinderilor de stat enumerate la ¶25. Datele vor fi furnizate la nivel de companie. Țintele vor fi următoarele:

Plafonul stocului de arierate	(în miliarde de lei)
Finele lui martie 2012 (realizat)	16,0
Finele lui iunie 2012 (realizat)	12,4

Finele lui septembrie 2012 (realizat)	12,7
Finele lui decembrie 2012 (preliminar)	11,5

29. În eventualitatea în care una dintre aceste companii este lichidată ori pachetul său majoritar este privatizat sau este comasată cu o companie nelistată mai sus, ținta agregată menționată mai sus va fi ajustată cu ținta inițială de arierate a acelei companii. În eventualitatea în care una dintre companiile menționate mai sus este divizată într-o nouă companie, ambele companii vor rămâne sub monitorizare. În eventualitatea în care mai multe dintre companiile de mai sus sunt comasate, companiile nou-create vor rămâne sub monitorizare.

L. Management privat la principalele întreprinderi de stat

30. În conformitate cu cele menționate în ¶32 și ¶33 din MPEF, se vor selecta echipe de management privat cel puțin la următoarele întreprinderi de stat: (i) S.N. Nuclearelectrica, (ii) C.N. Căi Ferate CFR – S.A. (inclusiv S.C. Intervenții Feroviare – S.A.), (iii) S.C. Complexul Energetic Oltenia – S.A., (iv) S.C. Electrica – S.A., (v) S.C. Hidroelectrica, (vi) S.N. Romgaz, (vii) S.N. Transport Feroviar de Călători „CFR Călători” – S.A. și (viii) S.N. Transgaz.

31. Totodată, se are în vedere selectarea de echipe de management privat în cursul anului 2012 pentru următoarele societăți suplimentare: (i) C.N. Autostrăzi și Drumuri Naționale din România – S.A., (ii) C.N. Telecomunicații CFR – S.A., (iii) S.C. Electrificare CFR – S.A., (iv) C.N. Tarom – S.A., (v) S.C. Transport cu Metroul București – S.A. „Metrorex” și (vi) S.N. de Transport Feroviar de Marfă „CFR Marfă” – S.A.

Cerințe de raportare

A. Cerințele de raportare pentru acțiunile prealabile

32. Pentru acțiunea prealabilă referitoare la Transgaz, lansarea licitației va presupune listarea la Bursa de Valori București a ofertei publice secundare pentru 15 % din acțiuni. Acțiunea prealabilă referitoare la CFR Marfă presupune finalizarea unui acord de vânzare-cumpărare cu investitorul strategic câștigător pentru o proporție majoritară a capitalului social la CFR Marfă. Acțiunea prealabilă referitoare la Complexul Oltenia presupune semnarea unui contract cu un consultant de tranzacție pentru o IPO de 15% din capitalul social al Complexului Oltenia.

B. Cerințe de raportare

33. Performanța în cadrul programului va fi monitorizată în baza datelor furnizate FMI și CE de BNR și MFP, după cum este prezentat în tabelul de mai jos. Autoritățile vor transmite cu promptitudine experților FMI și CE orice revizuire de date, precum și orice alte informații necesare pentru monitorizarea acordului cu FMI și cu CE.

România: Furnizare de date către FMI și CE

Articol	Periodicitate
De furnizat de Ministerul Finanțelor Publice	
Date lunare preliminare privind conturile bugetului general consolidat, inclusiv întreprinderile publice definite pe baza ESA95	Lunar, la data de 25 a lunii următoare
Date finale trimestriale privind execuția proiectelor în cadrul Programului național de dezvoltare a infrastructurii	Trimestrial, la data de 25 a lunii următoare
Date finale trimestriale privind conturile bugetului general consolidat, inclusiv întreprinderile publice definite pe baza ESA95	Trimestrial, date cash, în a 35-a zi după termen; Trimestrial, date accrual, în a 55-a zi după termen;
Deficitul bugetului general consolidat utilizând definiția ESA95	Trimestrial, cu un decalaj de 3 luni
Date preliminare privind finanțarea sub linie pentru bugetul general consolidat	Lunar, cu un decalaj de nu mai mult de 35 de zile după termen
Date finale trimestriale privind finanțarea sub linie pentru bugetul general consolidat	Trimestrial, nu mai târziu de 45 de zile după termen
Total sume de plată și arierate totale ale bugetului general	Preliminar lunar, în decursul lunii următoare Trimestrial, în termen de 55 de zile
Stocul de arierate externe ale bugetului administrației centrale	Zilnic, cu un decalaj de nu mai mult de 7 zile
Datoria publică și garanții guvernamentale nou-emise	Lunar, în termen de o lună
Date lunare preliminare privind cheltuielile primare ale bugetului general consolidat, net de fonduri UE	Date lunare preliminare în termen de 25 de zile
Date finale trimestriale privind cheltuielile primare ale bugetului general consolidat, net de fonduri UE	Trimestrial, în termen de 35 de zile după termen
Date preliminare privind soldul operațional, profiturile, stocul de arierate și cheltuielile de personal pentru fiecare dintre principalele întreprinderi publice definite la ¶24-25	Trimestrial, în termen de 30 de zile
Date finale privind soldul operațional, profiturile, stocul de arierate și cheltuielile de personal pentru fiecare dintre principalele întreprinderi publice	Trimestrial, la finele lunii mai pentru anul precedent și la finele lunii august pentru primul semestru al anului curent

definite la ¶22	
Date privind granturile pentru proiecte UE (rambursări și avansuri), cheltuieli de capital și subvenții acoperite de avansurile UE sau eligibile pentru rambursări UE legate de proiecte sprijinite de UE, convenite specific cu UE	Lunar, în termen de 3 săptămâni de la finele fiecărei luni
Soldul contului curent general al Trezoreriei Statului în RON	Lunar, în termen de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Soldul celor două conturi în valută utilizate pentru finanțarea bugetară și pentru răscumpărarea datoriei publice (media și finele perioadei)	Lunar, în termen de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Soldul încasărilor din privatizări înregistrate în contul Trezoreriei Statului, detalii despre sume revendicate din aceste încasări și ieșirile nete proiectate	Lunar, în termen de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Raportarea progreselor înregistrate în implementarea analizei funcționale a administrației publice din România	Trimestrial, se va transmite cu două săptămâni înaintea fiecărei misiuni pentru fiecare dintre cele 12 ministere
De furnizat de Banca Națională a României	
Date privind activele externe nete, pe componente, atât conform ratei de schimb din program, cât și conform celei reale	Săptămânal, în fiecare zi de luni după săptămâna de raportare și cu un decalaj de 3 zile lucrătoare în cazul datelor de final de trimestru
Date privind analiza monetară în formatul convenit cu experții FMI și ai CE	Lunar, în termen de 30 de zile de la finele lunii
Schema plăților contractuale externe ale <i>sectorului bancar</i> scadente în următoarele 4 trimestre, dobândă și amortizare (pentru împrumuturile pe termen mediu și lung)	Lunar, 45 de zile după finele fiecărei luni
Schema plăților contractuale externe ale <i>sectorului corporatist</i> scadente în următoarele 4 trimestre, dobândă și amortizare (pentru împrumuturile pe termen mediu și lung)	Lunar, 45 de zile după finele fiecărei luni
Stocul datoriei externe pe termen scurt a băncilor și corporațiilor	Lunar, 45 de zile după finele fiecărei luni
Balanța de plăți în formatul FMI utilizat actualmente pentru raportare	Lunar, 45 de zile după finele fiecărei luni

Expuneri (depozite, împrumuturi, împrumuturi subordonate) ale: (i) băncilor-mamă străine către subsidiarele lor din România; (ii) IFI; și (iii) ale altor creditori către bănci din România (în monedă națională și străină)	Lunar, 20 de zile după finele fiecărei luni
Indicatori ai stării de sănătate financiară ⁽⁴³⁾	Lunar, 45 de zile după finele fiecărei luni
Rezervele valutare, inclusiv informații privind intervențiile pe piața valutară și swap-urile efectuate de BNR	Bilunar
FMI și CE vor fi imediat informate în cazul unei pierderi bruște de rezerve ce depășește 600 milioane euro sau dacă stocul de rezerve valutare scade sub plafonul de 23 miliarde euro	Imediat după apariția evenimentului

⁽⁴³⁾ Datele privind solvabilitatea vor fi furnizate pe bază trimestrială.

ANEXĂ

Măsurile de îmbunătățire a rezultatelor întreprinderilor de stat monitorizate

Ministerul Transporturilor

- desemnarea membrilor consiliului de administrație și a managerilor profesioniști la CFR Marfă (interimari) și CFR Călători până la finele lunii februarie 2013;
- numirea membrilor consiliului de administrație și a managerilor profesioniști la CFR Telecomunicații, CFR Electrificare și Metrorex până la finele lunii martie 2013 și
- asigurarea numirii acestora dintre persoanele incluse pe lista scurtă de candidați calificați selectați de o companie independentă de resurse umane, în conformitate cu prevederile legii privind guvernarea corporatistă (109/2011).

C.N. Căi Ferate CFR S.A. „CFR Infrastructură” (inclusiv filialele)

- închirierea restului de 230 kilometri-linie de pe segmentele feroviare cu cea mai slabă recuperare a costurilor, pentru a se aduce totalul rețelei feroviare aflate în administrarea CFR Infrastructură la 15.500 kilometri-linie până la mijlocul lunii martie 2013;
- semnarea unui contract cu evaluatorii pentru realizarea și finalizarea unui inventar și a unei evaluări a activelor private până la finele lunii martie 2013, în vederea finalizării evaluării până la finele lunii iunie 2013;
- elaborarea planului de afaceri până la finele lunii martie 2013 și
- realizarea unui studiu al rațiunii economice de existență a CFR Electrificare și CFR Telecomunicații și demararea procesului de contopire a acestora în CFR Infrastructură, de privatizare sau lichidare a companiilor în baza acestui studiu până la mijlocul lunii aprilie 2013.

S.N. Transport Feroviar de Marfă „CFR Marfă” S.A.

- aprobarea strategiei de privatizare pentru vânzarea pachetului majoritar al companiei către un investitor strategic la începutul lunii februarie 2013;
- publicarea anunțului de privatizare până la mijlocul lunii martie 2013 și
- desfășurarea unei licitații publice pentru selectarea ofertantului câștigător și finalizarea unui acord de vânzare-cumpărare cu ofertantul câștigător până pe 20 iunie 2013.

S.N. Transport Feroviar de Călători “CFR Călători” S.A.

- reducerea volumelor de tren aflate în contractul de servicii personale cu 10% până la mijlocul lunii mai 2013.

Ministerul pentru Societatea Informațională

C.N. Poșta Română S.A.

- încercarea de obținere a aprobării Comisiei Europene (CE) pentru privatizarea majoritară către un investitor strategic prin majorare de capital;
- publicarea anunțului de privatizare până la finele lunii februarie 2013, cu condiția aprobării CE menționate mai sus
- stabilirea unei liste de investitori eligibili la începutul lunii aprilie prin aplicarea criteriilor de preeligibilitate investitorilor interesați;
- selectarea investitorului pe baza ofertelor finale depuse, până la mijlocul lunii mai 2013 și
- semnarea unui contract de privatizare până la mijlocul lunii iunie 2013.

Ministerul Economiei

Transgaz

- depunerea documentației de licitație publică la Comisia Națională de Valori Mobiliare (CNVM) pentru oferta publică secundară (SPO) de 15% din acțiunile deținute de stat la Transgaz până la mijlocul lunii martie 2013;
- numirea membrilor consiliului de administrație și a managerilor profesioniști din lista scurtă de candidați calificați selectați de o firmă independentă de resurse umane până la mijlocul lunii aprilie 2013 și
- lansarea licitației pentru oferta publică secundară pentru 15% din acțiunile statului până la mijlocul lunii aprilie 2013.

S.C. Oltchim S.A.

- plasarea în procedură de insolvență până la finele lunii ianuarie 2013;
- transmiterea unui raport cu privire la principalii pași întreprinși de administratorul judiciar pentru restructurarea companiei până la mijlocul lunii aprilie 2013 și
- nici Oltchim, nici Guvernul nu vor achiziționa rafinăria de la Arpechim.

S.N. Romgaz

- semnarea contractului cu consultantul pentru evaluarea rezervelor de gaze naturale deținute până la finele lunii ianuarie 2013;

- numirea echipei de management și a membrilor consiliului de administrație profesioniști dintr-o listă scurtă de candidați calificați selectați de o firmă independentă de resurse umane până la mijlocul lunii aprilie 2013;
- finalizarea evaluării rezervelor de gaze naturale deținute până la finele lunii iunie 2013 și
- lansarea unei oferte publice inițiale (IPO) de 15% din acțiunile deținute de stat la Romgaz până la finele lunii octombrie 2013.

S.C. Hidroelectrica S.A.

- vânzarea integrală a electricității neangajate în contractele bilaterale sau pe piața reglementată pe OPCOM;
- numirea echipei de management și a membrilor consiliului de administrație profesioniști dintr-o listă scurtă de candidați calificați selectați de o firmă independentă de resurse umane până la finele lunii martie 2013;
- adoptarea unei hotărâri a Guvernului, în conformitate cu toate procedurile legale, pentru o IPO de 10% din acțiunile deținute de stat la Hidroelectrica până la mijlocul lunii martie 2013 și
- Lansarea IPO foarte rapid după ieșirea Hidroelectrica din insolvență.

S.C. Complexul Energetic Oltenia S.A.

- adoptarea unei hotărâri a guvernului până la finele lunii februarie 2013 pentru o IPO de 15% din capital;
- numirea echipei de management și a membrilor consiliului de administrație profesioniști dintr-o listă scurtă de candidați calificați selectați de o firmă independentă de resurse umane până la mijlocul lunii aprilie 2013;
- semnarea unui contract cu un consultant de tranzacție pentru IPO până la mijlocul lunii aprilie 2013 și
- lansarea IPO până la finalul lunii octombrie 2013.

S.N. Nuclearelectrica

- semnarea unui contract cu un consultant de tranzacție până la finele lunii februarie 2013 pentru o IPO de cel puțin 10% din acțiunile deținute de stat;
- numirea echipei de management și a membrilor consiliului de administrație profesioniști dintr-o listă scurtă de candidați calificați selectați de o firmă independentă de resurse umane până la mijlocul lunii aprilie 2013 și
- publicarea prospectului de IPO până la mijlocul lunii octombrie 2013, în vederea lansării IPO până la finele lunii octombrie 2013.

S.C. Electrica S.A.

- adoptarea unei hotărâri a guvernului până la finele lunii februarie 2013 pentru vânzarea pachetului majoritar de acțiuni deținute de stat la Electrica;

- semnarea contractului cu un consultant de tranzacție pentru vânzarea pachetului majoritar până la finele lunii aprilie 2013;
- numirea echipei de management și a membrilor consiliului de administrație profesioniști dintr-o listă scurtă de candidați calificați selectați de o firmă independentă de resurse umane până la finele lunii aprilie 2013 și
- lansarea vânzării pachetului majoritar de acțiuni în vederea finalizării privatizării până la finele lunii noiembrie 2013.

S.C. Hunedoara S.A.

- adoptarea unei hotărâri a Guvernului până la finele lunii februarie 2013 pentru vânzarea pachetului majoritar de acțiuni deținute de stat la S.C. Hunedoara S.A.;
- semnarea contractului cu consultantul juridic pentru privatizarea majoritară până la finele lunii martie 2013;
- comasarea companiei create prin comasarea anterioară a minelor viabile de la C.N. a Huilei S.A. în S.C. Hunedoara S.A., până la finele lunii mai 2013 și
- Trecerea la vânzarea pachetului majoritar de acțiuni odată finalizată comasarea. Dacă nu există interes din partea investitorilor, plasarea companiei în insolvență.

C.N. a Huilei S.A.

- depunerea cererii de lichidare până la finele lunii ianuarie 2013.

S.C. Termoelectrica S.A.

- depunerea cererii de lichidare până la finele lunii ianuarie 2013.

S.C. Electrocentrale București S.A.

- angajarea unui consultant care să evalueze dacă o concesiune în comun a activelor RADET București și ELCEN ar genera rezultate operaționale și investiții mai bune și
- agrearea cu Primăria București a strategiei de rezolvare a arrieratelor pe care le are RADET București la ELCEN București.